HATAY • İNEGÖL • TULUM • BOTSWANA • MARAKEŞ • MALTA • NEW YORK • PARİS • BERLİN • KANADA

TEMPO TRAVEL

ISSN 1309-0909
SAYI: 34
SONBAHAR 2017
SATIŞ FİYATI: 10 TL
K.K.T.C. SATIŞ FİYATI: 12.50 TL
2017-34

SONBAHAR
2017
NO:34

ISSIZLIĞIN *ortasında*

YEŞİL BURUN ADALARI | SALDA GÖLÜ | LAUCALA ADASI | ULUBEY KANYONU

\+

AGATHA CHRISTIE *ile tekinsiz sularda*

Devrimin 100. yılında eski Sovyet kentleri
ST. PETERSBURG BAKÜ & LVIV

Japonya'da 8 gün

ZAMANDA YOLCULUK
EDINBURGH

Gurme Travel
HASAT VAKTİ

BİR MEKSİKA RİTÜELİ
ÖLÜLER GÜNÜ

Onun tatili
SEDA AKMAN

LAUCALA ISLAND, FIJI

GLORIA DÜNYASINI KEŞFET!

Türk turizminde 20.yılına imza atan tecrübeli markası Gloria Hotels & Resort, Siz'leri, Akdeniz'in en güzel kıyılarında; unutulmaz bir golf tatilinden, olağanüstü lezzetlerin yer aldığı gurme maceralarına, Uzakdoğu'nun mistik geleneklerini denizin sıcak suları ile buluşturan Spa Ritüellerinden, renkli eğlence dünyasına kadar uzanan benzersiz bir maceraya davet ediyor...

GloriaHotels gloriahotels GloriaHotelsAndResorts

GLORIA GOLF RESORT - GLORIA VERDE RESORT - GLORIA SERENITY RESORT
GLORIA VILLAS - GLORIA GOLF CLUB - GLORIA SPORTS ARENA

T.+90 242 710 06 00 (Pbx) • info@gloria.com.tr • www.gloria.com.tr

Gloria Hotels & Resorts bir Özaltın Holding markasıdır.

GLORIA
HOTELS & RESORTS
Belek, Antalya - TURKEY

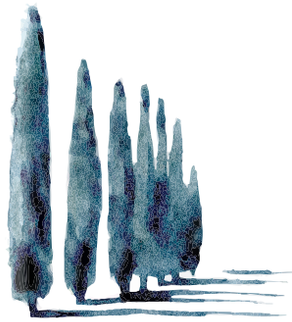

Editör
Özlem Numanoğlu
ozlem@doganburda.com

Çare "orman banyosu"

Yeryüzünde servi ağaçlarının bir kutsal toprağı varsa, orası herhalde Toskana'dır. Burada serviler her yerdedir; kırlarda, yol kenarlarında, hatta otobanlarda... Kamyonet kasalarında 3-4 metrelik yığınlar halinde hoplaya zıplaya seyahat ederler. İşte bu servi diyarının Pistoia isimli şehrinde, dev bir fidanlığın içinde, bir İtalyan ile sohbet ediyoruz. Francesco Mati, İtalya'nın süs bitkileri üretiminin neredeyse tamamının yapıldığı şehrin sektörden sorumlu başkanı. Kadife fitilli ceketi, fuları, kemik çerçeveli gözlükleri ve elinde espresso'suyla tipik bir İtalyan. Sohbet esnasında, "İtalyanların doğan her bebek için bir servi diktikleri doğru mu?" diye soruyorum kendisine. Hemen yakındaki, bahçesinde kocaman ağaçların hışırdadığı bir evi işaret ediyor. "Şu gördüğün benim evim" diyor, "bahçesindeki iki ağacı da oğullarım doğduğunda diktim. Tabii ille de servi olacak diye bir şey yok."

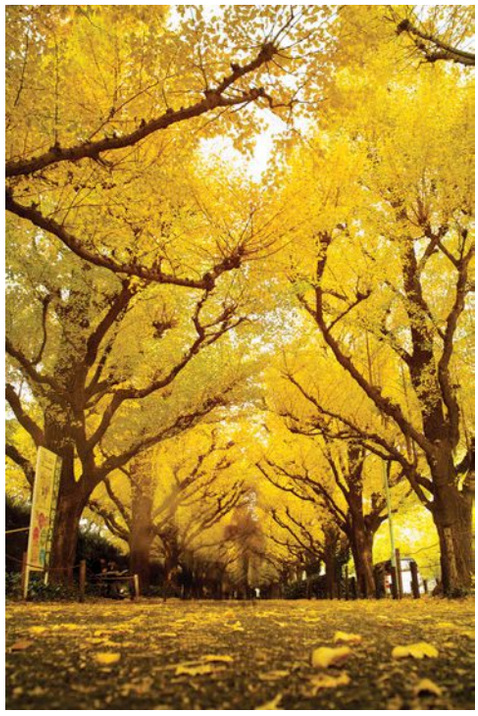

Tokyo'daki Meiji Tapınağı'nı çevreleyen renk renk ormanı, Tokyo halkı yaratmış. Ali Boratav yazdı, s. 86.

Bu satırları, yüzyıllardır değişmeden kalabilmiş o kır manzaralarının hayaliyle Mecidiyeköy'deki bir plazanın 21'inci katında yazıyorum. Camdan bakınca bir beton ormanı seriliyor önüme. Aşağıda güzel serviler var, onlar da semtimizin nadir "yeşil alan"larından birinin; Ermeni mezarlığının içindeler.

İtalyanlar bebekleri için toprağa fidanlar dikedursun, artık insanoğlu doğaya her zamankinden uzak bir hayat yaşıyor. Ortalama bir Amerikalı vaktinin yüzde 93'ünü kapalı alanlarda geçiriyor. Çocuklar evlerin içinde büyüyor. Belki de bu yüzden, 1982'de Japonya'da ortaya çıkan (ve bugün de ülkenin ulusal sağlık sisteminin önemli bir parçası olan) "orman banyosu-shinrin-yoku", Doğu Asya'dan ABD'nin gündemine zıplayıverdi.

Dakikasında işin ekmeğini yemek için türeyenler bir yana, bu yöntem aslında kimseye ihtiyaç duymayacağınız bir mantığa dayanıyor: Telefonunu ve tüm elektronik aletlerini evde bırak (bırakamıyorsan da en azından tamamen kapat), ormana, ya da doğayla bağ kurabileceğin herhangi bir yere git, kendine bir varış noktası koymadan yürü, derin nefes al, sessiz kal, ormanı, ayaklarının altındaki çıtırtıları dinle, yapraklara bak, istersen ağaçlara dokun ve yavaş, ama gerçekten yavaş hareket et. Hepsi bu.

San Francisco'da kurulan Orman Banyosu Kulübü'nün bir yürüyüşüne katılan CNN muhabiri Amy Chillag, rehberlerinin şu soruyu sorduğunu yazıyor: "Dünyaya şu an indiğinizi, etrafta gördüklerinizi daha önce hiç görmediğinizi varsayın. Ve düşünün: Bu nasıl bir koku? Bu nasıl bir his?" Chillag, o an, ormanın "ağırlığı"nı üzerinde hissettiğini söylüyor.

Peki, bütün bunlar ne işe yarıyor? Her şeyden önce ruh halinizi iyileştirmeye, ki aynı ülkede yaşıyorsak buna sık sık ihtiyaç duyuyor olmalısınız. Ayrıca araştırmalara göre, stres seviyenizi azaltıyor, (varsa) depresyonu hafifletiyor, kalp atışlarınızı, kan şekerinizi ve kan basıncınızı düzene sokuyor.

Ağaca, parka, ormana duyduğumuz hasret, dergimizin bu sayısında satır aralarında size kendisini hatırlatacak. Tokyo'da halkın birer ağaç dikerek var ettiği orman, ya da Edinburgh'un huzurlu şehir parkları kıskançlığa sürükler, griyle özdeş bir medeniyete isyan ettirir cinsten.

Umarız size biraz olsun ilham verebilir, doğayla arası açılanlara yeşille barışı imzalatırız.

İyi okumalar.

Tempo Travel'da neler görmek istersiniz? Önerilerinizi merak ediyoruz. tempotravel@doganburda.com adresinden bize ulaşabilirsiniz.

Edinburgh'daki devasa Princes Street Gardens'ta ister sosyalleşir, ister kimse sizi rahatsız etmeden güneşlenirsiniz. ***Çetin Cem Yılmaz yazdı, s. 62.***

TEMPO TRAVEL

SONBAHAR 2017

SALDA GÖLÜ, SAYFA 52

11 DEVR-İ ÂLEM
Paris'teki Irving Penn'in sergisinden Berlin'de açılan Sokak Sanatı Müzesi'ne dünya turu...

32 DEVRİMİN 100. YILINDA: ST. PETERSBURG
Bundan 100 yıl önce yapılan Bolşevik Devrimi ile sosyalistler tarihte ilk kez iktidara geldi. Bu önemli yıldönümü yaklaşırken, Rusya'nın o dönemki başkentinde devrimin izlerini sürdük.
MURAT KÖKSAL

42 ATLANTİK'İN ORTASINDA: YEŞİL BURUN ADALARI
En yakın kara parçasına 500 kilometre mesafedeki Yeşil Burun Adaları'nda Cesária Évora'nın izini sürüyor, olağanüstü köylere uğruyoruz.
OKAN OKUMUŞ

52 CENNETE ÇIKAN YOLLARDA
Yol müziklerinizi hazırlayın. Yolculuk sevenleri, dahası yolculuğu varılacak yer kadar mühim görenleri mest edecek bir İç Ege ve Akdeniz rotası hazırladık.
DENİZ YILMAZ AKMAN

62 ZAMANIN DURDUĞU ŞEHİR: EDINBURGH
"Ebedi şehir" tanımı Roma'nındır, ama Edinburgh da bu sıfatı hak edebilecek kentlerden birisi.
ÇETİN CEM YILMAZ

72 KUYUCAK'IN MOR DAĞLARI
Isparta'nın adı sanı bilinmeyen küçücük bir köyü, bir anda yılda onbinlerce turist ağırlayan bir lavanta merkezine dönüştü. Peki, nasıl?
ÖZLEM NUMANOĞLU

76 AGATHA CHRISTIE İLE TEKİNSİZ SULARDA
"Yazarlarla Eski Moda Seyahatler" dizimizde, bu kez rehberimiz cinayetler kraliçesi Agatha Christie.
DELAL ARYA

86 YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN JAPONYA
2015'te sokaklarda sigara içilmesi yasaklandı. Japonya, nikotin bağımlıları için zor bir gezi alanı. Ama tarih, kültür ve kural araştırmacıları için vazgeçilemeyecek bir rota.
ALİ BORATAV

KAYA PALAZZO
BELEK

KAYA'NIN SİZİN İÇİN YARATTIĞI DÜNYAYI
KAYA CLUB CARD AVANTAJLARIYLA KEŞFEDİN.

TÜM KAYA OTELLERİNDE GEÇERLİ ÖZEL İNDİRİMLER,
AYRICALIKLAR, SÜRPRİZLER... HEMEN ÜYE OLUN,
HEMEN YARARLANIN: **KAYAHOTELS.COM.TR**

BİR KAYA OTEL AYRICALIĞI
ONLINE
CHECK-IN

PALAZZO HER ŞEY DAHİL
0-12 YAŞ ÇOCUK ÜCRETSİZ

444 52 92

kayahotels.com.tr

TEMPO TRAVEL

SONBAHAR 2017

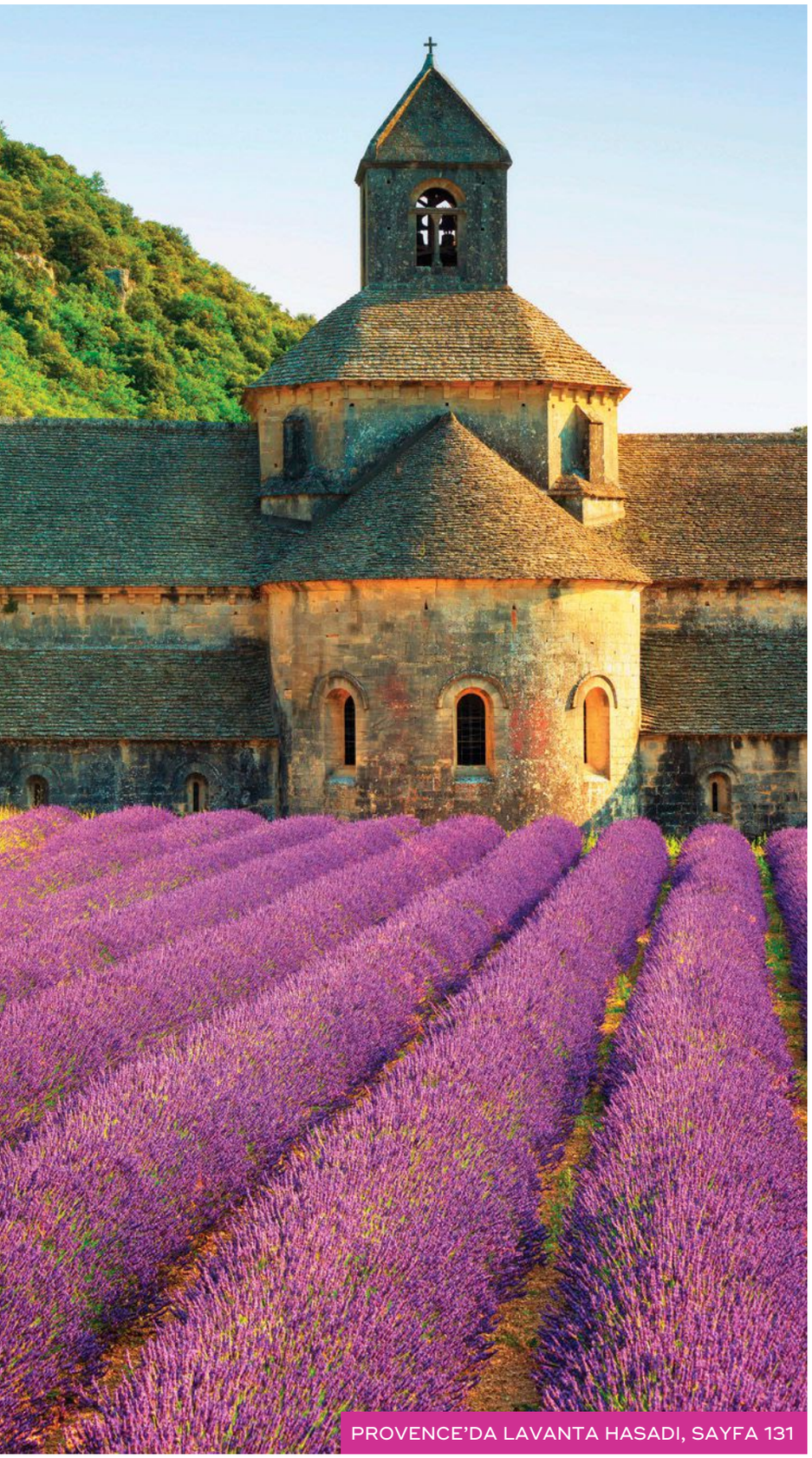

PROVENCE'DA LAVANTA HASADI, SAYFA 131

96 KÜÇÜK BİR MÜCEVHER KUTUSU: LVIV
Türkler arasında hızlı bir popülarite yakalayan Lviv'e, bir mimarın defterinden bakıyoruz.
BERNA TÜKEL

104 48 SAATTE HATAY
Hatay'a gidiyorsanız ve vaktiniz darsa, sıkı yürüyüşleri, yorgun düşmeyi göze almalısınız. Ama dert etmeyin; çünkü çok özel bir yerdesiniz.
MERVE AYGÜN

108 BAKÜ'NÜN KATMANLARI ARASINDA
Bakü, tek bir sıfata sığdırılamayacak kadar derin ve karmaşık bir şehir. Ama Bakü'ye gitmeden önce belki de biraz ders çalışmalı.
ÖZLEM NUMANOĞLU

118 BİR MEKSİKA GELENEĞİ
Ölümün günü mü olur? Eğer atalarınız Aztekler ise bal gibi de olur. Ölümün yaşamla, hüznün eğlenceyle kol kola gezdiği bu kadim geleneği yerinde deneyimledik.
SEÇİL SAĞLAM

126 DÖRT AYAKLI SEYAHAT
Üst kategorideki pek çok otel ve tatil köyü evcil hayvan kabul etmiyor. Peki, hepsi öyle mi?
ERDAL İPEKEŞEN

131 HAZIRLANIN, HASADA GİDİYORUZ
İmkânı olan herkes bir ara kalkıp bir hasat yerine gitmeli. Ama "hangisi"ne, "ne zaman" ve "nasıl" mı? İşte yol haritanız.
GÜZİN YALIN

VS.

3 EDİTÖRÜN NOTU
16 AJANDA
20 ONUN TATİLİ: SEDA AKMAN
22 TATİL STİLİ
24 KEŞKE BURADA OLSAM
140 BURASI NERESİ?
143 YAŞAM
144 MARKETPLACE
146 RÜYA OTEL: CASA MALCA

Club Marvy

Marvellous Resorts

Egé'deyiz, Egeliyiz, ruhumuz özgür, ufkumuz mavi...
İnsanın, duygunun, konforun ve yemeğin doğalını
yaşamak için Club Marvy'ye bekleriz.

Simply
Marvellous
Vacation!

clubmarvy.com | clubmarvy | clubmarvy

Kesre Koyu | İzmir | Turkey

TEMPO TRAVEL

DOĞAN BURDA DERGİ

YAYINCI
Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

İCRA KURULU BAŞKANI
Cem M. Başar

Yayın Direktörü Murat Köksal
Yazı İşleri Müdürü Özlem Numanoğlu (Sorumlu)
Yayın Danışmanı ve Ankara Temsilcisi Erdal İpekeşen
Görsel Danışman Murat Kars
Katkıda Bulunanlar Eray Görgülü (Ekler), Nezir Güneş (Ekler), Demet Kars (Haritalar), Haşim Kılıç (Ekler), Ayşegül Savur Özgen (Ekler), Erol Taşlar (Ekler)
Marka Müdürü Ayşegül Parlayan
Kurumsal İletişim Müdürü Seren Urun

YÖNETİM
Tüzel Kişi Temsilcisi ve Satış Direktörü Mehmet Taşkın
Finans Direktörü Didem Kurucu

YÖNETİM YERİ
Trump Towers Kule 2 Kat:21-24, 34387 Şişli-İstanbul
Tel: 0212 410 33 10 Faks: 0212 410 33 11
tempo@doganburda.com

BASKI
Bilnet Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.
Dudullu Org. San. Bölgesi 1.Cad. No:16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 0216 444 44 03
Faks: 0216 365 99 07-08
www.bilnet.net.tr

DAĞITIM
Yaysat A.Ş. / 0212 622 22 22
Yayın Türü: Yerel, süreli, aylık FIPP üyesidir.

REKLAM
Reklam Grup Başkan Yardımcısı Neslihan Can
Reklam Satış Koordinatörü Suzan Özen
Reklam Satış Müdürü Ecem Arda, Altuğ Selçuk
Reklam Teknik Ayfer Kaygun Buka
Tel: 0212 336 53 60 (3 hat) Faks: 0212 336 53 90
Rezervasyon Tel: 0212 336 53 00-57-59 Faks: 0212 336 53 92-93
Ankara Reklam Bölge Temsilcisi
Sezinur Balıkçıoğlu Tel: 0312 207 00 72-73
Hedef Sayfalar
Bölgeler Reklam Satış Müdürü Dilek Ünlü
Tel: 0212 336 53 72 / dalan@doganburda.com

ULUSLARARASI REKLAM SATIŞ TEMSİLCİLERİMİZ
İTALYA *Mariolina Siclari*
Tel. +39 02 91 32 34 66 mariolina.siclari@burda

ALMANYA
Julia Mund Tel. +49 89 92 50 31 97 Julia.Mund@burda.com
Michael Neuwirth Tel. +49 89 9250 3629 michael.neuwirth@burda.com

İSVİÇRE *Goran Vukota*
Tel. +41 44 81 02 146 goran.vukota@burda.com

FRANSA/LÜKSEMBURG *Marion Badolle-Feick*
Tel. +33 1 72 71 25 24 marion.badolle-feick@burda.com

AVUSTURYA *Christina Bresler*
Tel. +43 1 230 60 30 50 Christina.Bresler@burda.com

İNGİLTERE / İRLANDA *Jeannine Soeldner*
Tel. +44 20 3440 5832 jeannine.soeldner@burda.com

ABD / KANADA / MEKSİKA *Salvatore Zammuto*
Tel. +1 212 884 48 24 salvatore.zammuto@burda.com

© Tempo Travel dergisi, Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş. tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Tempo Travel dergisinin isim ve yayın hakkı Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.'ye aittir. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf, harita, illüstrasyon ve konuların her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilerek dahi alıntı yapılamaz. www.doganburda.com
DB Okur Hizmetleri Hattı Tel: 0212 478 0 300 / okurhizmetleri@doganburda.com

TEMPO TRAVEL'A **ABONE OLUN!**

Sadece **30 TL** karşılığında 4 sayımıza (1 yıllık) hemen abonelik başlatabilirsiniz. Abone Hizmetleri servisimize, **0212 478 0 300** no'lu hattan ya da **abone@doganburda.com** adresinden ulaşabilirsiniz. Hattımız, her gün saat 9.00-22.00 saatleri arasında telefonlarınıza açık. "Dergilerim nasıl ulaştırılacak?", "Abone formuna nasıl ulaşabilirim?" gibi sorularınızın detaylı cevapları ise, **dbabone.com** adresinde sizi bekliyor. Şimdiden iyi okumalar!

DÜNYA QATAR'I SEÇTİ

Yılın Hava Yolu, 2017

20. yılımızda dördüncü kez Yılın Hava Yolu ünvanına sahip olmamızın yanı sıra Dünyanın En İyi Business Class'ı, En İyi First Class Hava Yolu Yolcu Salonu ve Orta Doğu'nun En İyi Hava Yolu ödüllerini almış olmaktan büyük gurur duyuyoruz.

Qatar Airways'de çalışan herkes adına, dünyanın her yerinden bizim için oy kullanan milyonlarca kişiye teşekkürlerimizi sunuyoruz. En iyi hizmeti sağlamaya, yenilikçi olmaya ve küresel hava yolculuğunda hiç olmadığı kadar yüksek standartlar belirlemeye devam edeceğiz. Sizleri en kısa zamanda Qatar Airways uçaklarında ağırlamayı dört gözle bekliyoruz.

qatarairways.com/tr

oneworld

QATAR AIRWAYS القطرية

GOING PLACES TOGETHER

Skytrax, bağımsız bir küresel havacılık endüstrisi gözlemcisidir. 2017 Dünya Hava Yolu Ödülleri'nin sonuçları, tüm dünyada seyahat eden 19.87 milyon yolcu ile yapılan anketler sonucu belirlenmiştir.

@tempotraveldergisi @tempotraveldergisi @tempotravelmag

TEMPO TRAVEL SOSYAL MEDYADA

Elinizde tuttuğunuz Tempo Travel'ın fotoğraflarını, #tempotravel hashtag'iyle, ya da sosyal medya hesaplarımızı mention'layarak paylaşın, siz de bu sayfada yer bulma fırsatını yakalayın. Yaz 2017 sayımızı paylaşan tüm okurlarımıza teşekkürler!

#tempotravel

90 günde Devr-i âlem

BU KAFENİN BÜYÜSÜ PARİS'TE YAŞIYOR

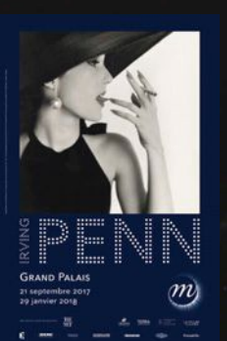

1948, Peru, Lima… O yılların gözde modeli Jean Patchett, yorgun ve düşünceli halde bir kafede uzun bacaklarını uzatmış, inci kolyesini dişliyor. Pek de öyle doğal bir an değil bu aslında; İkinci Dünya Savaşı sonrası yapılan bir moda çekimi. Gerçek bir mekânda geçiyor. Model erişilebilir giysiler giyiyor. Çünkü o yıllarda müsrifliğe yer yok. Söz konusu *Vogue* bile olsa…

Yüzyılın en önemli fotoğrafçılarından Irving Penn'in, bunun gibi bir anlam taşıyan moda fotoğrafları dahil 235'i aşkın eseri, şu sıralar Paris Grand Palais'deki retrospektifte sergileniyor. Sadece moda fotoğrafları değil, Yeni Gineli çamur adamlar da, Miyake savaşçıları da, Salvador Dali'den Alfred Hitchcock'a ünlü portreler de sergide görülebilir. Amerikalı fotoğrafçının 70 yılına bakış atmak için son gün, 29 Ocak.

CAFE IN LIMA (JEAN PATCHETT), CAFÉ À LIMA (JEAN PATCHETT) 1948 / GÜMÜŞ JELATİN BASKI, 1984 / 49.2 X 47.3 CM / THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART, NEW YORK. PROMISED GIFT OF THE IRVING PENN FOUNDATION / © CONDÉ NAST

OSCAR WILDE NEW YORK'TA

New York'ta, Victoria çağının şaşaasını yansıtan Oscar Wilde Pub'ın, yazarı okuyarak büyümüş İrlandalı sahipleri motto'larını şöyle açıklıyor. "Wilde gibi bizler de, bir parça sofistike uçarılıkla karıştırarak, hayatı dibine kadar yaşamaya inanıyoruz." Ama burada içkiyi fazla kaçırmak istemezsiniz, çünkü etraf antika dolu. İçeride 1890'lardan bir Belçika piyanosu da var, 1880'lerden bir İngiliz saati de... 30 metre uzunluğundaki bar, şehirde türünün tek örneği. *45 West 27'nci Cadde, Broadway ve Altıncı Cadde arasında. www.oscarwildenyc.com*

SOKAK SANATI MÜZESİ

Dünyanın en büyük sokak sanatı müzesi, bu işi layıkıyla yapan bir şehirde, Berlin'de açıldı. Eylül ayında Bülowstraße'de açılan iki katlı Çağdaş Şehir Sanatı Müzesi'nin içi de, dışı da tuval görevi görüyor. İşin ruhu gereği pek öyle durağan bir müze olacağa da benzemiyor; atölye çalışmaları, canlı performanslar ve açık hava performanslarını buradan takip edebilirsiniz: *www.urban-nation.com*

Yol kitapları

BAŞLANGIÇ

DAN BROWN

ALTIN KİTAPLAR ☛ 38 TL

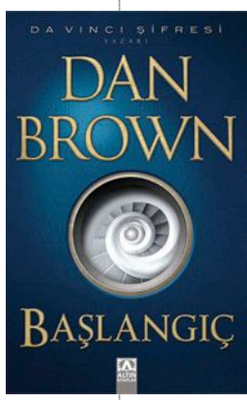

Dünyanın en popüler gerilim yazarının yeni romanında Harvard'lı semboloji ve dini ikonoloji profesörümüz Robert Langdon gene başrolde; bu kez Bilbao'daki Guggenheim Müzesi'nde başlayan bir maceranın içinde. Roman, "nereden geldik? nereye gidiyoruz" gibi ezeli sorulara kafa yoruyor. (536 sayfa)

PALDIR KÜLDÜR

KURT VONNEGUT

APRİL YAYINCILIK ☛ 22 TL

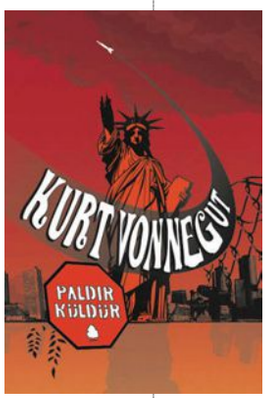

Bir dünya düşünün; Çinlilerin yerçekimiyle oynaması yüzünden gündelik yaşam acayip bir hal almış, salgın hastalıklar ve enerji krizleri yüzünden ülkeler viraneye dönmüş, New York limanı ormanlarla kaplanmış, makineler çalışmıyor olsun. Kurt Vonnegut, kara ütopyayı mizah ve hicivle aydınlatıyor. (216 sayfa)

True Places
true Relationships
CONSTANCE
EPHELIA
MAHÉ, SEYCHELLES
True by Nature
CONSTANCE
HOTELS & RESORTS
constancehotels.com
MAURITIUS • SEYCHELLES • MALDIVES • MADAGASCAR

DÜNYANIN EN UZUN ASMA YAYA KÖPRÜSÜ

Yükseklik korkusu olanların uzak durması gereken bir asma yaya köprüsü, İsviçre'nin Grächen ve Zermatt kasabaları arasında hizmete girdi. Yerden 85 metre yükseklikteki köprü, 494 metrelik güzergâhı boyunca Grabengufer dağ geçidini aşıyor. Temmuz ayında açılan Europabrücke (Avrupa Köprüsü), 8 tonluk kabloları ve sallantıya karşı özel sistemiyle mümkün mertebe "durağan" bir yolculuk vaat ediyor. Köprünün açılışıyla, Europaweg adlı uzun mesafe (iki günlük) hiking rotası da tamamlanmış oldu.

INSTAGRAM ONU MEŞHUR ETTİ

Mantar gibi türeyen steak house'ların çok çarpıcı bir örneği Paris'in Pigalle semtinde açıldı: Pink Mamma. Vahşi sarmaşıklarla kaplı dört katlı restoranın dekorasyonu öyle şirin ki, tanıtımı Instagram yaptı, desek yeridir. Aydınlık ortamında portakal ağaçlarının boy verdiği Pink Mamma'da, Floransa'nın meşhur T-bone bifteği Fiorentina'nın yanı sıra pizza ve bolca deniz ürünü bulunabilir.
www.bigmammagroup.com

Ve Kanada başardı

Dünyanın en geniş topraklara sahip ikinci ülkesi, dünyanın en uzun yürüyüş ağını tamamladı. Öyle böyle bir rota değil bu; 24 bin kilometre boyunca uzanan, Atlantik, Pasifik ve Arktik okyanuslarını izleyerek şehirleri, kırsal alanları ve el değmemiş doğal alanları kat eden bir hat. İster Arktik tundradaki Inuvik toplumunu ziyaret eder, ister Fundy Körfezi'nde dünyanın en yüksek gelgitlerini izlersiniz. Yapımı 25 yıl süren Great Trail parkuru, mevcut yolların bağlanması ve yeni bağlantı yollarının açılmasıyla yaşam buldu. Farklı noktalarda, farklı yerel yönetimler, kuruluşlar ve organizasyonlar devreye girdi. Sonuç tam bir başarı hikâyesi. Boşuna 200 ayrı kutlama yapmadılar ya… *www.thegreattrail.ca*

Yol müzikleri

LUST FOR LIFE
LANA DEL REY

16 PARÇA • 11.99 DOLAR (iTUNES FİYATI)

Lana Del Rey'in Pollyanna olmadığını biliyoruz. Ama yeni albümde bazı iyimserlik belirtileri, siyahtan maviye geçme isteği gibi detaylar yok değil. Sound mu? Gene o düşle gerçek arasındaki bulanık sularda geziniyor; sirenleri andıran bir ses dinleyeni o kasvetli sularına çekiveriyor.

YOL
KARDEŞ TÜRKÜLER

13 PARÇA • 19.90 TL

"Yola çıkışların, yola gidenin ardından seslenişlerin, yol ağzında bekleyişlerin şarkıları…" Anadolu, Mezopotamya, Kafkasya ve Balkan coğrafyasından farklı dillerde şarkılar… Altı yıl sonra gelen yeni albüm, grubu sevenleri hayal kırıklığına uğratmayacak gibi.

21 - 26 Nisan 2018 THY

ROMANYA
Transilvanya & Bükreş

Vampirleri ve şatoları ile ünlü tarihi bölge Transilvanya ve Dambovita Nehri'nin üzerinde yükselen başkent Bükreş…

18 – 24 Aralık 2017 THY

Can Aydoğmuş ile
JOHN OF GOD

John of God Şifanın Eli kitabının yazarı Can Aydoğmuş ile Brezilya'ya mucizeler diyarına John of God'ı ziyarete gidiyoruz.

22 Şubat – 06 Mart 2018 THY

BREZİLYA & ARJANTİN & ŞİLİ

Romantizm ve Tangonun büyüsü, muhteşem doğal güzellikler, sıcak insanlar, samba ritimleri...

16-29 Aralık 2017 Air France

Hasan Sonsuz Çeliktaş ile
MEKSİKA & GUATEMALA

Sizi yeryüzünün kadim uygarlıklarının mistik-spiritüel noktalarını Hasan Sonsuz Çeliktaş eşliğinde gezmeye, dünyanın ruhunu birlikte keşfedeceğiniz bir serüvene davet ediyoruz.

13 – 23 Eylül 2018 THY

GÜNEY AFRİKA TURU & VİCTORİA ŞELALELERİ

Köklere Yolculuk, Gerçek Afrika… Güney Afrika, Zimbabve, Zambiya, Botsvana… Dünyanın en merak edilen kıtalarından biri Afrika'yı doyasıya hissedeceğiniz benzersiz bir program...

02-12 Mayıs 2018 Air France

PERU & BOLİVYA

Güney Amerika'nın gizemli medeniyetlerinden İnkaların diyarı Peru ile başlayan serüven, enteresan doğası ile Bolivya'da tamamlanıyor.

29 Ocak – 05 Şubat 2018 QATAR

PHUKET

Eğlenceli tuk tuk gezileri, ısıtan bir güneş, serinleten tropik meyve suları…Tayland'ın en eğlenceli adasını, yılın en güzel zamanında keşfedin.

10-17 Haziran 2018 THY

MADAGASKAR

Doğasında barındırdığı zenginlikleriyle Hint Okyanusu'nun dalgalarına kucak açmış bir diyar…

2017-2018 TRAVEL DREAMS GEZİLERİ

Başından sonuna titizlikle düşünülerek, her ayrıntısının özenle planlandığı; keyifli, yaratıcı, kusursuz seyahatleri en avantajlı fiyatlar ile sunan Travel Dreams, seyahatleri 'iz bırakan' anılara dönüştürmeyi hedefliyor.

Dünyayı keşfetme ve keşfettirme heyecanıyla yola çıkan tecrübeli ve hevesli Travel Dreams ekibi, hazırladıkları her seyahatin fark yaratan bir program ile gezginlerle buluşmasını sağlıyor.

Yılbaşı Turları

Travel Dreams Seyahat acentası güvencesinde otel, transfer, seyahat sigortası dahil özel promosyon fiyatlarımız

3 Gece 4 Günlük Paketler

PRAG 340 €	BERLİN 420 €	PARİS 390 €	MİLANO 400 €
DUBAİ 340 €	LONDRA 390 €	BRÜKSEL 490 €	KİEV 290 €
ZAGREB 175 €	BARCELONA 290 €	ROMA 420 €	

www.traveldreams.com.tr - Tel : +90 212 243 18 18

traveldreams

Bir bakışta

Sonbahar

Mavi Lagün'de parti

REYKJAVIK, İZLANDA / 1-5 KASIM 2017

İzlanda'nın volkanik kayalar ve lagünlerle çevrili başkentinde yapılan Iceland Airwaves müzik festivalinin can alıcı kısmı, büyüleyici güzellikteki Mavi Lagün'de verilen partisi. Ülkenin ulusal havayolu Icelandair'in ön ayak olduğu, hatta ilki de bir uçak hangarında düzenlenen festivalde, İzlandalı ve diğer ülkelerden müzisyenleri ister küçük bir plakçıda, ister tam teşekküllü bir konser salonunda dinleyebilirsiniz. *icelandairwaves.is*

NY'da Cadılar Bayramı

NEW YORK, ABD / 31 EKİM

Yılın bu vakti New York'lular ciddiyetlerini bir kenara bırakıp birbirinden acayip kılıklara bürünerek Cadılar Bayramı'nı kutlamak üzere sokaklara çıkıyor. 31 Ekim akşamı yapılan yürüyüş de bu eğlencenin doruk noktasını oluşturuyor. Sadece kostüm giyerek katılabileceğiniz korteje, 6. Cadde'den dahil olabilirsiniz. *halloween-nyc.com*

Ai Weiwei Emirgan'da

SAKIP SABANCI MÜZESİ, İSTANBUL / 28 OCAK'A KADAR

Mülteci kamplarını ziyaret etmek için geçen yıl İstanbul'a gelen Çinli sanatçı Ai Weiwei, bu kez eserleriyle şehirde. Bugünün trajedilerini yansıttığı yapıtlarıyla çağdaş sanatın en etkin figürlerinden olan Ai Weiwei'nin sergisi, Sakıp Sabancı Müzesi'nin üç katına yayılıyor. Porselen başta olmak üzere 100'ü aşkın eser (video, duvar kâğıdı, fotoğraf dahil) aracılığıyla sanatçının dünyasına adım atıyoruz. *sakipsabancimuzesi.org*

Kopenhag'ın sarnıçları

KOPENHAG, DANİMARKA / 2 ŞUBAT 2018'E KADAR

Danimarka'nın başkentinin altında bulunan 19'uncu yüzyıl yapımı sarnıçlar, uzunca süredir temiz su depolamaya değil, sanata hizmet ediyor. Frederiksberg Müzeleri'nin parçası olan, Søndermarken parkının altındaki sarnıçta şu sıralar Japon mimar Hiroshi Sambuichi'nin "yeraltı denizi" ve etrafında canlanan yaşam görülebilir. Sergi saatleri gün ışığına göre değişiyor. *cisterneme.dk*

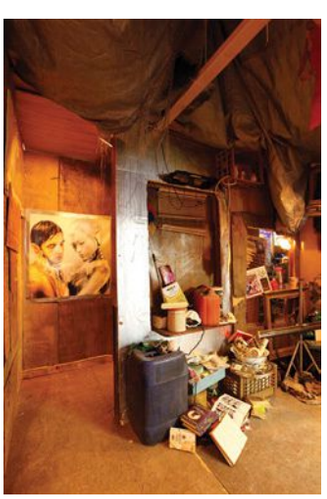

Bienal bitmeden...

İSTANBUL / 12 KASIM'A KADAR

Newsweek dergisinin 2017'nin "seyahate çıkmaya değer" beş sergisi arasında gösterdiği İstanbul Bienali, "İyi Bir Komşu" başlığı altında ev ve mahalle kavramlarına mercek tutuyor. Bienal, birbirine yürüme mesafesindeki altı komşu mekânda ücretsiz olarak görülebilir. *bienal.iksv.org*

MEGARON CONVENTION CENTER

megaron

Kongre Merkezi / Convention Center

KOLİN HOTEL
Çanakkale

HOTEL Kolin
"The Hellespont"
Çanakkale - Turkey

PER EIDE

HUZURLARINIZDA SULARA GÖMÜLEN

AZUR PENCERESİ

Maltalıların ulusal anıtı Azur Penceresi acımasız bir bahar fırtınasının gazabına uğradıktan sonra yerle bir olmuştu. Peki, ya sonra?

Malta'nın Gozo Adası'nda bulunan Azur Penceresi, dünyanın en çok fotoğraflanan kaya oluşumlarından biriydi. *Game of Thrones* dizisinin bir sahnesinde göründükten sonra da ününe ün katmıştı. Ta ki, mart ayında bir gece, feci bir fırtınada yıkılıp denize karışana dek...

Adını denizin mavisinden alan o koca kemerin yokluğu şimdi manzarada hüzünlü bir boşluk yaratıyor. Malta başbakanının yokluğunu "kalp kırıcı" diye tarif ettiği ulusal anıtın ülkeye kattığı turizm değeri ise ayrı bir konu. Ama şimdilik soruna iyi bir çözüm bulunmuş gibi; zira taş kemerin sualtındaki kalıntıları, bölgenin en yeni dalış noktası olarak takdim edildi bile. Mavi Delik'in (altta) hemen yanındaki bölgede, yani açık denizde, parçalanan kemerin kocaman parçaları arasında artık dalış yapılıyor. Kayalar, deniz tabanında 30 metreye kadar iniyor. 4-5 metrelik sığ bölgeler ise yeni başlayanlar için ideal. Kayaların üzerini yosun ve algler kaplamadan, yani bizim güzelim kemer tamamen tanınmaz hale gelmeden önce görmek isterseniz, elinizi çabuk tutun.

PER EIDE

Azur Penceresi'nin yıkıntılarında bir dalgıç.

Manzara, bu yılın Mart ayına kadar böyleydi. Artık sağdaki gibi.

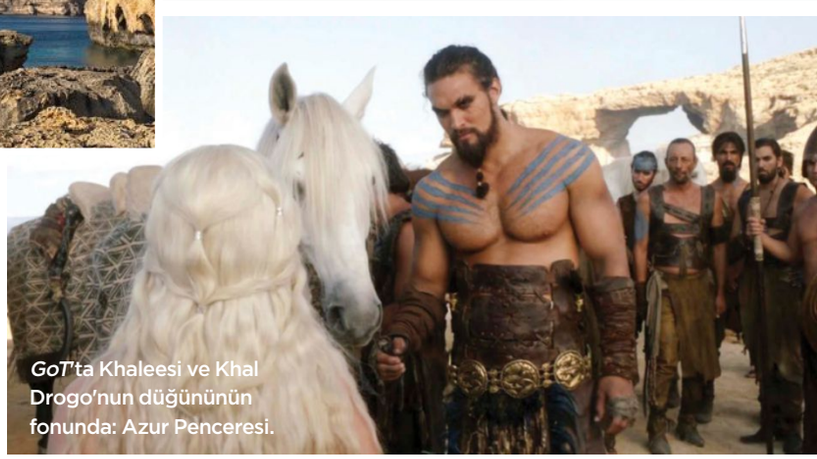

GoT'ta Khaleesi ve Khal Drogo'nun düğününün fonunda: Azur Penceresi.

Dünya, Ankara'dan tek uçuş mesafesinde!

Dünyayı size yaklaştıran Ankara Esenboğa Havalimanı'ndan
16 ülkedeki 65 farklı noktaya direkt uçun,
zamandan kazanın.

/ankaraairport

www.esenbogaairport.com

Tepe Akfen
TAV
Airports

MYANMAR

CATANIA, SICILYA

GÖLKÖY

SIVRICE KOYU, AYVACIK

ETIYOPYA

BROOKLYN, ABD

Onun tatili
SEDA AKMAN

YILLARDIR ETİYOPYA'DAN MYANMAR'A UZAK DİYARLARI GEZEN VE ÇEKTİĞİ FOTOĞRAFLARI SOSYAL MEDYADA PAYLAŞAN OYUNCU SEDA AKMAN'A, DÜNYANIN SEKİZİNCİ HARİKASINI SORDUK; TEREDDÜTSÜZ CEVAPLADI.

Cansu Uras
cansu.uras@gmail.com

NEW YORK, ABD

SEDA AKMAN'IN OBJEKTİFİNDEN OMO VADİSİ İNSANLARI.

En son SİVRİCE KOYU, AYVACIK'TA tatil yaptım. Aklımda BİZDEN BAŞKA KİMSENİN OLMAYIŞI kaldı.

Kendinizi dünyanın en çok neresinde mutlu hissediyorsunuz?
ÖZGÜR HİSSETTİĞİM HER YER BENİM İÇİN MUTLULUK KAYNAĞI.

AYVACIK

Herhangi bir tatilinizde başınıza gelen en tuhaf olay neydi?
5-6 YIL ÖNCE KAMP KURMAK İÇİN SAROS KÖRFEZİ'NE GİTTİK. KULLANDIĞIMIZ ARABA KUMA SAPLANDI, BİZİ BAYAĞI UĞRAŞTIRDI. SONUNDA YAKINDAKİ BİR KÖYDEN YARDIM ALIP ARACI KURTARDIK.

Bana göre dünyanın 8'inci harikası ANGKOR WAT TAPINAKLARI.
Çünkü SU ÜSTÜNDE KURULMUŞ MUAZZAM BİR MÜHENDİSLİK ÖRNEĞİ.

ANGKOR WAT

İtiraf edin, otel odasından bir şey çaldınız mı?
ÇOK GÜZEL KOKAN SABUNLARI ALMAYA HAKKIMIZ VAR, DİYE DÜŞÜNÜYORUM.

En sevdiğim şehir NEW YORK VE İSTANBUL. Çünkü NEW YORK'TA OLDUĞUM ZAMAN KENDİMİ ÖZGÜR HİSSEDİYORUM. İSTANBUL'A DA BAKMAYI SEVİYORUM.

Yol albümü hazırlıyorsunuz. Listenizdeki ilk beş şarkı hangileri olur?

The Beatles - *Strawberry Fields*
The Doors - *Riders on the Storm*
Tim Maia - *O Caminho Do Bem*
Beirut - *Elephant Gun*
Peyk - *Don Kafa*

Bize bir tatil kitabı önerin! PATTI SMITH'TEN "ÇOLUK ÇOCUK" VE "HAYALPERESTLER".

Mini barda en çok ne görseniz sevinirsiniz? VİSKİ VE ÇİKOLATA.

En uçuk tatil hayalimi HENÜZ AÇIKLAYAMAM.

Asla vazgeçemediğim otel İLKİ İSTANBUL'DAKİ BÜYÜK LONDRA OTELİ, DİĞERİ NEW YORK'TAKİ WALDORF ASTORIA HOTEL.

PANORA®
ALIŞVERİŞ VE YAŞAM MERKEZİ

Yaşamın merkezi Panora'da hep yeni keşifler var.

Panora'nın dünyaca ünlü ve ayrıcalıklı markalarıyla içindeki seni ortaya çıkar, lezzet noktalarıyla her seferinde yeni bir tutku yakala, keyifli yaşam alanlarıyla mutluluğun değerini bir kez daha hisset.
Alışverişin eğlencesi, sunmak istediğimiz hayatın sadece küçük bir parçası. Panora, asıl kendini keşfetme yolculuğunda yanında.

SİNEMA/MOVIE THEATER CINEMAXIMUM **SPOR/EĞLENCE - SPORT/ENTERTAINMENT** JOYLAND · MAC **KÜLTÜR/SANAT - CULTURE/ART** ACTOR STUDIO · OKUL SERHAT KILIÇ · SERHAT KILIÇ SAHNE ANKARA **YEME/İÇME - FOOD/BEVERAGE** ANKARA DÖNERCİSİ ARBY'S · BEYKOZ IZGARA · BULGUR · BURGER KING · BURGER STATION · GODIVA · GURME SANDWICH · GÜNAYDIN · HAPPY MOON'S · KAFES FIRIN · KAYSERİ MUTFAĞI · KES 1 DÖNER · KFC · KUMPİR EVİ · MADO · MC DONALD'S · MIDPOINT · MINY CUPCAKE · NO:01 KEBAP · NUMNUM · POPEYES ROSSETTI · SEA & FISH · STARBUCKS COFFEE · SUSHICO · TARİHİ TAŞ FIRIN PİDECİSİ · TARİHİ BEYOĞLU KURUKAHVECİSİ · TE CHÁ TEA SHOP & SANDWICH · TIMBOO CAFE · TOMBİŞ · TRIBECA · ULUDAĞ · VERY COOKIE · WAFFLE DAYS **HAZIR GİYİM/READY TO WEAR** ABDULLAH KİĞİLI · ADIDAS ATHLETIC ZONE · BARNERS · BENETTON · BERSHKA · BEYLISS · BEYMEN · BOYNER · BRANDROOM · BROOKS BROTHERS · BURBERRY · CALZEDONIA · CLUB BEYMEN · DAMAT–TWEEN–ADV · DERİMOD · DESA · EMPORIO ARMANI · FAİK SÖNMEZ · FOREVER NEW · GANT · GAP ADULT · GUESS · HUGO BOSS INTIMISSIMI · İPEKYOL · JEANS LAB · KAR SPOR · LACOSTE · LEVI'S DOCKERS · MANGO · MARKS & SPENCER · MASSIMO DUTTI · MAVİ JEANS · MAX MARA · NETWORK · NIKE · OYSHO · PENTİ · POLO GARAGE · PULL & BEAR · RAMSEY · SARAR · SCOTCH & SODA · SILK & CASHMERE STEFANEL · STRADIVARIUS · SUPERDRY · TED BAKER · TOMMY HILFIGER · TÜZÜN · TWIST · U.S. POLO ASSN. · VAKKO BUTİK · YARGICI · ZARA · ZEKİ TRİKO **AYAKKABI/AKSESUAR - SHOES/ACCESSORIES** CAMPER · CEYO · DIVARESE · ENZO ANGIOLINI · İNCİ · NEW BALANCE NINE WEST · TRUNK&CO · VETRINA **KİŞİSEL BAKIM/AKSESUAR - PERSONAL CARE/ACCESSORIES** ATELIER REBUL · FLORMAR · GRATIS · JO MALONE · L'OCCITANE EN PROVENCE · MAC COSMETICS · MEDBOX · PARİS KUAFÖR · PARİSLİ CEMİL KUAFÖR · SEPHORA · SEVİL · SUPPLEMENTLER.COM WATSONS · YVES ROCHER **TAKI/AKSESUAR - JEWELERY/ACCESSORIES** ACCESSORIZE · AGATHA · ALP GÜMÜŞ · ATASAY · ATASUN OPTİK · DAMAS · GÖZ GRUP OPTİK · GREENWICH · JASMIN · KAFF DIAMOND · KARPINSKI · MİNYON · OLIVER WEBER · PROMISE BY KAFF · ROLEX · SAAT&SAAT SO CHIC · SUNGLASS HUT · SWAROVSKI **EV/DEKORASYON - HOME/DECORATION** A DAY OF DESIGN · CAME HOME · CELLINI · CHAKRA · GIFT HOME · GÜNEŞ SANAT EVİ · HAREMLIQUE · HİSAR · MADAME COCO · MUDO CONCEPT · ÖZ ÖZBEK HALI · PAŞABAHÇE · SOLINGEN STEP HALI · TEFAL · YATSAN · ZARA HOME **ÇOCUK GİYİM/OYUNCAK - KIDS WEAR/TOY** ARMAĞAN OYUNCAK · B&G STORE · COMICS AND CARTOONS STORE · GAP KIDS&BABY · HERO GROUND · IMAGINARIUM · KARAMELA · LOCO POCO · MOTHERCARE · PANÇO **ELEKTRONİK/TELEKOMÜNİKASYON - ELECTRONICS/ TELECOMMUNICATION** ARÇELİK · BOSCH · EMİR GSM · MOBILWORX · SAMSUNG · TEKNOSA EXXTRA · TURKCELL EKSTRA · TÜRK TELEKOM · VODAFONE **MARKET/GIDA - SUPERMARKET/FOOD** BUTİK CADDE ŞARKÜTERİ DALINDAN ZEYTİNCİLİK · FERBAL · KİPA EXTRA · MALATYA PAZARI · MUHİTTİN LOKMAN HEKİM **HİZMET - SERVICE** ADA TERZİ · DRYMAN · ETS TUR · GARANTİ BANKASI · JOLLY TOURS · OTO HAMAM · PANORA ECZANESİ · SALMANDER · TUR312 · VIP ADA TERZİ · WATCH DOCTOR BY GÜNGENCİ **DİĞER – OTHER** CLUB SAFARI PET SHOP · D&R · İLGİ ÇİÇEK · OFFICE 1 SUPERSTORE · SALMANDER ANAHTAR · TCHIBO · TOBACCO SHOP **BANKAMATİK - ATM** AKBANK · BAŞKENTGAZ · DENİZBANK · HALK BANKASI · ING BANK · İŞ BANKASI · ŞEKERBANK · TEB · VAKIFBANK · YAPI KREDİ · ZİRAAT BANKASI

/ PanoraAVM • / / panoravm

www.panora.com.tr

Sonbahar HAVASI

SONBAHARIN GELMESİ RENKLERLE VEDALAŞTIĞIMIZ ANLAMINA GELMİYOR. KIŞA YUMUŞAK BİR GEÇİŞ YAPALIM.

Kinetix Drop, siyah neon turuncu şapka - 17.99 TL.

Omega Commander's Watch erkek kol saati - 17.600 TL.

Zeytune el yapımı doğal zeytinyağlı sabun, portakal nergisi ilaveli - 25 TL.

Fjällräven Greenland unisex sırt çantası, 13 inç laptoplara uygun - 399 TL.

Hohner Traveller mızıka, başlangıç seviyesi - 67.55 TL.

Clarks Desert Boot, kahverengi erkek botu, deri – 379.90 TL.

Adidas Jardim Agharta kadın eşofman üstü, The FARM Company işbirliğiyle - 339 TL.

Matla "akua", ipek saten eşarp - 232 TL.

Urban Decay "Naked 3" far paleti, 12 nötr gül tonu – 225 TL.

YUNAN ANAKARASININ HAZİNELERİNİ KEŞFET!

Yunanistan'ın daha az bilinen iç bölgesi de tıpkı adaları gibi geleneksel dokusu ve misafirperver halkıyla konuklarını mest ediyor. Gelin, bu gizli cevherlere bakalım.

Özel bir coğrafi yapısı olan Yunan anakarası; serüven dolu ruhu ve sürprizli manzaraları ile doğanın, aksiyonun kalbinde benzersiz maceralar sunuyor; ziyaretçilerini bölge tarihi ve kültürüyle, yerel mutfaklarla tanıştırıyor.

EFSANEVİ PELOPONNESE YARIMADASI

Anakaradaki yolculuğunuza, efsanenin tarihle buluştuğu Peloponnese (Mora) Yarımadası'ndan başlayın. Farklı çağlardan kalan tarihi anıtlar, antik Olympia, Epidavros, Miken, Tiryns, Apollon Epikourios Tapınağı gibi önemli arkeolojik alanlar ve çok sayıda Bizans kilisesinin yanı sıra eşsiz güzellikteki köyler, tablovari şehirler, muhteşem sahiller, doğanın vahşi güzelliğine saklanmış kaleiçi ve kaleler, dağlar, ırmaklar, mağara ve ormanlar, tatillerinde aksiyon ve kültür arayanlar için ideal bileşimi oluşturuyor.

Korinthos, Patras, Saronik, Messinia, Argolida ve Laconia'daki körfezleri ile Peloponnese, düz bir ağaç yaprağına benzediği için eskiden "Morias" olarak anılırdı. Yarımadanın doğusunda kuru iklim hüküm sürerken, ortasına ve dağlık bölgelerine soğuk, kar ve zengin bitki örtüsü, batısına ise yağmurlu ve sıcak bir iklim hâkim.

KORİNTHOS

Attika'dan gelen ziyaretçilerin karşılaştığı ilk vilayet olan Korinthos, büyüleyici masifleri, deniz kenarındaki hoş mekânları ve önemli arkeolojik alanları ile ziyaretçilerine bolca seçenek sunuyor. Korinthos ve Saronik Körfezi'ndeki plajlarda pek çok turistik tesis bulunabilir. Çoğu yerde denizin parıltısına, çam ve zeytin ağaçları ile üzüm bağları eşlik eder.

MESSİNİA

Girintili kıyılar, kumlu plajlar, orman kaplı dağlar ve verimli vadileri ile Messinia'nın doğal güzelliği, önemli arkeolojik anıtlarla bir arada yer alıyor. Neolitik Çağ'dan beri yerleşim yeri olan Messinia'daki Miken dönemi Messenia tarihinin tartışmasız altın çağıydı ve Pylos, Mycenae'den sonraki en büyük ikinci kentti.

LACONİA

Laconia, ortaçağ şehri Mystra, Monemvasia'daki kale şehri ve Mani'deki kule evler gibi ünlü yerleşim alanlarını birleştiren önemli bir turistik destinasyon. Diros mağaraları, Taygetos Dağı ve Tainaros Burnu gibi olağanüstü doğal güzellikleri içine alıyor.

ACHAİA

Peloponnese şehirlerinin en büyüğü olan Patras'la övünen Achaia, olağanüstü dağ ve sahil manzaraları ile bezeli. Panachaiko, Helmos ve Erymanthos dağları ile Korint Körfezi'ndeki en güzel kumsallar burada. Achaia, Peloponnese'nin ve Yunanistan'ın Batı Avrupa'ya açılan sahil kapısının en tarihi noktalarından biri.

NAFPLİO

Yunanistan'ın dört bir yanındaki en romantik şehirlerden biri olmasının yanı sıra Argolis (Doğu Peloponnese) bölgesindeki en güzel kasabalardan olan Nafplio, 1823-34 yılları arasında yeni doğan Yunan devletinin ilk başkenti olmuştu. ❐

Daha fazla bilgi için www.visitgreece.gr

Keşke burada olsam

ZÜMRÜTTE KANO

EIBSEE, GRAINAU/ALMANYA

Burada duyabileceğiniz tek ses, kanocuların küreklerinin çıkardığı sakin şıpırtı… İçinde minik çam adacıklarının olduğu Eibsee, bir masal kitabından dünyaya düşmüş bir göl gibi duruyor. Koyu maviden turkuaza, turkuazdan zümrüt yeşiline dönen berrak sularından, Almanya'nın en yüksek dağı Zugspitze doğuyor. Şayet Münih'te iseniz, bu nefes kesen yere ulaşmak mücadele gerektirmiyor; trenle Garmisch-Partenkirchen'e gidiyor, oradan da göle giden otobüslerden birine biniyorsunuz.

GETTY IMAGES TURKEY / MICHAEL NEUMANN

Keşke burada olsam

TROPİK SIĞINAK

LAUCALA ADASI, FİJİ

Hayal edin: Güney Pasifik'in dalgaları beyaz kumsallara köpük köpük yayılıyor. Ardınızdaki yağmur ormanlarında belki hayat boyu duymadığınız türden kuş sesleri yankılanıyor. Ve siz havuzdaki kişi, hindistancevizi ağaçları ve yemyeşil volkanik dağların gölgesinde bu kusursuz anın tadını çıkarıyorsunuz. Şayet Laucala Adası'nın Fiji stilindeki 25 villasından birinde kalacak kadar şanslıysanız, menüde bunlar var. Ek olarak ise cangılın da yardımıyla mahremiyet ve "kıyas kabul etmez" denilen türden bir lüks. Eh, ne de olsa Red Bull's CEO'su Dietrich Mateschitz'e ait bir resort'a bakmaktasınız. Her şey dahil fiyatlar gecelik 6 bin dolardan başlıyor.

12 kilometrekarelik adanın 4.4 kilometrekaresi resort olarak kullanılıyor. Geri kalan kısımda cangıl, hindistancevizi plantasyonları ve nadir hayvan türleri bulunuyor. El değmemiş mangrov ağaçları ve mercan resifleri, sualtını da su üstü kadar inanılmaz kılıyor. Konuklara DeepFlight denizaltısıyla bir tur, ya da kaplumbağalarla şnorkel tavsiye ediliyor. Vahşi orkidelerin yetiştiği adada, gerçek bir Fiji köyü ve organik üretim yapılan tarlalar da bulunuyor. *www.laucala.com*

LAUCALA ISLAND, FIJI

LAUCALA ISLAND, FIJI

Yeni!

Belgeselcilerden cennet bahçesi

OKAVANGO DELTASI, BOTSWANA

"İnançlı biri değilim, ama şu an, cennet bahçesinin burası olabileceğini düşünüyorum." Okavango Deltası'nda göbeğindeki Duba Ovası'nın bünyede yarattığı sarsıntıyı bir ziyaretçi böyle özetliyor. Onu, bataklıkların, ormanların, vahşi aslanların ve ağırbaşlı fillerin ülkesine getiren ise yeni bir safari kampı: Duba Plains Camp. *National Geographic* belgeselcileri Dereck ve Beverly Joubert, Great Plains Conservation ile beraber Duva Ovası'na beş adet lüks çadır kondurdu. Sular altında kalmış çayırları izleyen çadırlar, 1920'lerin klasik safari stiline selam gönderiyor. Ama artık özel havuzları bile var.

greatplainsconservation.com

Duba Plains Camp, bölge halkını ve vahşi yaşam yararına çalışan beş yerel topluluğu destekliyor. Çamurda araç kullanımı dahil, karbon ayak izinin azaltılması için sürdürülebilir turizm projeleri yürütüyorlar.

DUBA PLAINS CAMP

DUBA PLAINS CAMP

DUBA PLAINS CAMP

Yeni!

EFSANE BAHÇEYE AFİLİ KOMŞU

MARAKEŞ, FAS

Marakeş'in, insana hayat veren güzellikteki bahçesi Jardin Majorelle'in tek başına yeterince cazibeli olması yetmezmiş gibi ekim ayı itibarıyla son derece çekici bir komşusu daha oldu: Yves Saint Laurent Müzesi. İkonik tasarımcı, Marakeş'e ilk görüşte çarpılmış, şehre defalarca geri dönmüş ve hatta Fransız ressam Jacques Majorelle'in 1920'lerde yarattığı güzeller güzeli Jardin Majorelle'i de bir otel kompleksine dönüşmekten kurtarmıştı. Yıl 1980'i gösterirken, bahçenin de, içindeki Matisse tablolarına layık çivit mavisi villanın da sahibi oydu. Partneri Pierre Bergé ile birlikte, onu dünyanın en güzel bahçesine çevirdiler. Bugün Berberi kültürüne dair bir müze ve Villa Oasis'in bulunduğu bahçe, 60'ıncı yaşını kutluyor.

30 Nisan'a kadar, her gün 08.00-17.30 arası açık. www.jardinmajorelle.com

MÜZE HAKKINDA

2008 yılında yaşamını yitiren ve külleri Villa Oasis'in gül bahçesine serpilen Fransız modacının yüzlerce çizimi, gözalıcı couture tasarımları ve aksesuarları, Marakeş'teki Yves Saint Laurent Müzesi'nde görülebilir.

Çarşamba hariç her gün, 10.00-18.00 arası açık. www.museeylmarrakech.com

Yves Saint Laurent Müzesi

Villa Oasis'in hemen önündeki bahçede, dev kaktüsler yetişiyor

Devrimin 100. yılında

St. Petersburg

Bundan 100 yıl önce, Kasım 1917'de sadece Rusya'yı değil, tüm dünyayı etkileyen gelişmeler yaşandı. O dönemki adı Petrograd olan St. Petersburg'da başlayan ayaklanma tüm ülkeyi sardı ve Lenin önderliğindeki sosyalistler tarihte ilk kez iktidara geldi. Bu önemli yıldönümü öncesinde, St. Petersburg'da devrimin izlerini sürdük.

Murat Köksal
mkoksal@doganburda.com

GETTY IMAGES TURKEY / THIPJANG

"KANLI KİLİSE"
St. Petersburg'un Eski Şehir bölgesindeki Dökülen Kan Kilisesi, Çar II. Çar II. Aleksandr'ın 1881'de suikasta uğradığı yere inşa edildi.

ST. PETERSBURG İSMİ NEDEN SÜREKLİ DEĞİŞTİ?

St. Petersburg, Almanca olan ismini, Hıristiyan inanışına göre cennete açılan kapının anahtarını koruyan Aziz Peter'den alıyor. 1914'te Birinci Dünya Savaşı patlak verip Rusya, Almanya'ya karşı savaşa girince, kentin fazla Almanca çınlayan ismi Rusçalaştırılarak, Petrograd'a çevrildi. 1924'te Lenin öldüğünde kentin ismi bu kez onun anısına Leningrad olarak değiştirildi. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra (1991) yapılan referandumda ise halkın oylarıyla Sankt Petersburg adına geri dönüldü.

ALTIN KUBBELİ ŞAHESER
Aziz İsaak Katedrali'nin içi de, en az dışı kadar etkileyici. İnşası 40 yıl sürmüş.

GETTY IMAGES TURKEY / JOHN FREEMAN

Saray Meydanı'ndaki Zafer Günü kutlamalarından. Bu günde, Sovyetler Birliği ve müttefiklerinin Nazi Almanyası karşısındaki zaferi kutlanıyor.

GETTY IMAGES TURKEY / NURPHOTO

Devrimin 100'üncü yılı yaklaşırken, Eylül ayında St. Petersburg'dayız. Ama şehirde bunu hatırlatan tek bir iz bile görünmüyor. Aksine, 1917 ve sonrasında yaşananları unutturmak ve çarlık döneminin şaşaasını öne çıkarmak için bir çaba var. Eski saraylar onarılıyor, katedraller turistlere açılıyor, çarların, çariçelerin, soyluların hayatları, aşkları anlatılıyor. Sanki "bizim esas tarihimiz bu" mesajı veriliyor.

Sovyetler Birliği dağılmadan önce kentte 70'ten fazla Lenin heykeli bulunuyordu. Geriye kalan tek tük heykelden birini Smolni Enstitüsü'nde, diğerini de Sovetskaya Caddesi'nde görüyoruz. İkincisinin hemen ardında dev bir Stalin dönemi yapısı; "Sovyet Evi" yükseliyor. Vaktiyle Sovyet yönetimi ve araştırma enstitülerince kullanılmış. Komünistlerin oturduğu o sandalyeler artık iş peşinde koşan kapitalistlerin; binadaki ofisler şirketlere kiralanmış.

Sovyet Devrimi'ni günbegün izleyen Amerikalı gazeteci John Reed'in *Dünyayı Sarsan On Gün* kitabının önderliğinde şehri gezmeye başlayacağız. Ama önce St. Petersburg nasıl kuruldu, bugünkü halini nasıl aldı, birkaç kısa not…

BATAKLIKTA KURULUYOR

St. Petersburg, bizim "deli", Rusların "büyük" dediği batı âşığı genç bir çarın, I. Petro'nun rüyası aslında. Petro, 1703 yılında muazzam bir iş başarıyor. Finlandiya Körfezi'nde, Neva Nehri'nin kıyısındaki bataklıkta hayalindeki "Rusya cenneti"ni kuruyor. Kentin kuruluşu sırasında Rusya'da taş bina yapılmasını yasaklayıp tüm duvarcı ustalarının başkente gelmesini emrediyor. Üstüne bir de taş vergisi koyuyor ve şehre gelen her gemi ve atlı arabanın bina yapımında kullanılmak üzere taş getirmesini şart koşuyor.

Sonuçta, katedralleri, sarayları, köprüleri, kanalları ve birbirinden güzel binalarıyla, bataklığın ortasında muhteşem bir şehir yükseliyor. İrili ufaklı 46 adanın üzerinde kurulan St. Petersburg, çok sayıdaki kanalıyla "Kuzey'in Venedik'i" diye anılıyor. Çoğu İtalyan olan mimarların yönetiminde yapılan binalar da haliyle Batı Avrupa'yı andırıyor. 10 yıl sonra başkent Moskova'dan buraya taşınıyor ve St. Petersburg, 1918 yılına kadar Rusya'nın başkenti olarak kalıyor. "Saint Petersburg'un kıymetini anlamak için kentten bir süre için ayrılmak lazım" diye tarif ediyor ünlü Rus şair Konstantin Batyuşkov, "eski başkentleri, köhne Paris'i, isli Londra'yı görmek lazım…"

Kuruluşundan itibaren farklı uluslar akın ediyor şehre; Almanlar, İsveçliler, Hollandalılar, Fransızlar, İtalyanlar, İngilizler… Büyük şair ve yazarlar Puşkin ve Dostoyevski burada yaşıyor. Nobel ödüllü Joseph Brodsky ilk şiirlerini burada yazıyor. Bestekârlar Rahmaninov, Prokofyev, Şoştakoviç de St. Petersburglu.

Öte yandan tarif edilmez acılara da şahit oluyor şehir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanların 900 gün süren kuşatmasına direniyor. İşgalciler kente giremiyor, ama çoğu açlıktan olmak üzere 1 milyon Rus hayatını kaybediyor.

Ve son olarak Bolşevik İhtilâli… Kentte 1905 ve 1917'de olmak üzere iki kez işçi ve köylüler ayaklanıyor. İkincisinde başarıya ulaşıyorlar; Lenin önderliğindeki Bolşevikler 1991'e kadar yönetimde kalıyor. Sonrası herkesin bildiği gibi.

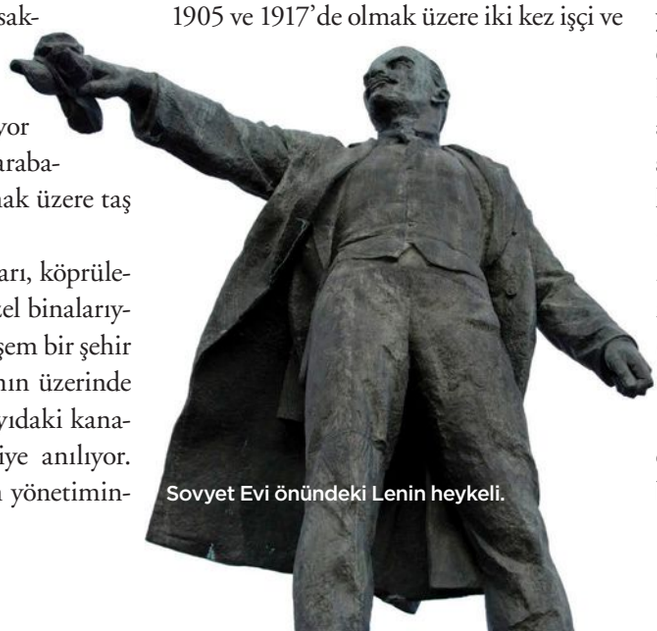
Sovyet Evi önündeki Lenin heykeli.

Bugün esamisi okunmasa da etkisi Çin, Vietnam, Küba ve İkinci Dünya Savaşı sonrası Doğu Avrupa'ya uzanan devrimin kıvılcımının çakıldığı şehre, 100 yıl sonrasından bakalım şimdi.

VE DEVRİMİN HEDEFLERİ

İlk durağımız, kentin merkezi sayılan Aziz İsaak Meydanı. Meydanı süsleyen dev katedralin inşası tam 40 yıl sürmüş; büyüklük bakımından da dünyada dördüncü sırada. Altın yaldızlar, renkli mermerler, dönemin usta ressamlarının fırçasından çıkmış süslemeler, kabartmalar ve heykeller ile görenin bir daha baktığı bir mimari şaheser. Meydanda, Çar I. Nikolay'ın at üstündeki anıtı, hemen arkasında ise görkemli Mariinski Sarayı bulunuyor. Çarın, en büyük ve en sevgili kızı Mariya Nikolayevna'ya düğün hediyesi olarak yaptırdığı saray, daha sonra çarlığın en önemli dairelerine ve Rusya Cumhuriyet Konseyi'ne ev sahipliği yapmış. Bolşevik ayaklanmasının ilk hedeflerden biri burasıydı. Reed, kitabında o günleri şöyle anlatıyor: *"Saray kapısının önünde bir asker ve bahriyeli kalabalığı vardı. Bir bahriyeli, Rusya Cumhuriyet Konseyi'nin artık kalmadığını söylüyordu: 'İçeri girdik' dedi ve bütün kapıların önüne yoldaşları dizdik."*

Daha sonra Sovyet bakanlarına tahsis edilen, İkinci Dünya Savaşı'nda hastane olarak kullanılan binada şu anda St. Petersburg Yasama Meclisi toplantıları yapılıyor. ☞

Vaktiyle bu şehirde yaşamış büyük yazar Dostoyevski'nin portresinin asılı olduğu kafe, Nevski Bulvarı'nda.

GETTY IMAGES TURKEY / KEN SCICLUNA

SOYLU KIZLARIN OKULU: SMOLNİ ENSTİTÜSÜ

Bir sonraki durağımız olan Smolni Enstitüsü'ne ulaşmak için, şehrin 340'ı aşkın köprüsünden çoğunu geçiyoruz. Merkezden uzakta, Smolni-Vosstaniya bölgesinde, Neva Nehri'nin kıyısında yer alan bina, büyük bir kışlayı andırıyor. Burası vaktiyle, çariçenin himayesindeki Rus soylularının kızları için kurulmuş bir yatılı okuldu.

1917 başlarında ise devrimci örgütlerce işgal edildi. Troçki ve Lenin, Ekim Devrimi'ni buradan yönetti. Soylu kızlara ait odalarda toplantı üstüne toplantı yapılarak, iktidarı ele geçirme planları yapıldı. Enstitüden, altı ay içinde her gün vagonlar dolusu kitap, dergi, gazete sevk edilip yurda dağıtıldı. Reed'in sözleriyle; *"O dönemin Rusya'sı okunacak her şeyi kızgın toprağın suyu emmesi gibi emiyor, bir türlü doymuyordu. Dağıtılan bu şeyler masal, yalan yanlış tarih, halk için din, ya da insanları dejenere eden ucuz cinsten romanlar değildi. Bunlar toplumsal kuramlar üzerine, felsefe üzerine yazılmış kitaplardı. Tolstoy'un, Gogol'un ve Gorki'nin eserleriydi."*

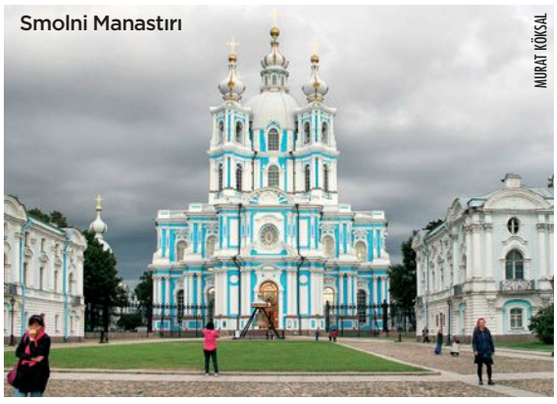

Smolni Manastırı

MURAT KÖKSAL

Devrim öncesi Smolni Enstitüsü'nden.

GETTY IMAGES TURKEY / SVPZ

Bugün enstitünün bulunduğu alandaki birçok yapıda, o binanın Bolşevik zamanındaki işlevlerini anlatan arma ve levhalar göreceksiniz. Alanın yıldızı ise altın yaldızları ve duman mavisi renginde güzel kubbeleriyle Smolni Manastırı. Barok stilinin başyapıtlarından biri olan katedralin çan kulesine çıkmak için 277 basamak tırmanmanız gerekiyor. Ama 63 metre yükseklikte sizi nefis bir panorama bekliyor. Günümüzde St. Petersburg Belediyesi'ne ev sahipliği yapan enstitü binası ise ziyarete kapalı. Ancak bazı büyük tur firmaları ile kısa süreli ziyaretler mümkün olabiliyor.

CANLI NEVSKİ BULVARI

"Kumarhaneler akşamdan sabaha kadar dolup taşıyor, şampanyalar su gibi akıyor, yirmi bin rubleye oyun açılıyor. Şehrin merkezinde, geceleyin, pahalı kürkler giymiş, mücevherler takmış orospular aşağı yukarı gezinip duruyorlar ve kahveleri dolduruyorlar. Monarşistler komplo hazırlıyorlar, Almanlar casusluk yapıyorlar, kaçak-

GETTY IMAGES TURKEY / JON HICKS

Nevski Bulvarı'nda dünyaca ünlü markalar sıralanıyor.

GETTY IMAGES TURKEY / LOU JONES

Kazan Katedrali

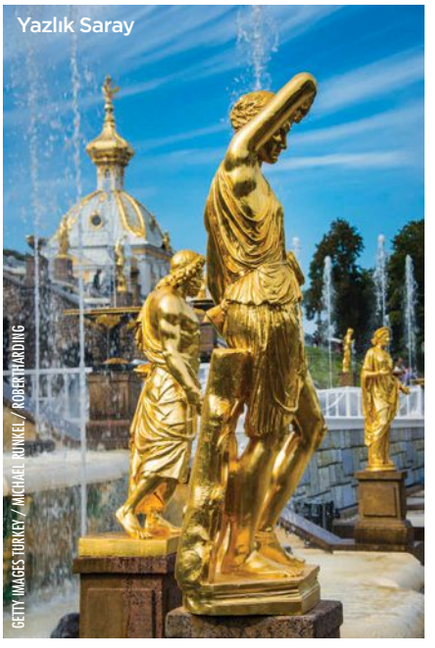
GETTY IMAGES TURKEY / MICHAEL RUNKEL / ROBERT HARDING

Yazlık Saray

RUSYA'NIN VERSAILLES'I: YAZLIK SARAY

Yazlık Saray'ın devrimde Kışlık Saray gibi bir fonksiyonu yoktu, ancak bir St. Petersburg ziyaretinde, hele ki hava da iyiyse, atlanmaması gereken bir durak. Çar ve çariçelerin yaz aylarını geçirdiği Petergof kasabasındaki saray ve onu çevreleyen muazzam bahçeler, 1000 hektarı aşkın bir alana yayılıyor. Onlarca altın yaldızlı fıskiye arasında en ünlüsü, Aslanın Ağzını Yırtan Samson grubu.

çılar planlar kuruyorlar. Ve yağmurun, acı soğuğun altında kımıldayan büyük şehir gri bulutlarıyla birlikte hızla, durmadan gidiyor, ama nereye?"

John Reed'in satırlarındaki bulvar, St. Petersburg'un en büyük caddesi Nevski'den başkası değil. Yıllar öncesinde olduğu gibi yine kalabalık burası, ama bu kez öfkeyle bağıran kızgın kalabalıklar değil, Avrupa kentlerinde görmeye alışık olduğumuz lüks markaların mağazalarından alışveriş yapan, tarihi lokanta ve kafelerde oturanlarla dolu. Caddenin ortasındaki ünlü Kazan Katedrali'nin önünü "ekmek, barış, toprak" diye bağıran insanlar değil, rocker'lar işgal ediyor. Devrimden sonra kapatılarak 1932'de Din ve Ateizm Müzesi'ne çevrilen katedral, 1996'da orijinal fonksiyonuna geri döndü. ☞

St. Petersburg

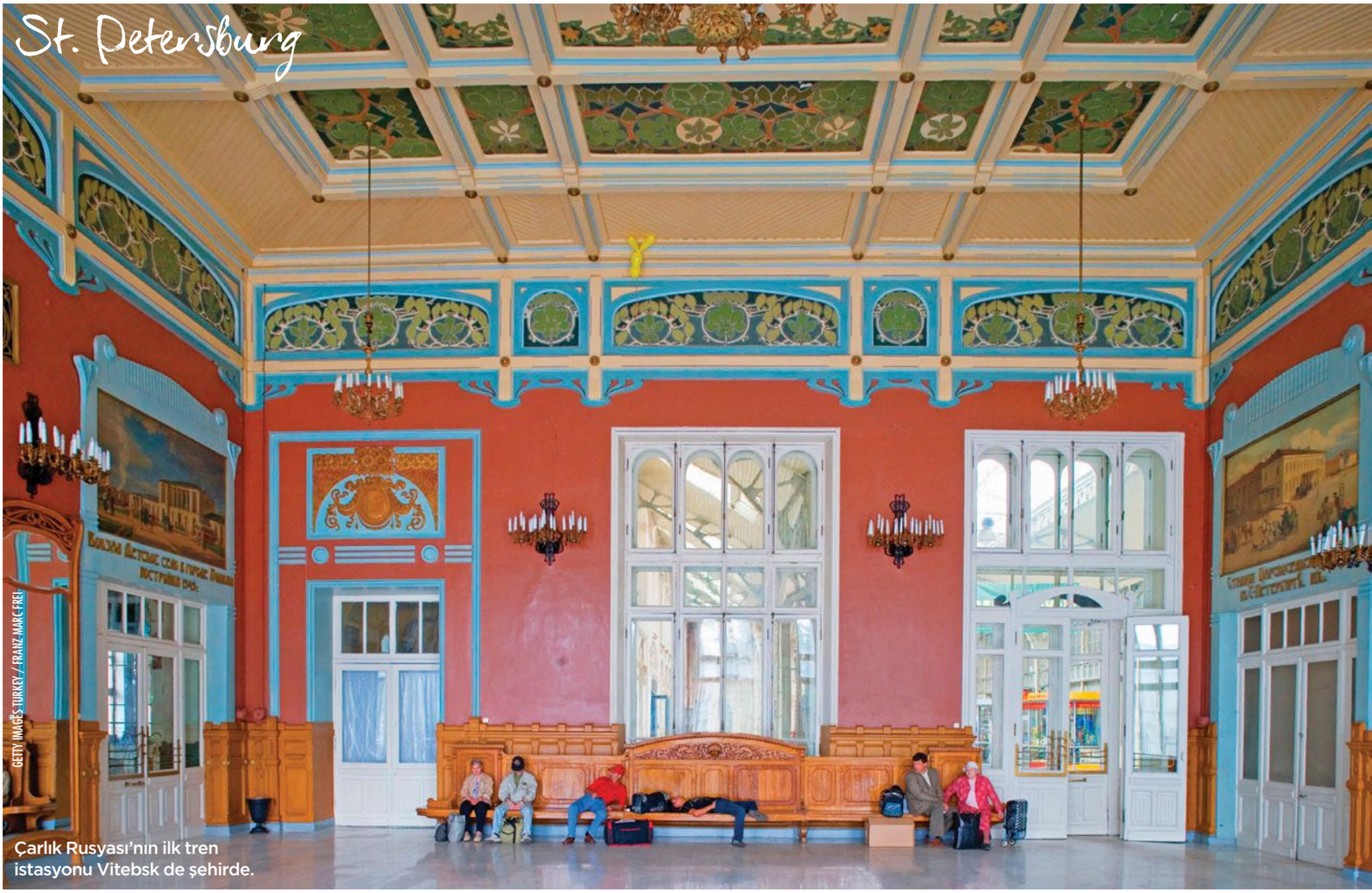

GETTY IMAGES TURKEY / FRANZ MARC FREI

Çarlık Rusyası'nın ilk tren istasyonu Vitebsk de şehirde.

Kuznechny pazarında günlük alışveriş.

GETTY IMAGES TURKEY / PETER PTSCHELINZEW

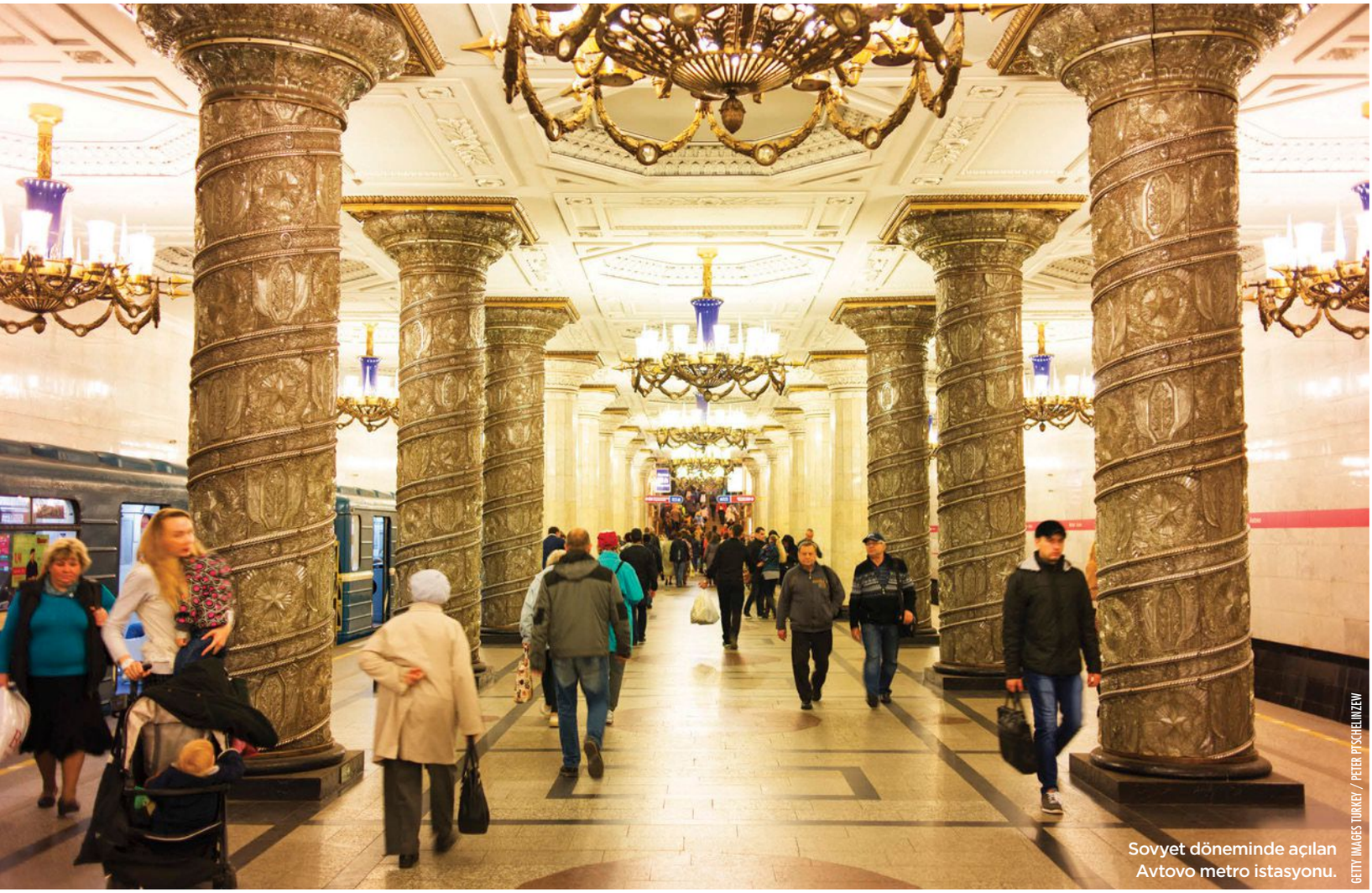

Sovyet döneminde açılan Avtovo metro istasyonu.

GETTY IMAGES TURKEY / PETER PYSCHELINZEW

Rusya'nın en büyük AVM'si Stockmann da burada.

GETTY IMAGES TURKEY / JON HICKS

St. Petersburg

GETTY IMAGES TURKEY / DANIEL ALEXANDER

Hermitaj Müzesi

MURAT KÖKSAL

St. Peter ve Paul Katedrali

MURAT KÖKSAL

Edebiyat Kafesi'ndeki Puşkin heykeli.

Leningrad 1945-1965 Müzesi

Avrora Zırhlısı

MURAT KÖKSAL

Degtyarniye Bani

Bulvardaki binaların hepsinin aynı yükseklikte olduğunu göreceksiniz, çünkü çar, kentteki hiçbir taş binanın Kışlık Saray'dan daha yüksek yapılmamasını emretmiş. Nevski sanatçıların da uğrak yeriydi. Ünlü şair Puşkin, ölümüne neden olan düelloya gitmeden önce bu caddede; şimdiki adı Cafe Litteraturnia (Edebiyat Kafesi) olan kafede oturmuştu. Bugün kafede, Puşkin'in balmumundan heykeli ile kahve içebilirsiniz.

11 YILDA GEZİLEBİLEN BİR MÜZE: HERMİTAJ

St. Petersburg'daki ikinci günümüzün ilk durağı, Bolşeviklerin en önemli hedefi olan Kışlık Saray. Lenin'in bir işaretiyle kızıl muhafızların akın ettiği gün, geçici hükümet sarayın bir odasında toplantı halindeydi. İçeridekiler direnince, Avrora Zırhlısı sarayı top atışına tuttu. Ve Bolşevikler içeri girerek geçici hükümetin üyelerini tutukladılar ve iktidarı ele geçirdiklerini ilan ettiler. John Reed o günü şöyle anlatıyor: *"Kaldırımda sarayın saçaklarından kopup gelmiş kocaman bir parça. Avrora'nın toplarından biri saçağa rastlamış, bombardıman sırasında olan tek hasar… Tarihte hiçbir zaman bu kadar sessiz olmamıştır bu şehir; o gece ne bir tecavüz, ne bir hırsızlık vakası oldu."*

AVRORA ZIRHLISI BUGÜN BİR MÜZE GEMİ OLARAK NEVA'NIN KIYISINDA.

Avrora bugün bir müze gemi olarak Neva'nın kıyısında ziyaret edilebilir (Ziyaret için Gorkovskaya metrosunu kullanabilirsiniz, aurora.org.ru). Şehrin en ünlü yapısı olan barok stilindeki Kışlık Saray ise günümüzün ünlü ve prestijli Hermitaj Müzesi. İtalyan mimar Rastrelli'nin eseri olan Neva kıyısındaki yeşil-beyaz renkli saray, Çariçe II. Katerina'nın 1764'te ünlü Avrupalı ustaların tablolarını satın almasıyla müzeye evrildi. Dünyanın en prestijli ve en büyük sanat müzelerinden biri. Üç katlı yapının koleksiyonunda 3 milyona yakın eser bulunuyor. Leonardo da Vinci'den Michelangelo'ya, Rembrandt'dan van Gogh'a etkileyici bir koleksiyon bu. Uzmanlar, müzedeki her objeye ve esere bir dakika ayırmanız durumunda, koleksiyonun tamamını görmek için 11 yıla ihtiyacınız olduğunu hesaplamış! Elbette siz rehberli bir turu tercih edin. Bu arada sarayın da 1786 kapı, 1945 pencere, 1057 salon ve odasıyla başlıbaşına bir sanat eseri olduğunu unutmayın.

GETTY IMAGES TURKEY / JOSE FUSTE RAGA

Hermitaj Müzesi

Pishki tatlısı.

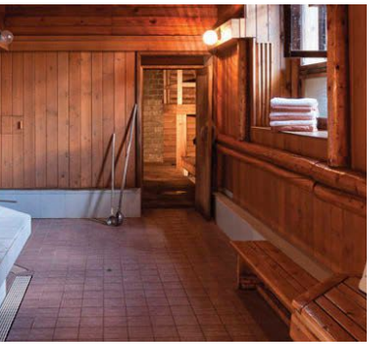

Leningrad Kuşatma Müzesi

ÇAR BURADA: ST. PETER VE PAUL KATEDRALİ

St. Petersburg'daki son günümüzde, kızıl devrimin ardından Yekaterinburg'da hapsedildikleri evin bodrumunda kurşuna dizilen çar ve ailesinin mezarlarının bulunduğu Peter ve Paul Katedrali'ne gidiyoruz.

Çar ve ailesi, 1998'de devlet töreniyle buraya defnedildi. 1917 devrimiyle birlikte susan kilise marşı (Ne Şanlı Tanrımız) ve milli marşın (Tanrı Çarı Korusun) melodileri, bugün yeniden katedralde yankılanıyor. Katedralin içinde yer aldığı Peter ve Paul Kalesi, devrimden önce kale çar karşıtlarının hapsedildiği siyasi bir hapishaneye dönüşmüştü.

Kimler kalmamış ki burada… Dostoyevski (ki idam mangasının karşısındayken son anda af gelmişti), Gorki, Lenin'in ağabeyi Aleksander İlyiç Ulyanov ve Bolşevik liderler (en ünlüleri ileride Kızıl Ordu'yu kuracak olan Troçki'ydi).

HER DÖNEM DOLU: TİYATROLAR

St. Petersburg, müzeleri, bale okulları ve konser salonlarıyla Rusya'nın kültür başkenti unvanını fazlasıyla hak ediyor. Bunlardan en ünlüsü olan Mariinsky Tiyatrosu, 1860'tan bugüne en çalkantılı günlerde bile dolup taşıyor. Sözü son kez John Reed'e bırakalım: *"Elbette tiyatrolar her gece oynuyordu, pazar günleri bile… Karsaniva, Mariinski Tiyatrosu'nda yeni bir baleye çıkıyordu ve Rusya'nın bütün dans severleri onu görmeye geliyordu. Şalyapin şarkı söylüyordu. Aleksandrinski Tiyatrosu'nda Meyerhold'un sahneye koyduğu Tolstoy'un* Korkunç İvan'ın Ölümü *yeniden oynatılıyordu."* ❐

Sovyet Atari Müzesi

SOVYET DÖNEMİNİ HİSSETMEK İÇİN BAŞKA NE YAPALIM?

• Retro Rus arabalarını -şoförüyle- kiralayabilir, ya da olmadı bu vintage taksilerden tutarak şehirde turlayabilirsiniz. *www.retrovmode.ru*

• Sovyet Atari Müzesi'nde, 40'tan fazla retro makinede atari oynayabilir, vintage otomattan Sovyet gençlerinin içtiği içeceklerden alabilirsiniz. *Konuyshennaya Meydanı, www.15kop.ru*

• Sovyet lezzetlerini eski usul mekânlarda tatmak da iyi bir fikir. Donut'a benzeyen, pudra şekeri kaplı pishki tatlısı için adresiniz Pyshechnaya (*Bolshaya Konyushennaya Cad., No: 25*); çiböreğin Sovyet versiyonu için 1962'den beri hizmet veren Salhino (*Kronverkskiy Prospekt*).

• Rus pub'ı ryumochnaya deneyimi için yerel halkın favorisi, Mayakovskogo Caddesi üzerindeki Mayak Café. Tam Sovyet nostaljisi yaşamalık.

• İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki 20 yıla odaklanan Leningrad 1945-1965 Müzesi, bir Sovyet apartman dairesi olarak tasarlanmış. Döneme dair günlük objeler sergileniyor. Vintage sevenler için birebir. *www.1945-1965.com, Vasilevsky Adası, 4. Cadde, 19-11.*

• İkinci Dünya Savaşı sırasındaki 900 gün süren kuşatmaya ışık tutan Leningrad Kuşatması Müzesi'nde şoke edici sergiler mevcut. *www.blokadamuseum.ru.*

• Sovyet döneminde büyük komünal apartmanlarda yaşayan aileler, bazen tek bir banyoyu paylaşmak durumunda kalabiliyordu. Rus saunası niteliğindeki "banya" geleneğinin modernize hali o dönemde çıktı. Degtyarniye Bani 50 yıllık geleneğiyle bu tecrübeyi yaşayabileceğiniz adreslerden biri. (*Degtyarnaya Caddesi*). Dostoyevskogo Caddesi'ndeki Yamskiye Bani'ne ise Dostoyevski ve Lenin'in de gittiği söyleniyor. *www.d1a.ru / www.yamskie.ru*

• Sovyet rozetleri, oyuncakları, mutfak öteberisi için hafta sonları Udelnaya'da kurulan bitpazarını ziyaret edebilirsiniz.

ATLANTİK'İN ORTASINDA

YEŞİL BURUN ADALARI

Bu adaların ilk sakinleri, işsizler, suçlular ve fahişelerdi... Atlantik'in mavi ıssızlığının ortasındaki Yeşil Burun Adaları (Cabo Verde / Cape Verde), en yakın kara parçasına 500 kilometre mesafede. Bu uzak kıyılarda Cesária Évora'nın izini sürüyor, dünyanın en güzel ikinci manzarası seçilen köye uğruyor, kraterlerde yürüyoruz.

DENİZ SAATİ
Boa Vista Adası'ndaki Praia de Chavez plajı, Yeşil Burun Adaları'nda bulabileceğiniz çeşitliliğe dair iyi bir örnek.

Okan Okumuş

GETTY IMAGES TURKEY / ANDIA

DAĞIN DİBİNDE
Mindelo'nun rengârenk sokakları, dev bir dağ kütlesinin altında kümeleniyor.

GETTY IMAGES TURKEY / GERAULT GREGORY

Birileri sanki Karayipler'den birkaç ada getirip Afrika açıklarına serpiştirivermiş. Toplamda 10 ada ve 5 adacıktan oluşan Yeşil Burun Adaları (Cape Verde/Cabo Verde), dünyanın en ilginç, en özgün ülkelerinden biri. Hele o Mindelo yok mu? São Vicente Adası'nın bu en büyük yerleşimine hayran olmamak elde değil. Sömürge döneminden kalma renkli yapıları, canları ne isterse onu yapan, herhangi bir saate bağlı hareket etmeyen insanları, yıl boyu 20-30 derece arasında değişen sıcaklığı ve tatlı tatlı esen rüzgârıyla size kendinizi bir Küba şehrinde gibi hissettiriyor.

Adayı duymadıysanız bile Mindelo'nun en büyük yıldızının şarkıları muhakkak bir yerlerde kulağınıza çalınmıştır. 2011 yılında kaybettiğimiz "çıplak ayaklı diva" Cesária Évora, Mindelo'da büyümüştü. Morna müziğinin kraliçesi, o pürüzsüz sesiyle dinleyenleri büyüler, seyircisini anında avcunun içine alırdı. Ben de nice zamandır, arkadaşlarının seslendiği adıyla "Cise"nin doğup büyüdüğü bu toprakları görmek istiyordum. Henüz kitlesel turizme yenik düşmemişken hızlı davranmalı, vakit kaybetmeden Yeşil Burun'u ziyaret etmeliydim. Bir şubat ayında Lizbon aktarmalı olarak Sao Vicente Adası'na, Mindelo'nun Uluslararası Cesária Évora Havaalanı'na uçtum.

HER ŞEYİN BAŞI

"Mindelo'yu bilmeyen, Yeşil Burun Adaları'nı bilemez" der Saõ Vicenteli besteci Manuel de Novas. Adanın bu önemli şehrini gezerken, özellikle Porto Grande Körfezi'ne paralel uzanan, dev palmiye ağaçlarının ikiye böldüğü Cumhuriyet Bulvarı'na (Avenida Republica) bayıldım; solumda beni tekrar Latin Amerika'da hissettiren rengârenk evler, sağımda kumlara sıralanmış, denize açılmak için sırasını bekleyen balıkçı kayıkları…

Yeşil Burun Adaları'nı, -henüz üzerinde kimsecikler yaşamazken- 15'inci yüzyılda Portekizli kâşifler bulmuş. Dönemin dünya devi olan Portekizliler, 16'ncı yüzyılın sonlarında gözden kaybetmek istediği ☞

OKAN OKUMUŞ

ADANIN EN BÜYÜK EĞLENCESİ

São Vicente halkı, tıpkı Brezilyalılar gibi bütün yıl karnaval vaktini bekliyor. Şans bu ya, festival vakti Mindelo'dayım. Kaldığım pansiyonu çekip çeviren Titina'nın önerisiyle kafamda rengârenk bir peruk, yüzümde sarı-mavi boyalarla kalabalığa karışıyorum. 80 bin kişilik şehirde, hemen herkesin eğlencede bir rolü var. Aylar boyunca karnavalın koreografisi çalışılıyor, şarkılar ezberleniyor, kostümler hazırlanıyor ve korteje öncülük eden araçlar süsleniyor. Zengin, ya da fakir tüm sınıflara ulaşan, insanlardaki sanatsal yeteneği ortaya çıkaran, çocukları dansa özendiren karnaval, adada hissedilen huzur ve neşenin de temel harcı. 18'inci yüzyıldan bu yana düzenlenen karnavalda, her biri yaklaşık bin kişiden oluşan dört grup yarışıyor. Lizbon Caddesi'ndeki geçit töreninde davulcular olanca güçleriyle davullarına vuruyor, tüm grup marşlarını söylüyor. Seyirciler destekledikleri grubu tezahüratlarla coşturuyor. Kortej geçidinin yıldızı ise Mandingalar... Kömür karasına boyanmış vücutlarıyla coşkun bir şekilde dans ederken, Afrika kabilelerine ve adalarının kölelik geçmişine de selam gönderiyorlar.

• *Önümüzdeki yıl 13 Şubat tarihinde yapılacak festivalde, Brezilya karnavallarındaki gibi katı kurallarla karşılaşmıyor, etrafta çok fazla polis görmüyorsunuz. Ortam gayet sakin ve huzurlu.*

• *Daha geleneksel bir şenlik için São Nicolau Karnavalı da tercih edebilir. Adanın en büyük yerleşimi olan Ribeira Brava'daki festivalde, iki grup ateşli bir mücadeleye tutuşuyor.*

OKAN OKUMUŞ

OKAN OKUMUŞ

Mindelo'nun yerel mimarisi, sömürge döneminden miras.

GETTY IMAGES TURKEY / PETER ADAMS

YEŞİL BURUN ADALARI'NIN KÜLTÜRÜNDE, MÜZİĞE DE YANSIDIĞI GİBİ GÖÇLER BÜYÜK YER TUTUYOR.

herkesi bu adalara yollarmış. İşsizler, suçlular ve fahişeler, Batı Afrika'dan getirilen kölelerle birlikte bu adaların ilk sakinleri. Ada limanları daha sonra, okyanus ötesi yolculuklarda Afrika kıyılarından Amerika kıtasına köle ve erzak taşıyan gemilerin uğrak yeri olmuş. Mindelo, 19'uncu yüzyıl ortalarında, köleliğin kalkmasının hemen ardından da İngiliz buharlı gemilerinin kömür deposuna dönüşmüş.

Bugün şehrin sokaklarında kavisli cumbaları ve eğimli çatılarıyla İngiliz mimarisini yansıtan yapıları fark etmemek imkânsız. Portekiz Konsolosluğu, Pracinha Kilisesi ve Mindelo Kültür Merkezi gibi sömürge dönemi binalarının çoğu yenilenmiş. Lizbon'daki Belem Kulesi'nin bir kopyası da göze çarpıyor; bir zamanlar Portekiz valisi adayı buradan yönetirmiş.

Kuleyi ve sevimli balık pazarını geçer geçmez, Mindelo'nun en renkli bölümlerinden biri karşımda: Estrella Meydanı. Hediyelik eşyalar satılan pazarda dolaşıyor, eski Mindelo'nun görkemini yansıtan fotoğraflara göz atıyor ve sonra da şehrin en güzel göründüğü tepelerden birinde konuşlanmış Fortim d'El Rei Hisarı'na çıkıyorum. Yıkıntıların arasından kentin renkli yapıları ve Atlantik'e açılan Porto Grande Körfezi ne kadar göz alıcı!

MİNİCİK BİR BARDA BÜYÜK BİR GİTARİST

Akşam yemeğinde ızgarada pişirilmiş leziz bir serra balığı (bizdeki adıyla vahu) yedikten sonra şehrin en canlı mekânına uğruyorum. Dinleyicileri sokağa taşan minicik bir bar burası. Minik sahnedeki müzisyenlerden biri ise ülkenin en iyi gitaristlerinden Voginha! Adına "tocatina" denen dinletilerden biri bu, tamamen doğaçlama olarak devam ediyor.

Voginha sık sık ülkenin ulusal blues müziği olarak bilinen, blues ve fado karışımı morna türünde çalıyor. Brezilya'nın modinha'sı ve Angola'nın ağıtlarına benzeyen bu baladlarda ara sıra kıvrak ezgiler de duyuluyor. Şarkı sözleri ülkenin fakirliğini, kölelik geçmişini ve "sodade" yani özlem hissini vurguluyor. Cesária Évora da şarkılarında benzer konulara değinir, ilişkilerin iniş çıkışlarını, kalanlarla göçenlerin birbirine özlemini anlatırdı.

Ekonomisi pek de iyi olmayan Yeşil Burun Adaları'nın kültüründe, müziğe de yansıdığı gibi göçler büyük yer tutuyor. Bugün ülkenin toplam nüfusu yarım milyon iken, en az 700 bin Yeşil Burunlu da diğer ülkelerde gurbette yaşıyor. ☞

HAZİNE GİBİ ADALAR

SANTIAGO ADASI: Yeşil Burun'da nüfusun yarısı Santiago'da yaşıyor. Adanın güneyindeki başkent Praia, ziyaretçilerine canlı müzikten fazla bir şey sunmasa da, merkeze 16 km uzaklıktaki 500 yıllık Cidade Velha kasabası kesinlikle görülmeyi hak ediyor. São Filipe Kalesi'nin yanı sıra 17'nci yüzyıldan kalma katedral ve kiliseleriyle ünlü yerleşim UNESCO Dünya Miras Listesi'nde.

FOGO ADASI: Portekizcede "ateş" anlamına gelen Fogo, görkemli Pico Yanardağı, sevimli São Filipe kasabası ve şaraplarıyla ülkenin önemli turist destinasyonlarından biri. 2 bin 829 metredeki zirvesiyle ülkenin en yüksek noktası olan Pico'ya tırmanıp inmek 7 saati buluyor.

BOA VISTA VE SAL ADALARI: Yorgunluk atmak için Sal ve Boa Vista adalarının harika sahillerinden iyisini bulamazsınız. Dalış ve sörf meraklıları özellikle Sal'ın Santa Maria plajına bayılacaklar. Boa Vista Adası'nda bir başka popüler seçenek de bembeyaz kumullarla dolu çölde 4x4 ya da ATV tipi araçlarla turlamak.

Pico Yanardağı

GETTY IMAGES TURKEY / GUIZIOU FRANCK / HEMIS.FR

Sal Adası

GETTY IMAGES TURKEY / PETER ADAMS

EVİNİN ÖNÜNDE
Cesária Évora, Mindelo'daki evinin önünde ada çocuklarıyla sohbette.

CESÁRIA'YI ARAMAK

Mindelo'da en yakın arkadaşlarım, Turist Danışma Ofisi'nde çalışan Valeria ve rehber eşi Evgueniy. Valeria'ya Cesária Évora'ya olan sevgimi anlatıp, mümkünse ona yakın isimlerle tanışmak istediğimi söylüyorum. Meğer bilmeden doğru isme ulaşmışım; Valeria beni, Cesária'nın meşhur olmadan önce Radyo Barlavento'da çalıştığı 86 yaşındaki Jack Monteiro'ya ulaştırıyor. Tercümanlığımı yapan Evgueniy ile beraber adanın en yaşlı müzisyeninin evine konuk olup, Cise'nin kayıt başına 25 Escudo (1 TL civarı) gibi komik bir para aldığı günlere uzanıyoruz. Yetimhanede, Katolik rahibelerin büyüttüğü şarkıcının dünya çapında bir yıldız olmaya uzanan öyküsünü dinledikten sonra sıra ülkenin en büyük koleksiyoncusu Francisco Rocha'ya geliyor.

Şarkıcının neredeyse tüm şahsi eşyalarını elinde bulunduran Francisco, tam da o sıralarda Palácio do Povo, yani Halkın Sarayı'nda bir Cesária Évora sergisi açmıştı. Kentin en güzel yapılarından biri olan ve günümüzde anayasa mahkemesine ev sahipliği yapan pembe binada buluştuğum Francisco, eskiden Cise ile komşuymuş. 52 yaşındaki profesyonel koleksiyoncu, bir türlü üne kavuşamayacağını düşünen şarkıcının zor zamanlarını, alkole olan düşkünlüğünü anlatıyor.

Şansım yaver gidiyor. Ülkenin en büyük müzisyenlerinden olan ve Cise hakkında *Bildiğimiz Cesária* adında bir de kitap yazan Vasco Martins de röportaj isteğimi kabul ediyor. Morna ezgilerini new age, caz ve klasik müzikle birleştirdiği yeni albümü üzerinde çalışan Vasco ile stüdyoda buluşup marinadaki bir restorana geçiyoruz. Vasco, Cise'nin yıllarca çıktığı Piano Bar'da gitar çalarak sanatçıya eşlik edermiş. "Cise kırılgan ve duygulu vokaliyle şarkılar söyler, doğal ve gösterişsiz haliyle herkesi büyülerdi" diye anlatıyor. Üstelik para da kazanmaz, viski karşılığında yaparmış bunu. Sadece adalıların konuştuğu, Portekizce ve Batı Afrika dillerinin bir karışımı olan Kriolu dilindeki bu şarkılar, sözlerden tek bir kelime bile anlamayan milyonlarca müzikseverin yüreklerine do-

GETTY IMAGES TURKEY / BRUCHET PATRICK / CONTRIBUTOR

Mindelo'da, Yeşil Burun kültürünü anlatan bir duvar resmi.
GETTY IMAGES TURKEY / PETER ADAMS

TORUNU İLE BULUŞMA
Cesária Évora'nın torunu Janete ile sanatçıya adanmış müzede buluştuk.
OKAN OKUMUŞ

kunmuştu. Cise bazen de akşamları limana yanaşan Portekiz gemilerine şarkı söylemeye gider, âdeti olduğu üzere gemilerde de hep çıplak ayakla sahneye çıkarmış. Valeria'ya minnettardım. Üstelik sayesinde Cesária'nın adada yaşayan tek akrabası olan torunu Janete ile tanışacaktım!

VE CISE'NİN EVİNDEYİM!

Janete Évora ile Cesária Évora Müzesi'nde buluşuyoruz. Kültür Bakanlığı'nın Cise henüz hayattayken yaptırıp sanatçıya hediye ettiği bu küçük ev, onun ölümünden sonra müzeye dönüştürülmüş. "Yaya" dediği anneannesinin cömertliğini, evlerinin kapılarının her zaman açık olmasını, ihtiyacı olan insanlara asla "hayır" diyemediğini anlatıyor Janete. Elinden sigara hiç düşmezmiş, doktorlar sigara ve alkolden vazgeçmesi gerektiğini söyleyince içkiyi bırakmış, ancak tütünden bir türlü vazgeçememiş. El üstünde tutulduğu Avrupa'da yaşamak yerine Mindelo'yu tercih ettiği, hiçbir zaman bir yıldız gibi davranmadığı için adalılar ona hep saygı duymuş.

CISE, PORTEKİZ GEMİLERİNE ÇIPLAK AYAKLA ŞARKI SÖYLEMEYE GİDERMİŞ.

Janete ile vedalaşmadan önce ona Cise'nin en çok ne içtiğini soruyorum; konyak sevdiğini, ama romdan da vazgeçemediğini söylüyor. Romu bulmak kolay; bir bakkaldan küçük bir şişe alıyor ve mezarlığa yürüyorum. Kendisi gibi mezarı da sade ve mütevazı Cise'nin. Aldığım romu Cise'yle paylaşıyor, toprağına serpiyorum.

Ertesi gün Janete sayesinde bu kez Cise'nin evindeyim. Şarkıcı, üne kavuştuktan sonra çocukluğunu geçirdiği evi yıktırmış, 10 odalı olarak yeniden yaptırmış. Mütevazı yatak odası halen bıraktığı gibi duruyor; makyaj masası, komodini… Cise bu evde büyümüş, bu evde yaşlanmıştı. Evin sokağa bakan verandasında kahvesini içer, sigarasını tüttürür, sokaktan geçenlerle muhabbet ederdi. ☞

OLAĞANÜSTÜ MANZARA
Sãnto Antão Adası'ndaki Fontainhas Köyü'nün manzarası "dünyanın en güzel ikinci manzarası" seçilmişti.

KOMŞU ADAYA BİR BİLET!

Ve São Vicente'ye kısa bir süreliğine veda edip komşu ada Santo Antão'ya giden arabalı vapurlara bir bilet alıyor, dalgalarla boğuştuğumuz bir saatlik yolculuğun sonunda Porto Novo Limanı'na yanaşıyoruz.

Santo Antão, ülkenin en büyük ikinci adası. 16'ncı yüzyıl başlarında Portekiz'e bağlı Madeira Takımadaları'ndan gelen göçmenler buranın ilk sakinleri olmuş. 17'nci yüzyıl sonlarında başta köleler olmak üzere diğer adalardan Santo Antão'ya göç başlamış, ancak adanın kısıtlı kaynakları yüzünden nüfus fazla artmamış. Bugün çoğunluğu kırsalda yaşayan ve tarımla geçinen 45 bin civarı bir nüfus var.

Feribottan inince, yerlilerin "aluguer" dediği minibüslerden biriyle okyanus manzaralı yolu tırmanmaya başlıyoruz. Enfes bir vadiyi takip ederek Paul Krateri'ne doğru çıkıyor, küçücük, şirin yerleşimleri geçtikten sonra Manuel dos Santos Köyü'ne varıyoruz. Üç gün boyunca kırsaldaki bu köyde, Sandro adında bir Fransızın işlettiği bir Chez Sandro pansiyonunda konaklayacağım. Güler yüzlü Sandro, programımı şipşak yapıveriyor.

Adada onlarca farklı rota var; ben ikisini seçiyorum. İlk gün Paul Krateri'ne tırmanacak, ertesi gün de Santo Antão'nun en meşhur vadisi Ribeira da Torre'yi boydan boya geçip okyanusa varacağım ("riberia" Portekizcede "nehir vadisi" demek).

Ertesi sabah 7'de, köyün usta zanaatkârlarından Tatu'yla birlikte patika yollardan tırmanışa başlıyoruz. Çok değil, iki saat sonra kraterden okyanusa uzanan, okaliptüs ağaçların süslediği enfes vadiyi seyrediyorum. "Halk, Paul Krateri'nde biriken su sayesinde günlük yaşamını sürdürüp tarım yapıyor" diyor Tatu.

Kayalık ve dağlık ada, okyanusun üzerinden hızla geçen bulutların nemiyle kendi mikroklimasını yaratıyor. Böylece, çıplak arazilerle dolu diğer volkanik adaların aksine, bereketli topraklar Santo Antão'yu tarıma elverişli kılıyor. Adada, mango ve papayanın yanı sıra bolca şekerkamışı, muz ve kahve de yetişiyor.

Tatu ile çam ormanlarının arasından yürüdükten sonra, "kule" anlamına gelen Torre Vadisi'nin zirvesine ulaşıyoruz. Afrika'da gördüğüm en güzel manzaralardan biri bu! Sanki o sivri uçlu tepeler ikiye ayrılmış, ortalarında kulevari kayaların yükseldiği muhteşem bir vaha meydana gelmiş. Çektiğim fotoğraflar bile yağlıboya tabloları andırıyor.

Rabo Curto Köyü'nde karnımızı doyurup portakal ve papaya bahçelerinin arasından aşağı inmeye devam ediyoruz. İnanması güç ama böylesi muhteşem bir yerde benden başka tek bir turist yok...

Karanlık çöktüğünde Sandro'nun pansiyonuna varıyorum. Yemekten sonra beraber avluda oturup kendi imalatı olan şekerkamışı romu grogue içiyoruz. Adalıların vazgeçilmez içkisi olan grouge'yu sert bulanlar, balla karıştırılmış versiyonu ponche içiyormuş.

EN GÜZEL MANZARA

Sonraki gün okyanus yolunu takip ediyoruz. Ribeira Grande'ye gidip tekrar bir aluguer'e atlıyor ve sakin bir köy olan Cruzinha de Garça'ya ulaşıyoruz. Bu noktadan sonra okyanus yolu oldukça daraldığı için araçlar yola devam edemiyor, meydan, okyanusa paralel uzanan dar patikayı kullanan benim gibi yürüyüşçülere kalıyor.

Rengi laciverde çalan okyanusun azgın dalgaları kayaları acımasızca dövüyor. Görüntüyü seyretmeye doyamadığım için

TORRE VADİSİ'NİN ZİRVESİ... AFRİKA'DA GÖRDÜĞÜM EN GÜZEL MANZARALARDAN BİRİ BU!

GETTY IMAGES TURKEY / GUIZIOU FRANCK

yürüyüşe başladıktan ancak 2.5 saat sonra Formiguinhas Köyü'ne varabiliyorum. Köyde kahve ve yemek molası verdikten sonra yürümeye devam ediyor ve yaklaşık 45 dakika sonra Corvo isminde, okyanusla küçük bir vadinin birbirini kestiği yere kurulmuş harika bir köye ulaşıyorum. Asıl sürpriz ise 20 dakika ileride bekliyor.

Palmiye ağaçlarıyla kaplı, kanyonu andıran geniş bir vadi burası. Volkanik kayaların üzerine tünemiş gibi duran evler, güneş vurduğunda kırmızıya dönen tepelerinin ardından okyanusa bakıyor. Fontainhas Köyü'nden görülen bu inanılmaz manzarayı *National Geographic* boş yere dünyanın en güzel ikinci manzarası seçmemiş! Yukarı kıvrılan patikayı takip ederek köye çıkıyor ve manzarayı uzun uzun seyrediyorum.

Fontainhas'tan sonra, turistlerin adada en çok konaklamayı tercih ettiği yerlerden biri olan Ponta do Sol kasabasında, sömürge döneminden kalan kiliseye göz atıyorum. Dönüşte akşam pansiyonda son grogue'ları yuvarlarken, Sandro'ya bu güzel adanın tadını neden sadece Fransız turistlerin çıkardığını soruyorum. Cesária Évora'nın Fransa'da meşhur olmasından sonra, Fransızlar önce Mindelo, sonra da Santo Antão'yu keşfetmiş. Adadaki turistlerin yüzde 90'ı Fransız olunca, adalılar da Fransızca öğrenmeye başlamış.

Bir gün Cise'nin topraklarına tekrar döneceğimi umarak Mindelo'ya geri dönüyor ve Yeşil Burun Adaları'na veda ediyorum.

YAZAR HAKKINDA

Gezgin. Aslen elektrik mühendisi. Londra'da yaşıyor. "Sınırları Kaldırdım" serisi adı altında "Latin Amerika", "Doğu Asya Alternatif Gezi Rehberleri", "Yaşasın Sırt Çantası-Gezginin El Rehberi" kitapları bulunuyor. "Kuzey ve Orta Afrika" kitabı da Aralık ayında seriye eklenecek. Yeşil Burun Adaları kitapta yer alacak ülkelerden biri.

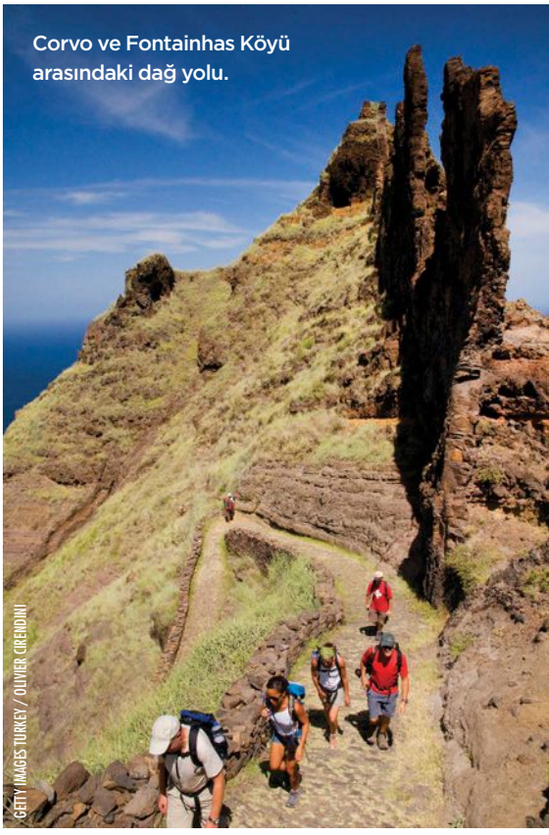
Corvo ve Fontainhas Köyü arasındaki dağ yolu.
GETTY IMAGES TURKEY / OLIVIER CIRENDINI

Nasıl gidilir?

Yeşil Burun Adaları'na İstanbul üzerinden Lizbon aktarmalı uçuşlar yapılıyor. Türk Hava Yolları'nın, ülkenin havayolu şirketi TACV ve Portekiz Havayolları TAP ile ortak uçuşları bulunuyor. Varış noktası olarak São Vicente, Sal, Praia ve Boa Vista'yı seçebilirsiniz. Amsterdam üzerinden de yine TACV firmasını kullanarak Mindelo'ya ulaşılabilir. Adalar arasında ulaşımın en güvenli, en kestirme (ve tabii en pahalı) yolu ise TACV ile uçmak, zira her daim çalkantılı Atlantik'e hiç güven olmuyor! Feribotların kalkıp kalkmayacakları belli olmuyor, tarife bile yok, iki-üç gün beklemek gerekebiliyor.

Ne zaman gidilir?

Adalara tropik iklim hâkim. Sıcaklıklar 22-30 derece arasında değişiyor. Bununla beraber, kasım ve mart ayları arasında rüzgârlar kuvvetleniyor. Rüzgâr sörfü ve kitesurf gibi sporlarla ilgilenenler, bu dönemde dev dalgaların tadını çıkarabilir.

Nerede kalınır?

Paranızın büyük kısmını uçak biletine yatırsanız bile Mindelo'daki Casa Comba, Solar Windelo, Casa Café ve Casa Colonial bütçeyi çok zorlamayacak seçenekler. Konforundan vazgeçemeyenler için Mindelo'da Villa St. Aubyn, Prassa 3 butik otel ve Casa Branca'yı öneririm. Merak etmeyin; karnaval döneminde bile konaklamaya çok para ödemezsiniz.

Mutlaka tadın!

Deniz mahsulleri sevenler ızgara garoupa (orfoz), serra (vahu) ve balık yahnisi bafa'yı muhakkak denemeli. Adaların yerel yemeği cachupa'nın balık ve etli versiyonları bulunuyor. Mısır, fasulye, tatlı patates ağırlıklı sebzelerle yapılan yemeğin lezzeti, adasına göre değişiyor.

CENNETE ÇIKAN YOLLARDA

Yol müziklerinizi hazırlayın. Yolculuk sevenleri, dahası yolculuğu varılacak yer kadar mühim görenleri mest edecek bir İç Ege ve Akdeniz rotası hazırladık. Üç gün boyunca direksiyon çevirecek, renkli köylerden geçecek, Ulubey Kanyonu, Pamukkale ve Salda Gölü'ne uğrayacağız.

Deniz Yılmaz Akman
denyilmaz88@gmail.com

DB İMAJ / HAKAN ÖGE

SALDA GÖLÜ
"Türkiye'nin Maldivler'i" yakıştırması yapılan Salda Gölü, konumunun avantajıyla bakir kalabilmiş.

İç Ege ve Akdeniz rotası

DENİZ YILMAZ AKMAN

Karahallı Köyü

Önümüzdeki üç gün boyunca yüzlerce kilometrelik yol yapacağız. Ama benim için bu yol sadece menzilleri aşmaktan ibaret değil. Çünkü yol, anne-babamın çocukluğunun geçtiği, "nerelisin" dendiğinde adını söylediğim, bir parçasını taşısam da pek bilmediğim bir yerden, Uşak, Karahallı'dan başlayacak. Çocukluğumdan gelen yarım kalmış manzaraları tamamlayacak, sonra da rotayı Ulubey Kanyonu, Pamukkale ve Salda Gölü'ne kıracağım.

70'LER HİSSİ: KARAHALLI

İlk durağımız Karahallı, şehre 47 km mesafede, harika yol manzaralarıyla çevrili bir ilçe. Burada kimsenin acelesi yok; herkes yavaşlığa teslim olmuş. Pencereler ardına kadar açık, ahşap kapılar kilitlenmiyor. Büyük şehirlerde, kapalı alanlarda geçen hayatlarımızın aksine, hayat meydanlarda, sokaklarda, kahvehanelerde, balkon, teras ve avlularda akıyor.

Küçük yerlere özgü merak duygusu ise baki. Daracık sokaklardan geçerken, kahvede oturan yaşlılar sohbetlerine ara verip İstanbul plakalı arabamızı inceliyor. Biraz ötede, bir evin balkonunda kadınlar kış için hazırlık yapıyor. Sayısını kestiremediğim kadar çok domatesin arasındalar. Arabanın camını indirince içeriye salça, domates ve tarhana kokuları doluyor.

Arabayı çarşıya park edip meraklı bakışlar arasında sokaklarda geziniyoruz. Pembe, mavi, yeşil ve sarıya boyanmış pastel renkli bina cepheleri, 100 yaşını aşmış taş ve kâgir evler, yıkılacakken kurtarılıp onarılmış ahşap yapılar, asma yapraklarının gölgesine kurulmuş kahvehane, camında "ciğer kavurma" yazan lokantalar, balkonlarda ve pencere önlerinde iplere dizilerek kurutulmuş sebzeler (biber, patlıcan, bamya…) hemen dikkat çekiyor.

Terzi, berber, manav, bakkal, tabelalar ve hatta kullanılan fontlar bile buradaki yaşamın 70'lerde duraksadığı hissini veriyor. Eski Türk filmlerinden aşina olduğumuz ahşap dekorasyonlu ofisler çarşı içinde yan yana sıralanıyor. İş hanlarını da görünce, sorup öğreniyorum: Geçmişte burada aktif bir ticaret hayatı varmış. Amerikan bezi başta olmak üzere dokumacılık yapılır, hazır ürünler İstanbul'a götürülürmüş. Meraklı bakışlar yerini hoşgörülü selamlaşmalara bırakırken, ilk konuşma fırsatında da "kimlerdensin" diye soruluyor. Sohbet güzel, yol uzun... Ama tabii ki Karahallı'nın ün salmış ciğer kavurmasını tatmadan buradan ayrılmayacağız. Pişen ciğerin yağına banılarak ekmek arasında, veya porsiyon olarak sunulan ciğer kavurma çok hafif ve lezzetli. Tatlı kavunlar bir diğer klasik. Alışık olduğumuzdan çok daha küçük boyutta ve çok şekerli olan bu kavunlar, çarşı kaldırımlarında plastik sepetlere konularak küfeyle (yörede "keleter" deniliyor) satılıyor. Yörenin meşhur bademini de çantaya atıp, Alfaklar Köyü'ndeki Clandras (Cılandıras) Köprüsü'ne doğru yola çıkıyoruz.

Karahallı içinden Clandras tabelalarını takip ederek, köprübaşına geliyoruz. Banaz Çayı'nın şırıl şırıl sesini izleyerek yanına vardığımız taş köprüden etrafı izliyorum. Suyun sesi, ağaçların hışırtısı ve kuş cıvıltılarından başka şey duyulmuyor.

Helenistik dönem mimarisiyle inşa edilen köprünün iki yanında, yakınlardaki antik Pepouza kentine giden, kayalara kazınmış su kanalları yer alıyor. Karşısından bakılınca incecik kemeri her an çökecekmiş hissi verse de yüzyıllardır varlığını sürdürmesi gerçekten çok etkileyici. ☞

Clandras Köprüsü

DENİZ YILMAZ AKMAN

Karahallı erkekleri, sevimli bir meydana bakan kahvehanede.

Karahallı'da kış hazırlığı. Leğenler salçalık domateslerle dolu.

DENİZ YILMAZ AKMAN

Karahallı'da pencere önlerinde biberler iplere dizilerek kurutuluyor.

DENİZ YILMAZ AKMAN

Meşhur Uşak halısı.

Ne alınır?

• Eşme ilçesinde üretilen el dokuması kilim, 16'ncı yüzyıldan bu yana geleneksel olarak dokunulan Uşak halısı, tarhana, katmer, bükme (bir tür gözleme), peksimet, haşhaş sürtmesi gibi yöreye ait lezzetler.

Uşak'ta nereler görülebilir?

• Ulubey Kanyonu
• Tarihi Clandras Köprüsü
• Ören yerleri (Ulubeyli Sülümenli Harabeleri)
• Pepouza antik kenti (Karahallı'ya bağlı Karayakuplu Köyü'nde.)
• İtalyan bir mimar tarafından 1901'de yapılan bedesten, sarraflar çarşısı.
• 1419 tarihli Uşak Ulu Camii

Nerede kalınır?

Dülgeroğlu Otel: 1890'lardan kalma tarihi bir hanın içinde. Binası ve iç avlusunda tarihi doku hissediliyor. *Özdemir Mah., Cumhuriyet Cad. No:36, Uşak / Tel: (0276) 227 37 73*

İç Ege ve Akdeniz rotası

TURGUT TARHAN

Ulubey Kanyonu

TURGUT TARHAN

Ulubey Kanyonu'nda cam teras.

DENİZ YILMAZ AKMAN

Yol boyunca köyler akıp gidiyor.

DENİZ YILMAZ AKMAN

Köy yollarında, dalından meyve yeyebilirsiniz.

ÜRKÜTEN YÜKSEKLİK: ULUBEY

Yollardaki ikinci günümüzde hâlâ Uşak'tayız. Sırada, merkeze 29 km mesafedeki Ulubey'de bulunan Ulubey Kanyonu var. Yeni yeni ilgi görmeye başlasa da ABD'deki Büyük Kanyon'dan sonra dünyanın en büyük ikinci kanyonu olduğu söyleniyor. İkinciliği sahiplenen farklı kanyonlar da var, ama bu bilgi kanyonun büyüklüğüne dair bir fikir verecektir. Ulubey, Büyük Menderes'in kollarından olan Banaz ve Ulubey çayları boyunca devam eden ana kanyon ile onlarca yan kanyondan oluşuyor. Çayların çevresinde de küçük çiftlikler ve tarlalar görülüyor.

Yolun iki yanında sıralanan meşe ağaçları, suluboya fırçalarını andıran serviler, bağlar, kavun ve tütün tarlaları eşliğinde, yolun nasıl geçtiğini anlamıyorsunuz. İki yıl önce kanyonun yüksek bir yamacında açılan cam seyir terasında duruyoruz.

Göze korkutucu görünmekle beraber, üç santim kalınlığında, kurşungeçirmez özellikte bir cam zeminden söz ediyorum. Buradan kanyonu ve çayı izlemek keyifli, ama yer yer içinizin ürperdiğini, başınızın döndüğünü itiraf edeyim. Saydam zeminden aşağıya bakınca sonsuz bir boşluğun üzerinde yürüyor gibi hissediyorsunuz.

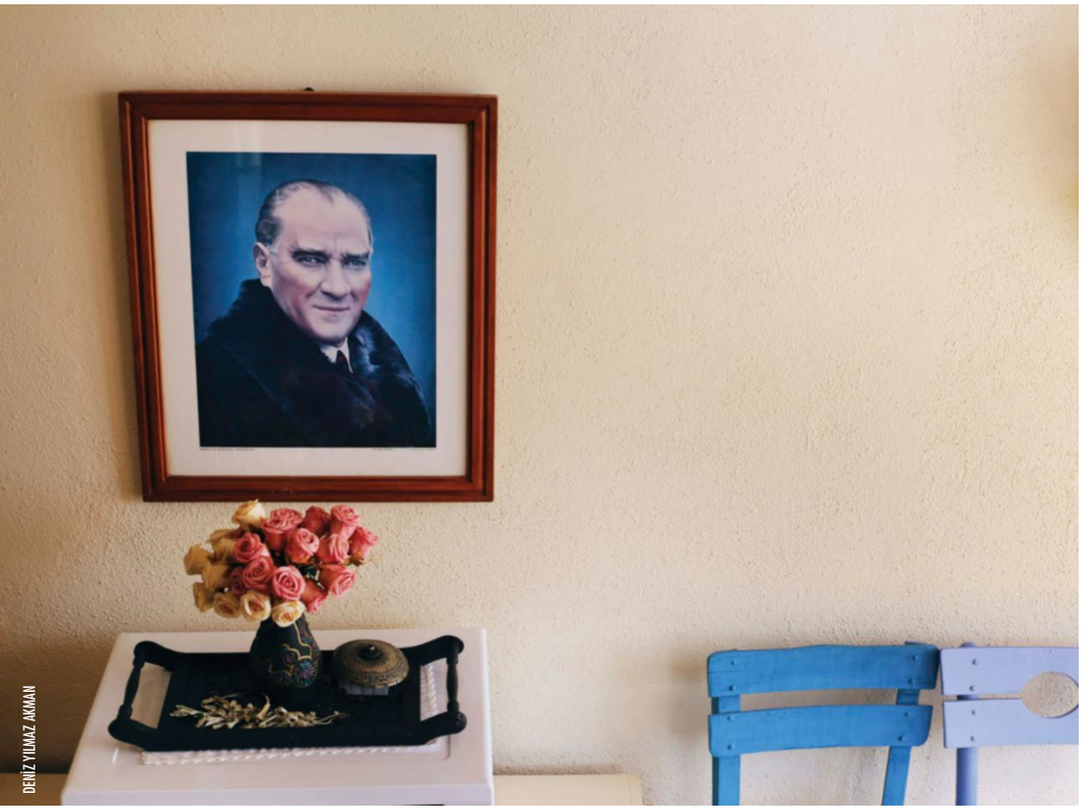

DENİZ YILMAZ AKMAN

Ege köy evlerinden manzaralar (üstte ve solda).

DENİZ YILMAZ AKMAN

ULUBEY KANYONU'NUN CAM TERASINDA, SONSUZ BİR BOŞLUĞUN ÜZERİNDE YÜRÜYOR GİBİ HİSSEDİYORSUNUZ.

Yükseklik korkusu olanların cam terasa çıkmadan, manzarayı biraz ilerideki yamaçtan izlemelerini tavsiye ederim. Zaten nerede durursanız durun, manzara size sonsuzluğa açılıyor gibi görünecek. Kanyonun bittiği noktayı gözle kestiremiyor, uzaklığı hesap edemiyorsunuz. Detaylara hâkim olmak için yanınızda dürbün getirmek kesinlikle iyi bir fikir.

Kanyon tabanındaki Banaz Çayı'nda sal ve özel ekipmanla kaya tırmanışı yapılabiliyor. Ama çayda kanalizasyon, atık vb. kaynaklı büyük bir kirlilik yaşandığını söylememiz gerek. Yakın zamanda kirlilik bir kez daha bölgedeki köylülerin protestosuyla gündeme gelmişti. Kirlilik yaratan işletmelerin denetim altına alındığı belirtilse de Banaz'da durum bir süre daha parlak olmayabilir, aklınızda olsun.

KÖY MANZARALARI

İç Ege köylerinde hayat benzer şekilde akıyor. Köylülerin bakışları, gülüşleri ve sizi karşılayışları da öyle. Bir köy tabelasını ardınızda bırakıp diğerini gördüğünüzde de yine benzer kokular sizi karşılıyor: Kurutulmuş domates, patlıcan, biber, tarhana ve salça… Asmaların gölgelerinde dinlenen kahvehane ahalisi, tepeye asılı küçücük, tüplü bir televizyondan ülke gündemini takip eden berberler, düşmekten korkmayarak sokaklarda koşturan çocuklar ve pencere önlerine kuru sebze asarken sizi merakla süzen kadınlar… Bir de her gördüğünüzde durup buz gibi sularından içmek isteyeceğiniz çeşme başları…

Yol manzaraları.

DENİZ YILMAZ AKMAN

Karahallı'dan sonra sırayla Bekilli, Çal, Sakızcılar, Uzunpınar, Dağmarmara ve Karahayıt köylerinden geçen bir rota izliyoruz. Buralarda görmeyi pek de beklemediğimiz bir şey; ana yollarda üzerinde "disko" yazan, muhtemelen gece neon ışıklarla aydınlatılacak binalar… Birçoğu, eski fabrika ve depo binalarından çevrilmiş. Bu gibi küçük şaşkınlıklarla Dağmarmara Köyü girişindeki çeşme başında mola veriyoruz. Köyden bir amca su almak için çeşmeye gelmiş. Biraz sohbet ediyoruz. Dimdik bir yamaca kurulmuş, yeşillikler içindeki Dağmarmara'da yine aynı misafirperverlik, hemen evlere, çaylara davetler… İç ısıtan Ege şivesi… İnsan, "geçerken uğramak"tan ötesini diliyor. ☞

Bilmekte fayda var!

- Uşak merkezinden Ulubey Kanyonu'na gün boyu toplu taşıma imkânı mevcut.
- Kanyona inmek isterseniz toprak yolda sorun çıkarmayacak iyi bir arazi aracı gerekebilir.
- Kanyona hâkim tepelerde çadır kurulabiliyor.
- Cam Teras Park'ta bir restoran mevcut. Seyir terası karşısındaki masalarda da piknik yapılıyor. Cam teras alanına girişte cüzi bir ücret ödeniyor.
- Cam teras çevresinde, yöreye özgü hediyelik eşya alabileceğiniz dükkânlar bulunuyor.

Hierapolis'in en çok ilgi gören bölümü antik "Kleopatra Havuzu".

YILLARA DİRENEN BEYAZ: PAMUKKALE

Yılan sırtında ilerler gibi seyrettiğimiz kıvrım kıvrım Ege yolları, çocukluğumdan hatırladığım bembeyaz bir diyara uzanıyor. Önce Denizli, sonra Pamukkale tabelaları başlıyor. Amacımız, antik Hierapolis şehrinin Güney Kapısı'ndan girip, önce ören yerini, sonra antik havuzu ve en son da Pamukkale travertenlerini görmek.

Tapınakları ve dinsel yapıları sebebiyle "kutsal kent" diye anılan Hierapolis'in kuruluşuyla ilgili bilgiler kısıtlı olsa da İÖ 2'nci yüzyılda kurulduğu, ismini Bergama'nın efsanevi kurucusu Telephos'un kayınvalidesi, Amazonların güzel kraliçesi Hiera'dan aldığı biliniyor. Agorası, gymnasium'u, tiyatrosu, İon sütun başlıklı evi, Frontinus Caddesi ve Apollon bölümlerini gezmek için en az bir saat ayırmanız gerekiyor.

Hierapolis'in en popüler bölümü ise "Kleopatra Havuzu" diye bilinen havuzu. Roma döneminde kent ve etrafındaki 15'ten fazla hamama binlerce kişi gelirmiş. Bugünkü havuz ise 7'nci yüzyılda meydana gelen bir depremin "hediye"si. 2 bin yıllık sütun ve kalıntıların arasında yüzüyorsunuz; ötesi var mı?

Tepeden Çürüksu Ovası'na bakan Pamukkale travertenlerini ise günbatımına saklıyoruz. Travertenlerin bir kısmında su artık gürül gürül akmıyor, hatta tamamen durmuş. Travertenlerdeki yosunlaşmanın engellenmesi için su kontrollü veriliyor ve hatta zaman zaman kurutuluyormuş. Üst kısımlardaki sonradan yapılmış havuzlara girilebiliyor. Bu havuzların birine kurulup olağanüstü manzarayı ve günbatımını izlerken, doğanın yaşlansa da güzelliğini kaybetmediğine tanık oluyorum. Güneş, beyazlıkların ardında yitip giderken, kendimi ılık suya bırakıyorum. Yedi yaşından hayal meyal hatırladığım o yumuşacık tortular ayaklarımın altından akıp gidiyor.☞

GETTY IMAGES TURKEY / YANN ARTHUS-BERTRAND

Bu da Pamukkale usulü çamur banyosu.

GETTY IMAGES TURKEY / JULIAN JAMES WARD

Pamukkale'de üst kısımdaki havuzlardan birine girdik.

Travertenler nasıl oluşuyor?

UNESCO'nun Dünya Miras Listesi'ndeki pamuğa benzeyen bu kayaların oluşumunu bir dizi kimyasal reaksiyona borçluyuz. Kaynaktan çıkan termal suyun içindeki yüksek miktardaki kalsiyum hidrokarbonat havadaki oksijen ile temas edince karbondioksit ve karbonmonoksit açığa çıkıyor ve kalsiyum karbonat çöküyor. Bu çökelti de zamanla sertleşerek travertenleri oluşturuyor.

İpuçları

• Ulubey Kanyonu'ndan Pamukkale'ye giden iki yol var. 1) Denizli tabelasını takip ederek daha hızlı ve rahat olan ana yol. 2) Bizim de takip ettiğimiz; köylerden geçen, kıvrımlı ve dar, ama manzaralı köy yolu.

• Müze Kart'ınız varsa bölgeye giriş ücretsiz, aksi halde kişi başı 35 TL vererek antik kenti, Roma havuzunu ve travertenleri görebilirsiniz. Antik havuzda yüzmek için 32 TL daha ödüyorsunuz.

• Hierapolis'i gezmeden önce kentteki önemli noktalara dair bilgilerin çıktısını/haritasını alın. Ne yazık ki bilgilendirici bir broşür verilmediği ve mesafeler uzun olduğu için, kalıntının yanına gidene kadar oranın neresi olduğunu anlayamıyorsunuz.

• Pamukkale travertenlerine ve antik havuza girmeyi düşünüyorsanız mayosuz gitmeyin.

• UNESCO Dünya Miras Listesi'ne giren Afrodisias ile Laodicea şehirleri yakınlarda.

Nerede kalınır?

Colossae Spa Hotel: Karahayıt'taki termal otel, travertenlere çok yakın.
www.colossaehotel.com

Richmond Pamukkale Thermal Resort: Termal otelde, Karayahıt'ın meşhur kırmızı renkli termal şifalı sularını bulabilirsiniz.
www.richmond.termalresortotel.com

Hierapolis şehrinin Kuzey Bizans Kapısı.

HER ŞEYE UZAK BİR GÖL: SALDA

Ve son gün bir bilinmezlik duygusu ve heyecan içinde Salda Gölü'ne doğru yola koyuluyoruz. Aklımda, "Türkiye'nin Maldivler'i" ile "yeryüzündeki Mars" benzetmesi arasında bir görüntü var. Yol manzaraları ise daha çok ikincisini destekliyor.

Burdur'un 59 km uzağındaki Yeşilova'ya kadar çevrede sanki hiçbir şey var olmamış gibi. Ağaçları saymazsak, ufuk çizgisine kadar görünürde hiçbir şey yok; ne bir köy, ne de yaşama dair herhangi bir kanıt… Dört bir yanı çevreleyen büyük düzlüklerden, sadece bulut gölgelerinin düştüğü geniş ovalardan, sürekli kıvrılan ve nereye gittiği kestirilemeyen yollardan geçiyoruz. Aniden önümüze bir keçi sürüsü çıkınca rahatlıyorum: Demek burada hayat var!

Yeşilova tabelasıyla beraber uzakta bir köy, yol kenarına sıralanmış tek tük işletmeler ve nihayet insanları görüyoruz. Yeşilova'dan sonra Salda tabelalarını takip edince, sonu yokmuş gibi gözüken masmavi açıklığa ulaşıyoruz sonunda. Karşımızda uzanan Salda Gölü o kadar büyük ki yaklaştıkça uzaklaşıyor sanki bizden. Üç Adalar tabelasının olduğu yerden gölün kenarına sapıyor ve bembeyaz kayaların üzerinde başka bir gezegene ışınlanıyoruz.

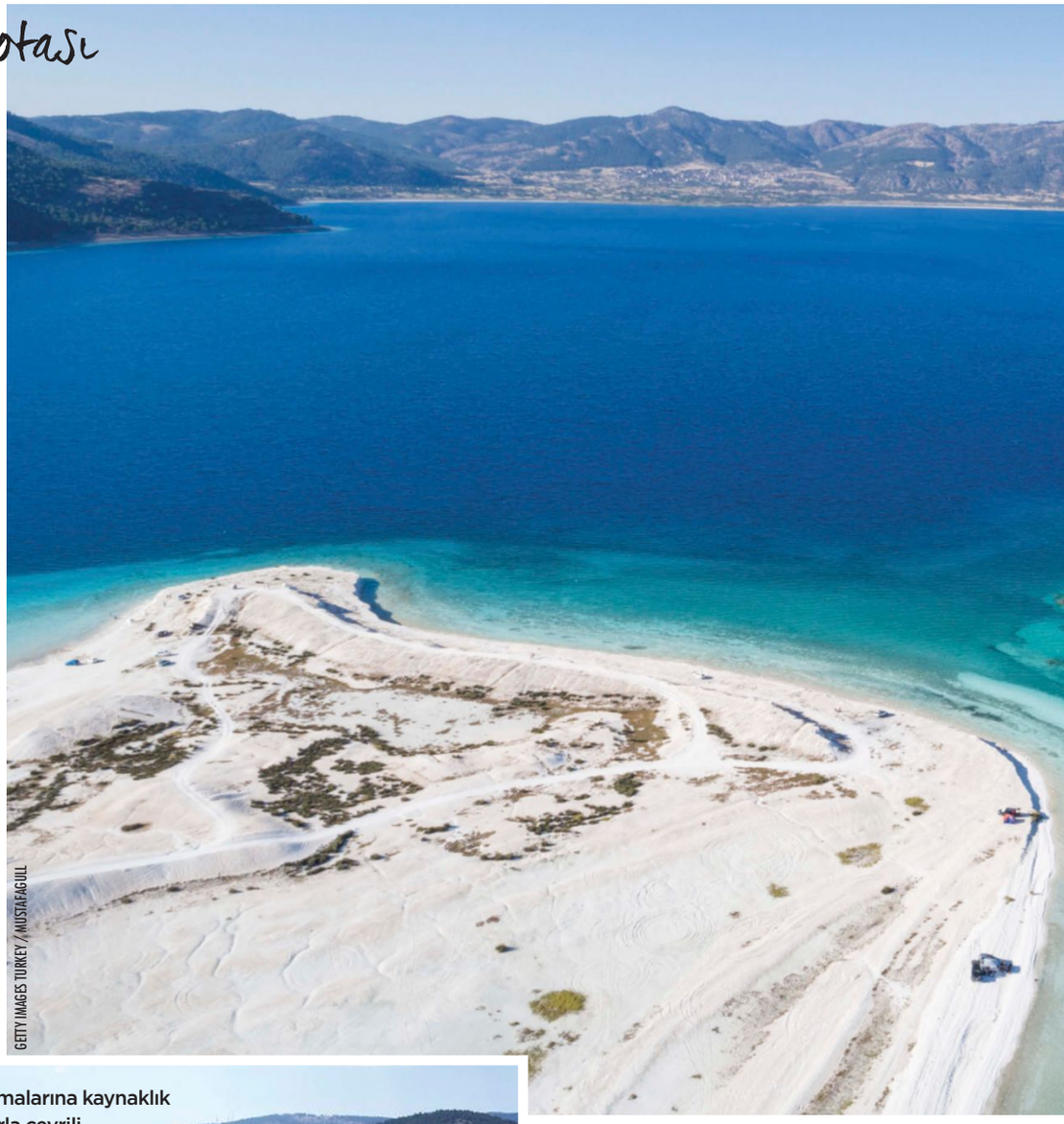

GETTY IMAGES TURKEY / MUSTAFAGUL

Salda, Mars araştırmalarına kaynaklık eden beyaz kayalarla çevrili.

Salda, "geçerken keşfettim" diyebileceğiniz türden bir yer değil. Ormanlar, kayalıklar ve ovaların arasına saklanmış. Hem çevresi, hem de Yeşilova bu sayede bakir kalabilmiş. Son dönemdeki popüleritesine rağmen etraftaki doğal yapı bozulmamış. En yakın yerleşimler de Doğanbaba Köyü ve Salda'da.

185 metre derinliğiyle Türkiye'nin en derin gölü olan Salda'nın çevresindeki magnezyum içerikli beyaz kayalar, Mars'taki yüzey özelliklerini andırıyor. Öyle ki bu kayaların yapıları üzerinden Mars'a dair araştırmalar yürütülüyor.

Kireçtaşından yamaçlarla çevrili tektonik gölün yer yer turkuaz ve beyaz rengi, ufalanmış un kurabiyesini andıran kumsalı ve suların çekilmesiyle ortaya çıkan yedi beyaz adası, emin olun bugüne kadar gördüklerinizden başka bir manzara... Magnezyum, manyezit ve killi ılık sulara dokunduğunuz anda eliniz ayağınız yumuşacık oluyor.

Ama Salda biraz temkinli davranmayı gerektiriyor. Daha önce burada birkaç boğulma vakası yaşandığını unutmayarak, etraftaki uyarılara kulak asmak lazım. Bastığınız yer içe çöküyorsa oradan uzak durup yüzeyi sert kısımları tercih edin. Suyun dibi yer yer gözükmediği için derinliği de kestiremiyorsunuz. Fazla açılmadan, olabildiğince kıyıda, yüzme keyfinden çok suyun tene temasıyla yetinmek daha makul olabilir.

Biz öyle yapıyoruz. Ve ertesi gün, Salda'nın kadife gibi temasıyla yenilenmiş halde, bu defa eve dönüş için hareket eden arabanın camını sonuna kadar açıyorum. Rüzgârı yüzümde hissederek ağaçlara, alçaktan uçan kuşlara ve yine aynı yerden geçen keçi sürüsüne bakıyorum. Yol hiç bitmeyecek gibi, yavaşça uzanmıştı önümüzde. Şimdiyse ovalar hızla akıyor önümüzden. Yeni yolculukların hayaliyle, bu kıvrımlı yolları hafızama kazıyorum. ❐

Salda, dünyanın en derin göllerinden biri.

Doğanbaba Plajı

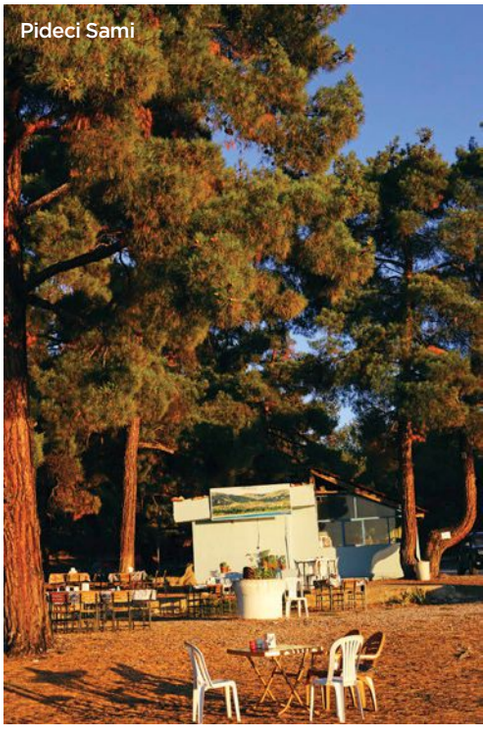

Pideci Sami

Nerede kalınır?

Hotel Lago Di Salda: Göl çevresindeki tek otel. Bazı odaları göle bakıyor. Saunası, havuzu ve hamamı da var. *www.lagodisalda.com Kayadibi Mahallesi, Tel.: 0532 132 33 15*

Yeşilova halk plajı bungalovları ve çadır alanı: Belli bir ücret karşılığında sahildeki bungalovlarda, kamp alanındaki çadırlarda veya kendi getirdiğiniz çadırda kalabilirsiniz. Etrafında yeme-içme tesisleri, duş kabini, tuvalet olanakları da mevcut.

Doğanbaba Plajı: Sakinlik arayanlar için uygun bir kamp alanı. Gündoğumunu izleyebileceğiniz uygun noktalardan biri. Sadece kendi çadırınızı, giriş ücreti vermeden kurabiliyorsunuz. Çevresinde herhangi bir tesis veya duş alanı bulunmuyor.

Nasıl gidilir?

• Özel aracınızla seyahat edecekseniz, Burdur-Yeşilova güzergâhını takip etmelisiniz. Yeşilova'yı geçtikten sonra Salda tabelalarını göreceksiniz.

• Toplu taşımayla ise Burdur'dan düzenli seferler düzenleniyor.

Unutmayın!

• Maldivler-Üç Adalar tesisinin tabelasından devam ederseniz, Mars benzeri yüzeyi olan kıyıyı ve üç adaları da kapsayan manzarayı görebilirsiniz.

• Maldivler-Üç Adalar tesisi ve Salda Tabiat Parkı plajı göle girmek için daha iyi seçenekler.

• En güzel gündoğumu manzarası Doğanbaba Plajı'ndan izlenebilir.

• Gece serinliğine karşı yanınıza kalın giysiler alın.

Nerede, ne yenir?

Pideci Sami: Doğanbaba Plajı'nda yer alan pidecinin ağaçlar altına atılmış birkaç masası var. İncecik, çıtır kuşbaşılı ve kaşarlı pideleri yanı sıra kiremitte alabalığı da öneriliyor. Her gün 20.30'a kadar açık. *Tel.: 0537 605 60 78*

Sultan Pınarı: Denizli-Yeşilova yolu üzerinde, göl manzaralı tesiste Salda'nın meşhur alabalık, ya da çoban kavurmasını yiyebilirsiniz. Ayrıca tesiste bulunan, Eşeler Yaylası'ndan gelen buz gibi pınar suyundan içmeyi unutmayın. *Tel.: 0533 384 40 45*

Bu rotayı yapmak isterseniz...

• Bu rota üç günde kat edildi: Birinci gün Uşak, Karahallı ve çevresi; ikinci gün Ulubey Kanyonu, Bekilli, Çal, Sakızcılar, Uzunpınar, Dağmarmara, Karahayıt ve Pamukkale; üçüncü gün Salda Gölü.

• Konaklama noktaları olarak Uşak-Pamukkale-Salda düşünülebilir. (Karahallı'da otel vb. bulunmuyor.)

• Ulubey'den sonra Denizli yolunu takip ederek, yol üzerindeki küçük köylere uğrayabilirsiniz. Köy yollarında gözleme ve pideciler, testi, peştamal, havlu satılan yöresel dükkânlar bulacaksınız.

• Özellikle Karahallı ve Dağmarmara, manzaraları ve kendine özgü gelenekleri devam ettirmesi bakımından en ilgi çekici köyler.

Arabam olmadan bu rotayı nasıl yapabilirim?

Köyleri es geçerek ana merkezleri baz alırsanız, toplu taşıma ve otobüsle de bu rotayı tamamlayabilirsiniz. Uşak-Karahallı-Ulubey-Pamukkale ve Burdur üzerinden Salda yapılabilir.

YAZAR HAKKINDA

Gezi yazarı ve match-up mag kurucusu. Koç Üniversitesi'nde sosyoloji okudu, ardından reklam tasarımı yüksek lisansı yaptı. Reklam ve medya sektöründe çalıştı. Dergiler için seyahat yazıları yazıyor ve fotoğraf çekiyor. Bu yolculuğu 2017 Ağustos'unda yaptı.

Çetin Cem Yılmaz
cetincem@gmail.com

GETTY IMAGES TURKEY / SYLVAIN SONNET

Zamanın durduğu şehir
EDINBURGH

"Ebedi şehir" tanımı Roma'nındır, ama Edinburgh da bu sıfatı hak edebilecek kentlerden birisi. İskoçya'nın başkenti, bugün de, asırlardır olduğu gibi duruyor. Kaleleri, parkları, gökyüzü ve nehriyle her köşesiyle nefesinizi kesecek, her tepesinden panoramik olarak bakmaya doyulamayacak bir şehir.

GOTİK ŞAHESER
Edinburgh'lılar, dünya üzerinde bir yazara adanan en büyük anıtın önünde oturuyor. İskoç yazar Walter Scott'ın adını taşıyan Victoria çağına ait gotik anıt, Princes Street Gardens'ta.

İMRENDİREN TABLO
Yeşilliklerin içinde kitabını okumak, spor yapmak, çocuğuyla oynamak, ya da sadece yatıp müziğini dinlemek isteyen Princes Street Gardens'a geliyor.

Adam birasından bir yudum almadan önce bana sordu: "Peki bizim konuştuklarımızı anlayabiliyor musun? Çünkü biz İngilizce değil, İskoçça konuşuyoruz!" Sonra da gülmeye başladı. Kel, iri yarı, yüksek sesle konuşan, ama sıcakkanlı, sempatik bir adam karşımdaki. Pek çok İskoç gibi. Gülümseyerek "biraz" diyorum, o da gülüyor. Şaşırmıyorum, bu konudaki şaşırma hakkımı yaklaşık 20 yıl önce *Trainspotting*'in İngiltere'de bile altyazılı olarak gösterildiğini okuduğumda kullanmıştım.

Edinburgh'yı (İskoçlar başkentlerini "Edinb(u)ra" diye telaffuz ediyorlar) seveceğimi, oraya daha hiç gitmeden de biliyor olmama benziyor bu his. Şehrin sokaklarını yıllardır izlediğim filmlerden biliyor gibiyim, ruhuna dinlediğim şarkılardan aşinayım, insanların halini tavrını ise futboldan biliyorum. Dediğim gibi, Edinburgh'yı seveceğimi biliyordum. Bu kısmı sürpriz olmadı. Ama daldığım her sokakla, bir pint devirdiğim her pub'la, soluklandığım her parkla ve sohbet ettiğim her insanla pekişen bir his vardı ki, o benim için yeniydi işte: Edinburgh benim için dünyanın en güzel şehriydi.

Yukarıdaki muhabbetin gerçekleştiği yer, Hibernian'ın taraftar derneğinin pub'ı. Hibernian, Hearts ile birlikte Edinburgh'nın iki futbol takımından biri. Aynı zamanda *Trainspotting*'in yazarı Irvine Welsh'in tuttuğu takım olması sebebiyle hem kitabın, hem de filmin içine fazlaca yedirdiği bir konu. Futbol, çoğu ülkeye yolumun düşmesine aracı oldu bugüne kadar, ama Hibernian ve Edinburgh diğerlerinden fazla yer etti bende. Başka bir şekilde ifade edersem; şehre ilk kez Hibernian için gitmiştim, sonraki sefer ise şehrin kendisi için.

Edinburgh, tadı yürüyerek çıkacak bir şehir. Gitmeden önce rehberlerde okuyacağınız pek çok şey, yürürken kendiliğinden karşınıza çıkıverecek. Evet, çok büyük bir şehirden bahsetmiyoruz, özellikle de Eski

GETTY IMAGES TÜRKEY / SYLVAIN SONNET

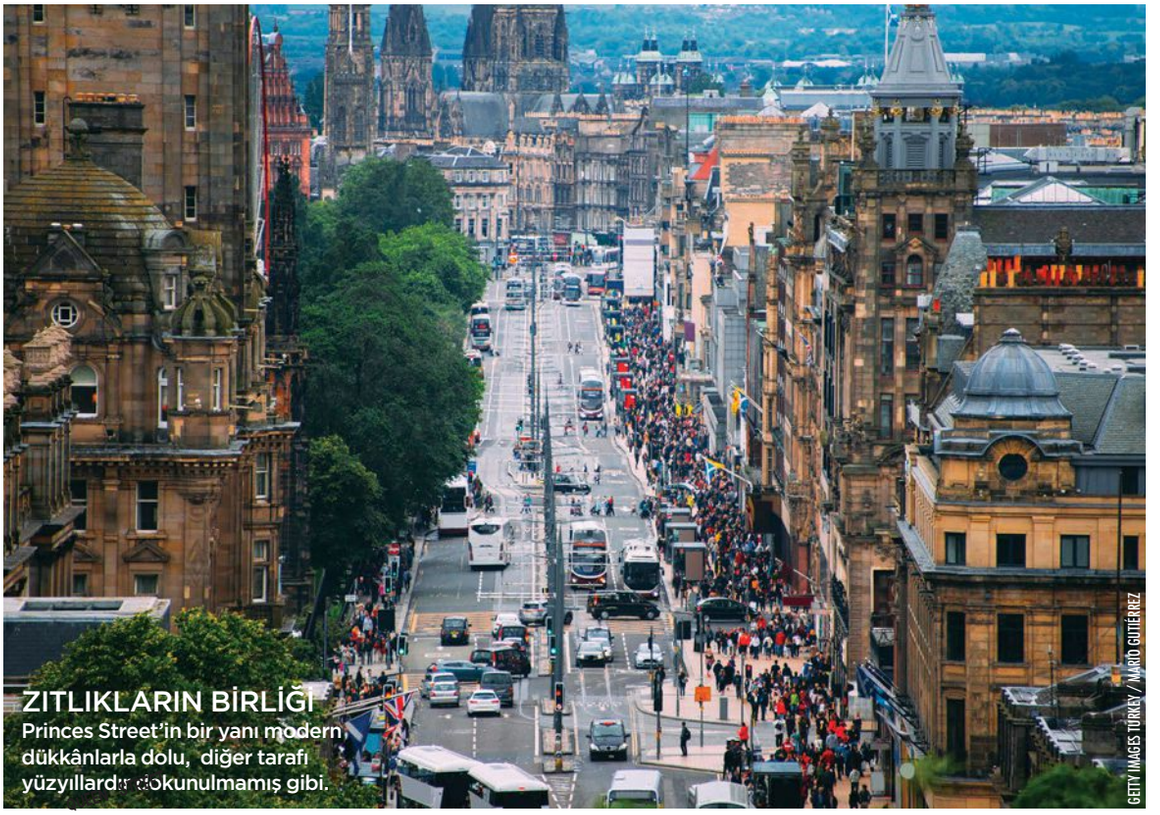

ZITLIKLARIN BİRLİĞİ
Princes Street'in bir yanı modern, dükkânlarla dolu, diğer tarafı yüzyıllardır dokunulmamış gibi.

GETTY IMAGES TÜRKEY / MARTÍ GUTIÉRREZ

Edinburgh

Şehir, küçük bir bölge üzerine kurulmuş. Oradan başlamak en iyisi.

"MEDENİYET" DEDİĞİN...

Merkez istasyonu olan Waverley'den çıkıp kendinizi Edinburgh Kalesi'ne doğru atın. Ne taraftan çıkarsanız çıkın, alışveriş caddelerinden geçmek zorundasınız (Market Street, High Street veya Princes Street). Özellikle Princes Street'ten geçiyorsanız, size bu şehri neden sevdiğimi uzun uzadıya anlatmama gerek yok. Bir yanı popüler markalar, modern dükkânlarla dolu olan caddenin diğer tarafı yüzyıllardır dokunulmamış gibi. Kale, parklar, gökyüzü: Yüzlerce yılın yükünü omzunda taşıyan binaların griliği, ağaçların ve çimlerin yeşili, göğün mavisi. Edinburgh'dan aklımda kalan renkler bunlar. İtiraf etmem gerekirse; şehrin beni kalbimden vurması da tam böyle bir anda gerçekleşmişti: O caddelerde yürürken kendimi bir parkın (West Princes Street Gardens) içinde bulmuş, o öğleden sonrası için yaptığım planların bir kısmını çöpe atıp çimlerde yayılarak saatlerimi geçirmiştim. Saatlerden bahsetmemeliydim belki de; Edinburgh'da zaman çoğu zaman bulanıklaşıyor. Sokaklar 100 yıl önce nasılsa şimdi de öyle çünkü. İnsanların bugün de acelesi yok gibi (ya da aceleci bir şehirden geldiğim için bana öyle geliyor). Bu yüzden Princes Street Gardens'ta soluklanırken kitabını okuyan, çocuğuyla top oynayan, yatıp müziğini dinleyen insanları göz ucuyla kestirip şöyle geçirmiştim içimden: "Medeniyet dediğin, hava güzelse insanların şöyle parka gidebilmesi aslında, atla deve değil."

Kendinizi tekrar toplayıp yola koyulduğunuzda Edinburgh Kalesi'ne ulaşacaksınız. Asırlar boyunca krallar ve kraliçelere ev sahipliği yapmış bu kale, içinden de, dışından da çok etkileyici. Kaleyi her açıdan fotoğrafladıktan, isterseniz içini de gezdikten ve tepesinden aziz Edinburgh'ya baktıktan sonra yol boyunca kaptırarak yürüdüğünüzde Royal Mile'da bulacaksınız kendinizi. ☞

GETTY IMAGES TURKEY / MAREMAGNUM

Eski Şehir'in en eski bölgesi Lawnmarket.

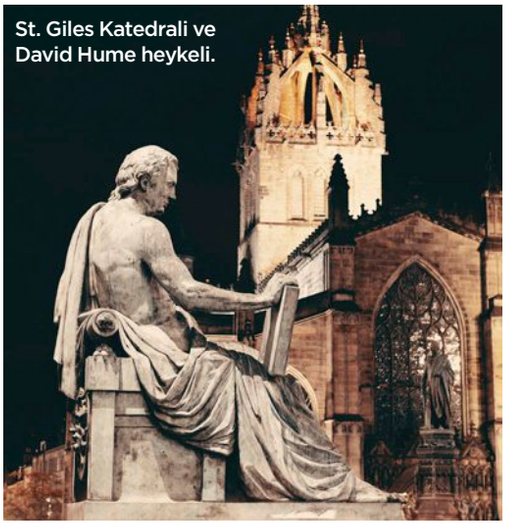

St. Giles Katedrali ve David Hume heykeli.

Bir devrin gökdeleni Blackie House (sağdan ikinci).

ŞEHRİN RUHUNA VAKIF OLMANIN EN GÜZEL YOLU, SOKAK SOKAK GEZMEK.

Buradan başlayıp geze kaybola yürümek benim için şehrin en güzel yanı. Eski Şehir'in en eski bölgesi Lawnmarket'ta 600 yıllık binaların yanından geçmek, bin 200 yıllık St. Giles Katedrali'nin ihtişamından çarpılmak, Victoria Street'teki renkli evlere hayran kalmak, Grassmarket'ın pub'larında gezinmek, bugün Edinburgh denince ilk aklıma gelenler. Evet, turistik mi turistik. Ama bugün de beni oraya bıraksanız, ayaklarım ilk oraya gider şüphesiz. Önce Waverley'den Royal Mile'a kadar geniş yayı çizmek, sonra da sokaklara tek tek girip keşfetmek, şehrin ruhuna vakıf olmanın en güzel yolu.

Edinburgh, Avrupa'nın ilk "gökdelen"lerine ev sahipliği yapan şehir: 17'nci ve 18'inci yüzyılda 10 katlı binalar yükselmeye başlamış. 1680'de yapıldığında Avrupa'nın en yüksek binası olan Blackie House'da, bugün geceliği 150 dolar civarına konaklayabilirsiniz. Bu gibi yüksek binaların arasındaki dar geçitlere "close" deniyor; bunlar sokakları birbirine bağlıyor. Bu ismin verilmesinin sebebi ise, o yıllarda gerektiğinde eski şehrin bu geçitlerden kapatılabilmesi. Yürürken bu "close"ların çoğuna yol icabı girip çıkarsınız, ama en ünlüsünü sorarsanız Mary King's Close diyebiliriz. Şehrin altındaki geçit artık biraz ticarileşmişse de korku hikâyeleri ve efsaneleriyle şehrin en bilinen köşelerinden.

Şehrin merkezinde gezilebilecek diğer yerlerden biri de Holyrood Park. Edinburgh Kalesi'ne yaklaşık 1.5 kilometre mesafedeki parkta hem kraliyet ailesinin İskoçya'daki sarayı olan Holyrood Palace, hem de Arthur's Seat (Arthur'un Koltuğu) var. Eski bir volkan olan yemyeşil bölge, Edinburgh'nın en yüksek noktası olarak şehre tepeden bakmak için en ideal yer (T2 Trainspotting'de Renton'ın Spud'ı koşturduğu ve sonunda birlikte dinlendikleri tepe de tam burası). ☞

Arthur'un Koltuğu

T2 Trainspotting'in Arthur'un Koltuğu'nda geçen sahnesi.

Victoria Street

Korku hikâyeleri meraklılarına: Mary King's Close.

Edinburgh

GETTY IMAGES TURKEY / EYEDEA RM

İskoç Ulusal Müzesi

Farmer's Market

Cabaret Voltaire

GETTY IMAGES TURKEY / LONELY PLANET

George Street

The Three Sisters

GETTY IMAGES TURKEY / DAVID WILLIAMS

İskoç Ulusal Galerisi

Sandy Bell's

The Royal Oak

Müze ve galeri gezmek için iki doğru adres de Londra'dakiyle yarışabilecek düzeydeki National Gallery (Ulusal Galeri) ve nihayetinde National Museum (Ulusal Müze). Özellikle sonuncusu, İskoç kültürü ve tarihine vakıf olmak için son derece değerli. Ağırbaşlı müzelerden değil, oldukça renkli: İskoçların geçmişine bakıyor, üst katlara çıktıkça günümüze geliyor ve finalde tenis yıldızı Andy Murray, Formula 1 efsanesi Jackie Stewart ve folk şarkıcısı Amy Macdonald gibi isimlere yer veriyor.

Bu arada bunu anlatırken Yeni Şehir'e gelmiş oldunuz bile. "Yeni" deyince, aklınıza bizim buralardaki "modern" yapılaşma gelmesin: Edinburgh'da Yeni Şehir de 300 yıl önce kurulmuş ve muazzam şekilde korunmuş. Princes Street'te alışveriş yapmak, George Street'in kafe ve restoranlarında takılmak ve Farmers' Market'tan yerel ürünler almak da denenmesi gerekenler arasında.

PUB TURU

Gündüz viski tadımı yapmış olabilirsiniz, ama Edinburgh'da bir akşam birkaç pub gezmeden bitmemeli. Geleneksel pub'larda özellikle orta yaş üstü kitlelerin coşkuyla katıldığı canlı müzik geceleri oluyor. Sandy Bell's ve The Royal Oak şehrin en geleneksel pub'larından ikisi. Biraz daha modern tınılar duymak ve daha genç insanlar görmek isterseniz önerim Cowgate bölgesi olacak. Açık hava ortamıyla The Three Sisters, güzel havalarda tercihiniz olabilir. Pilgrim daha çok öğrencilere yönelik bir yer, ama yine de çantalardan yapma bar ve masalarını görmelisiniz. Cabaret Voltaire, canlı müzik de yapan, isminden de fark edebileceğiniz gibi goth, darkwave gibi karanlık müziklere odaklanmış bir mekân. Opium ise eğer metal seviyorsanız uğramanız gereken, özellikle hafta sonları epey coşan bir bar. ☞

Edinburgh

Leith Nehri

Brewdog

Hoot The Redeemer

İskoç erkekleri eğlenmeye kilt giyip çıkıyor.

Kendi üretimleri olan içkileriyle gittikçe daha fazla ülkede tanınan Brewdog'un mekânı da iyi bira için önerebileceğim bir yer. Daha hipster bir mekân arıyorsanız da kokteyllerine bayıldığım Hoot The Redeemer tavsiyemdir. Bu arada bir not: İskoçya'da genç erkekler gerçekten de geceleri etek (yani ünlü "kilt") giyip çıkıyorlar eğlenmeye.

Ama tüm bunların ötesinde, başka bir şeydi beni Edinburgh'ya bağlayan. Bu anlattıklarımın dışında, herhangi bir sokakta, muhtemelen birkaç yüzyıllık bir binanın ihtişamı, günbatımına doğru North Bridge'in üzerindeki koyu mavi gökyüzü, şehri narince kesen Leith Nehri ve her an başka bir panoramik fotoğrafa imkân tanıyan tepeleriyle; kaleydoskop gibi güzelliğiydi. Yüzyıllardır bu şekilde kalmış; ama sizin her adımınızda farklı bir tarafını keşfedip hayran kalabileceğiniz türden bir şehir.

Edinburgh'ya 2013 ve 2014 yıllarında gitmiştim. Beni oraya sürükleyen takım; Hibernian küme düşmüştü ve kupa finalinde Celtic'e 3-0 yenilmişti. Şimdi işler onlar için de daha iyi gidiyor. Hibernian yeniden üst lige çıktı. Daha önemlisi, 114 yıl sonra İskoçya Kupası'nı ilk kez kazandı. Bu yıl da Irvine Welsh ve Danny Boyle, *Trainspotting*'in 21 yıllık şanına yakışır bir devam filmine imza attı. Güneş, yeniden Leith üzerinde parlıyor. Bence bunlar, bu harika şehri görmek için iyi bahaneler. Sizin için de öyle olmalı sanki. ❐

YAZAR HAKKINDA

1982, Mersin doğumlu. Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunu. Spor, sinema ve müziğe olan ilgisi sonucunda Blue Jean, Hürriyet Daily News, Opta, Altyazı, Rock FM gibi mecralarda yazdı, çizdi, konuştu. Halen Goal Türkiye'nin şefliğini yapıyor. Bir de Ada'nın yağmurlarına âşık; bu yüzden en az bir düzine Britanya seferi yaptı.

GETTY IMAGES TURKEY / DAVID ROGERS / STAFF

Murrayfield Stadı'nda rugby fanatikleri.

Vinyl Villains

The Scotch Whisky Experience

GETTY IMAGES TURKEY / JEFF J MITCHELL / STAFF

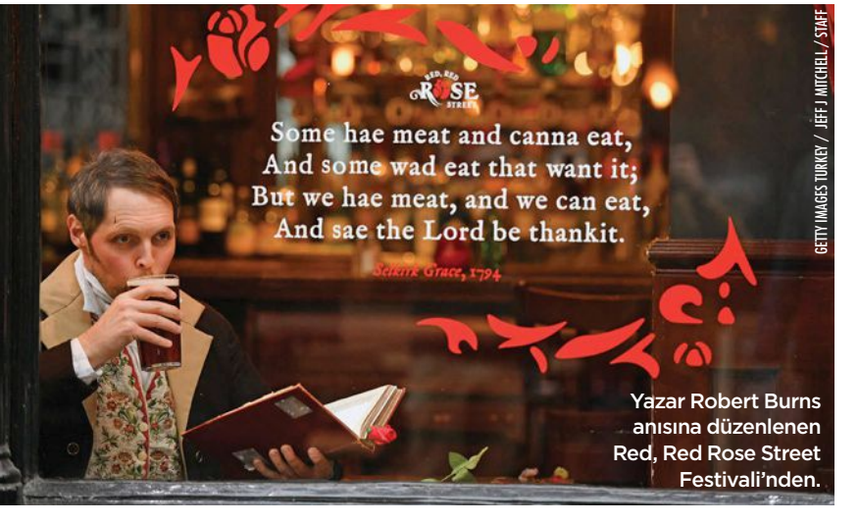

GETTY IMAGES TURKEY / JEFF J MITCHELL / STAFF

Yazar Robert Burns anısına düzenlenen Red, Red Rose Street Festivali'nden.

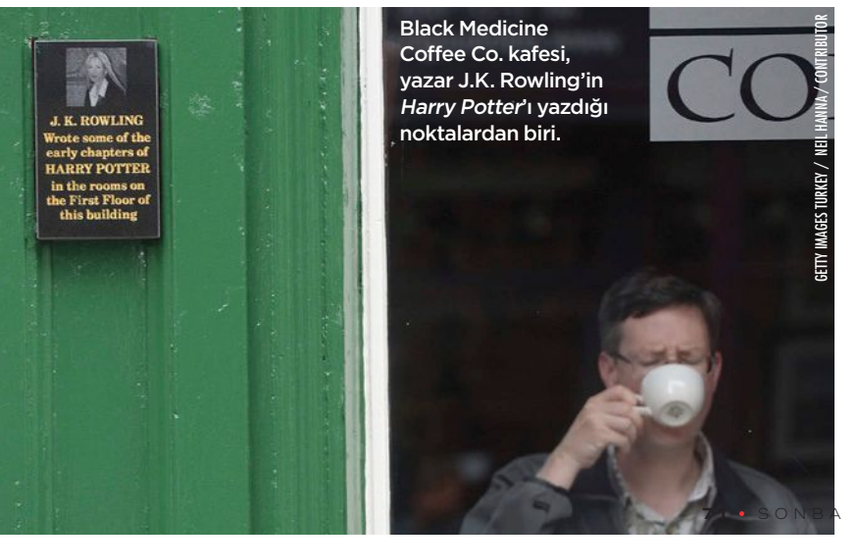

GETTY IMAGES TURKEY / NEIL HANNA / CONTRIBUTOR

Black Medicine Coffee Co. kafesi, yazar J.K. Rowling'in *Harry Potter*'ı yazdığı noktalardan biri.

Futbol ve rugby

Glasgow'un Old Firm rekabeti kadar bilinmese de, Edinburgh'daki Hibernian ve Hearts çekişmesi de futbolseverlerin dikkatine değer. Tabii Celtic ve Rangers 50-60 bin kişilik statlarda oynarken Hibs ve Hearts'ın 10-15 bin seyirci çektiği gerçeğini göz önünde bulundurun. Daha düşük yoğunluklu, daha "hipster" bir futbol rekabeti arıyorsanız Easter Road, ya da Tynecastle Stadium'a yolunuz düşebilir. Ancak İskoçya'da, özellikle de Edinburgh'da, en popüler sporun futbol olmadığını da söylememiz gerekiyor. Bir Hibernian-Hearts derbisinin topladığı seyirci sayısının birkaç katı, hafta sonlarında Murrayfield Stadı'nda ulusal rugby takımını izlemek için toplanıyor (Ayrıca hediyelik eşya dükkânlarında da rugby ürünlerinin futbol karşısında ezici üstünlüğü var). Futbol maçlarının aksine rugby maçlarında bira da yasak değil. Sporseverseniz ve dibine kadar İskoç tecrübesi yaşamak istiyorsanız Edinburgh'da rotanız Murrayfield olmalı.

Plakseverler buraya!

Siz de gittiğiniz her yeni şehirde plak dükkânlarını arayan koleksiyonculardansanız, Edinburgh'da adresiniz mutlaka Vinyl Villains olmalı. Küçük olmasına karşın oldukça zengin bir kataloğa sahip ve fiyatları da oldukça uygun. İkinci el sepetinde 1-2 pound'a çok güzel şeyler bulacağınızın garantisini veriyorum.

Çek bir Scotch!

İskoçya'ya kadar gidip de viski konusunda bilgilenmemek olmaz. Edinburgh Kalesi'nin hemen yanındaki The Scotch Whisky Experience, bu konudaki en güzel merkez. Sıradan bir müze değil, zira viski yapımına dair bilgi vermenin yanında, 3 binden fazla şişe farklı viskiyle baş döndüren bir koleksiyona sahip.

Gitmeden izleyin

Edinburgh'ya gitmeden önce izlemeniz gereken beş film:

- *Sunshine on Leith/Edinburgh'ta Aşk* (2013)
- *Hallam Foe/Mister Foe* (2007)
- *Trainspotting* (1996)
- *Trainspotting 2* (2017)
- *L'Illusioniste/Sihirbaz* (2010)

Edebiyat kenti

Eğer sanat, özellikle de edebiyat seviyorsanız Edinburgh size çok farklı güzellikler sunacak. Birleşmiş Milletler'in "edebiyat kenti" seçtiği ilk yer olma özelliğine sahip olan şehir, dünyanın en büyük kitap festivaline de ev sahipliği yapıyor. Daha detaylı bilgi için katılabileceğiniz edebiyat turları da mevcut, ki bunlar şehrin Ian Rankin, J.K. Rowling gibi yazarlara ilham vermiş noktalarını da içeriyor. Ayrıca Writers' Museum (Yazarlar Müzesi) da şehirden çıkan üç büyük yazarın (Robert Burns, Walter Scott ve Robert Louis Stevenson) işlerine ve hayatlarına odaklanıyor.

Nasıl gidilir?

İstanbul'dan Edinburgh'ya Türk Hava Yolları'nın direkt uçuşları bulunuyor. Ortalama uçuş süresi 4.5 saat civarında. Aynı hatta KLM'in Amsterdam, Air France'ın Paris, British Airways'in Londra ve Lufthansa'nın Frankfurt bağlantılı uçuşları da mevcut.

Özlem Numanoğlu
ozlem@doganburda.com

AYŞEGÜL PARLAYAN

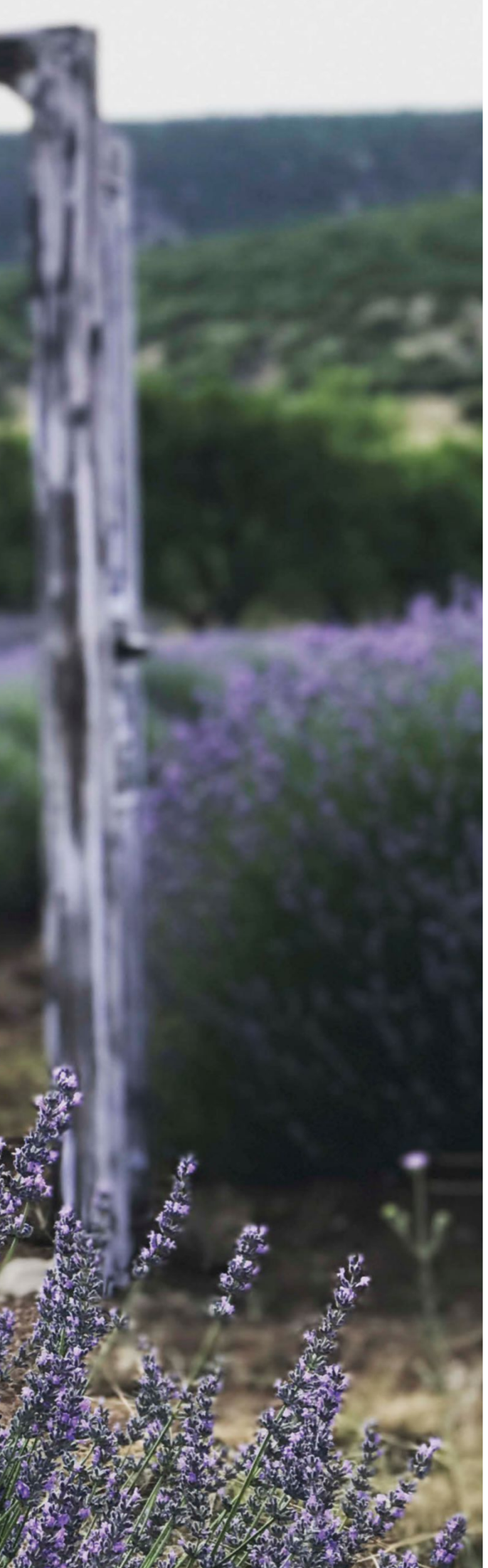

Kuyucak'ın MOR dağları

Güney Fransa'nın şiir gibi lavanta tarlaları ayağımıza geldi. Isparta'nın adı sanı bilinmeyen küçücük bir köyü, bir anda yılda onbinlerce turist ağırlayan bir lavanta merkezine dönüştü. Peki, nasıl?

Toroslar'ın eteğinde, Isparta'da sadece 251 kişinin yaşadığı bir köy Kuyucak. Tek katlı mütevazı kerpiç evlerin girişlerinde insan boyunda gülhatmi çiçekleri salınıyor. Ama burada gariban gülhatmiye dönüp bakan yok. Çünkü az ötelerindeki yamaçlar boyunca mavimsi, morumsu lavanta tarlaları uzanıyor.

Kuyucak, tarihi 1300'lere kadar giden bir yerleşim olsa da birkaç yıl öncesine kadar adı pek bilinmiyordu. (Sabahattin Ali'nin *Kuyucaklı Yusuf*'unda geçen Kuyucak ise Aydın'da.) Kıraç ve susuz arazileri yüzünden göç vermeye başlamıştı.

Zamanın gül tüccarlarından Zeki Konur ve birlikte çalıştığı Nihat Yılmaz'ın Fransa'dan getirdiği lavanta ise akıntıyı tersine çevirdi. Yüksek yerleri seven bu dayanıklı bitki, 1975 yılında 30 aileye 15'er kök dağıtıldı. Bugün, 3 bin dekarlık alana yayılan tarlalar, Türkiye'deki toplam lavanta üretiminin yüzde 93'ünü karşılıyor. Göç durdu, hatta tersine döndü. Bu yıl köyü 85 bin kişi ziyaret etti.

Bu başarı hikâyesinde, 70'lerde atılmış o akıllıca adım kadar, yolu 2000'lerde köye düşen kaymakam Gürkan Cunda ve beraber projeler ürettiği yüksek ziraat mühendisi Ali Sağdaş'ın da payı büyük. İkilinin ön ayak olmasıyla Keçiborlu Kaymakamlığı, Kuyucak Muhtarlığı ve Keçiborlu Yardımlaşma, Dayanışma ve Eğitim Derneği, sürdürülebilir turizmi ve yerel kalkınmayı destekleyen Gelecek Turizmde'ye başvurdu. Nihayetinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Anadolu Efes'in desteğiyle "Lavanta Kokulu Köy" projesi başladı.

Bugün köyün girişinde, sizi bu projenin meyvesi olan Lavanta Kokulu Köy Kadın Girişimciler Kooperatifi ve tek katlı lavanta rengi evleri karşılıyor. Başına lavantalardan taç yapmış bir köylü teyze, tanesini 1 liradan sattığı ☞

GETTY IMAGES TURKEY / BLOOMBERG / CONTRIBUTOR

Lavantalar demet haline getirilip turistlere satılıyor.

KÖYÜN LAVANTA ÜRETİCİSİ KADINLARI, HAYATLARINDA İLK KEZ UÇAĞA BİNİP GÜNEY FRANSA'YA GİTMİŞ.

MUSTAFA SEVEN

Kuyucak'ın ana caddesindeki dükkân ve tezgâhlarda lavanta ürünleri satılıyor.

lavanta demetlerini bağlıyor. Tepesine hasır gerilmiş kooperatif bahçesinin tavanında, lavanta rengi tülden rüya kapanları sallanıyor. İsterseniz çayın yanında lavantalı kurabiye ikram ediyorlar. Sıcaktan bunalırsanız dolaptan lavanta dondurması çıkıveriyor.

TRAKTÖR TURU

Köyün lavanta üreticisi kadınları bir süredir ev pansiyonculuğundan girişimciliğe; tıbbi aromatik bitkilerden hediyelik eşya tasarımına; güzel konuşmadan kooperatifçiliğe pek çok eğitim almış. Bazıları, hayatlarında ilk kez uçağa binip güney Fransa'ya gitmiş ve Provence bölgesinin efsanevi lavanta tarlalarını gezmiş. Ünlü bir Fransız kozmetik markasının fabrikasını ziyaret edip, ürünlerin geçtiği aşamalara tanıklık etmişler.

Kuyucak'tan henüz bir dünya markası çıkmadı, ama köylüler olaya hızla adapte olmuş görünüyor. Traktör sahipleri ziyaretçileri lavanta tarlalarına taşıyarak para kazanıyor. Tarlalar özel günler için fotoğraf çekimlerine açılıyor. Köyün ana yolu boyunca sıralanan sağlı sollu tezgâhlarda ve minik dükkânlarda lavanta ürünleri satılıyor. Fiyatlar hepsinde üç aşağı beş yukarı aynı: Lavanta sabunu 5, lavanta yağı 10, lavanta parfümü 30 lira. Her tezgâhtan farklı bir ürün alarak onlara katkı verebilirsiniz.

Tek uyarım; siz siz olun, bir lavanta tarlasına öğle sıcağında gitmeyin. Sabahın erken saatleri, ya da günbatımı bu büyüleyici güzellikteki mor tarlaları ziyaret için doğru zaman olacaktır. ❐

MUSTAFA SEVEN

MUSTAFA ŞEVKİ

Kuyucak Köyü'nün cevval girişimcileri.

Lavanta Kokulu Köy Kadın Girişimciler Kooperatifi.

Kuyucak'ta neler yapılır?

• Öncelikle muhteşem bir köy kahvaltısı! Özellikle lavanta balı fevkâlade; aroması keskin değil, hatta çok hafif. Arıların sadece lavanta çiçeğinden polen almasıyla elde edilen bal, dünyanın en değerli balları arasında.
• Yerel rehberlerle gezinti (lavantanın faydalarını ve tarihçesini öğrenebilirsiniz).
• Geleneksel yöntemle lavanta yağı çıkarma işlemi.
• Lavanta bahçelerinde, ufuk çizgisi gözetilerek belirlenmiş noktalarda fotoğraf çekimi.
• Bisiklet kiralayıp yürüyüş rotalarını keşfetme.
• Ve elbette hediyelik lavanta alışverişi.

Nasıl gidilir?

Kuyucak Köyü, Isparta merkezine 47, havaalanına ise 20 kilometre mesafede. Keçiborlu'dan kalkan dolmuş, ya da taksilerle köye ulaşabilirsiniz.

Nerede kalınır?

Kuyucak'ta altı hane evinin bir bölümünü pansiyona çevirmiş durumda. Bu evlerde konaklamak isterseniz, bilgi için numarayı not edin: 0544 216 41 96.

Ne zaman gitmeli?

Lavanta şubat ayından nisan ortasına kadar dikiliyor; haziran ayında çiçeklenmeye başlıyor ve temmuz-ağustos aylarında da hasadı yapılıyor. Ziyaretinizi, çiçeklenme dönemine denk getirmeye bakın.

AGATHA CHRISTIE
ile tekinsiz sularda

Güvenli dünyanızın dışına adım atmaya hazır mısınız? "Yazarlarla Eski Moda Seyahatler" dizimizde, bu kez rehberimiz cinayetler kraliçesi Agatha Christie. Onunla yola çıkmak hayli tekinsiz ve de çok davetkâr.

Delal Arya
delalarya@gmail.com

Beyoğlu'nda Faikpaşa Yokuşu'na bakan eski İtalyan yetimhanesinin giriş holündeki tahta bankta oturuyorum. Yukarıdan, merdivenleri çıkan rahibelerin ayak sesleri geliyor. O hiç çıkamadığım yukarı katların yıllarca rüyalarıma gireceğini ve sırtımı yasladığım büyük paravanın bir yeraltı sarnıcına açılan kapıyı gizlediğini bile bilmiyorum henüz. On iki yaşındayım ve merak ettiğim iki şey var:

1) Artık İtalyan Kız Ortaokulu olarak kullanılan bu eski yetimhanenin avlusundaki esrarengiz küçük evde, yıllar evvel cinayete kurban gitmiş bir çocuğun hayaletinin yaşadığına inanıyor ve onu kimin öldürdüğünü bilmek istiyorum.

2) Elimdeki Agatha Christie kitabında adı geçen Zenci Adası'na gitmek istiyorum. Kayalıklara vuran dalgaları hayal ediyor, o tekinsiz evin koridorlarında dolaşmak istiyorum.

On Küçük Zenci bana ister istemez içinde kapalı kaldığım okulu anımsatıyor. Kendime dışarıdan bakıyorum. Saat sabahın yedisi. Henüz hiçbir öğrenci okula gel-

memiş ve ben iki bina ve üç avluda eğitim veren okulda rahibelerle bir başımayım. Zenci Adası'nda öldürüleceğinden habersiz kurbanlardan hiçbir farkım yok. Derken... bir anlığına kendimi oyuncak evdeki minyatür adamlardan biri gibi hayal ediyorum. Bir elin üst katlarda dolaşıp başka bir oyuncak adamı tuttuğunu ve sinsice bana doğru yaklaştırdığını hissediyorum. Tüylerim ürpererek elimdeki kitabı kapatıyor ve koşarak soluğu üst avluda yaprak yiyen kedinin yanında alıyorum. O yıllarda ben de bütün çocuklar gibi kendi kendimi korkutmayı seviyor, güvenli bir hayata isyan ediyorum.

Seyahat etmek belki biraz da böyle bir şey. İnsanın güvenli bir hayata isyan etmesi, kendi kendini korkutması. Günlük hayatın dışına çıkma arzusu duyması. Agatha Christie kitaplarının çekirdeğinin bir çocuk masalında olması gereken şeylerle dolu olması da bu yüzden. Esrar, dehşet, kapalı kalmışlık ve her yerden uzaklık.

Onun kitaplarının büyüsü bu. Cinayetin bir malikâne, bir otel, bir ada, bir tren, bir tekne veya bir arkeolojik kazı evi gibi günlük hayatın dışında bir yerde işlenmiş

olması. Cinayetler kraliçesinin kitaplarının oryantal desenli, baharatlı bir parfüm gibi baygın ve hoş kokan, insanda parıltılı mücevherler takıp güzel içkiler içme isteği doğuran cazibeli bir kabuğu var ve o sedefli, sert kabuğun altında uzak diyarlarda geçen bir çocuk masalının saf karanlığını barındırıyor. Katil, sınırların ötesinde, keşfedilmemiş egzotik bir ülkeye benziyor.

Üstelik cinayetin işlendiği kapalı ortamlar, bir oyuncakçı dükkânının vitrininde sergilenecek kadar etkileyici. Her şey bir oyuncak trende, küçük bir gemi modelinde veya bir bebek evinde geçiyor gibi. Karakterler bir mercek ve narin uçlu boya kalemleriyle yaratılmış, ince ince işlenmiş minyatürleri andırıyor. Tıpkı Agatha Christie'nin günlüklerinde anlattığı gibi; "seyahat hayatınız bir rüyanın özüdür. Bu normalin dışında bir şeydir, ama yine de siz onun içindesinizdir."

Agatha Christie'nin dokuduğu kumaş tekinsiz, göz alıcı ve davetkâr. Katillerini yaratırken, ilhamını yaptığı seyahatlerden aldığı da sır değil. Siz de güvenli dünyanızın dışına adım atmaya hazırsanız, polisiye kraliçesinin rehberliğinde yola koyulalım. ☞

AGATHA CHRISTIE KİMDİR?

1890'da Torquay'de doğan yazarın 75 civarında romanı "çok satan" listelerine girdi. Bu romanlar 100 dile çevrildi ve 100 milyondan fazla kopyaları satıldı. UNESCO verilerine göre, o, tüm zamanların kitapları en çok yabancı dile çevrilen yazarı. Polisiye kraliçesi, 1976'da Oxfordshire'a bağlı Wallingford'da hayata gözlerini yumdu.

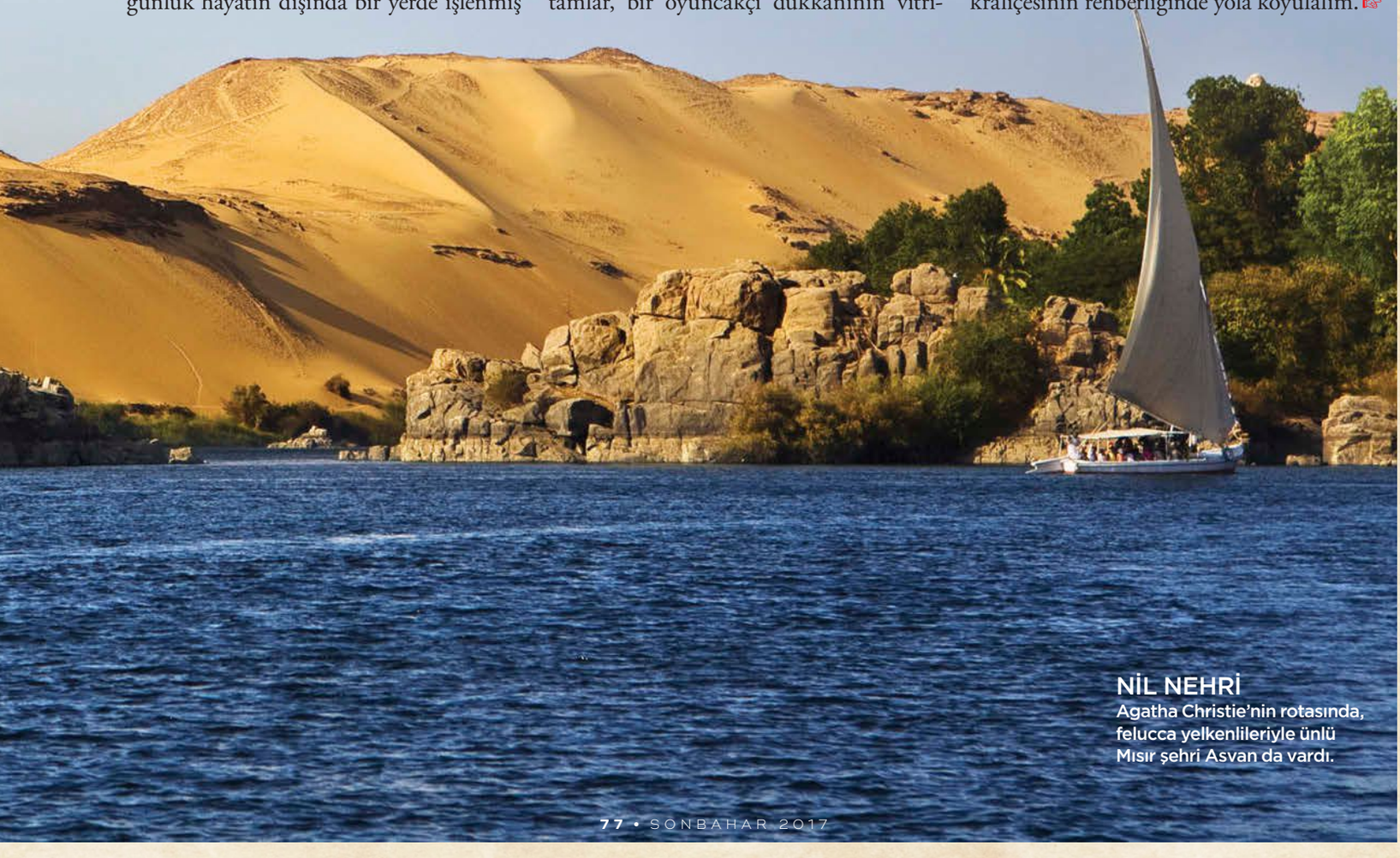

NİL NEHRİ
Agatha Christie'nin rotasında, felucca yelkenlileriyle ünlü Mısır şehri Asvan da vardı.

GETTY IMAGES TURKEY / TU XA HA NOI

Devon'un sahil kulübeleri.

İNGİLİZ RİVİERA'SI

GETTY IMAGES TURKEY / WESTEND61

Dartmoor'un yaban atları.

Agatha Christie'nin çocukken hayali arkadaşlar yaratıp bir bebek eviyle oynamış olması hiç şaşırtıcı değil. Tıka basa mobilyalarla dolunca, Agatha bebek evini boş bir dolaba taşıyıp raflardan dört kat daha yapmıştı. Muhtemelen onun için kitap yazmak, oyuncak evlerle oynamanın bir başka türlüsüydü.

Çocukken korkutulmayı sevdiğinden bahsediyor usta yazar günlüğünde... Çocukların kurtlar ve cadılarla ilgili masalları neden sevdiğini merak ediyor ve bunun güvenli bir hayata isyan etmek olduğuna kanaat getiriyor. İlk gençlik yıllarında da ne zaman yürüyüşe çıksa mezarlıkları ziyaret ettiğinden bahsediyor.

Onun güvenli çocukluğu ise İngiliz Riviera'sındaki Torquay kasabasında, ormanı, bahçesi ve sayısız hizmetçisi bulunan bir villada geçiyor. Ahududuların ve yeşil elmaların yetiştiği bir mutfak bahçesi, ilginç bitkilerle süslü bir çimenliği ve içinde dönemeçli patikaların olduğu bir ormanı olan ev, birçok çocuk romanının geçtiği Güney İngiltere sahillerinin tüm romantizmine sahipmiş. Bugün Devon'un güneyindeki kasabaya gittiğinizde, cinayetler kraliçesiyle alakalı yürüyüş rotaları bulabilirsiniz. Her yıl eylül ayında burada bir de Agatha Christie Festivali düzenleniyor.

On Küçük Zenci (1939) ve *Ölüm Oyunu* (1941) romanlarının ilham kaynağı olan 1930'ların parıltısını taşıyan The Burgh Island Hotel'ı görmek isterseniz, Burgh Adası'na geçip, art deco stilindeki otelde konaklayabilirsiniz. Otelin odaları, kitaplardaki karakterlerin isimleriyle anılıyor (fiyatlar 310 sterlinden başlıyor). Adayı çevreleyen sığ sularda türünün tek örneği olan deniz traktörüne de binebilirsiniz. Yazarın *On Küçük Zenci*'de dediği gibi: "Adanın en iyi tarafı, bir kez oraya vardınız mı daha ileri gidememeniz... Her şeyin sonuna gelmişsinizdir."

Torquay'de konaklamak ilginizi çekerse, size Agatha Christie'nin evlenip balayını geçirdiği Grand Hotel'i veya iki kitabında (*Cesetler Merdiveni*-1942, *Son Evdeki Tehlike*-1932) farklı isimlerle geçen Imperial Hotel'i tavsiye edebilirim. Burada ayrıca Christie kitaplarında ismi geçen zehirlerin sergilendiği Torre Abbey'i ziyaret edebilir ve Torquay Müzesi'ndeki Agatha Christie Galerisi'ni gezebilirsiniz.

İlk kez bir dedektiflik öyküsü yazma fikri, Christie'nin aklına savaş zamanı hastanede çalışırken düşmüş. O sıralarda eczacılık bölümünde görevliymiş. Çevresi zehirlerle çevrili olduğu için cinayetin konusunu bulması çok zor olmamış. Karakterlerini yaratırken tramvayda, trende, lokantada gördüğü insanlardan esinlenme alışkanlığını da o zaman edinmiş. Fakat konu bir dedektife geldiğinde işi biraz zorlaşmış. Birkaç denemeden sonra aklına Belçikalı mülteciler gelmiş. Odasını toplarken onun tertipli, kılı kırk yaran, çok zeki biri olmasına karar vermiş. Beyninde "küçük gri hücreler" olan biri... Bu, oyun oynar gibi yaratılan küçük adamın adı Hercules Poirot olmuş. Ve genç Agatha, Torquay'deki evinden çok da uzakta olmayan Dartmoor'da kasvetli bir Moorlands otelinin odasında geceleri on iki saat uyuyup öğlene kadar yazı yazıp akşama kadar kırlarda gezerek ilk romanı *Ölüm Sessiz Geldi*'yi (1920) bitirmiş. ☞

GETTY IMAGES TURKEY / TONY HOWELL

Devon'un art deco stilindeki oteli The Burgh Island, yazarın ilham kaynaklarından.

Torquay Müzesi

Grand Hotel, Torquay

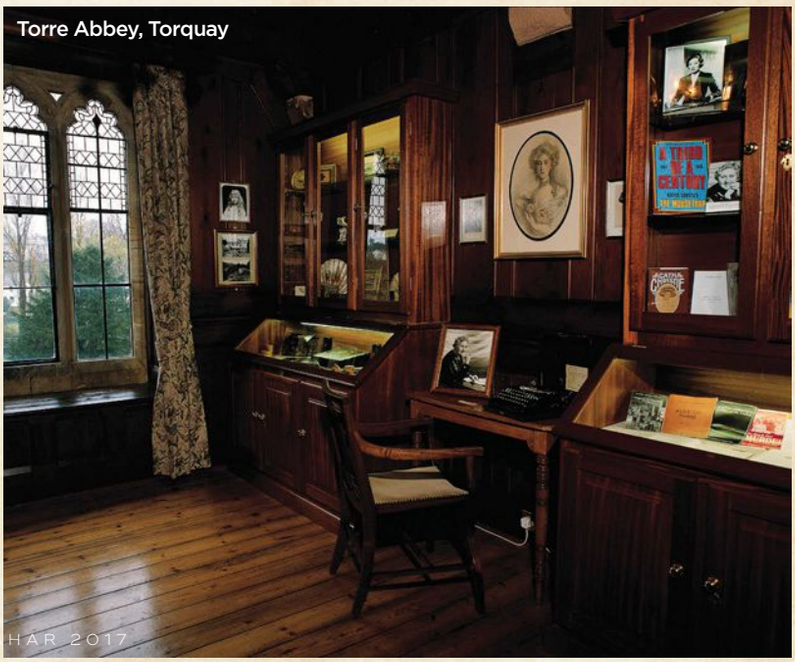

Torre Abbey, Torquay

Agatha Christie'nin izinde

Kışlık Saray, Luksor

Steam Ship Sudan

GETTY IMAGES TURKEY / LEMAIRE STEPHANE / HEMIS.FR

Old Cataract Hotel, Asvan.

GETTY IMAGES TURKEY / JULIAN LOVE

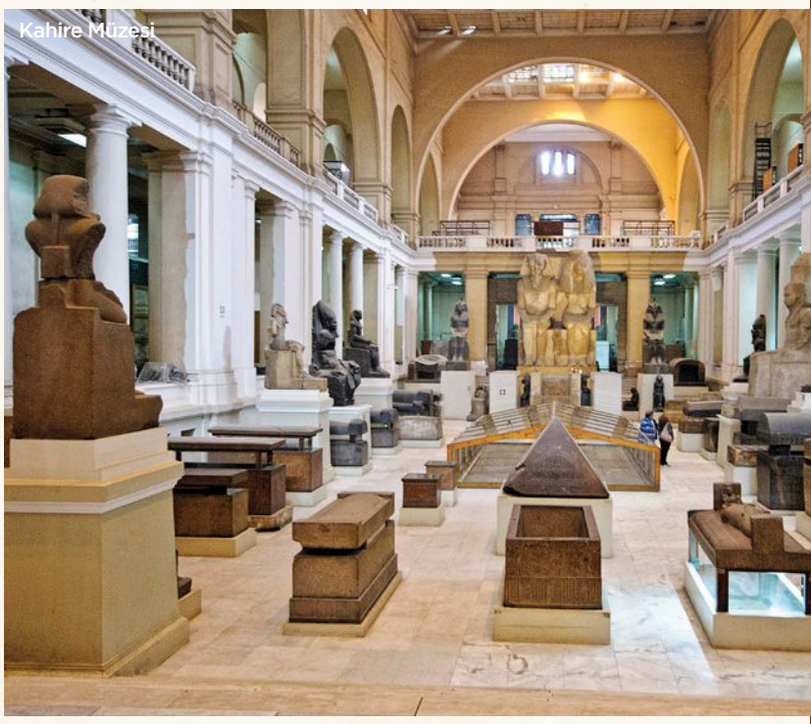
Kahire Müzesi

NİL BOYUNCA

Christie'nin Mısır'a ilk seyahati üç ay sürmüştü. Bu süre boyunca Kahire'de kalmış, vaktini partiler ve danslarda geçirmişti. Arada sırada Kahire Müzesi'ni ziyaret etse de Nil'den hep uzak durmuştu. Bugün Marriot oteller zinciri içinde bulunan, 19'uncu yüzyıl İslam mimarisinin muhteşem bir örneği olan Gezira Palace Hotel'da kalıyordu. *Nil'de Ölüm* (1937) kitabının ana karakteri Linnet Ridgeway gibi bir seyahate çıkması sonraki yıllarda olacaktı. Yazar, kitabın bir bölümünü Asvan'daki Old Cataract Hotel'de kaleme aldı. Bugün Sofitel oteller zinciri içindeki otelde, iki kişilik odada konaklama bedeli 108 Sterlin.

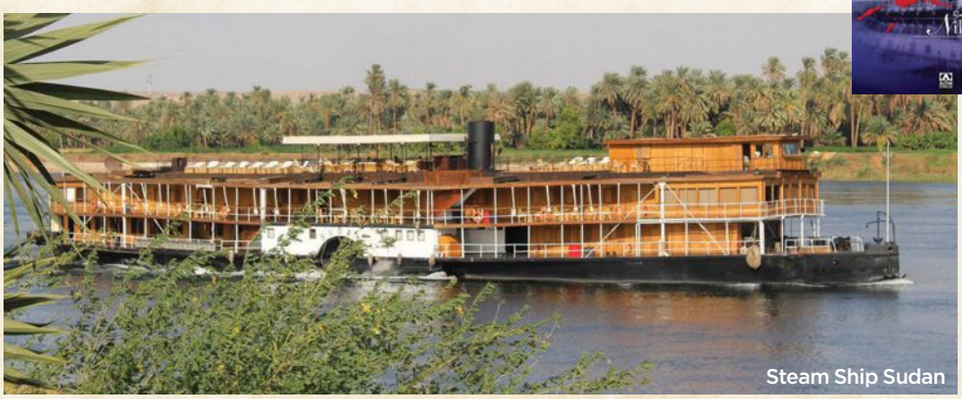
Steam Ship Sudan

Kitabın izlerini sürmek ve "önemli olan geçmiş değil, gelecektir" sözü üzerine düşünmek isterseniz, buradan genç Agatha'nın kitabın kalan kısmını yazdığı ve konu ettiği Steam Ship Sudan'a binerek Asvan'dan Luksor'a uzanan 1933 rotasını takip edebilirsiniz. 1885'te Mısır Hıdivi Fuad için yapılan buharlı gemide Agatha Christie süiti ve Hercule Poirot kamarası da var. Fiyatlar 950 Euro'dan başlıyor.

Agatha Christie'nin rehberliğinde firavunların kenti Luksor'u gezebilir, Karnak'ın labirentlerinde dolaşabilir, arkeolojinin altın çağında Howard Carter'ın Tutankamon'un mezarını bulduğunu açıkladığı Kışlık Saray'da çay saatine katılabilir, Mumya Müzesi'nde eski Mısır'ın ritüelleri hakkında bilgi alabilir ve Nil Nehri kıyısında hatmi çayı içebilirsiniz. ☞

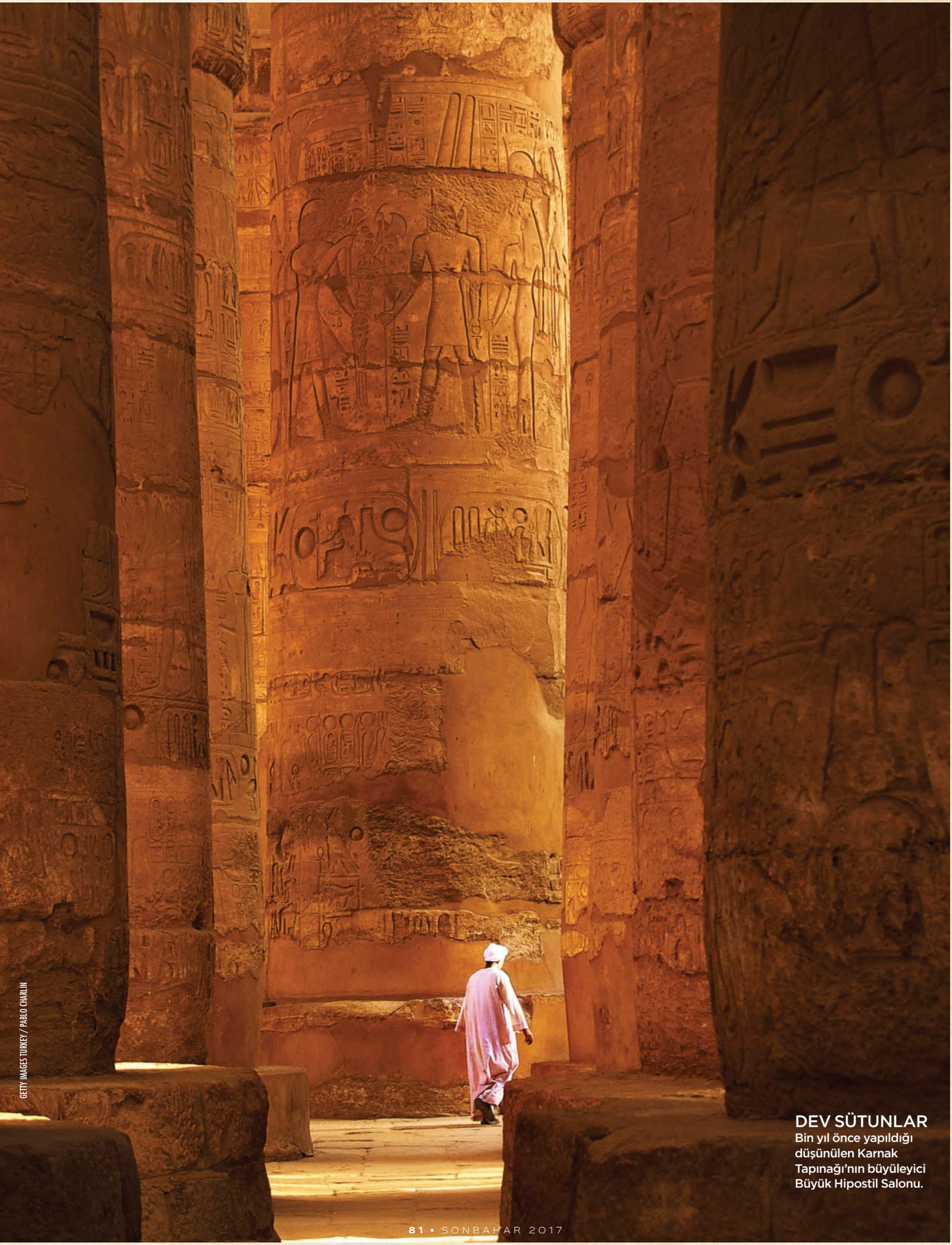

GETTY IMAGES TURKEY / PABLO CHARLIN

DEV SÜTUNLAR
Bin yıl önce yapıldığı düşünülen Karnak Tapınağı'nın büyüleyici Büyük Hipostil Salonu.

Agatha Christie'nin izinde

GETTY IMAGES TURKEY / DOUGLAS PEEBLES

Waikiki Plajı, Hawaii

South Island, Yeni Zelanda

GETTY IMAGES TURKEY / CAHIR DAVITT

Üç Kızkardeşler, Mavi Dağlar

GETTY IMAGES TURKEY / PACO ALCANTARA

Hobart

Kimberley elmas madenleri.

GETTY IMAGES TURKEY / CHRISTIAN KOBER

Cape Town, Güney Afrika

Luangwa Vadisi, Zambiya.

GETTY IMAGES TURKEY / MINT IMAGES - FRANS LANTING

New York

GETTY IMAGES TURKEY / PETER PTSCHELINZEW

BÜYÜK DÜNYA TURU

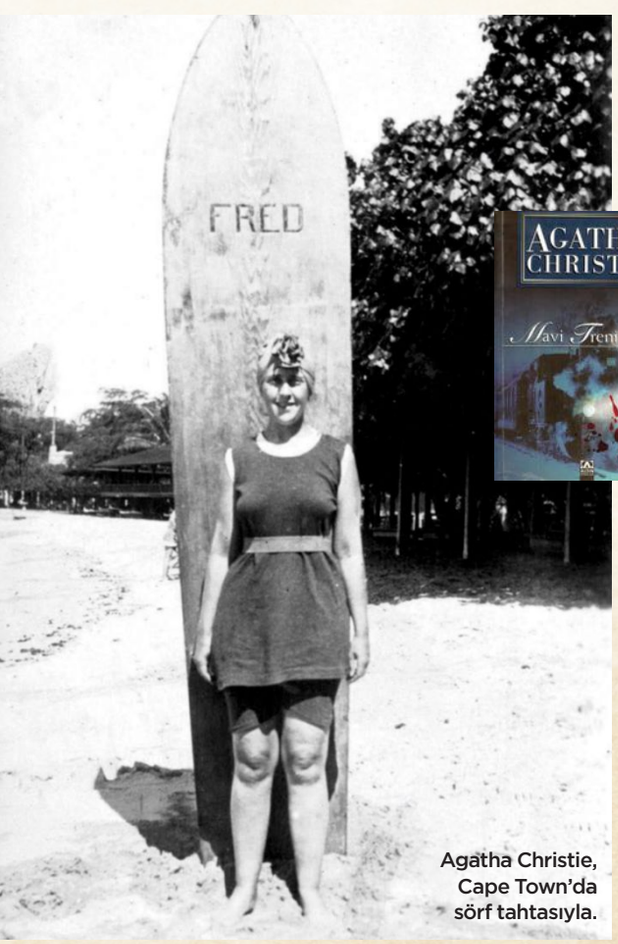

Agatha Christie, Cape Town'da sörf tahtasıyla.

Yazarın en büyük yolculuklarından biri, ilk kocası Archie Christie ile gemiyle çıktığı dünya seyahati olmalı. Yolculuklarının ilk durağı Güney Afrika'nın başkenti Cape Town'dı. Masa Dağı, güneş ışığı, şeftaliler... Kimberley'deki elmas madenlerine gitmiş, Karoo'dan kuzeye doğru sıcak ve tozlu günlerde trenle yolculuk yapmış ve buzlu limonatalar içmişlerdi. Christie, Matopos'u bir dev tarafından atılmış gibi üst üste yığılmış duran kayalarıyla çok heyecan verici bulmuştu. Oradan Victoria Şelaleleri'ne kısa bir yolculuk yapmış, Livingstone'da timsah ve su aygırlarını izlemişlerdi.

İflah olmaz bir sörf düşkünü olan Christie, Güney Afrika'da zamanını dalgaların üzerinde geçiriyordu. Kum yığınlarının üzerinde oturup piknik yapıyorlardı. Güney Afrika'yı, Avustralya'nın Mavi Dağları, Tazmanya ve Hobart'ın koyu mavi denizi takip etti. Agatha Christie, bir gün geri gelip burada yaşamak istediğini düşmüş notlarına. Hobart'ı, yazarın "dünya üzerindeki en güzel yer" dediği Yeni Zelanda takip etti. Buller ve Kawarau vadilerinden geçerek, South Island'a ulaştılar. Sonrasında da Fiji ve ardından Hawaii'ye geçtiler. Günleri yine kumsalda ve sörf yaparak geçiyordu. Honolulu, yazarın en çılgın hayallerinin bile ötesindeydi.

Nihayetinde paraları tükenmek üzereyken Kanada'ya ulaşıp Rocky Dağları'nda, Louise Gölü'nde ve Banff'ta zaman geçirdikten sonra ülkelerine döndüler. Bu sırada yolculuklarından aldığı esinle kitaplarını yazmaya devam ediyordu. *Mavi Trenin Esrarı'nı* (1928) Kanarya Adaları'nda yazmıştı. Trenlere karşı bir tutku besliyor, onları "insanın kişisel dostu olan makineler" diye niteliyordu. Sonunda Bağdat'a giden bir trene atladı. İstanbul'a vardığında Tokatlıyan Oteli'nde kalacak ve ertesi sabah "tam anlamıyla tımarhaneden farksızdı" diyeceği Haydarpaşa istasyonundan Şark Ekspresi'ne binecekti. ☞

Agatha Christie'nin izinde

GETTY IMAGES TURKEY / MARTIN GODWIN

Christie'nin meşhur dedektifi Hercule Poirot kılığındaki aktör, Şark Ekspresi'nin birinci sınıf kompartımanında oturuyor.

Eski Sümer kenti Ur.

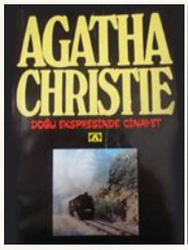

ŞARK EKSPRESİ

Agatha Christie hayatı boyunca birçok defa Şark Ekspresi'yle Ortadoğu'ya seyahatler yaptı. "Hayallerimin treni" dediği Şark Ekspresi'yle ilk seyahatinde yalnızdı. İstanbul'dan Şam'a, oradan da Bağdat'a kadar tek başına yolculuk etti. Günümüzde Venice Simplon Orient Express tarihi vagonlarıyla hizmet verse de asıl rotanın sadece küçük bir bölümünü kat ediyor. Artık İstanbul'a gelen bir tren yolu olmadığı için rotanın bu kısmı da kalkmış durumda. Fakat keşfedilecek hâlâ çok yer var.

Mesela İstanbul'daki Pera Palas Oteli bu yerlerden biri. Bir eylül akşamı otelin terasında kokteylinizi içerken, yazarın burada yazdığı rivayet edilen *Şark Ekspresinde Cinayet* (1934) romanını okuyabilir ve seyahatle maceranın bir tutulduğu o günleri düşleyebilirsiniz.

Agatha Christie dendiğinde akla daktilo ve kâğıt kadar bir arkeolog malası ve toprak da gelmeli. Çünkü o bilinçaltının en derin korkularını ortaya çıkarmaya çalışan bir yazar olduğu kadar toprağı kazıyıp geçmişe ulaşmaya çalışan bir arkeolog da... Şark Ekspresi'yle yaptığı yolculuklardan öylesine etkileniyor ki, sonraki romanlarında bu coğrafyalara gelip gitmeyi sürdürüyor. *Ölümle Randevu* (1938), *Mezopotamya'da Cinayet* (1936) romanları da Ortadoğu'da geçiyor.

Christie, kendinden epey küçük olan ikinci eşi arkeolog Max Mallowan'la da dönemin ünlü arkeoloğu Leonard Woolley'nin kazdığı Sümer başkenti Ur'da tanışıyor ve birlikte sonsuz bir yalnızlığa terk edilmiş kazı alanlarında çalışmaya başlıyor. Kum fırtınaları, sivrisinekler, hastalıklar... Hepsiyle mücadele ediyor ve kerpiçten kazı evlerinde kitaplarını yazmaya devam ediyor. Sümer uygarlığının kalıntıları bugün Irak sınırları içinde bulunuyor. Agatha Christie'nin kendi elleriyle gün ışığına çıkardığı çok sayıda tarihi eserin korunduğu Bağdat Müzesi yağmalandı. Fakat Agatha'nın kazılarda çıkardığı eserleri Londra'daki British Museum'da da görebilirsiniz.

Pera Palas'taki Agatha Christie odası.

British Museum, Londra

Agatha Christie Greenway Evi'nin bahçesinde eşi Max Mallowan'la.

GETTY IMAGES TURKEY / STRINGER

"BAYAN MALLOWAN" YILLARI

Agatha Christie ile kocası Max Mallowan neredeyse 40 yıllarını İngiltere Oxfordshire'da geçirdi. Çiftin, Wallingford kasabasındaki Winterbrook Evi'nde sürüp giden hayatlarının detayları fazla bilinmese de, polisiye kraliçesinin buralarda "Mrs. Mallowan" (Bayan Mallowan) diye anıldığı ve ev alışverişini kendisinin yaptığı biliniyor.

Çiftin yazlık olarak kullandığı Devon'daki 15'inci yüzyıl yapımı gösterişli Greenway Evi ziyarete açık olmakla beraber (yazar buraya "dünyadaki en sevimli yer" diyordu), Winterbrook Evi'ne özel mülk olduğu için girilemiyor. Kasabadaki Wallingford Müzesi'nde ise yazarın günlük hayatına ve kasaba sakinlerinin onunla ilgili anılarına odaklanan bölümü gezebilirsiniz.

"Mrs. Mallowan"ın eşiyle yan yana yattığı mütevazı mezarı da uzaklarda değil; St Mary's Kilisesi'nin kenarında, kırları ve tarlaları seyreden huzurlu, tenha bir yeşillikte. Burada sükûneti bölen bir şey var; o da Agatha'nın çok sevdiği trenlerinin uzaklardan yankılanan sesleri…

Greenway Evi'nin minik limanı.

GETTY IMAGES TURKEY / FRANZ MARC FREI

Agatha Christie'nin mezarı.

GETTY IMAGES TURKEY / JIM DYSON

YAZAR HAKKINDA

Yazar ve çevirmen. Çocukluğu, gemilerde kaptanlık yapan babasıyla okyanusları dolaşarak geçti. Bu yaşlarda serüven hikâyeleri kaleme almaya başladı. Arkeoloji okudu. Çeşitli dergilerde ve gazetelerde seyahat yazıları yazıyor. "Pera Günlükleri", "Yedi Denizlerde" serileri Can Çocuk Yayınları'ndan yayımlandı.

Yeni başlayanlar için

JAPONYA

2015'te sokaklarda sigara içilmesi yasaklandı. Japonya, nikotin bağımlıları için zor bir gezi alanı. Ama tarih, kültür ve kural araştırmacıları için vazgeçilemeyecek bir rota. Bir haftada Japonya gezisi olabilir mi? Ancak bir başlangıç olur!

GETTY IMAGES TURKEY / NIKADA

Ali Boratav
aliboratav@gmail.com

TOKYO'YA HOŞGELDİNİZ!
Shibuya Yaya Geçidi, dünyanın en kalabalık yaya geçidi olarak biliniyor.

BİR GÜNDE SEUL

Kore Havayolları o tarihte THY'ye göre hayli avantajlı olduğu için, Japonya'ya gitmeden önce bir günlük Seul molası verdik. Bu kısa moladan birkaç izlenim...

1. Güney Kore'nin ünlü elektronik markalarına ait ürünlerin duty free fiyatları bile Türkiye'deki internet satıcılarından pahalı.

2. Seul, İstanbul'un 1.5 katı büyüklüğünde bir kent. Vaktiniz darsa, gündüz saatlerinizi çoğunluğu yaya bölgesi olan Myeong-dong'a ayırın. Mahallenin merkezindeki caddede, değme restoranlarında bulacağınız lezzet ve kalitede seyyar tezgâhlar bulabilirsiniz. Daracık sokaklar da eksiksiz bir dünya pazarı gibi.

3. Karanlık çöktükten sonra Itaewon-dong mahallesine gidip bir barın önündeki masaya konuşlanın ve Seul gençliğinin resmigeçit yapar gibi önünüzden akmasına şahit olun. (Sokakta hayat hafta içi 17.00, cuma-cumartesi ise sabah 07.30 sularında bitiyor.)

4. Seul'de kadın ve erkeklerin inanılması güç bir güzelliği var. Neden mi? *Gangnam Style* şarkısından hatırlayacağınız Gangnam mahallesinin lüks mağazalar ve yönetim merkezleriyle kaplı sokaklarında, binaların üst katları estetik cerrahi merkezleriyle dolup taşıyor. Aşağı yukarı her Seul genci, üniversite yıllarında bir-iki estetik operasyon geçiriyor ve iş yaşamına kusursuz bir profille başlıyormuş.

ANİME KÜLTÜRÜ
Harajuku sokaklarında bolca punk, gotik ve anime tiplemeleri görebilirsiniz.

GETTY IMAGES TURKEY / JOHN W BANAGAN

Meiji Tapınağı'nda yıl sonu seremonisine hazırlanan Şinto rahipleri.

GETTY IMAGES TURKEY / STRINGER

Anlatılmaz, yaşanır, derler ya, bu söz sanki tam olarak Japonya için söylenmiş. Sürekli çalışan insanlar... Nezaket ve saygıdan şaşaladığınız bir toplum... Tropikal ormanların arasına inşa edilmiş, hayal ötesi büyüklükte beton yığını kentler... O kentlerde sokaklar dolusu atari salonu, beş katlı restoran binalarında tepeleme suşiler, saşimiler… İçleri 200-2000 dolarlık ürünlerle dolu AVM'ler, hemen yan caddelerinde 1-10 dolarlık öteberi satılan pazarlar… Ve yoğun, çok yoğun bir kalabalık. 37 milyon nüfuslu Tokyo'da sokaklar insan seli. Bir kavşakta, tüm araç trafiği aynı anda duruyor ve beş farklı yönden binlerce kişi yolun karşısına geçmek üzere üstünüze geliyor.

Bir haftada nasıl gezilir böyle bir karmaşa? Biz, tam da Kuzey Kore'nin hidrojen bombası denemesi yaptığı günün akşamında aktarmak yapmak üzere Seul'e doğru yola çıktık. Ve bir Japon atasözünün dediği gibi de bitirdik; "zaman bir ok gibi hızla geçip gitti".

HEDEFE 12'DEN GİRDİK: TOKYO!

Kısa Seul molasının ardından, uçağa atladığımız gibi iki saatte Tokyo'ya iniyoruz. İniyoruz, ama otele varmamız iki saati buluyor. Çok, çok büyük bir kent.

Kültür duraklarını sonraki günlere bırakıp bu ilk günde, sosyal hayatı en fazla hissedebileceğimiz noktalara odaklanıyoruz.

Geleneksel Japon restoran-barları.

GETTY IMAGES TURKEY / B.TANAKA

İlk durağımız olan Harajuku'ya bağlı Takeshita Caddesi, punk, gotik ve anime kültürünün buluşma noktası. Etrafta dolaşan gençler sahiden ilginç, ama ortam fazlasıyla turistik. Bizim Tahtakale gibi iç çamaşırcı, krepçi, dondurmacı, ne alırsan 1 dolarcılar (daiso) yan yana sıralanıyor.

Sonrasında geçtiğimiz Shibuya ise, aynı anda beş kulvardan binlerce insanın birdenbire yaya geçitlerine doluştuğu ünlü Shibuya Yaya Geçidi ile ünlü. Metrekare başına insan yoğunluğunu en iyi hissedebileceğiniz yer. Sahiden görmek lazım. Ayrıca ana caddesinde son derece kaliteli ve nezih mağazalar yer alıyor.

Shibuya ayrıca, Bic Camera ve Yodobashi (elektronik), Uniqlo ve Muji (konfeksiyon, ev eşyası) gibi alışverişe çıkan herkesin aradığı dev mağazaların yanı sıra artizanal ürünlerin de bulunabileceği bir bölge. Her türden bar ve restoran da bulabileceğiniz semtin tam ortasındaki Shibuya 109, Tokyo'nun Lafayette'i.

Bölgenin yeme-içme binaları çok ilginç. Arsa azlığı ve nüfus yoğunluğundan dolayı Tokyo restoranları da dikey büyümüş.

Japonya

Japonya'nın en büyük Budist kent tapınağı Sensō-ji.

Örneğin; yıllar önce bir binanın en alt katı suşi barıyken, müşteri teppanyaki de isteyince bir üst kat da alınıyor ve teppanyaki restoranı yapılıyor. Sonra… bir üst katı da tempura restoranı yapıyor. Onun üstünü balık restoranı, bir üstü de ocakbaşı et, ya da tavuk restoranı… Araya da bir asma kat yapıp içki barı açıyor. Japonlar çalışmaktan evde yemek yapmaya zaman bulamadıkları için dışarıda yemeye talep öyle çok ki, bu gibi görüntüler olağan karşılanıyor.

Ertesi gün ünlü bir gökdelende, Shinjuku'daki Tokyo Metropolü Hükümeti Binası'nın 38'inci katında başlıyor. Buradaki gözlem salonunda panoramik manzarayı seyrettikten sonra, Şinto tapınağı Meiji'ye geçiyoruz. Tapınağı, boyları 20-40 metreyi bulan 170 bin ağaçlık rengârenk bir orman çevreliyor. 1900'lerin başında tüm Tokyo yurttaşlarının birer ağaç dikerek var ettiği orman hâlâ tek bir ağaç kesilmeden, yakılmadan yaşıyor. İşte kültür farkı.

Tapınağın çıkışında dev bir sake (pirinç rakısı) fıçıları koleksiyonu var. Bu sakeleri üreticiler hediye etmiş. Tabii 1800'lerde çılgınca Japonya ticaretine nüfuz etmek isteyen Fransızlar boş durur mu? Onlar da en önemli şarap bölgesi Burgonya'nın üreticileri ile tapınağı şarap bombardımanına tutmuşlar. Ünlü bağ ve markaların fıçıları dizi dizi, sadece biri isimsiz. O da, tevatüre göre bugün şişesi 30 bin Euro fiyatla satılan Romanée-Conti bağının hediyesi imiş.

Öğleyin, Japonya'yı çok iyi tanıyan Mülkiye'den sınıf arkadaşım ve tur liderimiz Haluk Yurtkuran, "Size bir sürprizim var: Turistlerin bilmediği, Tokyo ortasında sahici bir Japon dinlenme mahallesine gidiyoruz" diyor. Merkezinde 300 metrelik bir sokak olan Sendagi diye bir mahalle. Neredeyse sadece Japonlar alışveriş ve dinlenme için geliyor. Sokak tezgâhları, artizanal ürünler satılan dükkânlar, küçük kafeler, kâğıt sanatı örnekleri, pastacılar, seramikçiler, Tokyoluların öğle tatilinde bir bira açıp önündeki plastik kasalarda dinlendiği marketler… Hoş bir deneyim!

Geleneksel yaşamı koklamak için Shibuya'dan sonraki en güzel ikinci adres olan Asakusa semtini de bu öğleden sonraya sığdırdık. Hediyelik eşya arayanlar için ideal olan semtin asıl önemi, Japonya'daki en büyük Budist kent tapınağı Sensō-ji'ye ev sahipliği yapması. Giriş kapısında dev fenerler, kimono ve geleneksel kıyafetleriyle binlerce Japon…

Peki ya dijital Tokyo? Onu hissetmek için de kent merkezindeki Akihabara semtinde bir saat geçirdik. Neon lambalar, elektronik eşya mağazalarıyla dolu 20-30 katlı gökdelenler, ara katlarda atari salonları, ekran karşısında gözbebekleri burunlarına yapışmış Japon gençliği... Ama alışveriş için boşuna heveslenmeyin. Elektroniğin beşiğinde fiyatlar, Türkiye'dekinden yüksek. Pek çok elektronik üründe de voltaj ve hertz uyumsuzluğu yaşanabiliyormuş. ☞

Japonlar, kuş kafesi Tori-no Iru'ya baykuş, papağan sevmek için gidiyor.

GETTY IMAGES TURKEY / KEITH TSUJI

Osaka Kalesi'nde, elektroşok cihazlarının yerini gösteren not.

Garsonların bahşiş kabul etmediği fişte belirtiliyor.

"Sokakta sigara içmek yasaktır"

Akihabara'da oyun salonu önünde kuyruğa giren gençler.

GETTY IMAGES TURKEY / JENNY JONES

ŞAŞIRMAK YOK!

Japon kültürüne alışkın olmayanlar ilk ziyarette ciddi şaşkınlık yaşayabilir. İşte örnekler...

Kuş kafe: Kırsal yaşama âşık Japonya, 1900'lerde hızla kentleşiyor. Beton kentlerde 30 metrekarelik evlere hapsoluyorlar. Kentli nüfus mutsuzlaşıyor. Ama geri dönüş yok. Bugün Japonya'da bebek-çocuk sayısının iki katı evcil hayvan var. Evinde hayvan besleyemeyenler için de kedi-köpek-yılan ve hatta baykuş kafeler mevcut. Gidip 20 dakika onları seviyor, sonra da kahvenizi içiyorsunuz.

Kahve çılgınlığı: Bu yeşil çay ülkesinin son yıllardaki en büyük merakı kahve. Sokaklarda 300 metre arayla Starbucks görüyorsunuz. En çok Jamaika kahvesi seviyorlarmış, hatta bu ülkenin kahve üretiminin yüzde 85'ini de Japonlar alıyormuş. Soğuk damıtma kahve gibi icatların çoğu da Japonya'dan çıkmış.

Manga kültürü: Japon çizgi romanı olan mangalar, hayatın her alanında karşınıza çıkıyor. Örneğin; bir restorana girdiğinizde görevli elinize hemencecik salonun manga tarzı planını tutuşturuveriyor. Sokaklardaki tüm uyarı levhaları da resimli. Klozeti nasıl kullanacağınız bile şekillerle tuvaletlere asılmış.

Kural aşkı ve sigara yasağı: İki yıl önceye kadar Japonlar dünyanın en tiryaki milletiymiş. Sigara artık her yerde yasak. Otel camlarına yangın alarmları takılmış, sokaklarda özel devriyeler geziyor. Sigara içen pek az insan görebiliyorsunuz.

Güven hissi: Sokaklar inanılmaz güvenli. Kırmızı ışıkta geçen bir halk otobüsünün altında kalma riskiniz sıfır. Gece sokakta yürürken kapkaça uğramanız söz konusu değil. Altı katlı Osaka Kalesi'nin merdivenlerinde şöyle bir levha asılı: "Çıkarken kalp krizi geçirenler için kalp elektroşok cihazları 1'nci ve 5'inci katlardaki informasyon masalarındadır."

Bahşiş vermeyin: Çok güzel bir yemek yediniz, genellikle yüzde 10 bahşiş bırakmak âdettendir. Ama Japonya'da bu ciddi bir hakaret. Japon garson şöyle düşünüyor: "Ben işimi yapıyorum. Bu adam neden bana para veriyor?" Hele ki kaliteli restoranlarda hesabın 2-3 kuruşluk kısmını bile masada-kasada bırakmaya kalkarsanız, yolunuzu kesiyor, o 3 kuruşu elinize tutuşturup sizi öyle bırakıyorlar.

GETTY IMAGES TURKEY / DOCTORBEE

GETTY IMAGES TURKEY / BLOOMBERG

Fuji Dağı'nın kırsaldan ve Tokyo'dan (solda) görünüşü.

KENT-KIR TEZATI VE FUJİ

Ertesi gün Tokyo maceramızı bitirip Japonya kırsalını görmek üzere otobüs ile Fuji Dağı'na (Fuji-san) doğru yola çıkıyoruz. Çıkıyoruz, ama git git Tokyo bir türlü bitemiyor. Şöyle düşünün; İstanbul'un merkezinden yola çıkıyor ve Adapazarı'na kadar evler, fabrikalar, depolar ile uzayıp giden bir kent yolculuğu yapıyorsunuz. O beton yığının içinden biteviye gitmek, insanlığın talihsiz geleceğini göstermek açısından ibret verici bir yolculuktu.

Derken birden beton bıçakla kesilmiş gibi bitiyor ve tropikal ormanlar başlıyor. 1.5 saat kadar minik köyler hariç kesintisiz ormanların arasında yolculuk yapıyorsunuz. Sonunda Japonlar tarafından kusursuz simetrisi ile bir tür kutsallık atfedilen Fuji'nin yamaçlarına ulaşıyorsunuz. Yükseldikçe insan izlerinden kurtuluyor, ferahlıyoruz!

Japonların arınmak için zirvesine çıktıkları dağda dokuz istasyon var. Beşinci istasyona kadar motorlu taşıtlarla çıkabiliyorsunuz. Turistler buradaki tesislerde dağın havasını şöyle bir kokluyor; Japonlar için ise asıl yolculuk ondan sonra başlıyor. Yaya olarak sekizinci istasyondaki barakalara ulaşmak ve ertesi gün sabahın ilk saatlerinde zirveye çıkıp gündoğumunu seyrederken meditasyon yaparak arınmak onlar için bir tür hac yolculuğu.

Bizler beşinci istasyonda bir saatlik bir molanın ardından, Fuji'nin çevresindeki volkanik göller arasında kısa bir gezinti yapıyor ve o harika doğayı, insanoğlunun bugüne kadar ürettiği en hızlı trenle hızla terk ediyoruz. Çünkü Fuji-san ziyaretimizin ardından Kyoto ve Osaka'da ikişer gece geçireceğiz. Tropikal ormanlarla sarılı Fuji'ye çıkarken ve inerken, daha sonra da "Bullet Train" ("mermi" anlamında) diye anılan Shinkansen ile Osaka'ya doğru son sürat yol alırken, Japonya'daki devasa beton şehirler ve el değmemiş ölçüde doğal kalabilmiş alanlar arasındaki tezat zihnimi dolduruyor.

Aslında bu tezatı anlamak çok zor değil. Kökeni İÖ 7'nci yüzyıla kadar giden Şinto dini ve Japonlar tarafından yaygın olarak benimsenen Zen felsefesinin temelinde de doğanın mükemmelliği ve insanın bu mükemmelliğe ulaşma çabası var. "Tanrı" kabul edilen doğaya zarar vermek, Japonlar için kabul edilemez bir ayıp. Hatta suç. Ama neticede küresel ekonomiyle bütünleşmiş bir toplumdan söz ediyoruz. "Mükemmele ulaşmak" en yüksek teknolojiyi üretmek, en güçlü ekonomiye sahip olmakla bir tutuluyor. Bu nedenle kentleri belki de dünyanın en büyük beton blokları haline gelmiş; en çok elektrik tüketen yaşam alanları olmuş. Her binanın üzerinde reklam panolarının neon ışıkları yanıp sönüyor. Zaten Japonya dediğiniz tezatların birliği: Yang ve Yin!

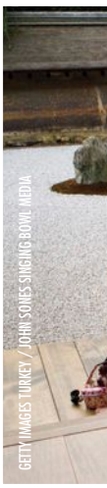

GETTY IMAGES TURKEY / JOHN SONES SINGING BOWL MEDIA

GETTY IMAGES TURKEY / BUDDHIKA WEERASINGHE

GETTY IMAGES TURKEY / FRANK CARTER

GETTY IMAGES TURKEY / BLOOMBERG

Kyoto sokaklarında gerçek bir bir geyşa.

Zen tapınağı Ryōan-ji.

Dünyanın en büyük bronz Buda heykeli, Nara'daki Tōdai-ji Tapınağı'nda.

KYOTO'DA, HÜZÜNLÜ GEYŞA MAHALLESİNDE

Trenin bizi mermi hızıyla getirdiği Kyoto ve daha sonra geçtiğimiz Nara, Japonya'nın 6 bin yıllık tarihinin görkemli başkentleri. Kyoto, Budist tapınağı Altın Köşk (Kinkakuji), Zen tapınağı Ryōan-ji ve Nijō Kalesi gibi tarihi anıtlar bakımından zengin, ama belki de esas cazip yanı Japonya'nın hâlâ yaşayan en büyük geyşa mahallesine ev sahipliği yapması. Kapalıçarşı'nın sekiz katı büyüklüğünde, üstü sonradan arkadlarla kapatılmış bir daracık sokaklar bileşkesi ve alışveriş bölgesi olan Gion'un hemen kıyısında geyşa mahallesi...

Yağmurlu ve karanlık bir akşam vakti, kapılarında kırmızı fenerler asılı küçük geyşa evleri arasından akşam yemeğini yiyeceğimiz restorana doğru yürüyorum. Boş sokaklar hüzünlü. Yerel rehberimiz, "Aslında dünyanın en mahrem bölgesi sayılması gereken geyşa mahallelerimiz yavaş yavaş turistik hediyelik eşya dükkânlarıyla dolmaya başladı" diyerek bu köklü ve naif Japon geleceğinin ölüm fermanının çoktan yazıldığını anlatıyor.

Oradan, Japonya'nın ilk başkenti Nara'ya geçiyoruz. Muhteşem ve muazzam Budist tapınağı Tōdai-ji burada. Dünyadaki en büyük ve çivi kullanılmadan yapılmış ahşap Budist tapınağının içinde de dünyanın en büyük bronz Buda heykeli bulunuyor. Tapınağı bir yana bıraktım; ahşap işleme sanatıyla uzaktan yakından ilgisi olan herkes, giriş kapısındaki 6 metre yüksekliğinde, 2.5 metre çapındaki yekpare pavlonya ağacı sütunlardan oluşan geçitte kendini kaybedebilir. Kendinizi kaybetmek için bir diğer neden de tapınağın içinde yer aldığı milli parkta binlerce geyik ve karacanın serbestçe, insanların arasında dolaşıyor olması. Çok tatlılar, ama elinizde ya da cebinizde bir yiyecek olursa doğrudan üstünüze çıkıveriyorlar. Aman dikkat! ☞

Dotonbori Kanalı, Osaka.

OSAKA: TİCARETİN VE MİDENİN BAŞKENTİ!

Son iki gecemizi geçireceğimiz Osaka, yüzyıllar boyunca Japon takımadalarında ticaretin başkentiymiş. Son yıllarda ise gurme turlarının başkenti. Ne de olsa ticaretin olduğu yerde damak tadı da gelişir. Dünya sofralarının bir numaralı kırmızı et ürünü Kobe bifteğinin üretim merkezi de bir taş atımı mesafede. Malum; Kobe bifteği hayvan hakları savunucularının şimşeklerini çeken bir uygulamanın ürünü. Buzağı ayakları üstüne kalkar kalkmaz kasları sertleşmesin diye bir file ile askıya alınıyor. Su yerine bira ile besleniyor. Günde iki kez masaj yapılıyor. Sonra da sofraya geliyor. New York'ta kilosu 1000 dolar. Osaka'da 200 gramlık porsiyonunu 40 dolardan servis ediyorlar.

Kobe bifteği

Osaka'da gündelik hayatı keşfetmek ve keyifli bir öğle-akşam yemeği için birinci adres, bıçakçılar/mutfakçılar çarşısı çevresindeki sokaklar (Sennichimae) ve bölgenin bitimindeki Dotonbori Kanalı kıyısındaki kafe-restoranlar. İkincisinde hoş bir gece yaşamı da bulabilirsiniz.

Diğer bir bölge ise kentin modern kesimi olan Umeda. Bu geniş caddeler ve 30 katlı AVM'ler bölgesi için önerim, "hangi AVM'ye girmeliyim?" diye sokaklarda vakit harcamak yerine, Grand Front Osaka ikiz gökdelenlerinde modern Japon hayatını deneyimlemeniz.

HIZLI SON...

Sonunda bir sabah kalkıyor ve Japonya'ya geldiğimiz gibi hızla Türkiye dönüş yolculuğuna başlıyoruz. Otobüsümüz bizi uçağa yetiştirmek üzere otobanda süratle yol alırken, iki günlük Japon kültürü öğrenimlerimi derliyorum. Yeni başlayanlar için Japonya kılavuzunun ilk cümleleri:

- Yaşamı ve dünyanın geleceğini görmek için kesinlikle Tokyo.
- Doğayı görmek için Fuji ve çevresindeki volkanik göller. (Mesela Asahi Gölü ve dağlara çıkan teleferik)
- Tarihi öğrenmek ve hissetmek için eski başkentler Kyoto ve Nara.
- Alışveriş için tacirler kenti Osaka.

Osaka'nın bıçakçılar çarşısı.

Santoku bıçağı.

Bir DIchimonji Mitsuhide bıçağı.

Muji mağazaları yaygın olarak bulunabiliyor.

DÜNYANIN EN KESKİN BIÇAKLARI

Japonya gezilerinin en önemli alışveriş durakları, pek tabii ki Uniqlo ve Muji mağazaları. Ben de bir alışveriş çılgınlığına kapılarak, Japonya maceramın alışveriş zamanını Sakai mutfak bıçakçılarının peşinde geçirdim. Sakai, Osaka'ya yakın bir kasaba ve geleneksel Japon çelik bıçaklarının önemli üretim merkezi. Şehrin mutfak araç-gereç mağazalarıyla dolu Sennichimae Doguyasuji Shotengai sokağında, 600 yıllık kılıç-bıçak ustası Ichimonji Mitsuhide'nin atölyesinin toptan satış mağazasını buldum ve dünyanın en keskin bıçakları arasında huşu içinde saatler geçirdim. Japon Santoku bıçağı meraklısı iseniz bu sokak hayallerinizi süsleyecek bir *Alice Harikalar Diyarı* öyküsü olacaktır. El yapımı özel bir bıçağı 200 dolara, Amazon'un indirimli mağazalarında ise 600 dolara alabileceğinizi söyleyerek bu bahsi kapatıyorum. (Tokyo'da da çelik bıçak alışverişi için Kappabashi Sokağı'ndaki mutfak çarşısı denenebilir.)

Bunlar işin kolay kısmı. Japon kültürünü anlamaya çalışmak ise biraz daha karmaşık. Şogun nedir, samuray kimdir? Budist ve Şinto tapınakları arasındaki farklar nelerdir? Zen bahçelerindeki küçük çakıllar akarsuları mı, denizi mi; büyük kayalar dağları mı, gökdelenleri mi temsil eder? Bir Zen bahçesinde 14 dağın tümünü görebilmek bilgelik midir, felaket midir?

Henüz doğru düzgün bir kahve keyfi bile yapamadan bu yanıtı güç sorulara girince hemen pes ettim. Çünkü Japonya'da sekiz günlük bir tur ancak bir başlangıç olabilir. ❐

YAZAR HAKKINDA

Uzun yıllar medya ve reklam sektöründe çalıştı, yöneticilik yaptı. Seyahat ve tekne gezilerine dair yazılarıyla Tempo Travel ve Yacht dergilerine yazıyor. Eylül 2017'de yaptığı sekiz günlük Japonya gezisine, Mülkiyeli sınıf arkadaşları ile çıktı.

YEME-İÇME SANATI

Japonya'da "beşinci tat" diye bilinen umami ile karşılaşabileceğiniz gerçek yeme-içme merkezleri, Shabu-Shabu lokantaları. Masada her iki ya da dört kişi için bir ocak var, üstünde de bir ızgara teli ya da demir döküm ızgara. Onun da üzerinde içi su dolu bir demir döküm tas. Doğal olarak masada bir hayli yemek kokusu da oluyor. Ama sanırım bu da bir tür seremoni. Dört temel pişirme tekniği var:

Shabu-Shabu: Sebze ve etler masanın ortasındaki demir döküm kâsede birlikte haşlanıyor (Japonlar daha çok bu yöntemi tercih ediyor).

Sukiyaki: Sebze ve etler masanın ortasındaki demir döküm sahanda soteleniyor.

Suki-Shabu: Masadaki ocağa iki demir döküm kâse konuluyor. Birinde sebzeler sos ile soteleniyor, su dolu olan diğerinde etler haşlanıyor.

Yaki-Shabu: Sebzeler kâse çevresindeki demir döküm ızgarada pişiriliyor. Etler ortadaki kâsede haşlanıyor.

Biz Türk geleneklerine uygun olarak, çoğunlukla kaynayan suda sebzeleri ve makarnaları haşladık. Etleri de ızgara yaptık.

Geleneksel Japon lokantası Shabu-Shabu'larda yemek sofrada pişiyor.

Yazı, çizimler
Berna Tükel
bernatukel@gmail.com

KÜÇÜK BİR MÜCEVHER KUTUSU

LVIV

Ukrayna'ya pasaportsuz seyahat uygulamasının başlamasının ardından Türkler arasında hızlı bir popülarite yakalayan Lviv'e, bir mimarın defterinden bakalım mı?

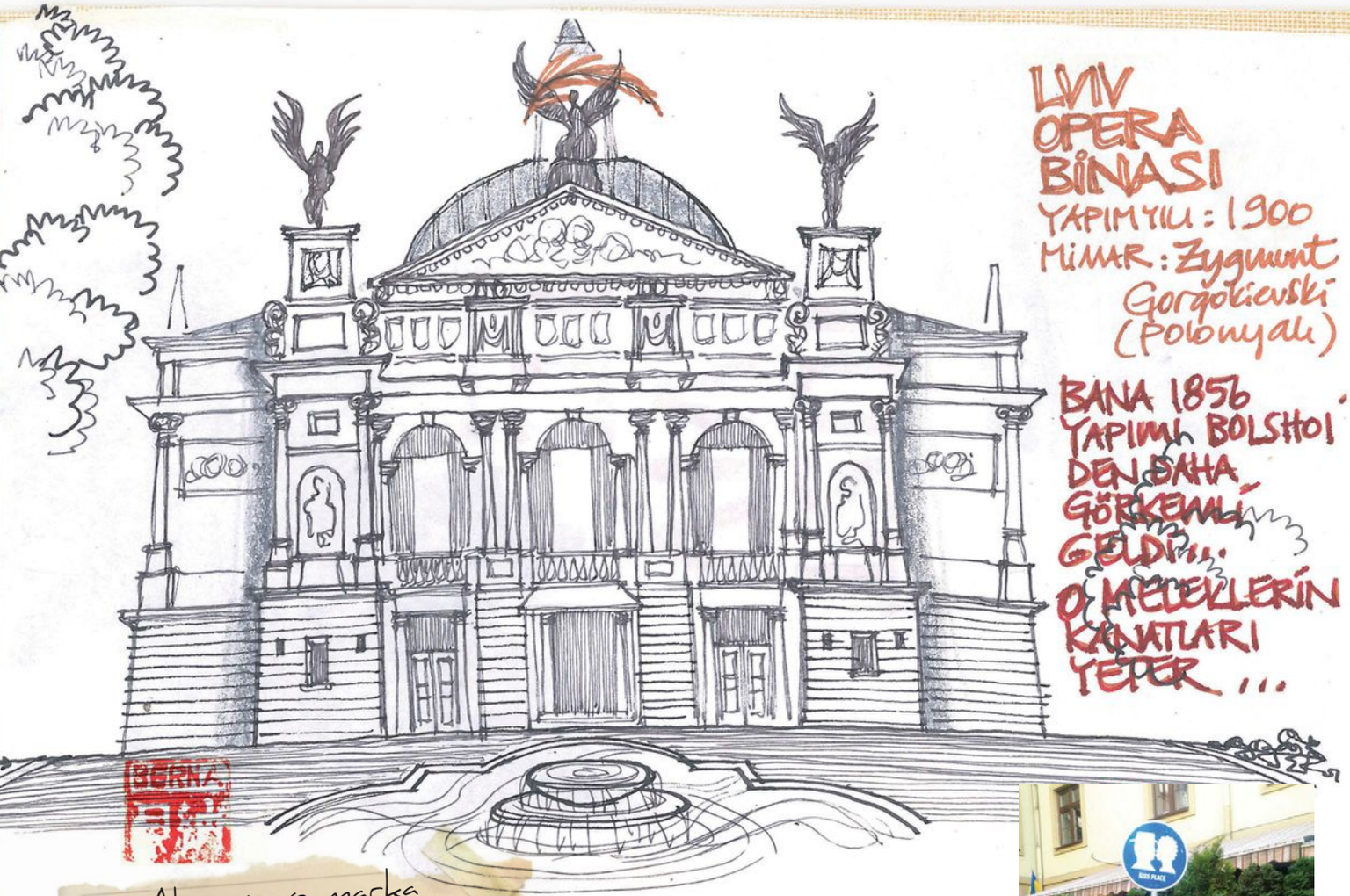

Alışveriş ve marka insanları bu küçük ve parlak mücevheri göz alıcı bulmayabilir, oysa sanat ve yaşam zevki insanları ona paha biçemez.

AVRUPALI UKRAYNA

Lviv, eski bir Polonya kenti. İkinci Dünya Savaşı sonrasında demirperde tarafında kalmış. Ülkenin en batı ucunda, Polonya sınırında, demirperdenin Avrupa'nın kalbine yakın ileri karakolu iken, şimdi de tüm cıvıltısı ile Avrupa'nın en güzel şehirlerinden biri. Yüzyıllardır korunan nefis mimari eserler ve görkemli doğa ile genç ve dinamik nüfusun birleştiği bir yer Lviv.

"Öpüşme noktası" tabelası bulunan bir sokak.

Lviv'in Eski Şehir bölgesi.

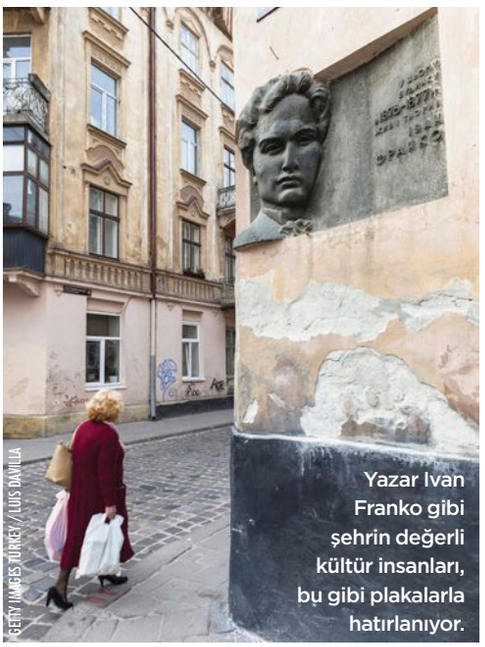
GETTY IMAGES TURKEY / LUIS DAVILLA

Yazar Ivan Franko gibi şehrin değerli kültür insanları, bu gibi plakalarla hatırlanıyor.

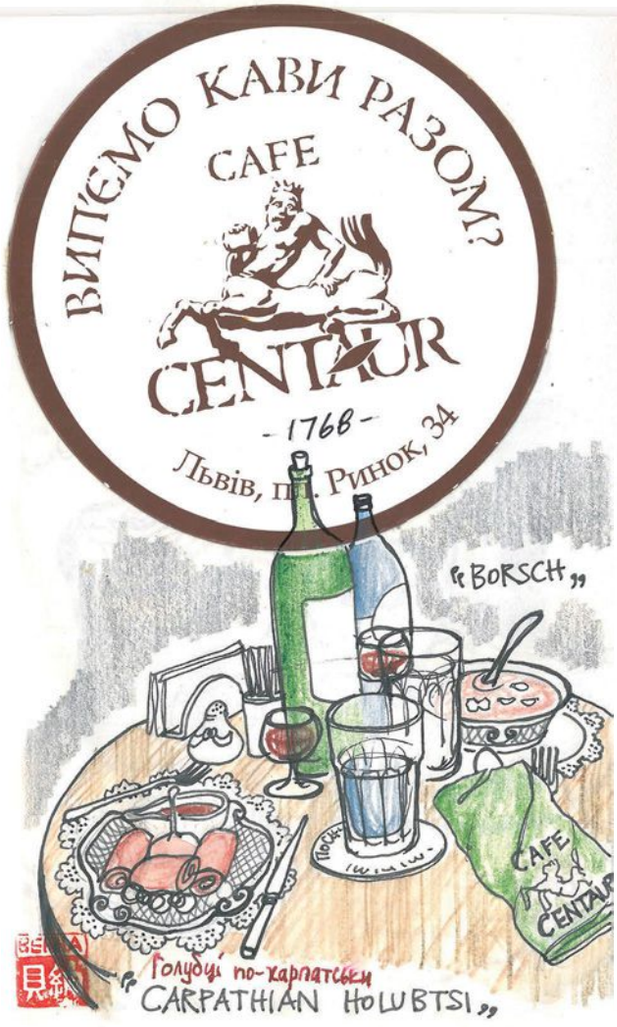

SADE ŞEHİR HAYATI

Lviv'de tarihi binalar, saraylar, kiliseler ne kadar süslüyse insanlar ve hayat da o kadar sade. Adım başı şık marka mağazası ve AVM yok. Onca kiliseye rağmen kulak tırmalayan çan sesi, günlük şehir koşturmacasına rağmen trafik gürültüsü yok. Homojen bir sosyal yapı var. Aşırı süslü kimse olmadığı gibi birkaç dilenci dışında pejmürde insan da görmedim. Kadın nüfusunun çokluğu, bu kadınların güzelliği ve rahatlığı kenti daha da güzel kılıyor. Erkekler de kadınlardan aşağı kalır gibi değil. Binalar ve sokaklar kadar insanları izlemek de bir zevk. Onca kadının enerjisi etrafta özgürce dolanırken, erkeklerin rahat ve güvenli halleri onları daha da özel kılıyor. Gayet güzel ve huzurlu yaşayıp gidiyor gibi görünüyorlar. Sosyal hayat çok renkli. Her yerde bol olan kahvelerde herhalde dünyanın en ucuz biraları, kahveleri servis ediliyor. Her kahvede yiyecek bir şey bulabilmek gibi, bir restoranda sadece içki içmek de mümkün. Fiyatlar çok makul, her şey çok lezzetli ve her yer çok keyifli.

Drukarska Sokağı'ndan bir enstantane.

Biz, kendimizi sokaklarda kaybolmaya bırakıtık. Kapısında "müze" yazan her binaya girsek de ne yazık ki onlarca müzenin pek azını gezebildik. Neredeyse her müzede, öğretmenlerinin anlattıklarını ciddiyetle dinleyen öğrenci gruplarına rastladık. Konusuna hâkim, bilgili öğretmenlerinin tok sesini hayaller kurarak da olsa dinleyen çocukları izlemek çok tatlı. Saflık, terbiye ve güzellik; bunlara tanık olduğum her an içimin yıkandığını hissediyorum.

Ünlü butik çikolatacı Lviv Çikolata Atölyesi binası.

Ukrayna, Lviv sayesinde Avrupa'nın kahve-çikolatası ile ünlü ülkelerine meydan okuyor, diyebilirim.

Soldaki çikolatacının içindeki çeşitler.

KAHVE-ÇİKOLATA CENNETİ

Lviv'in kahveci ve çikolatacıları ruhunuzu uçurabilir. Bu butik işletmelerde inanılmaz çeşitteki kaliteli ürünler, dantelli masa örtüleri-peçeteler ve porselen servislerle sunuluyor. Sade, ucuz, yaratıcı ve lezzetli. Yüzlerce yıllık mekânların içinde, çuvallarla kahve-kakao çekirdeği, geleneksel değirmenler, koskoca pirinç kazanlarda kavrulan tanelerin kokusu, güzelim ahşap çekmeceler, tadımlık ürünler, yaratıcı ambalajlar, ev sıcaklığında sunumlar ve tüm bunları cıvıl cıvıl bir kitleyle paylaşmak... Şahane.

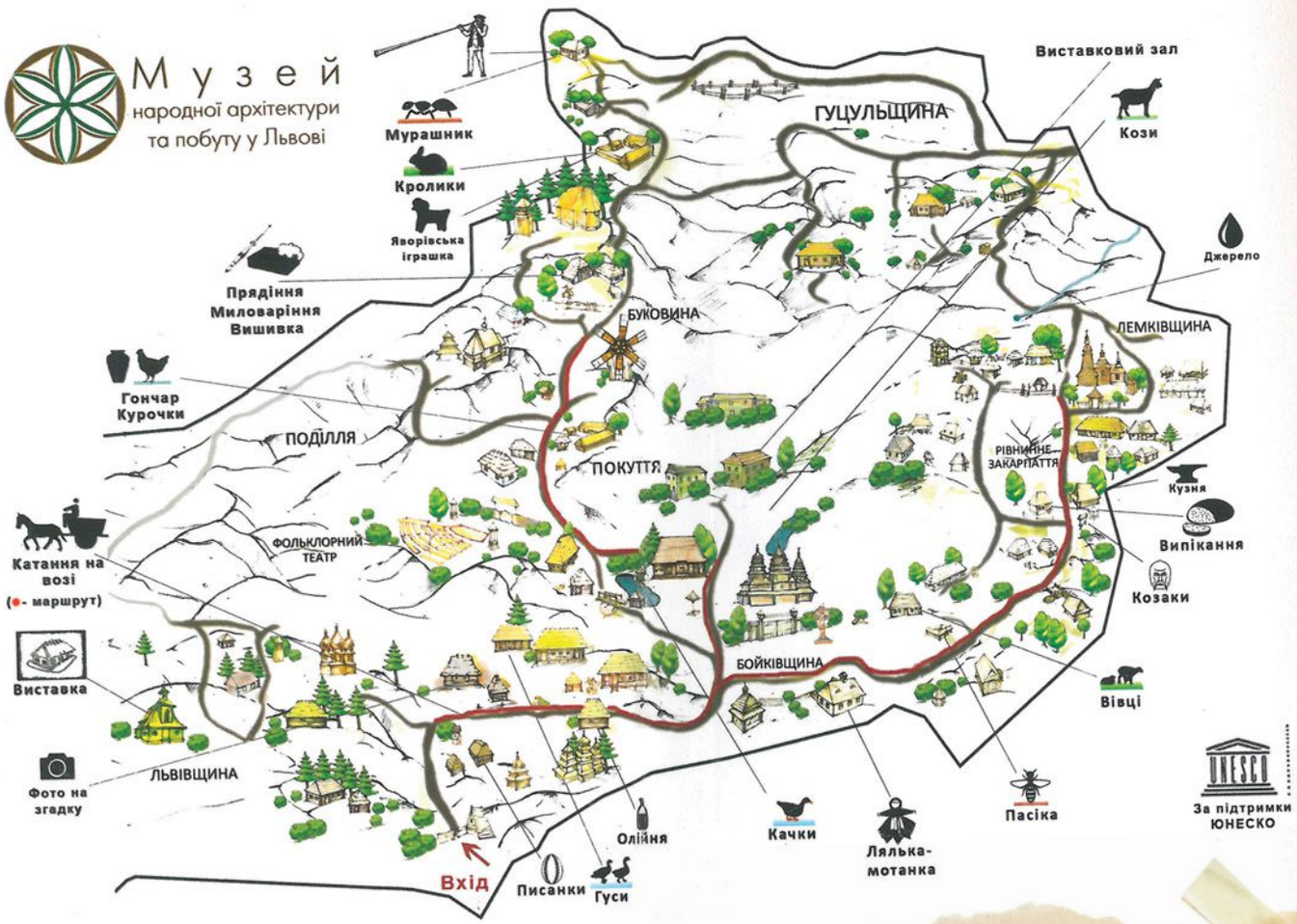

ORMANDAKİ MÜZE

Elimizde harita, kentin kıyısına yürüyoruz. İçimdeki iflah olmaz meraklı mimar-antropologun iteklemesiyle, yolda kapısı açık olan apartmanların içine girip bakımsız, eski, ama müthiş ferah ve sevimli hollerin, merdivenlerin ruhunu soluyorum. Sessizlik içinde kulak kabartıp ortalama bir Lviv'linin hayatını hissetmeye çalışıyor, ama ne ses ne de koku olarak bir ipucu bulabiliyorum. Toplamda 2.5 kilometre yürüyerek ormanın içindeki nefis açıkhava müzesine ulaşıyoruz. Halk Mimarisi ve Kırsal Yaşam Müzesi'nde değişik dönem ve bölgelerin stili ve malzemeleri ile birebir yapılmış köy evleri-kiliseler-değirmenler, bazısının içinde canlandırılmış dönem yaşamları, aralarda otlayan koyunlar, eşelenen tavuklar, ormanın yoğun yeşilliği ve saf huzur... Belli ki aileler buraya doğayı ve yerel kültürlerini hissetmek-yaşamak için geliyorlar. Biz de bu tatlı huzurdan payımızı alıyoruz.

Tamamen orijinal stil ve malzemelerle yapılmış, zinhar süslenip "peyzajlanmamış" doğa içinde bir Anadolu Yerel Mimarlık Örnekleri Açık Hava Müzesi için daha ne kadar bekleyeceğiz?

Halk Mimarisi ve Kırsal Yaşam Müzesi

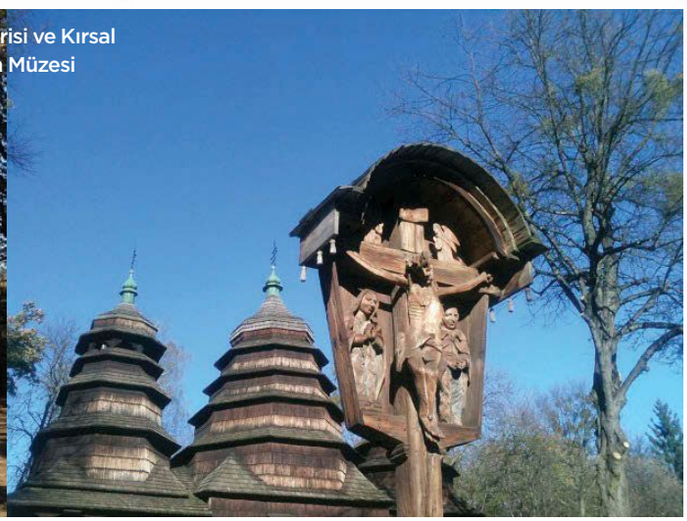

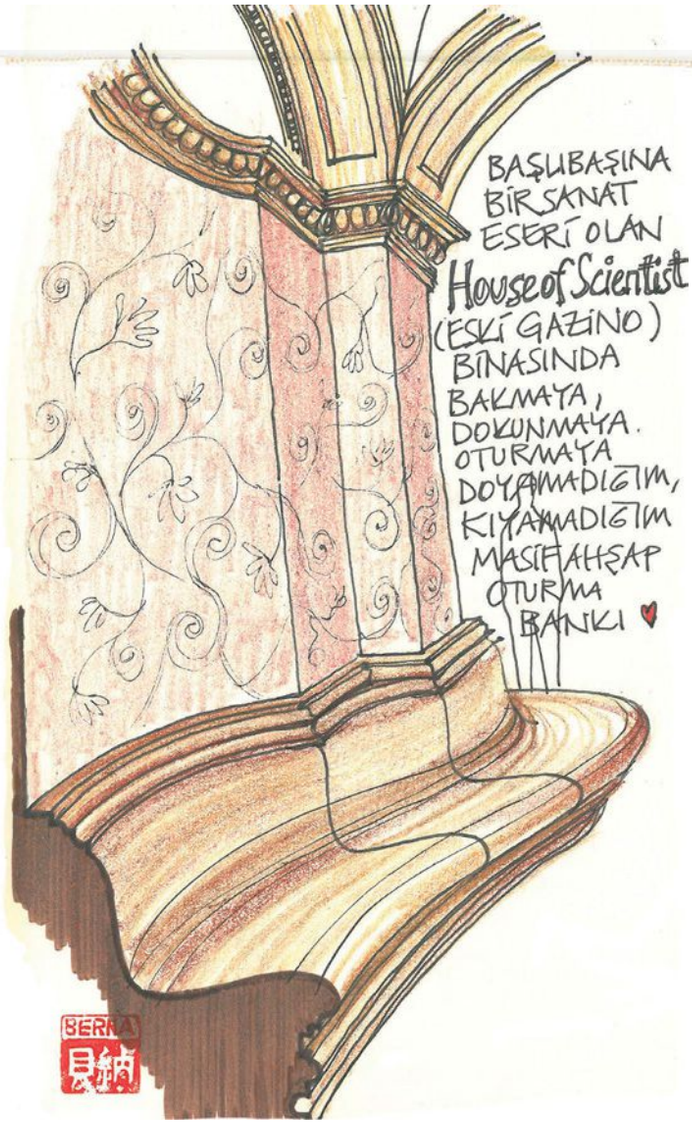

SEKS DAİMA SATAR

1836 doğumlu yazar Leopold von Sacher-Masoch, onca kültür birikimine, sanatseverliğine, *Galiçya Masalları* gibi önemli kitaplarına rağmen sadece *Kürklü Venüs* isimli eseri ile "mazoşizmin babası" olarak tanınıyor. Aslen Avusturyalı olan ailesi imparatorluğa yüksek bürokrat olarak hizmet ederken, Lviv'e yerleşmiş. Bu şehirde doğmuş olan Masoch'un ilginç ünü, Lviv'in en ilginç mekânlarından birine de ilham vermiş: Masoch Café. Bir sürü insan kırbaçlanarak içki içmek (!) için her gün heykelinin önünden geçerek, onun adını taşıyan mekâna giriyor. Acaba gerçek bir kültür-sanat hamisi olan Masoch, bugünkü ünü hakkında neler düşünürdü? "Hatırda kalmanın kötüsü olmaz" mı derdi? En azından, kendisini merak edip her yönüyle araştıran insanlar olduğunu da bilmekten hoşlanır sanırım. Bazıları, Lviv'in "Avrupa'nın en görkemli sanat şehirlerinden biri" veya "Avrupa'nın ilk sokak aydınlatma sisteminin 1853 yılında tanıtıldığı yer" gibi unvanlarla anılmasını istiyor olsa da Masoch Café, Lviv'in kültür mozaiğinin çok sevimli bir parçası. Sevimli, çünkü buradaki her şey seks oyunlarının karikatürü. İnternetteki yorumlar abartılı olsa da burada başrolde şehvet değil, muziplik var. Tensel meselelerini aşmış insanların arasında bu şakalar huzursuz etmiyor, tam tersi eğlenceli bir "ergenliğe dönüş" duygusu yaratıyor.

Masoch Café

BİLİM İNSANLARI MÜZESİ VE DİĞER MÜZELER

Lviv'de şapkamı uçuran bir bina: Bilim İnsanları Müzesi. İçindeki geniş salonlar ve sergiler bir yana o muhteşem merdiven holü ve devasa ahşap merdiven kovası beni dakikalarca esir etti. Bu bina, eski şehir gazinosuymuş. Rus ve Avrupa kültürü, her eski-görkemli binayı otel yapmayı düşünmüyor; tam tersine müze haline getiriyor. Böylece yerli ve yabancı gezginler, o topraklarda yaşamış, üretmiş ve toplumunu kalkındırmış bilim-sanat-kültür insanlarını tanıyor, onların dönemlerini yaşıyor, toplumun adım adım gelişmesini izleyerek gurur duyuyor. Her sokakta, dünyaca ünlü olmasa da toplumuna hizmet etmiş, değer yaratmış insanların eskiden yaşadıkları evin müze haline getirildiği örnekler bulunuyor. Kültürün sürekliliğine ve minnet duygusuna verdikleri önemi görüyorum. Kalamış'taki devasa apartmanı hatırlıyorum: Bahçe kapısında "Haldun Taner burada yaşamıştı" yazan bir tabela var. Evet, yıkılıp yerine apartman dikilen "o" evde yaşamış büyük usta. Bize de o saçma tabeladan başka bir hatıra bırakılmamış.

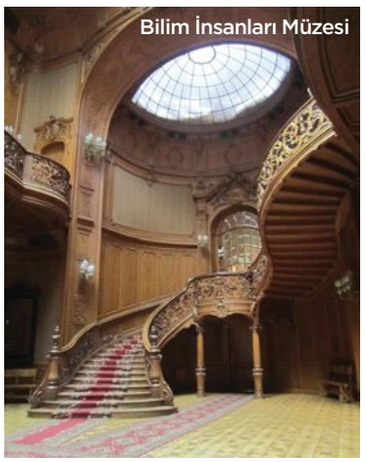
Bilim İnsanları Müzesi

DEV TAVANIN ALTINDA KAHVALTI

Kentte pek çok otel alternatifi var. Benim Lviv'deki evim ise George Otel. İnternetten bulduk. Çok merkezi, çok ucuz, hiç lüks değil, ama tertemiz-sessiz-ferah. Yüksek tavanlı koridorlar ve odalar, bir şatodaymışız gibi hissettiriyor. Eski mobilyalar ise bir aile büyüğünün evinde misafir ediliyormuşuz duygusu veriyor. Her şeyin çılgınca yenilenip, parlaklık ve "yepyeni"nin yüceltildiği yüzeysel bir dünyadan gelince, buradaki mütevazı konfor ve yaşanmışlık, oturmuşluk hissi bana çok iyi geldi. Sabah kahvaltımızı, devasa tavanın ortasındaki ışıklıkla apaydınlık olan, duvarları sarıya boyalı kahvaltı salonunda yapıyoruz. Taptaze yerel ürünlerden oluşan zengin kahvaltımızı atıştırırken günün programını da konuşuyoruz. Çocuklu aileler, işadamları ve turistlerden oluşan müşterilerden de sessiz bir huzur yayılıyor. Yüksek sesli konuşmalar, birbirine seslenmeler yok, çocuk mızırtısı yok. Duvardaki dev ekranda haberler yayınlanıyor ama neyse ki onun da sesi yok. Bir sabah yine aynı dekorda kahvaltı ederken, ekranda elinde sopa ve silahlar olan üniformalılar ile sivillerin çatışması gösteriliyor. Salondaki tüm müşteriler, çocuklar dahil, hipnotize olmuş gibi ekrana kilitleniyorlar. Fondaki hafif müzik, salondaki huzur ve ekrandaki görüntülerin çelişkisi kafamda dans ederken, garson kadın ayakkabısı ile ahşap zeminde tok sesler çıkartarak servis kapısına yürüyor. O an bir rüyanın içindeymişim gibi hissediyorum.

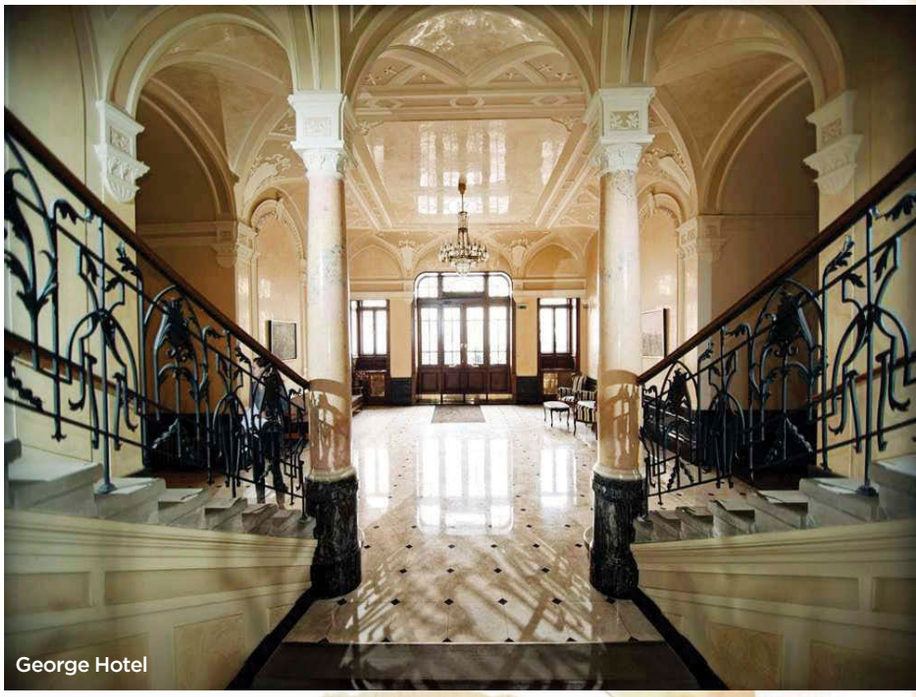

George Hotel

JUST LVIV IT!

www.fest.lviv.ua

Otobüsler, tramvaylar eski, paslı, ama tıkır tıkır çalışıyor. Daha da güzeli, bu araçların sürücüleri hep kadınlar. Üniforma veya belirleyici bir kıyafet de giymiyorlar; kırkasır köpesi ile araç süren genç-yaşlı kadınlar. Şahaneler.

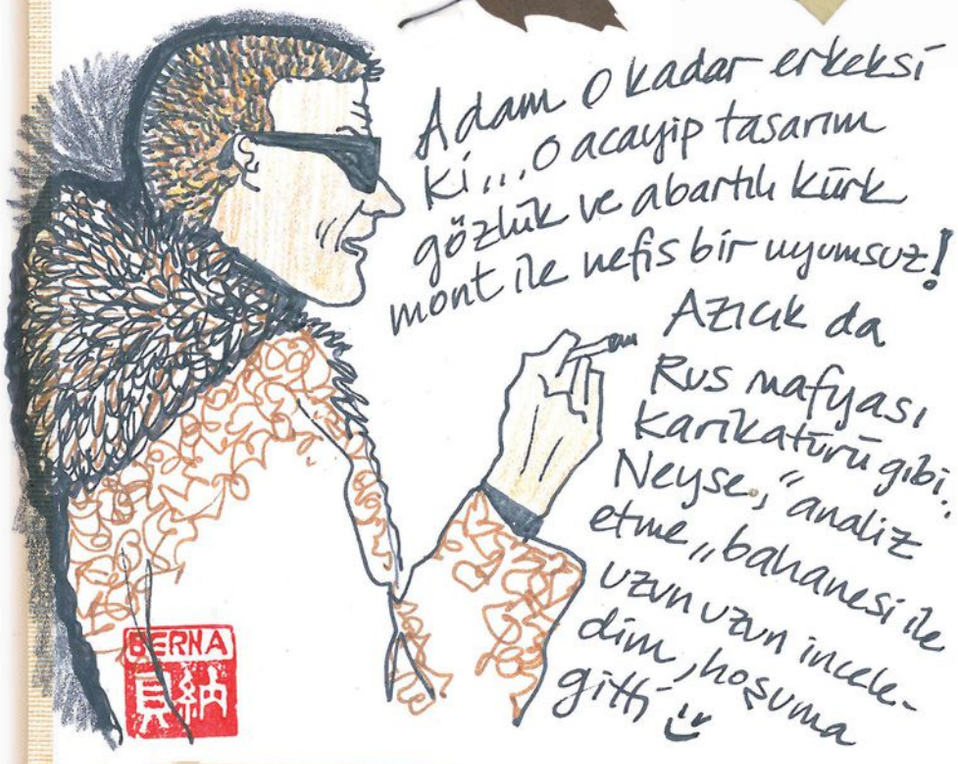

BİR ZİYARETÇİ DEFTERİ, UTANÇ VE ÖFKE...

Otelin girişine bir ziyaretçi defteri koymuşlar. Rusya'dan, ülke içinden, ABD, Avustralya, Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerinden gelenler de sevimli şeyler yazmış. Bazı Türk erkekleri ise pek sevimli olmayan bir şeyler karalamış. Adlı adınca "geliş amacı"nı yazan, en adi şekilde memnuniyet veya hayal kırıklığını belirten, yeme-içme-üreme faaliyeti dışında bir amacı olmayan bir takım zavallılar. Bunlarla aynı pasaportu taşıdığım için utanç duyarak sayfaları okuyup öfkeyle geçiyorum. Neyse ki az ileride, onlara ve benzerlerine gereken cevabı en güzel şekilde vermiş olan başka bir Türk erkeğinin yazısını okuyorum. İçim ferahlıyor. Ben de kendim ve arkadaşım için, iki Türk kadını adına izlenimlerimi yazıyor ve utancımı hafifletiyorum. Bu durum, düzgün ve efendi erkekleri de zor duruma sokuyor. Havaalanı kontrolünde genç Türk erkekleri bazen kaba da davranılarak kenarda bekletiliyor, uzun uzun sorguya çekiliyor ve hatta geri gönderiliyor. "Avrupalılar bizi sevmiyor" demek yerine, bunun nedenlerini düşünsek mi?

AŞK TÜNELİ

Lviv'e yaklaşık iki saat mesafedeki Rivne bölgesinde, dünyanın en güzel ve romantik noktalarından Aşk Tüneli var. Eski bir demiryolu hattının parçası iken terk edilince, etraftaki bitkilerin budanması bırakılıyor ve doğa, ortaya bu muhteşem eseri çıkartıyor. İnsanlar da bu güzellikten ilham alarak bir anlam yaratıyorlar. Âşıksanız, sevdiğinizle buraya gelip dilek tutarsanız dileğinizin gerçekleşeceğine inanıyorlar. Benim için buranın mum ışığı romantizminden daha derin bir anlamı var. Aşk Tüneli, doğaya ve güzelliklere tutkun her daim âşıklar için tüm dileklerin gerçekleşme yeri.

Aşk Tüneli

Sabah trafiğinde bir mezzup adam arabaların önünde duruyor, reveranslar yapıyor. Arabadakiler neşeyle gülerek adamı selamlıyor ve sakince şekilmesini bekliyorlar. Korna yok, öfke yok.

NE KADAR KALMALI, NASIL GEZMELİ?

Sonbahar güneşi altında açıkhava kahvelerinde oturup demlenerek verdiğimiz aralar da en az müze gezileri kadar keyifli olunca, kısıtlı günler Lviv'i tam anlamıyla keşfetmeye yetmedi. Lviv'e, yemek-içmek ve eğlenmek için gidilirse 3-4 gün yeter. Ama binaları, müzeleri, galerileri, sarayları, Katolik ve Ortodoks kiliselerini ve güzelim doğal oluşumlarını gezmek için çok daha fazla zaman gerekiyor. Ben de bu yüzden, ruh ve beyin detoksu yapıp kendimi daha iyi hissetmek için, bu dost, güzel ve ucuz kente yılda iki kere gitmeyi hayal ediyorum. Hatta Kiev'e uçup oradan trenle Lviv'e geçmeyi ve tüm Ukrayna'yı o çok özlediğim tren kompartımanından izlemeyi planlıyorum bir dahaki sefere.

Estetik sokak tabelaları.

YAZAR HAKKINDA

Mimar ve gezi yazarı. "Lviv tam bir 'ani karar' seyahatiydi ve bana hayatımın en tatlı anılarının bir kısmını hediye etti" diyor.

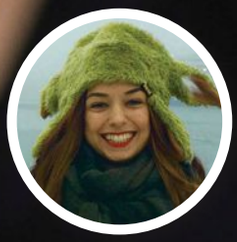

Merve Aygün
aygnmerve@gmail.com
instagram.com/minik_atlas

48 saatte HATAY

Hatay'a gidiyorsanız ve vaktiniz darsa, sıkı yürüyüşleri, yorgun düşmeyi göze almalısınız. Ama dert etmeyin; çünkü hem çok özel yerler görecek, hem de baştan çıkaran lezzetlerle tanışacaksınız. Haydi yola düşelim!

Hatay'ın özel peynir ve kadayıfıyla yapılan künefeler birer başyapıt.

Yusuf Dayı Kahvaltı Salonu

Uzun Çarşı

Yusuf Usta

1. GÜN

09.00

Bomba gibi bir kahvaltı

Antakya'da güzel bir kahvaltı için kime mekân sorduysak, Döver'deki Yusuf Dayı Kahvaltı Salonu'nu önerdi. Merkezden kalkan dolmuşlarla ulaşabileceğiniz bu lezzet deryası, Harbiye Cennet Vadisi'ne bakıyor. Üstelik kahvaltı sofrasında; çökelekten biberli ekmeğe, tuzlu yoğurttan peynir kızartmasına, tandır ekmeğinden çibörek benzeri kaşarlı ekmeğe çeşit çeşit yöresel lezzet var. *Döver Mahallesi*

Affan Kahvesi

Haytalı

10.00

Çay bardağında kahve

Kahvaltı sizi fazlasıyla memnun edecek, ama vaktimiz az; sofraya çakılıp kalmayın! İstikamet; eski Antakya evlerini görebileceğiniz Kurtuluş Caddesi. Meşhur Affan Kahvesi'nin çay bardağında ikram edilen çifte kavrulmuş kahvesi, sizi kahvaltı sonrası rehavetinden kurtaracak. Sabahın 10'unda tatlıya "hayır" demeyenlere haytalıyı önerebiliriz. Haytalı, muhallebi, dondurma ve gül şurubundan yapılan muhteşem bir buluş! Her öğün yiyebilirsiniz. *Kurtuluş Cad. 42/A*

11.00

Dar sokaklarda kaybolun

Enerjiniz tam. Şimdi sokağa çıkın ve bir vakitler dünyanın nam salmış caddelerinden biri olan Kurtuluş'un taş döşeli çıkmazlarını keşfe başlayın. Halk arasında "zokmak" denilen bu sokaklarda, zamana kafa tutan evlerin arasında gezinirken, gülümseyerek selam verenler içinizi ısıtacak. Genellikle iki katlı taş binalardan oluşan evlerin avlularına kaçamak bakışlar atmak serbest.

12.00

Önce ziyaret, sonra ticaret

Sıra şehir merkezindeki ünlü Uzun Çarşı'da... Mis gibi baharat kokan bu rengârenk çarşıda yok yok; kadayıfçılar, bakırcılar, kuyumcular, ayakkabıcılar... Çarşının farklı sokaklarında kendi kategorilerine göre sıralanıyorlar. Buraya gelip de kırık yeşil zeytin, baharat, tuzlu yoğurt ve nar ekşisi almadan dönmek hata olur. Esnafla sohbet de ayrı bir keyif. *Uzun Çarşı Caddesi, Antakya*

13.00

Kebap, ama hangi kebap?

Çarşıyı gezdiniz, alışveriş yaptınız ve tabii acıktınız. Öyleyse sizi yine çarşıda yer alan Pöç Kasabı ve Kebap Salonu'na alalım. Hatay'ın meşhur kâğıt ve tepsi (sini) kebaplarını burada yemeden döneni dövüyorlar; haberiniz olsun! Parmaklarınızı yemeden önce ayran söyleyin, içiniz açılsın. *Uzun Çarşı Cad., No: 154*

Sini kebabı

14.00

Künefe yerken zaman durur mu?

Gezilecek daha çok yer var, kebap kesmedi ve enerji mi lazım? Öyleyse Yusuf Usta'nın dillere destan közde künefesini yemek için Çınaraltı Künefe sizi bekler. Künefenin başkentinde, özel şerbeti ile hazırlanan ve ustanın hünerli ellerinden çıkan lezzet bombasını yerken zaman duracak. *Uzun Çarşı, Ayakkabıcılar Çarşısı, Pazar Sok., No:2*

15.00

Anadolu'nun ilk camisi

Habib-i Neccar Camii, mimarisi ve atmosferiyle bir ziyareti kesinlikle hak ediyor. Bir pagan tapınağının üzerine inşa edildiği söylenen caminin, 638 yılından sonraki dönemde yapıldığı düşünülüyor. *Habib-i Neccar Mahallesi* ☞

Habib-i Neccar Camii

Antakya

Hatay Arkeoloji Müzesi

15.30

Asi'nin kıyısında

Onca yemek ve yürüyüşün üzerine yorgunluk çökmüş olmalı. Osmanlı döneminde Asi'nin kıyısında açılan, düzenlemesine Fransızların da katkısı bulunan Antakya Parkı'nda kendinize gelebilirsiniz. Etraftaki çeşit çeşit bitkinin arasında şehrin simgesi olan defne ağacını da göreceksiniz.

16.30

Defne'nin gözyaşları

Akşam yemeğinden önce son durağımız, Yayladağ eteklerindeki Harbiye Şelaleleri. Bir yanda suyun gümbürtüsü, diğer yanda muhteşem manzara ve demli çay! Efsaneye göre, güzeller güzeli su perisi Daphne (Defne), Işık Tanrısı Apollon'dan kaçarken toprak anadan kendisini saklamasını istemiş ve bu içten yalvarış üzerine bir defne ağacına dönüşüvermiş. Bu şelalelerin Defne'nin gözyaşları olduğuna inanılıyor. Kutsal ağacın solmayan yapraklarından yapılan sabunları, yağları da çantaya atın.

20.00

Yaşasın yemek yemek

Tekrar Antakya'ya dönüyoruz. Akşam yemeğini Kuzeytepe Muhtarın Yeri'nde yemek için sebebimiz çok. Humus, biber ezmesi, abagannüç (patlıcan salatası), tas kebabı, lahmacun, kekik salatası ve her çeşit yöresel lezzet sofrada. *Kuzeytepe Mah., Çevre Yolu, No:47, Antakya*

21.00

Kilise karşısında rock

Karnınızı şahane yemeklerle doyurdunuz. Peki, üstüne biraz canlı müzik alır mısınız? Ortodoks kilisesinin karşısındaki Cabaret Bar, özellikle rock müzik sevenler için doğru adres. *Kışla Saray Mah., Hürriyet Cad., No:26, Antakya*

2. GÜN

09.00

Savon Otel'in avlusunda

Güne, Savon Otel'in U şeklindeki avlusunda, Habib-i Neccar Dağı'ndan gelen tatlı esintilerle başlayabilirsiniz. 1860'larda Osmanlı döneminde inşa edilen taş binada, 100 yıl boyunca sabun ve zeytinyağı imalatı yapılmış. Bugün avlusunda oturup, sürk peyniri, testi (cara) peyniri, çökelek, zahter ve zeytin salatalı kahvaltı yapabilirsiniz. Ama kahvaltıyı iyi yapın, çünkü uzun süre yemek yok! *Kurtuluş Cad., No:192, Antakya*

Harbiye Şelaleleri

Savon Otel

St. Pierre Kilisesi

Vakıflı Köyü

Samandağ sahili

10.30
Dağın eteklerinde
Şimdi Antakya merkezinden biraz uzaklaşalım. Bugün gezeceğimiz yerlere merkezden de kalkan minibüslerle kolayca ulaşabilirsiniz. İlk hedefimiz, 2 kilometre mesafedeki St. Pierre Kilisesi. Hıristiyanlığın ilk kilisesi kabul edilen yapı, Habib-i Neccar Dağı'nın eteklerinde, kayalara oyulmuş. Günümüzde bir hac yeri. Kiliseyi görmek için biraz tırmanmanız gerek, ama taban mozaikleri ve Antakya manzarası buna değer. Çıkışta patikadan tırmanmaya devam edin. Orada sizi, İÖ 2'nci yüzyılda şehri veba salgınından korumak için kayalara oyulmuş cehennem kayıkçısı Kharon'un dev büstü bekliyor. *Küçükdalyan Mah., Antakya*

12.00
Zamanda yolculuk başlasın!
Dünyanın ikinci büyük mozaik koleksiyonuna sahip Hatay Arkeoloji Müzesi'ni görmek için çok uzaklaşmanıza gerek yok. Hitit, Helenistik, Roma ve Bizans buluntularının sergilendiği müzede, Hitit Kralı II. Şuppiluliuma'nın 3 bin yıl öncesine ait heykeli, Okeanos ve Tethys Mozaiği en meşhur eserler. Ama bunlarla yetinmek hata olur; müzeyi uzun uzun gezmeye bakın. *Küçükdalyan Mah., Atatürk Cad., No:58*

14.00
Türkiye'nin tek Ermeni köyü
Şimdi rotamızı Türkiye'nin tek Ermeni köyü olan Vakıflı'ya çevirelim. Köy yolunda ilerlerken size Musa Dağı'nın etekleri eşlik edecek. Organik tarım yapılan Vakıflı'nın en önemli geçim kaynağı portakal. Köydeki Meryem Ana Kilisesi'nin bahçesinden portakal likörü, ev yapımı şarap, patlıcan tatlısı ve portakal reçeli alın, pişman olmazsınız! Çay bahçesi de köy halkıyla sohbet için güzel bir nokta. *Vakıflı Mahallesi, Samandağ*

15.30
Asırlık çınarda mola
Yakınlardaki Hıdırbey Köyü'nde, dere kenarında bulunan güzel çınara selam vermeden geçmeyelim. Efsaneye göre, Hz. Musa buraya geldiği zaman çok susamış. Bastonunu, bugün ağacın bulunduğu yere saplamış ve yan taraftaki dereye su içmeye gitmiş. Döndüğünde, bastonundan bir filizin yeşerdiğini görmüş, sonrasında o filiz bu dev ağaca dönüşmüş. *Hıdırbey Köyü Yolu, Samandağ*

16.00
Taze balık ziyafeti
Şu noktada güzel bir öğle yemeğine "hayır" demeyeceğinizi düşünüyoruz. Samandağ Çevlik'teki İskorpit Restaurant'da denizden yeni çıkmış taptaze balıklar, ahtapot, kalamar, yengeç, mevsim salata ve mezeler ile ziyafet vakti. *Atatürk Mahallesi, Filiz Sokak, No:2*

İskorpit Restaurant

17.00
Kaya tüneli
Samandağ'dan ayrılmıyoruz, çünkü Titus Kaya Tüneli'ni göreceğiz. 7 metre yüksekliğindeki kaya duvarları arasında "tabana kuvvet" bir yürüyüşe hazır olun. 1300 metrelik tünel doğal bir oluşum değil; insan eliyle yapılmış. İS 1'inci yüzyılda, Roma İmparatoru Vespasianus hem denizden gelecek saldırıları önlemek, hem de su baskınlarından korunmak için dağı deldirerek tünelin yapımını başlatmış. Oğlu Titus'un döneminde tamamlanan tünelin deniz girişinden sağa doğru ilerlediğinizde, kaya mezarlarını göreceksiniz. *Kapısuyu Mah., Samandağ*

Titus Kaya Tüneli

18.00
Türkiye'nin en uzun sahili
Mevsim şartları şu an için pek uygun olmayabilir, ama yazın, ya da sonbahar başında giderseniz, Türkiye'nin en uzun sahili Samandağ'da, Çevlik Plajı'na bir göz atın, derim. Deniz genellikle dalgalı, ama sonbaharda sakinleşiyor. Kelebek Cafe ve Damak Cafe'de yiyip içebilirsiniz. *Deniz Mah., Girne Cad., Samandağ*

St. Simon Manastırı

19.00
Tepedeki manastır
Gün biterken son bir görevimiz daha kaldı: Samandağ'da, Aknehir beldesindeki bir tepe üzerine kurulu, 1500 yıllık St. Simon Manastırı'nı görmek. Vaktiyle Stilitler Tarikatı'na ev sahipliği yapan manastırın kalıntıları da, manzarası da, hikâyesi de son derece etkileyici. Yakındaki rüzgâr türbinlerinin manastırla tezat görüntüsü ayrıca ilginç. *Yeşilyazı Köyü Yolu, Samandağ*

21.00
Lezzet şöleni
Akşam yemeği için Antakya merkezine geri dönüp Avlu Restaurant'nın birbirinden lezzetli yöresel mezelerine yumulabilirsiniz. Eski Antakya evlerinden birini restore ederek bu harika mekânı bize kazandıranlara selam olsun. Şaşlık kebabı, tereyağlı humus, meşhur avlu ciğeri, sac tava, cevizli biber ve peynirli irmik tatlısı ile Hatay'a veda edebilirsiniz. *Zenginler Mah. Kahraman Sok. No:39*

Avlu Restaurant

23.00
Şarap Evi'nde veda
Yok eğer Hatay'a vedaya hazır değilseniz, o zaman sizi hakkındaki övgüleri duyduğumuz Bade Şarap Evi'ne gönderelim. Salaşlıkla bir probleminiz yoksa, atmosferi seveceksiniz. Kışın içeride soba da yanıyor. Loş ışıkları, otantik dokusu, fonda caz müziği, duvarlardaki aziz resimleri ile size başka türlü bir Anadolu şehrinde olduğunuzu hatırlatıyor. Ev yapımı şarapları ve özellikle sıcak şarabı meşhur. *Zenginler Mah. Gazipaşa Cad. No 22/1*

YAZAR HAKKINDA
Fransızca mütercim tercüman. Gezdiği ülke ve şehirleri, çeşitli seyahat sitelerinde "Minik Atlas'ın Gezi Günlükleri" başlığıyla yazıyor. Hayatını anlamlandıran üç şey; sinema, edebiyat ve seyahat. Kendisini, "nostaljik bir gezgin" olarak tanımlayan yazar, Hatay'ı Ağustos 2016'da ziyaret etti.

BAKÜ'NÜN KATMANLARI ARASINDA

Bakü, tek bir sıfata sığdırılamayacak kadar derin ve karmaşık bir şehir. Sadece bir güne ortaçağı, çarlık ve komünizm dönemlerini sığdırabilir; Zerdüşt tapınaklarından Parizyen bulvarlara uzanabilirsiniz. Şehrin dış çeperinde sizi petrol sahaları ve çamur volkanları bekler. Ama Bakü'ye gitmeden önce belki de biraz ders çalışmalı. Sizi sıkmadan anlatmaya çalışalım.

Özlem Numanoğlu
ozlem@doganburda.com

KABARAN DALGA
Haydar Aliyev Kültür Merkezi'nin dalgayı andıran formu, aslında Hazar Denizi'ne selam veriyor.

ZAHA HADİD'İN FANTASTİK DALGASI

Bakü'nün ortasında dev, beyaz bir dalga halinde yükselen Haydar Aliyev Kültür Merkezi'ne hayretle bakıyorum: Beton, cam ve polyesterden yapılmış bir şey nasıl "akışkan" olabilir? Zaha Hadid yapınca, oluyor demek ki. Bir vakitler çizimleri "gerçekdışı" ve "inşa edilemez" bulunan mimar artık hayatta değil, ama eserleri dünyanın şanslı noktalarında, imkânsızlığa karşı birer manifesto olarak yükseliyor. İşte, biri de karşımda. Tasarımda düz çizgi kullanılmayan binanın sadece dış kabuğu, her biri farklı ölçü, şekil ve eğrisel yüzeylerde 15 binden fazla panelle oluşturulmuş. İçindeki konser salonunun akustiği için, Amerika'dan, sesi kusursuz yansıtan TIR'lar dolusu beyaz meşe getirilmiş.

↘ İÇERİDE NE YAPABİLİRİM?

Binaya dışarıdan bakmakla yetinmek büyük hata olur; mutlaka içine girin, bilimkurgu filmlerini hatırlatan beyaz kıvrımlarında yürüyün, galerilerini gezin ve kafesinde bir kahve için. İçeride net ayrımlar ve geçişler yok. Anish Kapoor'un ünlü parabolik aynasının karşısında selfie çektikten iki dakika sonra kendinizi Haydar Aliyev Müzesi'ni dolaşırken bulabilirsiniz. Ülkenin kurucu liderine odaklanan bu bölümde, İtalyan yapımı harekete duyarlı sergi teknolojisinden etkileneceğinizi garanti ediyorum. Oradan, ulusal giysiler ve enstrümanların sergilendiği alana yürürken, Meksikalı heykeltıraş Jorge Marin'in bronz meleklerine selam verebilirsiniz.

Bakü

Eski Şehir'in ardında Alev Kuleleri yükseliyor.

GETTY IMAGES TURKEY / DSZC

Şirvanşahlar Sarayı

GETTY IMAGES TURKEY / STEPHANIE VICTOR

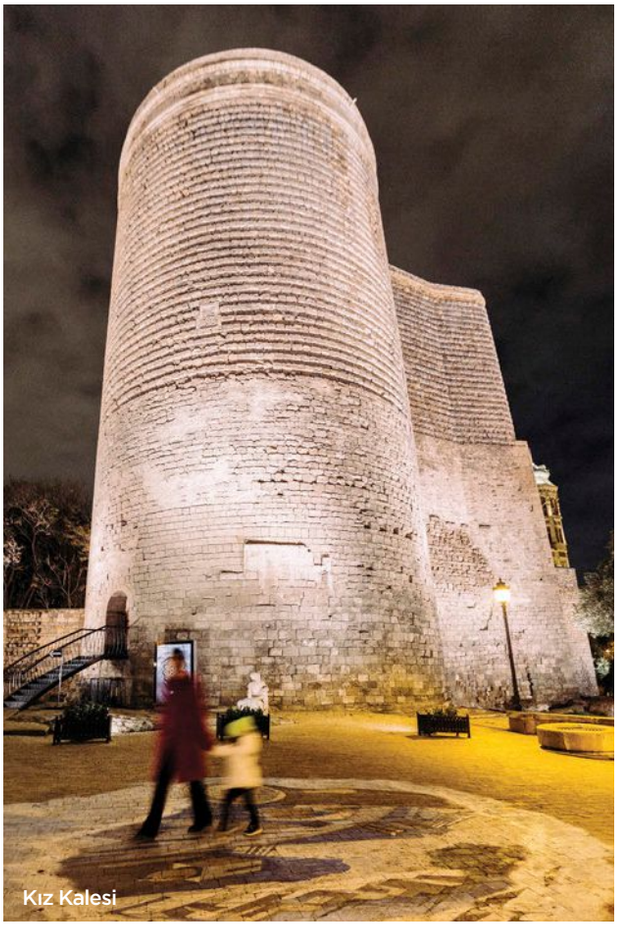

Kız Kalesi

ESKİ ŞEHİR BÖLGESİ

Ortaçağ duvarlarıyla çevrili Eski Şehir bölgesinde şimdilerde tatlı bir hayat hüküm sürüyor. Pencere pervazlarında sokak kedileri tembel tembel esniyor, turistler hangi kapının önünde fotoğraf çekileceğini düşünüyor, çay evlerinde keyif yapılıyor. Oysa bu yaşlı şehrin yüzyıllar boyunca görmediği istila kalmamış; Zerdüştler, Sasaniler, Araplar, Persler, Şirvanlar derken, Osmanlılar ve de Ruslar... Eski Şehir'in mimarisi bile bir savunma-tuzak sistemine dayanıyor. Surların düşmana karşı koyamadığı noktada bizzat şehrin kendisi devreye giriyormuş. Süvariler dar sokaklara giremiyor, yolları bir kez çıkmaza düşünce atlarını geri döndüremiyor ve çoğu da labirenti andıran sokaklarda kayboluyormuş. Ve o noktada, şehir ahalisi düşman askerlerinin kafasından aşağı katran ya da kaynar su döküyormuş.

↘ NERELERİ GÖRMELİ?

Burada, Azerilerin "yaşayış yeri" dediği sıradan apartmanlar bile işlemeli, oymalı kakmalı. Ama şehrin esas oğlanı Şirvanşahlar Sarayı (15'inci yüzyıldan kalma) ve esas kızı da şehrin sembolü olan Kız Kalesi (12'nci yüzyıldan kalma). Dünyanın ilk ve tek minyatür kitap müzesi de burada. Guinness Rekorlar Kitabı'na girmiş müzeye giriş ücretsiz.

Minyatür Kitap Müzesi

↘ DİKKAT!

Burası geniş bir bölge. Meydanlarını, dar sokaklarını, yokuşlarını yürürken pek çok detayla, ilgi çekici dükkânlarla, çay evleriyle karşılaşacaksınız. Bütün bunların tadına varmak için Bakü'ye makul bir mevsimde (ilkbahar ve sonbahar ayları) gitmek önemli. Dış duvarlar şehrin meşhur rüzgârını da kestiği için, buraya sıcaklarda gitmek kendinize eziyet etmekten farksız olacaktır.

Tarihin en ünlü casuslarından, KGB ajanı Richard Sorge'ye adanan anıt, Zorge Parkı'nda.

Çocuk Lenin rozeti.

Tahir Salahov'un 1961 tarihli bu etkileyici eseri, Ulusal Sanat Müzesi'nde.

Genceli Nizami Metro İstasyonu.

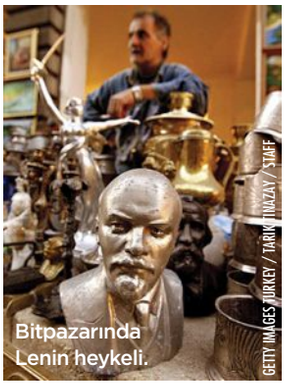

Bitpazarında Lenin heykeli.

GETTY IMAGES / TARIK KINAZAY / STAFF

Hükümet binası.

GETTY IMAGES / JOSE FUSTE RAGA

SOVYETLER'DEN GERİYE KALANLAR

Azerbaycan hepi topu 26 yaşında gencecik bir ülke. Bakü'nün modern havaalanına adım attığınızda bunu hissetmeseniz de 1991'de bağımsızlığını ilan edene dek, yani 71 yıl boyunca Sovyetler Birliği'nin parçasıydı. Toplumsal hafızada o günlere dair hatıralar pek parlak değil. 1937'de Stalin'in giriştiği "siyasi temizlik" sonucu öldürülen aydınlar ile 1990'daki Kara Ocak'ta sokaklarda tanklarla ezilen sivillerin hikâyesi hâlâ anlatılıyor. Günümüzün petrol zengini Bakü'sü ise bu kanlı hatıraların üzerini 21'inci yüzyıl pırıltısıyla örtüyor. Bugün, Kara Ocak kurbanlarının yattığı şehitliğin yanında, gökyüzüne LED kaplı Alev Kuleleri yükseliyor. Eski Sovyet otellerinin yerini beş yıldızlı zincirler alıyor ve "istenmeyen" mahalleler yerlerini, parklara, lüks alışveriş merkezlerine, gökdelenlere bırakıyor.

↘ SOYVET DÖNEMİ MERAKLISI NE YAPSIN?

Merkezle yetinmeyip, şehrin dış mahallelerinde dolansın. Bitpazarlarına düşmüş komünist dönem rozetleri ve öteberinin haricinde, müzelerdeki Sovyet sanatı örneklerine ve hâlâ ayakta duran brütal yapılara da göz atılmalı. Hükümet binası, televizyon kulesi, devlet sirki, tren istasyonu, bulvardaki Mirvari Kafe, metro istasyonları ve Zorge Parkı'ndaki çarpıcı Richard Sorge Anıtı bunlardan birkaçı. Ulusal Sanat Müzesi'nde de (Milli İncesanat Müzesi) dönem eserleri görülebilir.

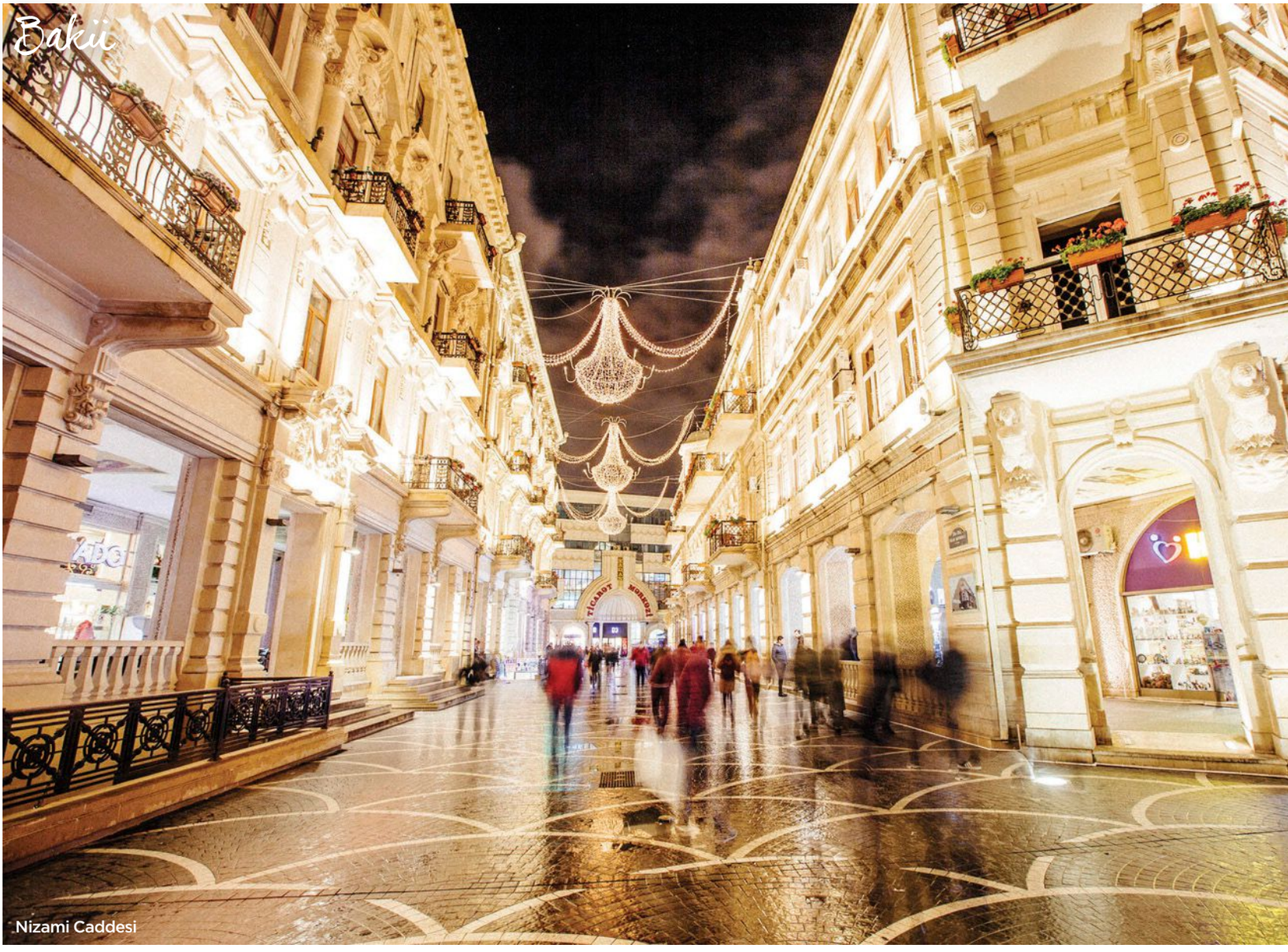

Nizami Caddesi

DOĞU'NUN PARİS'İ YOKSA BURASI MI?

Doğu'nun neredeyse bütün iddialı şehirlerine yakıştırılan "Doğu'nun Paris'i" nitelemesi yıllanmış bir klişe olsa da Bakü'nün kimi noktalarına gerçekten yaraşıyor. Çarlık Rusya'sının büyük ama zarif, neoklasik yapıları ile geniş bulvarların bu Parizyen havaya katkısı büyük. Manzarayı, Armani'den Dolce&Gabbana'ya lüks markaların mağazaları ve önlerine çekilmiş gıcır otomobiller tamamlıyor. Louvre Müzesi'nin önündekine benzer cam piramit ve Avrupai gazete kiosk'ları da Paris'e selam gönderiyor. Bu görüntüde first lady Mihriban Aliyev'in de parmağı olduğu söyleniyor. İranlı ve Arap turistler arasındaki popülaritesini görebildiğimiz Bakü'nün bir de Dubai'ye bakan yüzü var ki, o da Hazar kıyısındaki yelken şekilli inşaatta cisimleşiyor (bkz. Burj Al Arab). Gene Hazar sahiline Sydney'deki Opera Binası'nın benzeri inşa ediliyor. Sokaklarda Londra'dan getirilen nostaljik taksiler dolanıyor.

↘ PARİS'E BENZER NOKTALAR

Şehrin zengin havası özellikle Neftçiler Caddesi'nin şık butiklerle bezeli caddelerinde hissediliyor. Turistik Nizami (Torgovaya) Caddesi ve Çeşmeler Meydanı da yer yer bu havayı taşıyor.

Bakü'de bir Londra taksisi.

Nizami Caddesi

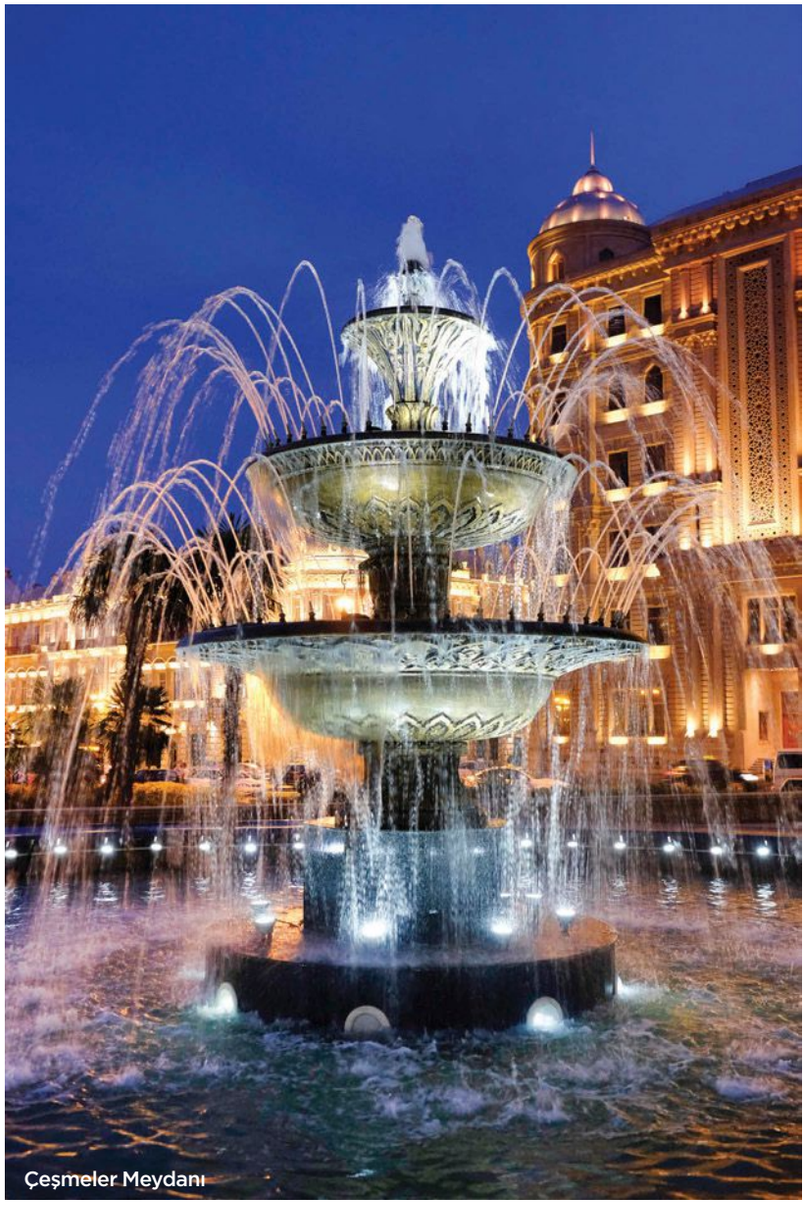

Çeşmeler Meydanı

Vagıf Mustafazade'nin müze evi.

AĞIR YASAKLAR ONU YOK EDEMEDİ: CAZ

Bir parkın köşesine kurulmuş mütevazı bir sahne, ya da bir evin önünden sokağı izleyen bir heykel... Bakü sokaklarında dolanırken caz ara ara sizi tevazuyla selamlayacak. Bir vakitler Bakü'de müthiş bir ilgi gören tür, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Stalin tarafından yasaklandı. Müzisyenler saksafon çalmaktan bile men edildi. Batı yandaşlığıyla suçlanarak hapse atılanlar, hayatını kaybedenler oldu. Yasaklar müziğin sesini kısa da onu yok edemedi, hatta ve hatta caza yeni bir tür armağan etti: Azeri cazı/caz mugam. Ünlü Azeri caz müzisyeni Rain Sultanov, bu hüzünlü geçmişi mükemmelen özetliyor:

"Nasıl ki, Afrikalılar özgürlüğü ve bağımsızlığı hayal etmiştir; Azerbaycan'da cazın tarihine bakınca da müzisyenlerin bağımsızlığa olan açlığını görürsünüz. (...) Belki de bu yüzden, Azerbaycan cazını dinlerken, plantasyonlarda çalışan Afrikalı bir işçi gibi gözlerimizi kapatır; engin yeşillikler ve mavi denizler görürüz..."

↘ **BİR CAZ MÜZİSYENİNİN EVİ:** 1960'larda Azeri cazına öncülük eden, ancak dünyanın geç tanıştığı Vagıf Mustafazade'nin Eski Şehir'deki müze evinde döneme bir bakış atılabilir. Sanatın bütün yasakları alt ettiğini görmek de ayrıca iyi gelebilir.

↘ **DİNLE!** Azeri ezgileriyle cazı birleştiren caz mugam'la tanışmak için iyi bir başlangıç: Nizami Aliyev / *Vagif Xatiresi.*

↘ **FESTİVAL ZAMANI:** Enteresandır, bugün Azerbaycan'da cazın sesini pek fazla duyamıyorsunuz. En popüler mekân, Nizami Caddesi üzerindeki Bakü Jazz Club. Bakü Caz Festivali de bu yıl 20-28 Ekim tarihlerine denk geliyor.

BİR YANI RAFİNERİ, BİR YANI BEACH: HAZAR DENİZİ

Hazar Denizi'nin rengi Marmara gibi soluk mavi, ama ondan epey farklı olarak dünyanın üçüncü büyük petrol ve doğalgaz rezervini barındırıyor. Bakü'nün biraz dışına çıktığınızda, denize kurulu petrol rafinerileri görülebiliyor. Bizzat tecrübe etmediğim için temizliği konusunda yorum yapamıyorum, ancak Bakülüler civardaki beach'lerden denize de giriyor. Merkezdeki Bakü Bulvarı'nda ise köpeklerini gezdirenler, yürüyüşe, koşuya çıkanları görmek olağan. Akşam saatlerinde kalabalıklaşan Küçük Venedik su parkının yapımı Sovyet dönemine dayanıyor. Restore edilen parkta gondollarla turlayabilirsiniz.

↘ MANZARA NEREDEN İYİDİR?

Hazar'a tepeden bakmak için Dağ Üstü Parkı'nın yolunu tutun. Ama rüzgâra dikkat.

↘ NOBEL KARDEŞLER'İN EVİ

Ünlü Nobel Kardeşler, petrolün başrol oyuncusuna dönüştüğü 19'uncu yüzyılın sonunda Bakü'ye gelerek, ilkel yöntemlerin yerine geliştirdikleri yeniliklerle, şehri dünyanın önde gelen petrol tedarikçilerinden biri haline getirmişler. 40 yıl boyunca Nobel Kardeşler'in evi olan Villa Petrolea da bir müze ev olarak gezilebilir.

DOĞUMAY / SEBATİ KARAKURT

GETTY IMAGES TURKEY / GARCIA JULIEN / HEMIS.FR

Zerdüşt Tapınağı Ateşgâh.

GETTY IMAGES TURKEY / JANE SWEENEY

Bakü yakınlarındaki çamur volkanları.

Bizim Çıralı benzeri Yanar Dag.

ATEŞE SAYGIDA KUSUR EDİLMİYOR

Günümüz Bakü'sünde ne Zerdüştler ne de ateşperestler var (ikisi aynı sanılsa da aslında farklı inançlar), ama Azerilerin dediği gibi "ruhlarında hâlâ ateşe hürmet var". Nasıl olmasın ki? Arap istilasına kadar Bakü, Zerdüştlüğün merkeziydi. Şehrin üzerine kurulu olduğu Abşeron Yarımadası bile için için kaynıyor. Dünyadaki bin çamur volkanından 400'ü bu yarımadada. Metan dolu çamur tepeciklerinden biri bu yılın başında patladı. Bizim Çıralı'ya benzeyen Yanar Dag da ilginç bir durak: 70 yıl önce burada bir çoban sigarasını toprağa atıyor ve o gün bugündür dağın bir bölümü yanmaya devam ediyor. Ateşi, "Tanrı'nın ışığı" olarak gören Zerdüştlerin kadim tapınağı Ateşgâh da gene Bakü yakınlarındaki Surahanı kasabasında. Yol boyunca, petrol platformlarına kurulu atbaşları, sızıntı ve hırsızlığa karşı açıktan geçirilen doğalgaz boruları görülüyor. 1800'lerin sonlarında civarda enerji sahaları açılınca, Ateşgâh'ın ortasındaki kutsal ateşi besleyen gaz da kesilmiş. Bugün gördüğünüz ateş sonradan yakılmış. Ateşin sönmesiyle mabet terk edilmiş.

↘ NASIL GİDİLİR?

Çamur volkanlarını ve kaya resimlerini görmek için adresiniz, UNESCO Dünya Miras Listesi'ndeki Gobustan Milli Parkı. Bizzat görme şansı bulamadığımız, Bakü'ye 64 km uzaklıktaki bölgeye günübirlik turlar düzenleniyor. Ateşgâh ise Bakü'ye 30 km mesafedeki Surahanı'da. Ateşgâh ve Yanar Dag'a gitmek için en iyisi taksi tutmak.

Bakü, Azerbaycan haritasının en doğu ucunda, Hazar kıyısında.

Bakü'de konserve kültürü çok yaygın.

Kutab

Dolma

Sac kavurma

Kutab

Taze Pazar

GETTY IMAGES/TURKEY / JANE SWEDNEY

Pratik bilgiler

• Azerbaycan para birimi Manat. 1 Manat, 2 TL'ye denk geliyor.
• Bakü saati, İstanbul'dan bir saat ileri.
• Şehir nüfusu 2 milyon civarında.
• Azeriler trafik kuralları konusunda Türklere rahmet okutuyor. Araç kiralamadan iyi düşünün.
• Londra'dan getirilen taksiler taksimetre açmak zorunda olduğu için daha pahalı. Uzun mesafe için diğer taksileri tercih edin ve mutlaka pazarlık yapın. Başta 50 Manat dedikleri bir yere, biraz pazarlıkla 10 Manat'a rahatlıkla gidebilirsiniz.

Nasıl gidilir?

İstanbul'dan Bakü'ye, Türk Hava Yolları ve Azerbaycan Havayolları'nın direkt uçuşları bulunuyor. Ortalama uçuş süresi 2 saat 45 dakika. Son dakika uçak biletleri pek ucuz sayılmaz, planınızı önceden yapmaya gayret edin. Biz, Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın davetlisi olarak, ülkenin havayoluyla uçtuk.

Havaalanında vize

Azerbaycan, bir süre önce havaalanında vize uygulamasına geçti (kara sınır kapılarında vize verilmiyor). Pasaportunuzu gösteriyor, bir form dolduruyor ve 10-15 dakika içinde, 10 dolar karşılığı bir aylık vize alabiliyorsunuz. Vize kolaylığının ardından, Bakü özellikle Arap ülkelerinden ve İran'dan turist akınına uğruyor. Kimi turistik noktaların İstiklal Caddesi'nin mevcut profilini yansıttığını belirteyim.

Ne yenir?

• Siyah hayvar çok ünlü, ama ateş pahası. Balık çiftliklerinde üretilen balıklardan elde edilen havyarın kilosu 10 bin dolara kadar çıkabiliyor. Genellikle 100 gramlık kutularda satılıyor. Daha düşük kalitede ve bir şekilde biraz zarar görmüş durumdaki havyarları ise çok daha ucuza marketlerde bulmak mümkün. Avlanması yasak olan beluga, yani mersinbalığının yumurtasını el altından satmak isteyenlere ise itibar etmeyin.
• Azeri mutfağının ağır topu, et yemekleri. Şiş kebaptan sac kavurmaya; pilavlardan (plov) mantı çorbasına (düşbere) ve gözleme benzeri kutab'dan dolma ve baklavaya tatlar bize yakın.
• Domates, salatalık, kişniş, tarhun ve dereotu gibi aromalı otlar, Frenk soğanı ve sivri biber sofraların demirbaşı.
• Yemeğin yanında bardakta komposto da ikram ediliyor. Eve de götürmek isterseniz, Taze Pazar'a, ya da marketlere bakabilirsiniz.

Bir parça sümüklü et?

Bakü uçağında hostesler size "hanımefendi" diye değil, "hanım" diye hitap ediyor; "emniyet" değil, "tehlikesizlik" kemerinizi bağlamanızı istiyorlar. Bakü'de birine teşekkür ettiğinizde, size "değmez" cevabını veriyor. Paraya "pul", zengine "milyoncu" denilen ülkede, "sigara çekmek de sağlamlığınıza ziyan vuruyor". Belki kulağa sıradan gelecek, ama bu ülkede o hep söylenegelen "kardeşlik" duygusunu gerçekten de hissediyorsunuz. Türkiye'den geldiğiniz anlaşılınca, samimi bir ilgiyle karşılanıyorsunuz. Bunda, aynı dilin farklı lehçelerini konuşmamızın da etkisi olmalı. Pek çok Azeri, sizinle Türkiye Türkçesiyle konuşmaya gayret ediyor. Biraz şaşkınlık ve pratikten sonra Azerbaycan Türkçesine alışacaksınız. Artık siz de garsondan "kemikli" et yerine, "sümüklü" et isteyebilirsiniz.

Bir Meksika geleneği

ÖLÜLER GÜNÜ

Ölümün günü mü olur? Eğer atalarınız Aztekler ise bal gibi de olur. Şu aralar Meksika sokakları, yüzlerine ürkütücü makyajlar yaptıran insanlarla doluyor, çocuklar kurukafa şekilli şekerler yiyor, aileler sevdiklerinin mezarlarına yemek taşıyor. Ölümün yaşamla, hüznün eğlenceyle kol kola gezdiği bu kadim geleneği yerinde deneyimledik.

Seçil Sağlam
s_saglam79@yahoo.com

ÖLÜ GELİN VE EŞİ
Metepec şehrindeki San Jerónimo Chicahualco Mezarlığı'nda ölü kılığına girmiş bir çift.

GETTY IMAGES TÜRKİYE / MARIO VAZQUEZ / STRINGER

Ölüler Günü

Ölüler Günü'nde Pátzcuaro şehrinde akşamüstü bir mezarlık.

1 NASIL ORTAYA ÇIKTI?

Meksikalıların ataları olan Aztekler, ölümü bir son olarak düşünmez; yeniden doğuşun parçası olarak görürlerdi. Ölenlerin ruhunun bir parçasının dünyada, sevdikleriyle kaldığına inanır; onları da çeşitli ritüellerle onurlandırırlardı. İşte bu kadim geleneğin Katolik inancıyla birleşimiyle Ölüler Günü (Día de Muertos) ortaya çıktı. Her yıl kasım ayında, Meksika ve ABD'deki Meksikalılar arasında kutlanan günde, ölenlerin ruhlarının dünyayı ziyaret ettiğine inanılıyor. 1 kasım gecesi bebeklerin, çocukların ve gençlerin, 2 kasım gecesi de yetişkinlerin ruhlarının yeryüzüne geldiğine inanılıyor.

2 ÖLÜLER NEDEN BU KADAR ŞENLİKLİ ANILIYOR?

İnanca göre, bu iki gecede, ölenler ve hayattakiler kavuşuyor. Meksikalılar, ölmüş yakınlarının ziyaret edeceği düşüncesiyle "bayram"dan önce evlerini temizliyor, mezarlıkları kadife çiçekleriyle süslüyor, mezar ve sunaklara ölen yakınlarının sevdiği yiyecek ve içecekler ile ona ait objeler, fotoğraflar, kâğıttan iskeletler, kurukafa şekerlemeler ve boy boy mumlar bırakıyor. Ressam Frida Kahlo gibi sembol isimler için de sunaklar hazırlanıyor. Bu sunaklar ekim ayından itibaren evlerde, dükkânlarda, restoranlarda, sokaklarda yerlerini alıyor.

3 MEZARLIKLARDA NELER OLUYOR?

1 ve 2 kasım geceleri aile bireyleri mezarlıklara giderek, ölen yakınlarının mezarları başında sevdiği şarkıları söylüyor, sevdiği yemekleri yiyor. Mezarlıklarda dolaşan estudiantina müziği grupları da neşeli parçalarla ölüleri onurlandırıyor.

4 POLİTİK YÖNÜ NEREDEN ÇIKTI?

1900'lerin başında Meksikalı çizer José Guadalupe Posada, Ölüler Günü'ne dair bir dizi nüktedan ve satirik iskelet çizim ("calavera" serisi) yaptı. Bu çizimler, toplumun hali vakti yerinde,

GETTY IMAGES TURKEY / DERWAL FRED

Ressam Frida Kahlo için hazırlanan sunaktan bir detay.

GETTY IMAGES TURKEY / VINCENT ISORE/IP3 / CONTRIBUTOR

GETTY IMAGES TURKEY / DOUGLAS SACHA

Sunaklara, ölen kişinin sevdiği yiyecekler de konuluyor.

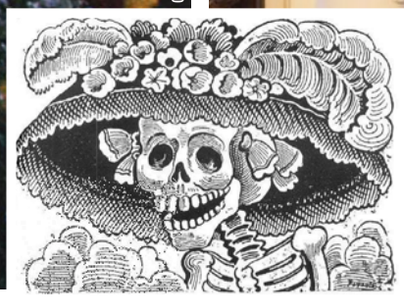

Festivalin sembolü olan La Catrina, Posada'nın çizimi ile hayat bulmuştu (solda ve üstte).

kibirli karakterleri ve de dönemin faşist yönetimi ile ince ince dalgasını geçiyor; her insanın eninde sonunda ölümle tanışacağını hatırlatıyordu. En popüler olanı da elegan giyimi ve seçkin sınıfa ait olduğu belli olan şapkası ile kadın iskelet figürü La Catrina'ydı. Hükümetin öfkesini, halkın ise kalbini kazanan bu çizimler artık Ölüler Günü'nün simgeleri.

5 NİYE HER YERDE KURUKAFA FİGÜRLERİ VAR?

Sokakları, Michael Jackson'ın *Thriller* parçasının zombi dolu klibine çeviren de işte bu "calaca" ya da "catrina" adı verilen renkli iskelet ve kurukafa figürleri ile onlara öykünen insanlar… Enstrüman çalan, bisiklete binen, dans eden, yemek yiyen ve pek çok dünyevi aktiviteyi yapmaya devam eden calaca'ları Ölüler Günü dışında da görmek isterseniz, Mexico City'deki Museo de Arte Popular'a uğrayabilirsiniz. ☞

James Bond filmi *Spectre*'nin açılış sahnesi.

6 BİR TURİSTİN ORADA İŞİ NE?

"İnsanların ölülerini andığı bu özel günde benim orada işim ne?" diye düşünebilirsiniz. Ama Ölüler Günü uzunca süredir turistlerin ilgi gösterdiği bir aktivite. Zaten bu iki gecede mezarlıklarda da neredeyse "parti" havası esiyor. Gece karanlığında, bakımlı ve mumlarla iyice aydınlatılmış mezarlıkların arasında dolaşmak ilginç bir deneyim, ama kalabalık nedeniyle ortam hayal ettiğiniz kadar otantik olmayabilir. Mezcal (tekila gibi sert bir Meksika içkisi) içip müzisyenlere eşlik eden turistlerle dolu mezarlıklar, ölüme yüklediğimiz anlamlarla ilginç bir kontrast oluşturuyor. Meksikalıların ölümle ilişkisi de bu zaten: Gelenekleri aracılığıyla ölümü hayatın içine dahil ediyorlar.

7 GİTMEDEN ÖNCE NE İZLEYELİM?

James Bond serisinin yeni nesil filmlerinden *Spectre* (2015), Mexico City'deki Ölüler Günü kutlamalarıyla açılıyor. Şehrin, görkemli kolonyal mimari örnekleriyle dolu en eski bölgelerinden Centro Histórico'da başlayan film, kutlama hakkında bilgi değil, ama fikir verecektir. Meksika'nın ilk Oscar adayı filmi olan *Macario* (1960) da bu gelenek üzerine kurulu, gerçeküstü bir yapım.

8 YÜRÜYÜŞ VAR MI?

Normalde Ölüler Günü yürüyüşü yapılmıyor. Ama ülkenin turizm ofisi James Bond'a özenince, 2016'da Mexico City'deki Avenida Reforma'da kostüm partisi tadında bir yürüyüş yapıldı. Yürüyüş kimilerini memnun etse de, "James Bond'u burada çektiler ve şimdi geleneksel Ölüler Günü yürüyüşümüz oldu. Bakalım (vali) *Da Vinci Şifresi*'ni okuyunca neler olacak" gibi eleştiriler de mevcut. Yürüyüşün bu yılki tarihine ilişkin olarak ise henüz net bir açıklama yok.

9 NERELERDE KUTLAMALI?

Meksika'nın büyük küçük tüm şehirlerinde bu güne özel etkinlikler düzenleniyor. Ekim ayının son geceleri ve kasım başında Oaxaca, San Miguel de Allende, Michoacán ve Mexico City (özellikle Coyoacán semti) başlıca duraklar.

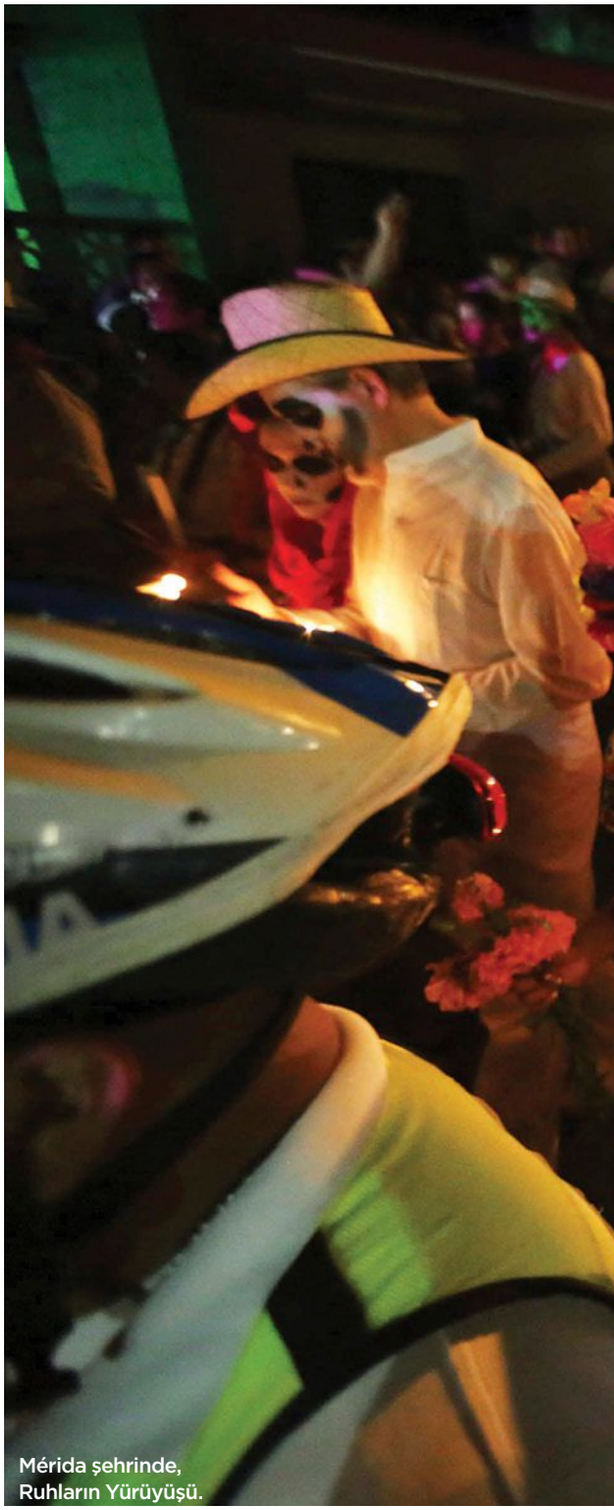

Mérida şehrinde, Ruhların Yürüyüşü.

10 KOSTÜM GİYEBİLİR MİYİM?

Evet, sokaklarda kurulan stantlarda rengârenk kostümlerden iskelet kılıklarına, takma kirpiklerden dantelli ve tüylü şapkalara çeşit çeşit aksesuar ve kostüm bulabilirsiniz.

11 YA MAKYAJ?

Adresiniz, yine sokaklardaki stantlar. Mexico City'deki kutlamalarda şehrin ünlü makyaj stüdyoları da cadde boyunca stantlar kuruyor. ☞

GETTY IMAGES TURKEY / VINCENT ISORE/IP3 / CONTRIBUTOR

Oaxaca'ya gitmişken

Festival atmosferinin en iyi yaşandığı Oaxaca gibi büyük otellerin olmadığı şehirlere böyle kalabalık bir dönemde rezervasyonsuz giderseniz, istediğiniz otelde kalamayabilir ve yüksek fiyatlarla karşılaşabilirsiniz. Hazır bu şehre gitmişken, merkeze 20 dakika mesafedeki Zapoteklerdan kalma antik şehir Monte Albán'ı ve yarım saat mesafedeki dünyanın en büyük gövdeye sahip ağacı Árbol del Tule'nin bulunduğu Santa María del Tule'yi görün. Oaxaca'da Ölüler Günü zamanında daha bir renklenen Benito Juárez ve 20 de Noviembre pazarlarını da kaçırmayın.

GETTY IMAGES TURKEY / ALEJANDRO MEDINA / STRINGER

Mexico City'de caddeye kurulu bir makyaj stüdyosu.

Mexico City'de yürüyüşe katılan çocuklar.

GETTY IMAGES TURKEY / VINCENT ISORE / IP3 / CONTRIBUTOR

Ölüler Günü

San Miguel de Allende'deki La Parroquia Kilisesi'nin önünde Ölüler Günü anması.

GETTY IMAGES TURKEY / DANITA DELIMONT

Kutlama havası akşam artıyor, ama Oaxaca sokakları gündüz de gördüğünüz gibi.

GETTY IMAGES TURKEY / MELISSA ROMNELL

Ölüler Günü ekmeği: Pan de muerto.

12 NE BEKLEMELİ?

Sokaklarda gece gündüz dolaşan bandoların peşi sıra dans etmek, kostümleri içinde eğlenenleri izlemek, iskelet maketleriyle dolu mekânları fotoğraflamak, yemek stantları, balon ve oyuncak satıcıları arasında dolanmak çok keyifli. Amaaa... her ne kadar sokaklara karnaval havası hâkim olsa da Ölüler Günü'nün çıkış noktasının bambaşka olduğunu unutmayın. Sadece tuhaf kılıklara bürünüp sokaklarda çılgınlık edebileceğiniz bir çeşit Cadılar Bayramı (Halloween) değil bu. Evet, o beklentiyle gelecek olanlar bunu bulacak, ama ne olursa olsun mezarlıklardaki hüzün sarsıcı. Mezarların başında yemek yiyen, müzik yapan, sohbet eden aile üyelerinin kaybedilen yakınlarını onurlandırmasına saygı göstermek gerek.

13 NE YENİR?

Tabii ki Ölüler Günü ekmeği. Geleneğin önemli parçalarından biri de yalnızca bu dönemde yapılan bu ekmek (pan de muerto). Portakal ile tatlandırılarak yapılan, pembe şekerle kaplanan ve ortasına hamurdan bir Catrina'nın yerleştirildiği ekmekler pastane ve fırınlarda satılıyor. Günün ana yemeği ise tavuk veya domuz etinden yapılan acı, çikolata ve fıstık soslu yemek. Balkabağı şekerlemesi, pirinç pudingi, mısır dolması ile şeker veya çikolatadan kurukafalar da spesiyaller arasında.

14 SON BİR NOT...

Bu eşsiz anları akıllı telefonunuzla kaydedebilirsiniz, ama çoğu yerde ışığın yetersiz kalacağını hatırlatayım. Profesyonel sonuçlar için yanınızda gerekli ekipmanı getirmelisiniz. Tabii fotoğraf ayarları ile zaman geçirmek yerine geceye tam anlamıyla nüfuz etmek ve zihne kaydetmek de iyi bir alternatif.

15 BİLET ALMAK GEREKİR Mİ?

Hayır. Ekim ayının son haftası-kasım ayı başında Meksika'da olmanız ve etkinlik yapılan meydanları, stantları takip etmeniz ve gece açık olan mezarlıkları ziyaret etmeniz yeterli.

16 NASIL GİDİLİR?

Türkiye'den Meksika'ya henüz direkt uçuş bulunmuyor. Air France, KLM veya Lufthansa ile Avrupa üzerinden Mexico City'e uçabilirsiniz. Buradan Oaxaca'ya iç hat uçuşlarıyla veya 7-8 saatlik konforlu bir otobüs yolculuğuyla gidebilirsiniz. San Miguel de Allende ise Mexico City'e araçla 4 saat mesafede. Gerçekten görülmesi gereken canlı ve fotojenik bir şehir. ❐

YAZAR HAKKINDA

Gezi yazarı. İngilizce öğretmenliği okuduktan sonra turizmin çeşitli alanlarında çalıştı. Katar ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşadı. Çeşitli dergilerde gezi yazıları yayımlanıyor. Bir yıldır, ilk görüşte vurulduğu Meksika'da yaşıyor.

DÖRT AYAKLI SEYAHAT

Şehir hayatının boğuculuğu, sosyal medyanın yaygınlaşması, boşanma oranlarındaki artış derken, günümüz insanı giderek yalnızlaşıyor. 21'inci yüzyıl bizleri suni dostlarla baş başa bırakırken, saf ve temiz duygularla kurulan ilişkileri arar olduk. Belki de bu yüzden, evcil hayvanlarımıza artık her zamankinden çok düşkünüz. Bu uğurda yaşam stilimizi değiştiriyor, evlerimizde onlara özel alanlar açıyor, kendi sağlığımıza göstermediğimiz özeni onlara gösteriyoruz. Evcil hayvan sahibi olmak tatil programlarını da karmaşıklaştırıyor. Uçak, deniz ve demiryollarında bazı kısıtlamaları göze almanız gerekiyor. Bu aşamaları geçtiniz diyelim, evcil hayvan için istenen ekstra ücretler hiç de küçümsenecek rakamlar değil. Sizi evcil hayvanınızla kabul edecek otel bulmak da ayrı bir dert. Evet, hayvan otelleri, ya da konaklama yerleri hızla çoğalıyor. Ama kendi deneyimlerimden de biliyorum ki, can dostlarınız oralarda terkedilmiştik duygusuna kapılıp bunalıma giriyor. Beş yılda sadece bir kez hayvan oteline bıraktığım köpeğimiz Romeo, ayrı kaldığımız dört gün boyunca ne yemiş, ne de içmiş, bir köşeye sinip dış dünyaya kendini kapamış. İşte bu rehber de küçük dostlarını yalnız bırakamayanlar için... ☞

Erdal İpekeşen
eipekesen@doganburda.com

Bir evcil hayvanınız varsa, tatile çıkmanın, onu arabanın arka koltuğa oturtup direksiyona geçmekten ibaret olmadığını bilirsiniz. Yolculuk bir yana, sizi evcil hayvanınızla kabul edecek otel bulmak bile derttir. Biraz da konfor isterseniz işiniz daha da zorlaşır. Çünkü üst kategorideki pek çok otel ve tatil köyü evcil hayvan kabul etmez. Peki, hepsi öyle mi?

GETTY IMAGES TURKEY / AGENCY ANIMAL PICTURE / CONTRIBUTOR

Evcil hayvanlarla seyahat

Özel ihtiyaçları olan kişilerin rehber köpekleri için kurallar daha esnek.

GETTY IMAGES TURKEY / JUSTIN SULLIVAN STAFF

Evcil hayvanlar, uçakların kargo bölümlerindeki özel alanlara kafeste alınıyor.

UÇAKLA ULAŞIM KISITLAMALARA TABİ

Evcil hayvanınız sizinle beraber uçağa binecekse, aşı karnesi ve sağlık belgelerinin mutlaka yanınızda olması gerekiyor. Yurtdışına seyahat edecek hayvanlar için ayrıca evcil hayvan pasaportu gerekiyor.

Kafesi ile birlikte 8 kilograma kadar olan dostlarımız kabin içine alınabiliyor. Daha ağır olanlar ise bagaj bölümündeki özel bölümde seyahat ediyor. Bu bölümler, hayvanların dışarıdaki hava koşullarından etkilenmemesi ve sağlıklı solunum yapabilmesi için hazırlanıyor. Gene de hayvanların kargo bölümünde taşınması konusundaki son kararı pilot veriyor. Eğer ki pilot uçuş öncesi havalandırma koşullarının yeterli olmadığını bildirirse, hayvanlar taşınamıyor. Bu yüzden bilet alırken veya rezervasyon yaptırırken evcil hayvanla seyahat etmek istediğiniz bildirmenizin önemi büyük. Bazı uçuşlarda havayolu şirketlerinin hayvan kabul etmediğini, ya da sayı sınırlaması getirdiğini de unutmayın.

Evcil hayvanların uçabilmesi için 12 hafta, yani üç aydan büyük olması gerekiyor. Saldırgan ırkların üyesi olanlar ve hamile hayvanlar da uçuşa kabul edilmiyor.

İngiltere, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar, dünyada evcil hayvanınızla birlikte gidemeyeceğiniz üç ülke. Bu ülkelerde yaşayanlar evcil hayvanlarıyla yurtdışına çıktıklarında, dönüşte onları gümrük kapılarında en az 20 gün karantinaya bırakmak zorunda kalıyor. Hayvanların tekrar ülkeye kabul edilmemeleri de ayrı bir risk.

HANGİ HAVAYOLU, NASIL BİR UYGULAMA?

Ülkemizdeki havayolu şirketlerinin evcil hayvanlar konusunda birbirinden farklı kuralları bulunuyor. Türk Hava Yolları'nda evcil hayvan kontenjanı uçuşa göre değişiyor. Kabin içinde taşınacaksa kafesin ebatlarının 23x40x55 santim olması ve ağırlığının 8 kilogramı geçmemesi gerekiyor. Aynı uçuşta -uçağın kontenjanıyla sınırlı olmak kaydıyla- yolcular iki kafes verme hakkına sahip. Ama kafeslerden sadece biri kabine alınıyor. Hayvanın ağırlığı kafesiyle birlikte ister 1, ister 8 kilogram olsun 70 liralık sabit ücreti ödüyorsunuz. Tabii kafesi de oturduğunuz koltukta kucağınızda taşımanız gerekiyor. Kargo bölümünde ise 70 lira artı her kilo için ekstra bagaj ücreti alınıyor.

İNGİLTERE, BAE VE KATAR'A, EVCİL HAYVANLARLA GİRİLEMİYOR.

Pegasus Hava Yolları ise kabine 55x40x20 santim ölçülerinde ve ağırlığı 8 kilogramı geçmeyen kafesleri kabul ediyor. Her uçuşta, maksimum altı kafeste toplam 12 evcil hayvan kabinde taşınabiliyor. 8 kilogramın üzerindekiler gene kargo bölümünde yolculuk yapıyor, ki bu bölümde her uçuşta maksimum altı kafes ve sekiz hayvana izin veriliyor. Evcil hayvanın yiyecek ve içeceklerinden sahibi sorumlu oluyor. Gecikmeli durumlarda ise destek sağlanıyor. Pegasus yurtiçi uçuşlarında kabin içi uçan evcil hayvanlar için 60 lira, kargo bölümünde taşınan 8-15 kilogramlık hayvanlar için 120 lira, 15 kilogram üzeri hayvanlar içinse 180 lira alınıyor.

Atlas Jet'in uçuş kuralları da Türk Hava Yolları ile benzerlik gösteriyor. Aynı kafeste iki köpek ve iki kuş taşınabiliyor. Fiyat ise 50 lira.

Onur Air'de de kafesi/taşıma çantası ile birlikte 8 kilogramı aşmamak koşuluyla kedi, köpek veya kuş taşınabiliyor. Ağırlıkları sınırı geçmediği sürece aynı kafes/taşıma çantasında aynı türden iki hayvan birlikte de taşınabiliyor. Kafes/çantanın 45x35x20 santim ölçülerinde olması gerekiyor. Havayollarının filosundaki her uçakta havalandırma/ısıtma sistemli kargo bölümü bulunmadığı için -ağırlığın 8 kilogramı geçtiği durumlarda- ön rezervasyon kabul edilmiyor.

Bu şirketlerin tamamı görme ve/veya duyma engelli yolculara refakat eden rehber köpekleri ücretsiz olarak taşıyor. Ağızlık takma şartı getirilebiliyor.

GETTY IMAGES TURKEY / DAVID MCNEW / STAFF

GETTY IMAGES TURKEY / PHOTO BY ROBERT MOONEY

Uçağa alınmayan yasaklı köpek cinsleri
American Pit Bull, Pit Bull Terrier, American Staffordshire Tverrier, Presa Canario, Chow Chow, Rottweiler, Doberman, Mastiff, Bulldog, Caukasian, Boxer, Japon Tosası, Arjantin Dogo, Brezilya Mastısı ve Napoli Mastısı.

CRUISE'LAR ONLARA KAPALI

Deniz yoluyla ulaşımda ise farklı kurallar uygulanıyor. Cruise gemilerine evcil hayvan kabul edilmezken, Türkiye'de faaliyet gösteren feribot ve deniz otobüsü gibi ulaşım araçlarında aşı karneleri yanında olmak kaydıyla evcil hayvan taşınıyor.

Deniz otobüslerinde evcil hayvanlar, kafeslerinde ve görevlilerin gösterdiği yerde taşınıyor. Kafese sığmayacak büyüklükteki hayvanlar ise ağızlıkları ile yine görevlilerin gösterdiği yerde yolculuk edebiliyor.

Kafesteki kuşlar ise yolcu salonlarına kabul ediliyor.

TREN İÇİN KUCAKTA TAŞIMA ŞARTI

Demiryollarına gelince... Devlet Demir Yolları, kuş, kedi, balık ve küçük köpek gibi evcil türleri, sahibinin dizinin üzerinde taşıyabileceği ağırlık ve hacimden büyük olmamak kaydıyla kabul ediyor.

Evcil hayvanın koltukta hasar ve kirliliğe yol açmaması, koku ve gürültüsüyle diğer yolcuları rahatsız etmemesi gibi şartlar da bulunuyor.

YA KONAKLAMA?

Yolculuk kısmı işte böyle… Ama evcil hayvanla tatil planının en önemli kısmı, konaklamayı nerede yapacağınız sorunu. Çünkü Türkiye'de hâlâ çok sayıda otel ve tatil köyü, evcil hayvan kabul etmiyor. Buna üst kategori olanlar da dahil.

Eğer ki bu konuyu netleştirmeden rezervasyon yaparsanız kötü bir sürprizle karşılaşabilir, tesisin kapısından adım atamayabilirsiniz. Halbuki Avrupa ülkelerinde şehir otellerinde bile bu gibi yasaklar yok denecek kadar azaldı. En azından "özel oda" gibi tedbirler alıyorlar.

Ama gözünüz korkmasın; evcil hayvanla tatil yapabileceğiniz çok sayıda otel var tabii ki. Ancak standart kural ve fiyatlardan söz edemeyiz. Evcil hayvan kabul eden bazı üst sınıf oteller üzerinden, kural ve fiyatlara bir göz atalım isterseniz. ☞

Köpeğimiz Romeo ile havuz başında.

Otellerin bazıları hayvanların dolaşımını kabul ederken, bazıları da özel odalar oluşturuyor.

GETTY IMAGES TURKEY / BOSTON GLOBE / CONTRIBUTOR

Hapimag Resort Sea Garden (Bodrum):
Bodrum Gökova'da, deniz manzaralı teraslar, büyük bahçeler ve ormanlarla çevrili otelin 282 standart odası ile 3 süitinden bazılarında evcil hayvanınızla beraber ekstra ücret ödemeden konaklayabilirsiniz.

Rixos Premium Belek (Antalya):
Tek başına küçük bir kasaba büyüklüğündeki otel, sadece 8 kilograma kadar olan evcil hayvanları kabul ediyor. Ekstra 275 TL ücret ödemeniz gerekiyor.

Argos in Cappadocia (Nevşehir):
Türkiye'nin en özel coğrafyalarından birinde yer alan otelde, eğitimli köpeğiniz odada, ya da köpeklere özel bölümde kalabiliyor. Ekstra ücret ödemeniz gerekmiyor.

The St. Regis (İstanbul):
Boğaz manzarasına nazır, Ortaköy, Beşiktaş, Nişantaşı ve Taksim gibi merkezlere yakın otelde, 40 kilograma kadar evcil hayvanların konaklamasına izin veriliyor. Evcil hayvanlara oyuncak, yatak ve mama veriliyor. Günlük 100 TL ek ücret alınıyor.

Murat Reis Ayvalık (Balıkesir):
Paşa Koyu'ndaki dört yıldızlı otelde, 30 kilograma kadar olan evcil hayvanlarla konaklanabiliyor. İki bölümden oluşan bungalovlarda evcil hayvana özel yatak ve yemek veriliyor. Ekstra 105 TL ödeniyor.

Otel Kaikias (Bozcaada):
Ada merkezindeki eski bir Rum evinden dönüştürülen otelde, kedi-köpeğiniz rahatlıkla dolaşabiliyor. Ek ücret alınmıyor.

Kapari Otel (Alaçatı):
Alaçatı Port ve Sörf Merkezi'nin yamacındaki 22 odalı otel, son derece hayvansever. Evcil hayvanlar için konuklardan alınan 50 TL'lik ek ücret, kimsesiz hayvanlar yararına çalışan bir vakfa bağışlanıyor.

Kempinskl Hotel Barbaros Bay (Bodrum):
Yalıçiftlik'te bulunan, Gökova Koyu'na nazır otel, 8 kilograma kadar her odada en fazla iki evcil hayvanı kabul ediyor. Hayvanlar -kafes içinde dahi olsa- yeme-içme alanlarına, plaj ve çevresine alınmıyor. Rehber köpekler haricinde, evcil hayvan başına 20 Euro ek ücret alınıyor. Otelden ayrılırken odanın ekstra temizlik ihtiyacı olduğu belirlenirse 75 Euro daha istenebiliyor.

Simurg Inn (Ayvacık):
Ahmetçe Köyü'nde, 4 oda ve 1 taş evden oluşan otelde, bir hayvanseverin aradığı ortam mevcut, zira otel sahibinin de köpekleri var. Siz kafa dinlerken, köpeğiniz özgürce koşup oyun oynayabilir. Evcil hayvanlar için ek ücret alınmıyor.

The Marmara (Antalya-Bodrum):
Antalya merkezde falezlerin üzerine kurulu, Bodrum merkezde Ege manzaralı The Marmara otellerinde evcil hayvanlarınız sizinle beraber konaklayabiliyor. Yeme-içme mekânları hariç tesisin her noktası can dostlarınıza açık. Ek ücret alınmıyor.

The Cappadocla Hotel (Nevşehir):
Ürgüp'te peri bacaları manzaralı otel, büyük ırktan köpekler hariç tüm evcil hayvanlara açık. Ek ücret ödenmiyor.

Sheraton Otel (Ankara):
Başkentin merkezinde, iş ve gezi amaçlı konaklamalar için ideal Kavaklıdere'de bulunan 311 odalı otele evcil hayvan kabul ediliyor. 3 gün için 20 Euro gibi bir miktar talep ediliyor.

Martı Resort Otel (Marmaris):
Ilıca bölgesindeki 283 odalı otele iri cins evcil hayvan kabul edilmiyor. 5 kilograma kadar kedi ve köpeğinizle konaklayabileceğiniz otelde, günlük 20 Euro ek ücret ödüyorsunuz.

Crowne Plaza (İstanbul):
Florya'daki otele evcil hayvan kabul ediliyor. Bu otel için de günlük 20 Euro'yu gözden çıkarmanız gerekiyor. ❐

Gurme Travel

Güzin Yalın
info@ruhungidasikitaplar.com

HAZIRLANIN, HASADA GİDİYORUZ

İmkânı olan herkes bir ara kalkıp bir hasat yerine gitmeli. Ama "hangisi"ne, "ne zaman" ve "nasıl" mı? İşte yol haritanız.

GETTY IMAGES TURKEY / PETER ADAMS

Gurme Travel: Hasat

Gordes Köyü'nde lavanta vakti, Provence.

Isparta'da gül hasadı.

İstanbul'da balık sezonu.

GETTY IMAGES TURKEY / CHRIS MCGRATH / STAFF

Gelin biraz hayal kuralım. Mesela aylardan temmuz olsun. Uçsuz bucaksız gibi görünen bir düzlükte tek başına yükselen bir ağacın altında uzanmış olun. Kulağınız, üzerinizde uçuşan tembel arıların vızıltısında; yaprak bile kıpırdamayan havada mis gibi bir çiçek kokusu… Çevrenizde gözünüzün alabildiğince eflatun ve mor desenli bir halı serili sanki. Saçları güneşten sararmış, hasır şapkalı küçük çocuklar bitkilerin arasında kovalamaca oynuyorlar. Birazdan öğlen olacak ve Fransa kırlarının ünlü yemek sofralarından birine davet edileceksiniz. Filmlerde gördüklerinize benzemek için dişlerinizin arasında tuttuğunuz ot parçasını atıp yavaşça doğruluyorsunuz ve tarlada çalışanların arasındaki yerinizi almaya gidiyorsunuz. Provence'ta bir lavanta hasadındasınız.

Ama isterseniz zamanı biraz öne çekip lavantaları güllerle değiştirir, mekânı da hafifçe kaydırıp Fransa'dan uzaklaşırsınız. Aylardan haziran olur şimdi ve Isparta'da gül hasadına gelmiş olursunuz. Sahne değişecek, havadaki çiçek kokusu değişecek, sofradaki yemekler değişecek, ama bir hasadı bir köyün insanlarıyla birlikte yaşamanın keyfi değişmeyecektir.

Ya da kalkıp öteden beri merak ettiğiniz Kara Kıta'ya gelmişsiniz. Ağustos sonu, eylül başı günlerdesiniz. Olağanüstü manzaraların sarhoşluğunu ve yerel pazarların rengârenk büyüsünü üzerinizden atmadan, Gana'da Ashanti kabilesine ait bir köyün konuğu olmuşsunuz. Çevrenizde neşeli insanlar, renk renk giysiler, türlü çeşitli masklar, ritmik müzik ve de karmaşa… Az sonra yerli kadınlar başlarının üzerinde taşıdıkları dolu sepetlerle köyün ortasında kurulu büyük sofraya geliyor. Birazdan, mahsul için ruhlara teşekkür etmek üzere geleneksel davul müziği eşliğinde şükran dansına başlayacaklar ve siz de onlara katılarak kabile halkıyla birlikte coşacaksınız. Gana'da, Homowo Festivali'ndesiniz ve belki adını bile duymadığınız yam bitkisinin hasadını kutlamaktasınız.

Bu sefer, şıkırtılı bir denizin kenarındasınız. Kıyıda balıkçı tekneleri ağlarındaki balıkları boşaltıyorlar. Balıkların oynaşırken yarattığı ışıltıdan gözünüzü alamıyorsunuz. Arkada bir yerlerden kemençe sesi geliyor birden ve bolluk dolu balık hasadını kutlamak isteyen balıkçılar, onları karşılamaya gelenlerle birlikte horon vurmaya başlıyorlar. Bir anda, sizi ne zaman aralarına çektiklerini bilemeden, neşeyle, mutlulukla dans ederken buluyorsunuz kendinizi. Balıkçılara uyarak yaptığınız bu dans ağlardaki hamsilerin kıpırtısını andırıyor fena halde. Aylardan kasım ve Trabzon dolaylarında bir yerde, buralıların "balık hasadı" diye adlandırmakta ısrar ettiği bereketli balık sezonunun tadını çıkartmaktasınız. ☞

BU YIL HANGİ HASAT FESTİVALLERİNİ YAKALAYABİLİRİM?

Bala Yaban Mersini Festivali, Kanada.

EKİM

Adana Lezzet Festivali: Üç günlük lezzet festivalinin son gününe narenciye ve pamuk hasadı da dahil edilmiş. *6-8 Ekim, www.adanalezzetfestivali.com*

Kaman Ceviz Kültür ve Sanat Festivali: Kırşehir'in ünlü Kaman cevizinin hasat vakti. *7-8 Ekim, www.kaman.bel.tr*

Ulusal Elma Hasadı Festivali: ABD Biglerville'de büyük bir elma festivali. *7-8 Ekim/14-15 Ekim, www.appleharvest.com*

Bala Yaban Mersini Festivali: Kanada'da hem eğlenceli hem leziz bir festival. *13-15 Ekim, www.balacranberryfestival.on.ca*

Fransa Alsace üzüm hasadı: Bölgedeki üzüm hasadı ekim sonuna kadar sürüyor.

İstriya Trüf Günleri: Hırvatistan'ın İstriya bölgesinde beyaz trüf sezonu eylülde başlıyor, aralık ayına kadar sürüyor. Buzet, Livade, Motovun ve Oprtalj'da festivaller yapılıyor. *www.trufflehuntingcroatia.com*

Ulusal Elma Hasadı Festivali, ABD.

Adana Lezzet Festivali

Turpların Gecesi, Meksika.

GETTY IMAGES TURKEY / PATRICIA CASTELLANOS / STRINGER

KASIM

Ayvalık Zeytin Hasat Günleri: İnternet siteleri geçen yılda takılı kalmış durumda, ama hasat günleri bu yıl da devam ediyor. *3-5 Kasım, www.ayvalikhasatgunleri.com*

Ludwigsburg Balkabağı Festivali: Almanya'daki Balkabağı Festivali türünün iddialı örneklerinden. *5 Kasım'a kadar, www.kuerbisausstellung-ludwigsburg.de*

Olivagando: İtalya'nın Magione bölgesinde zeytin hasadı. *19-20 Kasım.*

Fransa üzüm hasadı: Bazı üzüm türlerinde hasat ekim ve kasım aylarına bırakılıyor.

Languedoc-Roussillon kestane ve üzüm festivalleri: Fransa'nın St Pons de Thomières kasabasındaki kestane festivali Fête de la Châtaigne'i *(28-29 Ekim),* Olargues kasabasındaki Fête du Marron et du Vin Nouveau festivali izliyor *(4-5 Kasım).*

Noche de Rábanos (Turpların Gecesi): Meksika'nın Oaxaca şehrinde, turpların şekilden şekile girdiği bir festival. *19-20 Kasım.*

Ludwigsburg Balkabağı Festivali, Almanya.

GETTY IMAGES TURKEY / THOMAS KIENZLE / STRINGER

Alsace'ta üzüm hasadı, Fransa.

GETTY IMAGES TURKEY / KIRILL RUDENKO

Vietnam Mu Cang Chai'da geleneksel yöntemle pirinç hasadı.

Gene uzaklara gidelim. Başında kocaman geniş kenarlı konik bir şapka olan yaşlı bir adam, beline kadar girdiği suyun içinde, elindeki uzun sopaların ucunda tuttuğu kuklaları çeşitli biçimlerde konuşturup dans ettiriyor. İzleyenler sevinç çığlıkları atarken, sahnenin değiştiğini belirtmek için arkasındaki pirinç tarlalarının arasında gözden kayboluyor ve farklı kuklalarla yeniden önünüzde beliriyor. Tarlanın kenarında, bulabildiğiniz tek kuru noktadasınız. Belki ellerinizde rengârenk kâğıt fenerler, tamamı suyun içinde gerçekleşen bu gösteriyi birlikte seyrettiğiniz çiftçilerin coşkulu mutluluğu, tepenizde amansız bir sivrisinek bulutu… Ve siz nedense sineklerden rahatsız olmayı aklınıza bile getirmeyecek kadar keyiflisiniz. Aylardan mayıs (veya isterseniz eylül) ve Vietnam'da bir yerde, pirinç hasadının gözde eğlencesi su kuklalarını seyretmektesiniz.

Fazla mı uzaklara gittik? Eğer sabrınız kaldıysa, bir durağımız daha var. Bu seferki adresimiz, İrlanda'da bir köy. Uzakta, sislerin arasında tüm ihtişamıyla bir şatonun silueti görülüyor. Galiba zamanda da seyahat ettik bu kez, çünkü ortaçağda bir hasat şenliğindeyiz. Mevsim sonbahar; önümüzdeki tarlada balyalar halinde istiflenmiş arpalar duruyor. Toprağa çapraz saplanmış iki yabanın üzerine tünemiş simsiyah bir karga, tarlanın kıyısından bizi seyrediyor. Az ilerideki açık alanda yakılan ateş çoktan hızını almış bile; yakındaki köyün gençleri etrafında dans edip gülüşüyorlar. Sonra birden bir ışık iniyor tarlalara. Zamanda seyahat edelim, derken işleri iyice karıştırdık mı ne! Antik Yunan uygarlığının, elinde altın rengi tanelerle dolu buğday başağı taşıyan Hasat Tanrıçası Demeter ile karşı karşıya buluyoruz kendimizi. İnsanlara bu yıl da verdiği bolluğun keyfini çıkartmak için Bereket Tanrısı'yla, Dionysos ile antik festival Thesmophoria'da buluşup türküler söyleyecek birazdan…

Zeytin hasadı.

GETTY IMAGES TURKEY / ALDO PAVAN

Hayal kurmak serbest ve bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Önemli olan bu sene olmazsa bir dahaki seneye, ama mutlaka bir hasada katılmayı aklınıza koymuş olmak. Mesela isterseniz, gideriz Ege'nin zeytin ağaçlarıyla dolu bir köyüne ve *Zeytinyağlı Yiyemem Aman* türküsünü söyleyerek, zeytin toplayanlara eşlik ederiz. ☞

İrlanda'da bir çiftçi, arpa tanelerini kontrol ediyor.

GETTY IMAGES TURKEY / DESIGN PICS INC

ESASINDA PAGAN İNANCI

Hasat şenlikleri esasında pagan inanıştan miras kutlamalar. İnsanoğlu avcı-toplayıcı durumundan yerleşik düzene geçtiğinden, yani tarım yapmaya başladığından beri, aylar süren yoğun emek ve kaygılı sabrın ardından gelen ürün toplama zamanını, bir sevinç ve şükran dönemine dönüştürmüş. Bu kutlamalar giderek dinlerden, coğrafyalardan ve ürünlerden bağımsızlaşarak neredeyse tüm toplumlarda bir gelenek haline gelmiş; kendi ritüellerini oluşturmuş.

Gurme Travel: Hasat

Kapadokya, Bozcaada ya da Şarköy'de bağ bozup sepetimizi çavuş üzümleriyle doldururuz veya Tamil köylülerinin arasına karışıp, Sri Lanka'da çay toplarız. Evimizin bahçesindeki elma ağacının bu yıl verdiği tek elmayı dişlerken seneye bu vakitler Amasya'da elma hasadı yapmayı da düşleyebiliriz. Giresun bahçelerinde ufak tefek fındık ağaçlarıyla tanışabilir, Rize'de neden çayın en üst yaprağının kıymetli olduğunu öğrenebiliriz. Kim bilir ne zaman, ama mutlaka bir gün, mısır hasadı sırasında Meksika'da olup Aztek usullerine uygun biçimde kentin ortasından akıp giden korteje katılmayı, hatta tanrıları kızdırmamak için insan kurban edilen günlerden kalma bir geleneğe ayak uydurup mısır kabuklarından yapılmış bir kocaman insan kuklasını taşıyor olmayı da hayal edebiliriz.

Seçenekler pek çok ve bir kere karar verince uygulaması da gayet kolay. Her ne kadar seyahat hayatın en büyük keyiflerinden biriyse de çoğu kez insanların bir sürü külfete girerek, kalkıp bir yere gitmek için sağlam bir bahaneye ihtiyaçları var. İnanın bana, bir hasat şenliğine katılmayı istemek bu bahanelerin en uygunlarından biri.

Mevsimi gelince, alın başınızı gidiverin. Yolunuz hangi köye, bahçeye düştüyse, köylülerle beraber, onların kumanyalarından yiyip türkülerini paylaşarak, zamanı gelen mahsulü hasat edin. ❐

Rize'de çay hasadı.

YAZAR HAKKINDA

Yemek yazarı ve yemek kültürü araştırmacısı. BM Uluslararası Zeytin Konseyi Türkiye tanıtım sorumlusu, Akdeniz Mutfakları Konservatuarı Türkiye Platformu'nun kurucu yöneticisi ve Ruhun Gıdası Kitaplar yayınevinin genel yayın yönetmeni. "Mutfaktan Tabaktan Sokaktan" ve "Laf Söyledi Balkabağı" adında iki kitabı bulunuyor. Yemek ve seyahat kültürü yazıları başta Cazkolik ve www.gidivermek.com olmak üzere çeşitli sitelerde yayınlanıyor. AB projelerinde görev yapıyor.

Amasya'da toplanıp dizilmiş elmalar.

GETTY IMAGES TURKEY / WIN-INITIATIVE/NEILEMAN

Meksika'da mısır hasadı.

ORGANİK TARIM ÇİFTLİĞİNDE ÇALIŞMAK İLGİNİZİ ÇEKER Mİ?

Dünyayı saran bu trend, 1971 yılında Londra'da sekreterlik yapan Sue Coppard'ın attığı bir adımla başlıyor. Çocukluğunda gidip yabani çiçekler topladığı, derelerinde küçük barajlar kurduğu, saman balyalarından kaydırak gibi kaydığı çiftliğin hayaline esir düşünce, Coppard üç arkadaşıyla beraber Doğu Sussex'teki bir çiftliğe bir hafta sonu gezisi organize ediyor. Çiftliğin sahibiyle de anlaşıyor: O ve arkadaşları çiftlik işlerine yardım edecek, ama karşılığında yemek ve konaklama parası ödemeyeceklerdi. Bu işbirliği öyle iyi gitti ki, üç haftada bir tekrarlanan bir rutine dönüştü. Sue Coppard's Land Army'nin ünü hızla yayılırken, diğer organik çiftlikler de kapılarını gönüllülere açtı. "WWOOF'ing" (World Wide Opportunities on Organic Farms / Organik Çiftliklerde Dünya Çapındaki Fırsatlar) denilen konsept, bugün küresel bir organizasyona dönüşmüş halde. ABD'deki ücra bir kasabadan İzlanda'daki bir dağ köyüne dünyanın pek çok yerindeki çiftliklerde çalışıp konaklayabilirsiniz. WWOOF ağında Türkiye dahil 105 ülkede 15 binden fazla çiftlik ve 100 binden fazla gönüllü olduğu hesap ediliyor. Küresel bilgi için *wwoof.net*; Türkiye ayağı için *tatuta.org*'dan bilgi alabilirsiniz.

DİKKAT!

- Hasat izlemek için illaki bir festivale katılmak gerekmiyor. Hasat zamanlarını bilmek yeterli; özellikle de ülkemizde.
- Bazı festivaller çok otantik ve gerçek iken, bazıları fazlasıyla turistik hale gelmiş olabiliyor. Seçerken dikkat edin.
- Hasat festivalleri sırasında çok bol ve lezzetli sokak yemekleri yiyebilir, lokantaların özel menülerine göz atabilirsiniz.

GİTMEDEN ÖNCE MUTLAKA

İZLE

- *Sideways* (2004)
- *C.O.G.* (2013)

DİNLE

- *Harvest Moon* - Neil Young
- *Harman Yeri Sürseler* - Anonim

İnegöl

CESARETİN VAR MI?

Günlük hayatta belki merdiven çıkmaya bile üşeniyorsunuz, ama burada bir bakmışsınız kaya duvarına tırmanıyorsunuz. İnegöl'ün yeni doğa sporu parkurları, sizi hayal bile edemediğiniz maceralara sürükleyebilir. Tek gereken, biraz cesaret.

Özlem Numanoğlu
ozlem@doganburda.com

Aktaş Tepe'de yamaç paraşütünün ödülü bu manzara. Ama en az bir gün önce rezervasyon yaptırmalısınız.

Dünyaya 2 bin 232 metre yükseklikten bakan Aktaş Tepe'nin ucunda durmuş, rüzgârı bekliyoruz. Aradığımız güçlü esinti biraz sonra geliyor; bağlı olduğumuz paraşütün kanatları hışırdayarak doluyor ve birkaç koşar adımın sonunda kuş gibi havalanıveriyoruz. Rüzgâr başta şöyle bir pataklıyor, ama tam sizi yaptığınıza pişman edecekken duruluyor. İrtifa nefes kesen türden. Heyecanınız yatışınca, yüzlerce metre aşağıdan akıp giden çam ormanlarının güzelliğini, yaylaları, köyleri, tarlaları görmeye başlıyorsunuz. Hemen arkamdaki uçuş koltuğunda tecrübeli tandem pilot Recep Altın (36) oturuyor. "Peki, sen hiç korkmuyor musun" diye soruyorum. "Yere bakınca bazen" diye cesaret veriyor, "karşıya bak, o zaman korkmazsın." Tabii ki haklı çıkıyor.

İnsana unutulmaz bir macera yaşatan İnegöl'deki Aktaş Tepe (eski adıyla Kıran Tepesi), kısa süre öncesine kadar civardaki ıssız yamaçları ve hemen aşağısındaki kimsesiz bir yaylayı bekliyordu. Yakınlarındaki Yenice'de bir yıl önce açılan Doğa Sporları ve Turizm Merkezi (DOSTUM) ise onu yamaç paraşütçüleriyle tanıştırdı.

Bölge ahalisi de durumu kanıksamış görünüyor. Yol üstündeki Kıran Mahallesi'nin -ki esasında tipik bir köy- sakinleri "paraşütçüler geldi" diye karşılıyor tepeye çıkanları. Marmara'da bu yükseklikte ve bu özelliklerdeki tek tepe olarak, ileride Türkiye ve dünya şampiyonalarına da adres olması bekleniyor. Ama bu yükseklik korkutucu gelirse, kalbinizi 650 metredeki Cerrah Tepe'de de sınayabilirsiniz.

YA KAYA TIRMANIŞI?

İnegöl Belediyesi'nin Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı desteğiyle açtığı DOSTUM'da 13 branşta eğitim veriliyor, ama şimdilik en büyük ilgi yamaç paraşütü, okçuluk ve orienteering'e… Eğitim ücretsiz olmakla beraber yamaç paraşütü, paratrike gibi maliyetli branşlarda bir miktar ödeme yapmak gerekiyor. İsteyene kamping ve konaklama alanı da sağlanıyor.

Yamaç paraşütünün kanınıza pompaladığı adrenalin yetmezse, kendinizi Oylat İkiz Kayalar'a vurabilirsiniz. Burada yakın zamanda, Türkiye'nin önde gelen rota açıcıları tarafından farklı zorluk derecelerinde onlarca kaya tırmanış rotası açıldı. Tırmanış sporcularının antrenman alanı olan dev kaya duvarının 9 metrelik kolay rotalarından birine bizim gibi amatörler de tırmanabiliyor. Ama unutmayın; bu iş yamaç paraşütünün aksine efor gerektiriyor.

ŞELALE YOLLARI

Bu kadar iddialı olmayan tırmanışçılar ise Oylat Şelalesi'nin yolunu tutabilir. Şehirlileri tıknefes bırakan Oylat Şelalesi'nin dik, toprak yollarını Oylatlılar ayaklarında şıpıdık terliklerle çıkıyor. Trekking ayakkabısı, şapkası, çantasıyla tam tekmil yollara düşmüş bizlere ise için için güler gibi bir halleri var. Şelaleye ulaşabilenleri ise tabiat ana artistik şovlarından biriyle karşılıyor. Gürül gürül akan, azıcık yanına varanı sırılsıklam eden güzelim bir şelale… ❐

DOSTUM kamp alanı

Oylat'ın yöresel pazarı.

MURAT YÜKSEL

OYLAT'IN İŞTAH AÇAN TEZGÂHLARI

Vaktiyle Gürcistan ve Balkan göçmenlerin mesken tuttuğu İnegöl (ki bu, bölgeye nefis bir mutfak hediye etmiş), yemyeşil doğası ve kaplıcalarıyla özellikle Arap turistlerin ve -gördüğümüz kadarıyla- daha çok muhafazakâr yapıdaki yerli turistin gözdesi. Kaplıca vadisi Oylat'ta, kaynağından 40.5 derecede çıkan şifalı sular otel odalarında bile kullanılıyor. Suların şifası Oylat efsanesine de kaynak olmuş; Bizans tekfurunun kızını iyi eden sular kuşaktan kuşağa anlatılır olmuş. Beldenin küçük merkezinde yürürken bu efsanenin canlandırıldığı heykelleri göreceksiniz. Hemen yanlarındaki tezgâhlarda yöre kadınları taze çilek, karadut, şeftali gibi meyveler satıyor.

NEREDE, NE YİYELİM?

İnegöl köfte: Eskilerin saatlerce elde yoğurarak yaptığı İnegöl köfte artık pek kolay bulunamıyor. Ama bu demek değil ki İnegöl'e gidip leziz bir köfte yiyemeyeceksiniz. Bursa yolu üzerindeki Orhan İnegöl Köftecisi sadece yemekleri değil, bahçesiyle de İnegöl'e başlangıç için doğru bir adres. *www.koftecimorhan.com*

Alabalık: Derelerin kıvrım kıvrım aktığı İnegöl köyleri arasında dolanırken alabalık tesisleriyle karşılaşacaksınız. Oylat yolu üzerindeki Hilmiye Köyü'nde, dereye nazır Atalay Balık Evi'nde güveçte kaşarlı alabalık, fırında kuru fasulye, acılı ezme, şalgam, semaverde çay gibi lezzetleri tadabilir ve sofradan adam başı 40 TL gibi bir rakamla kalkabilirsiniz. *www.atalaybalikevi.com*

Boşnak böreği: İnegöl merkezindeki Boşnak Börekçisi H.R'nin geleneksel yöntemlerle büyük tepsilerde közde pişirdiği börekler leziz mi leziz! *facebook.com/bosnakborekcisihr*

Çorba: İnegöllüler kahvaltıda çorbaya düşkün. Çorbalarının lezzeti de bu düşkünlüğün hakkını veriyor. Merkezdeki Kıbrıs, Sefa ve Arda lokantaları kahvaltıda çorba içebileceğiniz adresler arasında.

İkiz Kayalar'da kaya tırmanışı.

Oylat Şelalesi

Güveçte kaşarlı alabalık

Burası neresi?

Şu fotoğrafa bakıp da burasının hangi ülke olduğunu kestirme konusunda sıkıntı yaşayacağınızı sanmıyoruz. Peki, ama hangi şehir? İşte ipuçlarınız: Burası 1610'da İspanyol sömürgeciler tarafından kuruldu. Bugünkü nüfusu, yerli Pueblo halkı, İspanyollar, Meksikalılar ve Anglosaksonların karışımından oluşuyor. Özgün mimarisi, turkuaz-gümüş ağırlıklı takıları, otantik giysileri ve dokumaları pek meşhur. Fotoğrafın ait olduğu şehri tempotravel@doganburda.com adresine gönderen ilk üç kişi, bir yıllık Tempo Travel aboneliği kazanıyor.

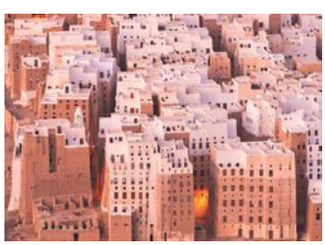

Geçen sayımızın "Burası neresi" sorusunun yanıtı, Yemen'in çamur gökdelenleriyle ünlü Şibam kentiydi. Doğru yanıtı en hızlı veren üç okurumuz; Esra Pir, Erkan Toraman, Zeynep F. Çavdar bir yıllık Tempo Travel aboneliği kazandı. Tebrikler!

TRADING POST
BASKETS
BEADWORK
FREE

Beğendik Köyü sahili. Arkada görünen Bulgar köyü Rezovo.

Bir hafta sonuna neler sığmaz ki?

Yağmur, çamur dinlemedik; Atlas dergisi ve Ford ile beraber İstanbul'dan Istranca Dağları'nın derin vadilerine doğru yola çıktık. İki-üç saate kalmadan çayırlarda otlayan koyunlar, yol isteyen ağırkanlı inekler ve Kırklareli'nin doğal güzellikleriyle sarılı haldeydik.

Ford'un SUV modelleri Kuga, Edge ve pick-up modeli Ranger'lardan oluşan 12 araçlık bir konvoy, yağmur altında, bol virajlı yollarda ilerliyoruz. Şanslıyız; test sürüşü için bize tahsis edilen Yeni Ford Kuga model aracın direksiyonunda Auto Show dergisinin tecrübeli yayın yönetmeni Hırant Kasapoğlu var. Araca hâkim, yollara hâkim, radyo kanallarına hâkim. Bize yolun keyfini sürmek kalıyor.

30 Eylül - 1 Ekim tarihlerinde, medya mensupları ve Ford ekibi olarak çıktığımız yolculuğun ilk durağı, ormanlar içine kurulu Demirköy ilçesi. Taş Mekân Kır Lokantası'ndaki mükellef öğle yemeğimize Kırklareli Belediye Başkanı Mehmet Siyam Kesimoğlu da eşlik ediyor.

Hemen ardından geçtiğimiz Dupnisa Mağarası, dik merdivenlerini çıkanları etkileyici güzellikleriyle tanıştırıyor. İçinde bir yeraltı nehri ve yer yer iki metre derinliğe ulaşan göller bulunuyor. Damla taşları, dev sarkıt, dikit ve sütunları ile yarasa kolonileri, burayı hayal gücünü zorlayan bir atmosfere dönüştürüyor.

Kırklareli'ndeki ikinci günümüz ise Karadeniz'in Trakya kıyısındaki uç beldesi İğneada'da, Longoz Ormanları Milli Parkı'nda başlıyor. Dünyada sadece Amazon, Afrika Kongo Havzası ve İğneada'da bulunan longoz, yani subasar ormanlarında ağaçlar sular altında kalmaya bu mevsimde başlıyor. Bu eşsiz orman elbette sadece yürüyerek gezilebiliyor. Ancak ormanın kıyısındaki bitki örtüsü, iç taraflardaki yabanıl atmosferin ipuçlarını veriyor: Yemyeşil, yüksek ağaçlar, dallarından sarkan sarmaşıklar, altlarında birikmeye başlamış su tabakası…

Keşif rotasının son duraklarından biri ise filmlerden fırlamış gibi duran geniş kumsalıyla Bulgaristan sınırındaki Beğendik Köyü. Karadeniz'in öfkeyle kabaran dalgaları sahili dövüyor. Pek yakındaki bir tepede Bulgar balıkçı köyü Rezovo görünüyor. Ama iki ülkeyi sadece üç metre enindeki bir dere ayırdığı için sınır kapalı.

Sonrası… 1866 yapımı Limanköy Feneri'ne selam edip İstanbul'a dönüş. ❐

Dupnisa Mağarası

FOTOĞRAFLAR: BÜLENT ÖZALP

TEST SÜRÜŞÜ DEĞERLENDİRMESİ

HIRANT KASAPOĞLU /AUTO SHOW YAYIN YÖNETMENİ

Bizim kullandığımız Yeni Ford Kuga, yeni nesil, 1.5 lt'lik TDCi dizel motoru ve Powershift otomatik şanzımanıyla, ayrıca geniş iç mekânı ve bagajıyla konforlu bir seyahat sağladı. Ayrıca SYNC 3 bilgi eğlence sistemi seyahat boyunca aldığımız keyfi artırdı. Yeni Kuga'nın yol tutuşu ve direksiyon stabilitesi yüksek hızda bile güven veriyor.

ARDEŞEN'DE LEZİZ GİRİŞİM

Teknoloji ve göç, Karadeniz kültürünü de etkiledi. Bölge halkı organik üretimden uzaklaştı, hazır gıdaya yöneldi. Bu bakımdan, Rize'nin Ardeşen ilçesinde yaz aylarında açılan Yöresel Yemekler Sofrası, alanında bir ilk olarak alkışı hak ediyor. Isırgan çorbasından hamsili pilava; pepeçuradan Laz böreğine; domates kavurmadan mincili ekmeğe yöresel yemekler sunan restoranın mutfağına ev hanımları ağırlığını koymuş. Okan Üniversitesi Gastronomi Bölümü Başkan Yardımcısı Doç. Dr. İlkay Gök'ün de gastronomi danışmanlığını yaptığı restoran, bu etkileyici mutfağı yeni nesillere aktarmak, yemek çeşitliliğini korumak ve bölgeyi ziyaret edenlere tanıtmak adına örnek alınası bir proje. Ardeşen Belediye Başkanı Hakan Gültekin'in ön ayak olduğu restoranın açılışında tatma şansı bulduğumuz 60 çeşit yemek ve tatlının arasında, özellikle ağızda dağılan helvalara ayrı bir parantez açmak gerek! Hazır Ardeşen'deyken, belediyenin girişimiyle geçen yıl açılan küçük Etnografya Müzesi'ni gezmeyi de unutmayın. İçeride sadece günümüz Karadeniz'inin değil, geçmiş yüzyılların izlerini de bulacaksınız.
Yeni Mah., Sahil Cad., 2/1, Ardeşen/Rize - (0464) 715 00 01

İstanbul'un 982 bitkisi

Kitabın kapağında yer alan Türk zambağı, yapılaşmadan en fazla etkilenen türlerden biri.

8 bin 500 yıllık bir kent olan İstanbul'un geniş sınırları içinde 2 bin 200 bitki türünün varlığı saptayan İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Botaniği Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ünal Akkemik, bunların 982'sini fotoğraflayarak bir kitapta topladı. *İstanbul'un Doğal Bitkileri* başlığıyla ÇEKÜL Yayınları'ndan çıkan çalışma, yıllar süren araştırmaların ürünü. Araştırma, üç iklim ve flora kuşağının kesişme noktasındaki şehrin doğal bitkilerinin kuzeye çekildiğini ve kent içi ekosistemin istilacı türlere kaldığını ortaya koyuyor. Prof. Akkemik'in *Ağaçların Dilinden* adlı kitabı da ağaçların milyonlarca yıl öncesinden günümüze uzanan hikâyelerini onların dilinden anlatıyor.
www.cekuldukkan.org

İtalya'dan Wi-Fi çözümü

İtalyan hükümeti, ülkedeki Wi-Fi ağlarına şifresiz bağlanabileceğiniz bir aplikasyon hazırladı. wifi.italia.it uygulamasını telefonunuza ücretsiz indiriyor, bir kez sisteme giriş yapıyor ve sonrasında ayrı ayrı kullanıcı adı ve şifre girmeden uygun Wi-Fi noktalarına bağlanabiliyorsunuz. Turistlerin ve İtalyanların hayatını kolaylaştıracak uygulama şu aşamada daha çok kalabalık ve popüler noktalarda iş görüyor. Ancak zaman içinde turistleri daha az bilinen noktalara yönlendirmesi bekleniyor. Şimdilik Toscana, Roma, Milano, Bari ve Bologna'da uygulamayı kullanabilirsiniz. *İtalyanca-İngilizce, iTunes, App Store ve Google Play'den indirilebilir.*

BODRUM'DA YENİ LÜKS

Bodrum'un mavi bayraklı Gündoğan Koyu'nda yer alan Casa Costa Boutique Hotel'in tüm oda ve süitleri deniz manzarasına bakıyor. 20 delüks oda, 1 özel süit ve 2 penthouse süiti bulunan otel, mavi tur, günübirlik tekne turları, yoga ve trekking imkânları da sunuyor. Duvarları sanat eserleriyle kaplı otelde, her yıl farklı sanatçıların eserleri sergileniyor.

SESLİ YÜRÜYÜŞ TURU CEBİNİZDE

Piri Sesli Yürüyüş Turu uygulamasına Fener-Balat ve Boğaz turları da eklendi. Türkiye İş Bankası Maximum Kart'ın desteği ile POI Labs tarafından geliştirilen uygulamada, turu bu kez seyahat rehberi Saffet Emre Tonguç'un anlatımıyla yapıyorsunuz. 100 bine yakın kullanıcıya erişen Piri'deki turlar Maximum Kart sahipleri için ücretsiz. Piri'yi ücretsiz olarak indirdikten sonra, uygulama içinden istediğiniz turu satın alıp yükleyebilir ve çevrimdışı kullanabilirsiniz.

SUYA DAYANIKLI HOPARLÖRLER

Soundcast'in suya dayanıklı marin sınıfı taşınabilir Bluetooth hoparlörleri VG1 ve VG7 satışa sunuldu. Üst segment kategorisindeki ürünler, zengin ve temiz bir ses kalitesi sunuyor. iPhone ve Android ürünlerle uyumlu cihazlar, denizde ve havuzda su kaçırma kaygısı olmadan kullanılabilir. **(250-1.350 dolar)**

UZUN BİR KOŞU İÇİN

Under Armour'ın yeni koşu ayakkabısı Bandit 3, uzun koşulara davet ediyor. Koşu sırasında yerden gelen etkiyi absorbe eden ve koşuculara enerji sağlayan yeni Charged Cushioning™ teknolojisine sahip ayakkabılar, dikişsiz topuk yapısıyla ayağa daha iyi oturuyor. (449 TL)

CONSTANCE'A ÖDÜL YAĞDI

Constance Hotels & Resorts, 24'üncü Dünya Seyahat Ödülleri'nde topladığı ödüllerle 2017'yi güçlü bir şekilde kapatıyor. Otel zincirinin Mauritius'taki Prince Maurice'i "Hint Okyanusu'nun En İyi Gastronomi Oteli" ve "Mauritius'un Lüks Kategoride En İyi Oteli"; gene Mauritius'taki Belle Mare Plage'ı ise "Mauritius'un En İyi Aile Oteli" ve "Mauritius'un En İyi Doğa Dostu Oteli" ödüllerini aldı. Seyşeller'deki Ephelia, üst üste iki yıl "Hint Okyanusu'nun En İyi Doğa Dostu Oteli" ve "Seyşeller'in En İyi Aile Oteli" ödülünün sahibi oldu. Aynı ülkedeki Lemuria ise üçüncü kez "Seyşeller'in En İyi Oteli" seçildi. Maldivler'deki Halaveli de ülkenin "En Lüks Otel"i seçildi.

4 BİN SIĞLA AĞACI DİKİLİYOR

Selin Kolonyası'nın yeni serisinde yer alan sığla kolonyasının satışından elde edilecek gelirle 4 bin sığla ağacı dikiliyor. Dünyada sadece Fethiye-Köyceğiz ve çevresinde orman oluşturan, Anadolu'nun en eski ağaçlarından olan sığlanın sayısı giderek azalıyor. Migros ve Doğa Koruma Merkezi işbirliğiyle gerçekleştirilen proje kapsamında, kolonya sadece Migros'ta satılıyor.

GLORIA 20 YAŞINDA

Antalya Belek'te bulunan Gloria Hotels & Resorts, 20'nci yaşını kutluyor. Bölgenin ilk golf sahasını, ilk thalasso terapi merkezini ve kapsamlı spor tesisini açan otel, Akdeniz'in en güzel kıyılarında golf, gurme maceraları, spa ritüellerine davet ediyor.

NAVİGASYON KULLANIRKEN

İtalyan mobil aksesuar markası Celly'nin manyetik sabitleme sistemine sahip Ghost Plus araç içi telefon tutucusu, tüm akıllı telefonlar ve araç havalandırma kanalları ile uyumlu. 360 derece dönebilen yapısı ile rahat bir kullanım sunan ürün, telefonun yatay veya dikey kullanımına olanak sağlıyor. Ghost Plus, içindeki 2 metalik plak sayesinde GPS ve MP3 gibi pürüzsüz düz yüzeylere de uygulanabiliyor. **(59.90 TL)**

CASA MALCA

CASA MALCA

Escobar'ın evi artık butik otel
CASA MALCA

CASA MALCA

CASA MALCA

NEREDE?
Meksika'nın egzotik tatil cenneti Tulum'da, cangılın ve okyanusun yanı başında.

ÖZELLİĞİ NEDİR?
Narcos dizisini yalayıp yutanların belki biraz daha dikkatini çekebilecek bir özelliği var: Casa Malca, 1970 ve 80'lerde Kolombiya uyuşturucu kartelinin başında olan, suç tarihinin en zengin adamı Pablo Escobar'ın eski evi.

NASIL DÖNÜŞTÜRÜLDÜ?
Ormanın içindeki ev, "kokain kralı"nın 1993'teki ölümünden sonra el değmeden bırakılmıştı. Bugün ise palmiyelerle çevrili girişi, yerlere serili renk renk halıları, salıncakları, havuzu ve içerideki gerçek sanat eserleriyle kimlik değiştirmiş durumda.

MÜZE ETKİSİ
2013'te, boş haldeki evi satın alan New York'lu sanat simsarı Lio Malca'nın dokunuşuyla, burası ev havasında, pastel ve canlı renklerin birliğiyle yaratılmış bir tür çağdaş sanat müzesine dönüştü.

NASIL BİR OTEL?
Çevre dostu lüks bir butik otel. 42 süit ve odası var. Bir tarafı Karayipler'e, diğer yanı yemyeşil ve vahşi bir cangıla açılıyor. 360 derecelik manzarasıyla otelin terası bunu görebileceğiniz en güzel nokta. Philosophy isimli restoranında Katalan ve İtalyan şeflerin parmağı var.

FİYATLAR
Casa Malca'da gecelemenin bedeli 500 dolardan başlıyor. Bütün evin rezerve edilmesi gibi bir imkân da mevcut.
www.casamalca.com

CASA MALCA

CASA MALCA

/ sirenebelekhotel | / sirenehotels | sirene.com.tr

Avustralya ve Yeni Zelanda'da yaşayacağın her şey
YAŞAMDA BİR İLKTİR
Dağlardaki kasabalardan gözalıcı sahillere, macera sporlarından doğal harikalara. emirates.com.tr'de 7 destinasyondan birini seçin.
Adelaide
Auckland
Brisbane
Christchurch
Melbourne
Perth
Sydney
SADECE ZİYARET ETME, YAŞA.
Hello Tomorrow
Emirates

Destanlar şehri

Çanakkale

CANAKKALE SAVAŞLARI GELİBOLU TARİHİ ALAN BAŞKANLIĞI

ÇANAKKALE SAVAŞLARI GELİBOLU TARİHÎ ALAN BAŞKANLIĞI'NIN KATKILARIYLA TEMPO TRAVEL DERGİSİNİN ÜCRETSİZ ARMAĞANIDIR.

Çanakkale

Copyright
Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

Genel Müdür Cem M. Başar
Yayın Direktörü Murat Köksal
Yayın Danışmanı Erdal İpekeşen
Yazı İşleri Müdürü Özlem Numanoğlu
Katkıda Bulunanlar Haşim Kılıç (Fotoğraf-Yazı),
Ayşegül Savur Özgen (Editör), Erol Taşlar (Tasarım)
Tüzel Kişi Temsilcisi: Mehmet Taşkın
Marka Müdürü Ayşegül Parlayan
Fotoğraflar DB İmaj, Çanakkale Valiliği Fotoğraf Arşivi,
Çanakkale Belediyesi Fotoğraf Arşivi, ÇATAB Fotoğraf Arşivi, Eceabat Belediyesi Fotoğraf Arşivi
Ankara Reklam Bölge Temsilcisi Sezinur Balıkçıoğlu
Reklam Satış Müdürü Beliz Balibey

Adres
Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.
Trump Towers Kule-2 Kat: 21-24, 34387 Şişli - İstanbul
Tel: 0212 410 33 10 **Faks:** 0212 410 33 11

Baskı - Cilt
Levent Ofset/ Le Color
Le Color Kağıt Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.
Fatih Cad. Karadal Sok. No:13 Merter - İstanbul - Türkiye- P.K.: 34169
Tel: (0212) 637 15 30 **Fax:** (0212) 637 22 98

Tempo Travel dergisinin okurlarına ücretsiz armağanıdır.

Çanakkale'ye gitmek için 10 neden

Hüseyin Yayman
KÜLTÜR VE TURİZM BAKAN YARDIMCISI

1 "Çanakkale geçilmez" diyerek tarih yazan büyük kahramanları ve tarihî mekânları görmek.

2 Şehitlikleri ziyaret edip Çanakkale Muharebeleri'ndeki kahramanların önünde saygıyla eğilip, dua etmek.

3 Asya ve Avrupa'nın kutsal kucaklaşmasına şahitlik etmek.

4 Büyük İskender'in hocası büyük filozof Aristo'nun memleketi Assos'u ziyaret etmek.

5 Muhteşem güzellikteki Bozcaada ve Gökçeada'yı görmek.

6 Çanakkale'nin nadide coğrafyasını keşfedip uzun yürüyüşlere çıkmak.

7 Çanakkale Boğazı'na karşı demli bir çay içip güneşin batışını seyretmek.

8 Dünyada eşi bulunmayan Kaz Dağları'nda oksijen depolamak.

9 Homeros'un eserlerine konu olan antik Troia şehrinde tarihin izini sürmek.

10 Peynir helvası ve yörenin eşsiz lezzetleriyle ziyafet çekmek.

Destanlar ve efsaneler şehri

Çanakkale

Asya ve Avrupa'yı birleştiren iki boğazdan biri olan Çanakkale, tarih boyunca stratejik önemi ve doğal güzellikleriyle türlü medeniyetlerin ilgi odağında yer aldı. Bu muhteşem şehrin zengin ve köklü tarihinin izlerini, bugün de hemen her noktada görmek mümkün. Son aylarda Çanakkale Boğazı'na inşa edilecek köprü sayesinde yıldızı iyice parlayan ve 2018'i Troia Yılı olarak geçirecek kenti keşfe çıkalım.

Çanakkale Saat Kulesi

Çanakkale, efsanelere konu olan Troia (Truva) ve Assos gibi önemli tarihî yerleşim alanlarına ev sahipliği yapıyor. Ama kentin bir diğer önemi, Türkiye Cumhuriyeti'ne giden yolda bir kahramanlık destanının, Çanakkale Savaşı'nın yaşandığı yer olması. Birinci Dünya Savaşı'nda kanlı ve sert çatışmalarının gerçekleştirildiği Çanakkale Muharebeleri'nin yaşandığı topraklar, bağımsızlık mücadelesine ayna tutuyor. Çanakkale ve Gelibolu Yarımadası'nda bugün binlerce askerin kabristanı bulunuyor. Osmanlı'nın dört bir yanından gelerek Çanakkale'de şehit düşen gencecik askerlerin hatıraları Yarımada'da yaşatılıyor. Onlarla beraber yatan yabancı askerlerin mezarları da gene Yarımada'da bulunuyor.

TÜRK HÂKİMİYETİ 1354 YILINDA

Çanakkale'ye ilk yerleşimin Neolitik Dönem'e (MÖ 8000-5500) tarihlendiği biliniyor. Hitit İmparatorluğu, Lidya Krallığı, Helen kolonizasyonu, Pers İmparatorluğu, Galatlar, Roma İmparatorluğu gibi önemli medeniyetlerinin hüküm sürdüğü Gelibolu ise 1354 yılında Süleyman Paşa'nın Gelibolu Kalesi'ni fethetmesi ile Türk hâkimiyetine girdi.

MOTORSİKLET GİREMEZ
Kent Müzesi
adidas
Reebok

SAKİN HAYAT

Çanakkale Boğazı'nın Anadolu yakasına kurulu Çanakkale şehri, "emeklilikte bir sahil kasabasına yerleşsek, ama hayattan çok da kopmasak" diyenlerin hayallerinin tam olarak karşılığı. Şehrin merkez nüfusu 200 bin civarında. Tatil dönemlerinde feribotu kullanmak isteyen tatilcilerin oluşturduğu yoğunluk dışında trafik sıkıntısı bulunmayan şehir, eşsiz Boğaz manzarası, insanı ferahlatan havası, neşeli ve modern insanları, renkli sosyal hayatı ile yılın her döneminde çok sayıda ziyaretçiyi ağırlıyor.

İskelenin her iki tarafından kuzey ve güney istikametine uzanan sahil şeridi, Çanakkale şehir merkezindeki en güzel yürüyüş rotası. Sahil özellikle akşam saatlerinde hareketli oluyor. İskeleden karşı yakaya ve adalara giden, ya da o bölgeden gelen feribotları izlemek, dev yük gemilerinin hangi denizleri ve okyanusları aşarak buralara geldiğini hayal etmek, Boğaz'ın daimi dalgalarının ve martıların sesini dinlemek... Tüm bunlar sahil yürüyüşünüz sırasında size eşlik edecek.

2018 TROİA YILI

Önümüzdeki yıl Çanakkale için epey hareketli geçecek. Çünkü antik kent Troia'nın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girişinin 20'nci yılı olan 2018, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Troia Yılı" olarak kabul edildi. Proje kapsamında şehir genelinde çok sayıda etkinlik yapılacak. Troia antik kentinin dünya çapında tanıtımının yapılması planlanıyor. Bu kapsamda Troia Müzesi'nin açılması, seminer, panel ve konferanslar düzenlenmesi, Troia'yı konu alan opera, bale ve tiyatro eserlerinin hazırlanması, Uluslararası Troia Oyunları'nın düzenlenmesi hedefleniyor.

Truva antik kenti ve Truva Atı

FİLM HEDİYESİ: TRUVA ATI

İskeleyi arkanıza alıp, sola doğru yaklaşık 500 metre yürüdüğünüzde sizi dev bir Truva Atı karşılıyor. Başrollerini Brad Pitt, Eric Bana ve Diane Kruger'ın paylaştığı *Truva* filminde kullanılan at, filmden sonra Çanakkale'ye hediye edildi. Haliyle bugün Çanakkale'nin en sık ziyaret edilen noktalarından biri. Truva Atı'na doğru yürürken sağ tarafınızda çok sayıda kafe ve restoran göreceksiniz. Burası, günbatımını en güzel izleyeceğiniz yerlerden biri. Bir mekâna oturup kahve, ya da çay ile yorgunluk atabilirsiniz. İskelenin sağ tarafında kalan bölge ise sosyal hayatın kalbinin attığı yer. Barlar Sokağı, Aynalı Çarşı, Çimenlik Kalesi, Saat Kulesi şehirde gezilecek yerler arasında.

Filmdeki Truva Atı

Doğaya yolculuk

Tek başına Boğaz bile şehri özel kılmaya yetse de Çanakkale çok daha fazlasına sahip. Şimdi onlara bakalım.

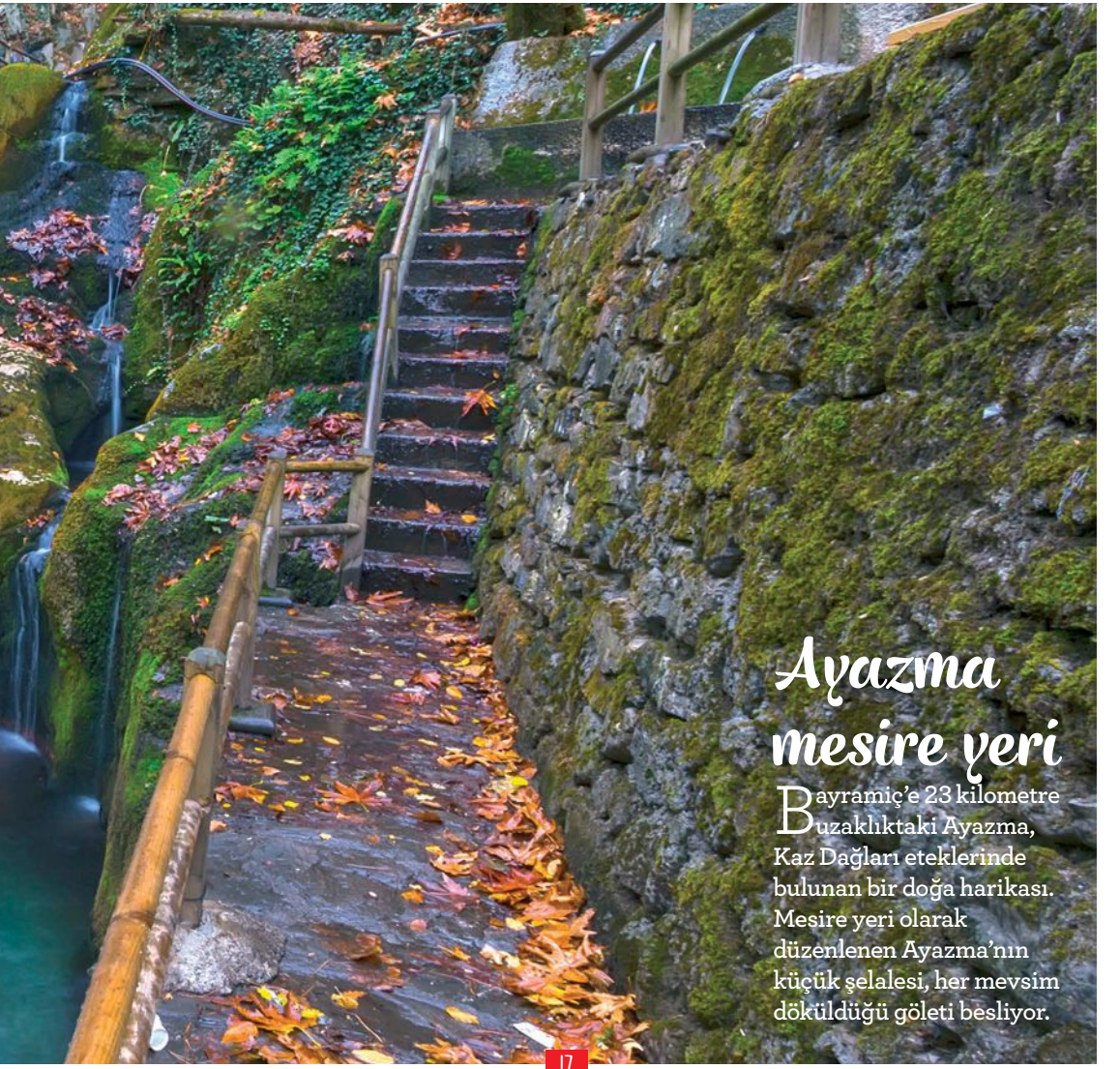

Ayazma mesire yeri

Bayramiç'e 23 kilometre uzaklıktaki Ayazma, Kaz Dağları eteklerinde bulunan bir doğa harikası. Mesire yeri olarak düzenlenen Ayazma'nın küçük şelalesi, her mevsim döküldüğü göleti besliyor.

Mavi bayraklı plajlar

Kuzey sınırı Marmara Denizi'ne, güney sınırı Ege'ye uzanan Çanakkale'nin sahil hattında onlarca koy ve plaj sıralanıyor. Şehrin en ünlü plajları için güneydeki Assos'a inmelisiniz. Tertemiz mavi bayraklı plajları, sevimli butik otelleri, tarihî noktaları ve doğasıyla Assos, harika bir tatil yeri. Bölgenin önemli koy ve plajları arasında Kadırga Koyu, Assos Liman Plajı, Yeşil Liman, Assos Sokakağzı, Akliman Koyu'nu sayabiliriz. Deniz turizminin öne çıktığı bir diğer bölge ise Gelibolu Yarımadası'nın Ege'ye bakan kısımları. Bu bölge sualtı dalışı, rüzgâr sörfü ve kite sörf gibi su sporlarıyla ilgilenenlerin akınına uğruyor. Saros Körfezi, Kömür Limanı, Bebek Kayalıkları, Hamzakoy, Güneyli köyü, Gelibolu Deniz Feneri de bu bölgenin öne çıkan rotaları arasında sayılabilir.

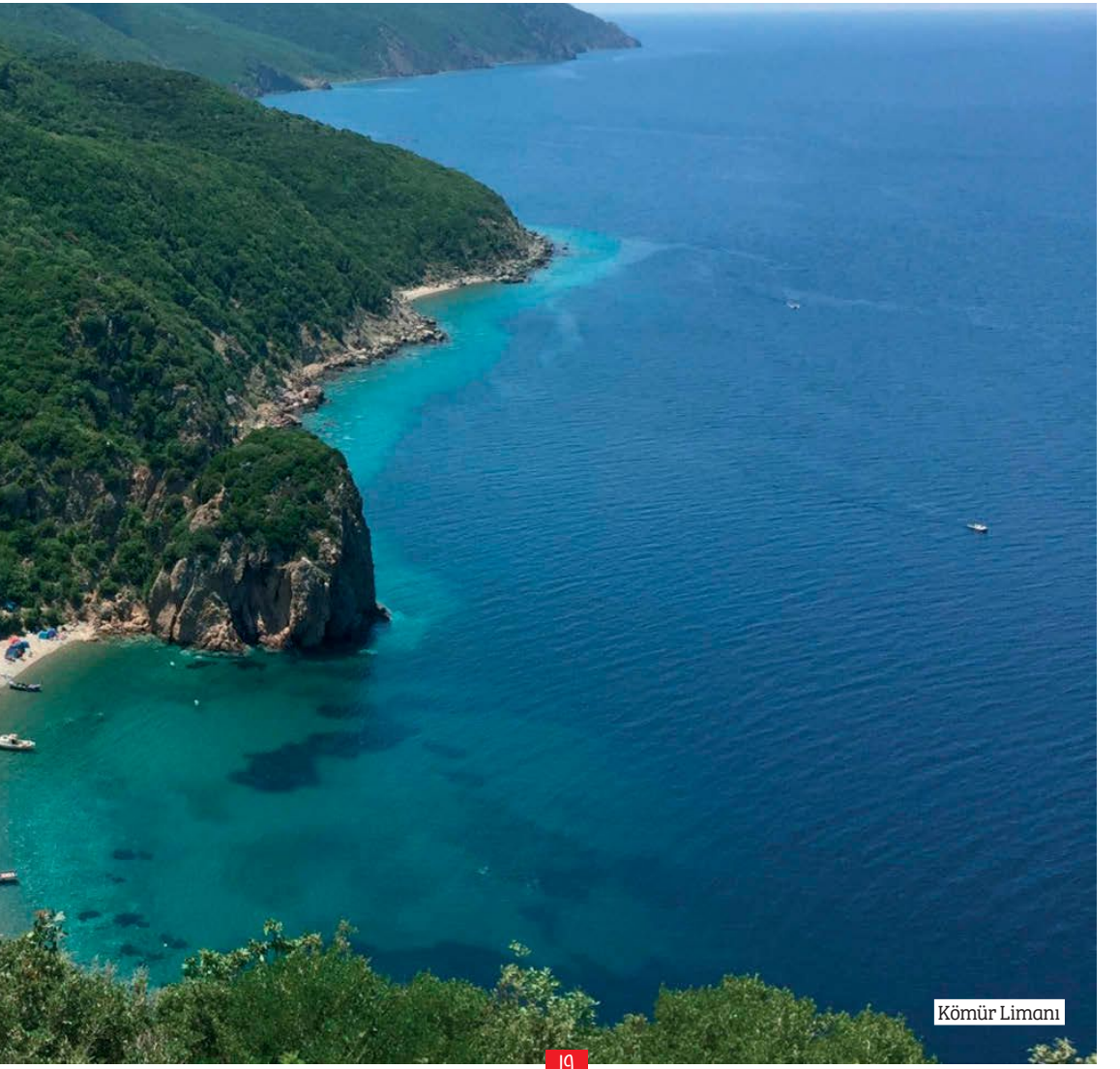

Kömür Limanı

Kazdağı Milli Parkı

Geçtiğimiz yıllarda kaybettiğimiz usta oyuncu Tuncel Kurtiz başta olmak üzere pek çok ünlü isim, şehir hayatından kaçmak için Kaz Dağları'nı kendine mesken edindi. Yunan mitolojisinde İda Dağı olarak anılan bölge, Ege ve Marmara'yı birbirinden ayırıyor. Türkiye'nin havası en temiz bölgelerinden biri olarak, trekking, termal turizm, doğa sporları, kuş gözlemciliği gibi alternatif ve eko turizm imkânları sunuyor. Zirvesi 1726 metre yüksekliğe sahip milli parkın içinde çok sayıda endemik bitki türü yetişiyor. Yaban hayvanlarının da yuvası olan parkta, antik kentlerin kalıntıları da yer alıyor.

Çardak

Lapseki ilçesine beş kilometre uzaklıkta bulunan Çardak'ın uzun kumsallarının doğallığı bozulmamış. Rüzgâr aldığı için sörf yapmaya da elverişli. Kampçılara ise çadırlarıyla konaklayabilecekleri alanlar sunuluyor. Beldede Gazi Yakup Bey tarafından 1463-64 yıllarında yaptırılan Yakup Bey Camii, han ve hamam halen kullanılır durumda. Kadınlar Mezarlığı'nda da Osmanlı taş sanatının seçkin örnekleri görülebilir.

Gelibolu Tarihî Alanı

Adının Gelibolu olduğuna bakmayın, burası aslında Eceabat ilçesinin sınırları içinde. Tarihî Alan, Yarımada'nın güney ucunda, Eceabat ilçesinin hemen hemen tamamını kapsıyor. Çanakkale Boğazı'nın Avrupa yakasında 33 bin hektara yayılan bu büyük Tarihî Alan'da, Çanakkale Deniz ve Kara Muharebeleri'nde şehit olan binlerce Osmanlı askeri ile bir o kadar İtilaf askerinin ebedi istirahatgâhları, batık gemiler, tabyalar ve kaleler bulunuyor.

Türkiye'nin en güzel adaları

Çanakkale'nin başlıbaşına birer ilçe olan iki ünlü adası Bozcaada ve Gökçeada'nın müdavimi çok...

Gizli Liman, Gökçeada

Geçmişin sürgün yeri: Bozcaada

Bozcaada, Çanakkale Boğazı'nın çıkış noktasında bulunuyor. Şehrin, köyü olmayan tek ilçesi. Yaklaşık 42 kilometrekarelik yüzölçümüne birbirinden güzel 11 koy sığmış durumda. Kalesi ve sevimli liman bölgesiyle bugün yıldızı parlasa da Osmanlı Dönemi'nde bir sürgün yeriydi. Bozcaada'ya Geyikli ve Çanakkale'den her gün feribot seferleri düzenleniyor. Adanın meşhur rüzgârları sebebiyle havalar kötüleştiğinde sefer iptalleri yaşanabiliyor.

Bozcaada Kalesi

Bozcaada'nın tarihî durakları

Adanın ziyaret edilecek tarihî ve kültürel yapıları arasında en göze çarpanı, Venedik, Ceneviz ve Bizans Dönemi'nden bu yana kullanılan Bozcaada Kalesi. Merkezdeki Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi, 1700'lerin başında Miralay Ahmet Ağa tarafından yaptırılan Alaybey Camii, adanın yerel tarihine tanıklık eden sevimli Bozcaada Müzesi ve Bozcaada bağ evleri geliyor. Polente Feneri'nde günü batırmak da "yapmadan dönme" listelerinin baştacı.

Ayazma Plajı

Buz gibi, kristal sular

Bozcaada'daki 11 farklı koyun en ünlüsü, uzun kumsalı ve masmavi, ama soğuk mu soğuk sularıyla Ayazma! Liman Koyu, Değirmenler Koyu, Poyraz Limanı, Çanak Limanı, Çapraz Limanı, Kocatarla Limanı, Lagor Limanı, Ayana Limanı, Sulubahçe Koyu, Habbele Koyu da adanın diğer güzellikleri arasında... Belli noktalarda dalış turları da düzenleniyor.

Sakin Ada: Gökçeada

Antik dönemden bu yana pek çok yerleşim gören Gökçeada'nın eski adı İmbros'tu (İmroz). 1970 yılında Gökçeada ismini alan adanın tatlı su kaynakları hayli zengin; adada beş adet de gölet bulunuyor. 2011 yılında "sakin şehir" anlamına gelen Cittaslow ağına giren ada, böylece dünyada bu ağa katılan ilk ada oldu. Bu özgün rotaya ulaşım sadece Gelibolu Yarımadası'ndaki Kabatepe Limanı'ndan yapılıyor.

Rum köyleri

Gökçeada'da Dereköy, Kaleköy, Tepeköy, Zeytinliköy, Eski Bademli olmak üzere beş Rum köyü bulunuyor. Kentsel SİT alanı olan bu köyler, mimari dokularıyla koruma altında. Bir zamanlar Rum nüfusu Türk nüfusundan kat kat fazla olmasına rağmen, 1960'lardaki politik ortam yüzünden yaşanan göç sonrası bugün adada sadece 200-300 civarı yaşlı Rum kalmış durumda.

Kaleköy (Gökçeada)

Gökçeda Peynir Kayalıkları

Gökçeda Peynir Kayalıkları

Üst üste sıralanmış peynir kalıplarını andıran kaya oluşumları nedeniyle Peynir Kayalıkları olarak da anılan Kaşkaval Burnu, doğa sporlarını sevenler için bulunmaz fırsatlar sunan Dereköy yakınlarındaki Marmaros Şelalesi; koyu renkli çamuru ile romatizma, kireçlenme ve sedef gibi hastalıklara iyi geldiği söylenen Tuz Gölü, günümüzden 5 bin yıl öncesine ait buluntuların yer aldığı Yeni Bademli Höyük; Aydıncık-Uğurlu yolu üzerindeki Kaya Mezarı ve Cenevizliler tarafından yapılan İskitler Kalesi adada ziyaret edebileceğiniz yerler arasında.

Yıldızkoy

Gökçeada Sualtı Milli Parkı

Kaleköy ve Kuzu Limanı arasındaki Yıldızkoy, Türkiye'nin ilk sualtı milli parkı. 1999 yılından bu yana balık avcılığı, dalış ve diğer turizm etkinliklerinin yasak olduğu bölgede habitat değişti; daha önce görülmeyen türler görülmeye başladı, yunuslar ve Akdeniz fokları bölgeyi ziyaret eder oldu. Ama bu doğal cennetle yetinmemeli; Laz Koyu, Gizli Liman ve Yuvalı Koyu'nu da görmelisiniz. Aydıncık Sahili'nin ise rüzgâr sörfü ve kite sörf tutkunlarının uğrak noktaları olduğunu, burada kamp olanağı da bulunduğunu not edelim.

Gelibolu Tarihî Alanı

Siyasi görüşünüz, dünyaya bakış açınız fark etmez; şundan emin olabilirsiniz: Bir Gelibolu Yarımadası ziyareti tüyleri diken diken eden bir tecrübedir. Tarihe "centilmenler savaşı" olarak geçmiş harbin en önemli izleri bugün bu topraklarda yatıyor. Yarımada'da sadece Türk şehitlikleri değil, İngiltere, Fransa, Yeni Zelanda ve Avustralya mezarlıkları da bulunuyor.

19 Şubat 1915-9 Ocak 1916 tarihleri arasında gerçekleşen Çanakkale Muharebeleri, tarihin en çetin savaşlardan biri olarak kabul ediliyor. Bir yıla yakın süre boyunca devam eden Deniz ve Kara Savaşları'nda 100 bine yakın Türk askeri şehit oldu, bir o kadar İtilaf askeri de hayatını kaybetti. Kara Savaşları o kadar zor şartlar altında gerçekleşti ki, kimi zaman iki tarafın mevzileri arasındaki mesafe 8 metreye kadar düşüyordu.

Gelibolu Yarımadası'nda gerçekleşen Çanakkale Muharebeleri'nin yaşandığı bölge, bugün Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığı'nın koruması ve yetkisi altında. Onlarca şehitlik, tabyalar, mevziler, kaleler, sadece Türkiye'nin değil, dünyanın dört bir yanından ziyaretçileri de ağırlıyor. Tarihî Alan güneyde Seddülbahir Kalesi ile kuzeyde Eceabat arasında kalan bölgeyi kapsıyor. Bölgede henüz koruma altına alınmamış şehitlikler de var. Tarihî Alan'da ağaçların arasında dalgalanan onlarca Türk bayrağı göreceksiniz. Bu noktalar şehitlikleri temsil ediyor.

Eceabat

Gelibolu Yarımadası Tarihî Alanı içinde yer alan Eceabat'ın, MÖ 2000'lerde Fenikeliler tarafından kurulduğu düşünülüyor. Önemli bir liman şehri olan Eceabat'ın önceki dönemlerdeki isimleri Madyta, Madytos ve Maydos'tu. Bugün şirin bir sahil kasabası görünümündeki Eceabat, Boğaz'ın kıyısından karşıdaki şehir merkezine bakıyor. Çanakkale Muharebeleri, Gelibolu Yarımadası'nda yaşandığı için yurtdışında Gelibolu Savaşı olarak bilinse de esasında çatışmaların yaşandığı alanların çoğu Eceabat sınırları içinde yer alıyor.

Çamburnu Kalesi

Eceabat'ın Kilitbahir yönündeki çıkışına doğru, Çamburnu mevkiinde yer alan Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığı'nın bahçesinde bulunuyor. Çamburnu Kalesi, Çanakkale Boğazı'ndaki mevcut savunma tahkimatını güçlendirmek için III. Selim ve II. Mahmut dönemlerinde (1807-22) yaptırılmış. Çanakkale Muharebeleri sırasında, önce Güney Grubu'nun sıhhıye deposu, sonraları ise 12. Tümen'in Seyyar Hastanesi ile "Emraz-ı Adiye" (basit hastalıklar) hastanesi olarak kullanıldı.

DUR YOLCU
BİLMEDEN GELİP BASTI
BU TOPRAK

Dur Yolcu!

Değirmen Burnu Tabyası'nın hemen arkasındaki yamaçta, Necmettin Halil Onan'ın *Bir Yolcuya* şiirinin ilk kıtasındaki "Dur Yolcu / Bilmeden gelip bastığın bu toprak / Bir devrin battığı yerdir" dizeleri yer alıyor. Tepenin yamacındaki mısralar ile yanındaki Mehmetçik ve meşale figürü, 51'inci Dönem Yedek Subay Takım Komutanı olan Seyran Çebi ve 4'üncü Tümen, 40'ıncı Piyade Alayı, 5'inci Bölük Komutanlığı'nda görev yapan askerler tarafından hazırlandı. Yazı, karşı taraftaki Çanakkale merkezinden de görünüyor. Boğaz'dan geçen tüm gemiler de bu unutulmaz satırları görebiliyor.

Kilitbahir Kalesi

Kilitbahir Kalesi

Boğaz'ın en dar yerinde Kilitbahir Kalesi, onun da karşısında Çimenlik Kalesi bulunuyor. Her iki kale de Fatih Sultan Mehmet tarafından Boğaz'ın kontrolünü sağlamak için yaptırıldı. (Kilitbahir "denizin kilidi" anlamına geliyor.) Çanakkale'den Kilitbahir'e giden tüm feribotları bu kale karşılıyor. Kalenin müze olarak kullanılan Sarı Kule, Namazgâh Tabyası tarafında ve iç kısmında üç boyutlu videolar ile Çanakkale Muharebeleri ve tarihî olaylar anlatılıyor. 27 metre yüksekliğindeki iç kalenin her bir katında ise farklı bir canlandırma yapılmış. Osmanlı Dönemi yaşam tarzı, balmumu heykeller kullanılarak sergileniyor.

Kilitbahir Kalesi

Kilitbahir köyü

Kilitbahir köyü, Çanakkale Boğazı'nın en dar yerinde kurulmuş bir kıyı yerleşkesi. Kilitbahir Kalesi'nin yanı sıra Fatih, Cahidi Sultan, Tabib Hasan Paşa camileri, iki hamam kalıntısı, çok sayıda çeşme ve konut, köyün geçmişten günümüze ulaşmış kültür varlıkları. "Dur Yolcu" yazısı da köyün Eceabat istikametindeki çıkışında Boğaz'dan geçenleri karşılıyor.

Namazgâh Tabyası

Kilitbahir Kalesi'ni geçtikten sonra, yolun deniz tarafında bulunan 26 adet bonet'ten (cephane muhafazası ve kamuflaj amacıyla kullanılan, şapkaya benzediği için Fransızca'da "şapka" anlamına gelen "bonet" adı verilen yapı) oluşan Namazgâh Tabyası, Deniz Muharebeleri için büyük önem taşıyordu. Boğaz'daki en büyük ve geniş tabya olma özelliği taşıyan alan, 4'üncü Ağır Topçu Alayı'nın karargâh merkeziydi. Tabyada 16 adet kıyı topu vardı, ancak sadece ikisi 18 Mart'ta aktif olarak görev yaptı. Savaşta harekât merkezi olarak kullanılan bina artık bir müze. Müzede, savaştan kalma objeler, fotoğraflar, bilgi ve görseller sergileniyor.

Rumeli Mecidiye Tabyası ve Şehitliği

Rumeli Hamidiye Tabyası'nı geçtikten 300 metre sonra, yolun sağ tarafındaki yokuşlu yoldan ilerlediğimizde Seyit Onbaşı'nın adı ile özdeşleşen tabyaya ulaşılıyor. Sekiz bonet ve altı top yerinden oluşan tabyanın II. Abdülhamit döneminde yapıldığı biliniyor. Tabyada Seyit Onbaşı'nın top mermisini sırtlayıp, topun ağzına getirmesini anlatan heykeller bulunuyor. 18 Mart'taki Deniz Muharebesi esnasında İtilaf donanması tarafından açılan ateş sonucu bataryada görevli 13 er şehit olmuş, topların olduğu platformlar ve aksanlar ise isabet almış. Bu askerlerin toplu olarak gömüldüğü alan, 1919 yılında Mecidiye Şehitliği olarak düzenlenmiş.

Soğanlıdere Şehitliği

Soğanlıdere Hava Saldırısı Şehitliği'nden birkaç yüz metre ileride, 2005 senesinde restore edilerek açılan Soğanlıdere Hastane Şehitliği bulunuyor. Burada, savaş zamanında kurulmuş hastanelerde tedavi edilirken hayatını kaybeden şehitler yatıyor. Şehitlikte yer alan anıt, ay ve yıldız şeklinde figürleştirilmiş. Yıldızın ortasında bulunan üçgen piramit yapı, şehitlerin Allah'a yükselişini temsil ediyor.

Şahindere Şehitliği

Diğer bir hastane şehitliği de Soğanlıdere mevkisini geçtikten sonra yolun sol tarafında Çınarlıdere'nin hemen üst tarafında yer alan Şahindere Şehitliği. Burada da üçgen konik anıt ile şehitlerin göğe yükselişi temsil ediliyor. Şehitlikte yere konumlandırılmış 132 kabalak taşı ile şehitler anılıyor. Mezar taşları bölümünün hemen üst kısmında ise gerçek şehitlik alanının çevrilerek işaretlendiği görülüyor. Burada isimleri tespit edilen yaklaşık 2 bin şehit yatıyor.

Fransız Anıt Mezarlığı

Morto Koyu üst mevkisinde yer alan mezarlıkta Fransız askerlerinin mezarları bulunuyor. Morto Koyu'na bakan yamaç üzerinde Fransız askerlerin anısına dikilmiş bir anıt var. Mezarlıkta, 2 bin 360 kimliği belli olanın yanı sıra 12 bin 22 kimliği meçhul toplam 14 bin 382 Fransız askeri yatıyor.

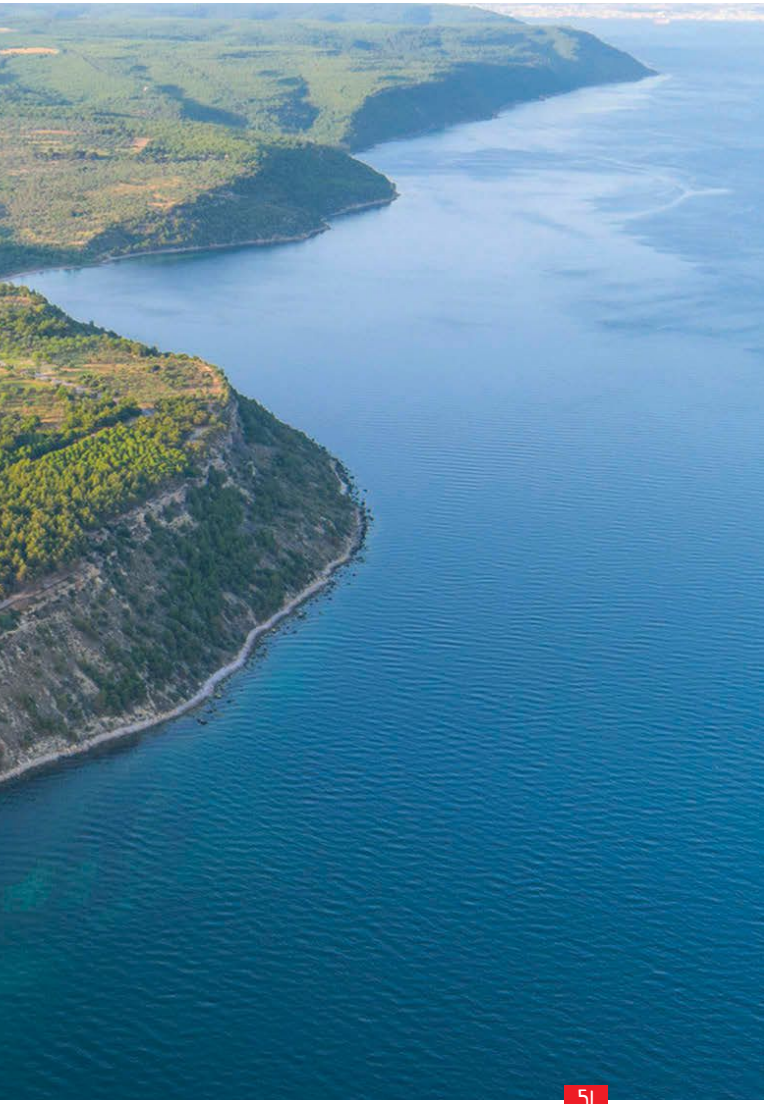

Çanakkale Şehitler Abidesi

Gelibolu Yarımadası'nın en güney ucunda, Eski Hisarlık Burnu'nda yer alan Abide, büyüklüğü ve mimarisiyle bölgenin en etkileyici yapısı. Uzak noktalardan bile rahatlıkla görülüyor. Abide'de, Çanakkale Muharebeleri'ni anlatan gösteriler düzenleniyor, Çanakkale türküleri söyleniyor. 'Abide için açılan bir proje yarışması sonucunda 37 proje arasından Doğan Erginbaş ve İsmail Utkular tarafından hazırlanan proje seçildi. Projenin mühendisi ise Ertuğrul Barla idi.

İkinci Anafartalar Zaferi'nin 45'inci yıldönümü olan 21 Ağustos 1960'ta ziyarete açılan Çanakkale Şehitler Abidesi, Çanakkale Muharebeleri'nde şehit düşen tüm askerleri simgeliyor ve onların anısını yaşatıyor.
Mimarı Doğan Erginbaş'ın ifadesiyle abide, tüm coğrafyalardan gelen şehitlerin toplu bir şekilde göğe yükselişini temsil ediyor. Abide'nin karşı tarafında muharebe anlarını yansıtan 45 metre uzunluğunda kabartma rölyefler bulunuyor.
Her yıl 18 Mart tarihinde, ülkenin dört bir yanından gelen ziyaretçiler ve devlet erkânı tarafından tören alanında anma merasimleri düzenleniyor.
Abide'nin arka bölümünde yer alan sembolik mezarlıklar 2007 yılında ziyarete açıldı.
Şehitler Abidesi'nde Çanakkale Muharebeleri sırasında şehit düşen ve bugüne kadar isimleri tespit edilebilmiş 59 bin 408 şehidin isimleri bulunuyor.

Seddülbahir Kalesi

Seddülbahir Kalesi, Çanakkale Boğazı'nın girişini savunmak amacıyla Anadolu yakasındaki Kumkale ile birlikte 1659 yılında inşa ettirildi. Seddülbahir'in inşası, Venediklilerle, Girit Adası üzerinde süregelen uzun savaşın yeniden başlamasıyla, Kilitbahir ve Kale-i Sultaniye'nin Boğaz savunması için yetersiz kaldığı düşünüldüğü için başlatılmıştı. Tarihî yapı, Çanakkale Muharebeleri sırasında 12 adet top ile savunmaya katıldı. Seddülbahir Kalesi ve köyü, 26 Nisan 1915 tarihinde İngilizler tarafından ele geçirildi ve 27 Nisan 1915'te Fransızlara devredildi. Bugün büyük bir kısmı yıkılmış olan kalede onarım ve iyileştirme çalışmaları yapılıyor.

Bigalı Kalesi

Gelibolu Yarımadası'ndaki tarihi kalelerden biri de Bigalı Kalesi. 1807 yılında Amiral John Duckworth komutasındaki İngiliz Donanması, hiçbir direnişle karşılaşmadan Çanakkale Boğazı'nı geçer ve İstanbul önlerine kadar gelir. Bu durum üzerine Çanakkale Boğazı'nın savunmasının güçlendirilmesine karar verilir. Çanakkale Boğazı'nın en dar ikinci yeri olan ve denizciler için geçişi zor olan Nara Burnu ve Bigalı Deresi'ne karşılıklı iki kale yapılmasına karar verilir. Kalelerin inşasına 1807 yılında Sultan III. Selim döneminde başlandı ve 1820 yılında Sultan II. Mahmut döneminde tamamlandı. Bigalı Kalesi, Nara Kalesi'yle birlikte Çanakkale Boğazı'nın son savunma tahkimatını oluşturuyor. Kale, 1915 yılında Çanakkale Muharebeleri sırasında 3. Kolordu Silah Tamirhanesi olarak kullanıldı. Günümüzde restorasyon çalışmaları devam eden kale, önümüzdeki dönemlerde ziyarete açılacak.

Sargıyeri Şehitliği

Alçıtepe köyüne 800 metre mesafedeki şehitlik, Zığındere Vadisi'nde, Nuri Yamut Anıtı'na çıkan yolun sağ yanında yer alıyor. Savaş sırasında burası yaralı askerlerin tedavi edildiği bir alandı. Bu yüzden ismi "Sargıyeri" oldu. Ancak İtilaf kuvvetlerinin gemilerinin topçu atışları sonucunda, burada tedavi gören ve kaçma şansı olmayan yüzlerce yaralı asker şehit düştü. Saldırıda hayatını kaybeden askerler arasında İtilaf kuvvetlerinin de askerleri bulunuyordu. Şehitliğin girişinin sağında Prof. Dr. Tankut Öktem tarafından yapılan biri yaralı, diğeri onu taşıyan iki asker heykeli yer alıyor ve üzerinde *Aziz Şehidim* şiiri bulunuyor.

57. Piyade Alayı Şehitliği

Yarbay Hüseyin Avni Bey kumandasındaki 57. Piyade Alayı, savaşta gösterdiği kahramanlık ve elde ettiği başarılarla ayrı bir önem taşıyor. Kurmay Yarbay Mustafa Kemal'in komuta ettiği 19'uncu Tümen'e bağlı 57. Piyade Alayı, 27. Piyade Alayı'yla birlikte Arıburnu Cephesi'nde ilerleyen Anzak askerlerini ilk karşılayan ve geri püskürten kuvvetleri oluşturuyor. 1992'de açılan ve mimar Nejat Dinçel tarafından tasarlanan 57. Piyade Alayı Şehitliği ve Anıtı, Kabatepe-Conkbayırı yolu kenarında, Kılıçbayır'ın güney ucunda yer alıyor. Burası sembolik bir şehitlik; şadırvan, açık namazgâh, ana mezarlık ve anıttan oluşuyor.

Ertuğrul Tabyası

Seddülbahir köyünün batısında bulunan ve Çanakkale Boğazı'nın girişini koruyan tabyalardan Ertuğrul Tabyası, Gözcü Baba Tepesi üzerinde denize dönük olarak inşa edilmiş. II. Abdülhamit döneminde Asaf Paşa'nın çalışmaları sonucu yaptırılan tabya, üç bonet ve aralarında bulunan iki adet top platformundan oluşuyor. İki adet uzun namlulu Krupp marka top ile donatılmış. Toplardan sadece birine ait parçalar, bugün tabyadaki yerinde bulunuyor.

Cape Helles Anıtı

Ertuğrul Tabyası'nı geçtikten sonra hâkim bir alanda yer alan Gözcü Baba Tepesi üzerine bulunan anıt, İngilizlerin Gelibolu Yarımadası'ndaki en büyük anıtı. Seddülbahir Cephesi muharebeleri sürerken bu kesim, İngilizler tarafından "Helles Burnu" olarak tanımlandığı için "Cape Helles Memorial" (Helles Burnu Anıtı) ismi verilmiş. Yükseltilmiş bir platformda yer alan anıt, yaklaşık 33 metre yüksekliğinde.

Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi

2012 yılında Kabatepe Limanı mevkiinde açılan tanıtım merkezinde, Çanakkale Savaşı'nın önemli anları simülasyon teknolojisiyle canlandırılıyor. Savaş Malzemeleri Sergi Salonu'nda, çok etkileyici sahneler yer alıyor. 11 farklı salondaki 60 dakikalık gösterimler bilete tabi. Önceden rezervasyon yaptırmakta fayda var.

Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi

Mehmetçiğe Derin Saygı Anıtı

Kabatepe-Conkbayırı istikametinde, Albayrak Sırtı üzerinde, yolun sağ tarafında yer alan anıt, yaralı bir Avustralya subayını kendi siperlerine taşıyan Türk askerini canlandırıyor. 1992'de Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan anıtın kitabesinde, eski Avustralya Genel Valisi Lord Casey'e ait olduğu belirtilen sözler alıntılanıyor.

Lone Pine Mezarlığı ve Anıtı

Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerinin defnedildiği mezarlık ve onların anısında dikilen anıt, Kabatepe-Conkbayırı yolu üzerinde, yolun sol tarafında bulunuyor. Anıtın yer aldığı nokta, Şehitler Tepesi olarak tanımlanıyor. İtilaf tarafının Lone Pine olarak adlandırdığı bölgeyi Türk tarafı Kanlısırt diye isimlendirmişti. İlk olarak 25 Nisan 1915 çıkarmasında Anzaklar tarafından işgal edilen bölge 7 Ağustos'a kadar Türk tarafında kaldı. Mezarlığın kuzeyinde, her iki tarafın da siperleri arasında kalan bölge savaşta askerlerin cansız bedenleriyle kaplı olduğu için "Ölü Adam Tarlası" ismiyle anılıyor.

Kesikdere Şehitliği

Burası, savaş esnasında karşılıklı siperlerin birbirlerine en yakın olduğu yerlerden biri. Şehitlik, 57. Piyade Alayı'nın sağındaki vadide yer alıyor. Bölgede savaşan 27'nci, 57'nci, 18'inci ve 64'üncü Alaylara mensup, kimliği tespit edilebilen 1115 şehidin ismi bu sembolik şehitliğe yazılmış. Askerler vuruldukları noktalara gömüldüğü için vadinin tamamı bir şehitlik olarak kabul edilebilir.

Zığındere Nuri Yamut Anıtı

Alçıtepe köyüne yaklaşık 2 kilometre uzaklıktaki anıt, Sargıyeri Şehitliği'ni geçtikten sonra karayolunun bitiminde yer alıyor. Şiddetli çarpışmalara sahne olan bu bölgede şehit düşen askerlerden kalanlar, 1934-36 yılları arasında tarımsal faaliyetler sırasında ortaya çıktı. Bunun üzerine Korgeneral Nuri Yamut, Gelibolu 2'nci Kolordu Komutanı iken, Zığındere Savaşları'nda şehit edilen 10 bin şehit adına 1943 yılında bir anıt yaptırdı. Bu, Mehmet Çavuş Abidesi'nden sonraki ilk özel anıt. Paşa'nın bu anıtı yaptırmak için İstanbul'daki iki evini sattığı ve şehitlerin kemiklerinin toplanıp, mermer kaidenin altına gömüldüğü söylenir.

Conkbayırı Atatürk Zafer Anıtı

Conkbayırı Atatürk Zafer Anıtı, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Anafartalar Grup Komutanı Kurmay Albay Mustafa Kemal'in 10 Ağustos 1915 tarihinde yönettiği Conkbayırı Süngü Taarruzu anısına 1993 yılında yaptırıldı. 2015 yılında ise Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığı tarafından restore edildi. Bronz heykel ve anıtın etrafındaki bölgede, savaşta kullanılan mevziler yer alıyor.

Atatürk'ün saatinin parçalandığı yer

Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal, 10 Ağustos 1915'te Conkbayırı Süngü Taarruzu'nu yönetirken bir şarapnel misketi göğsüne isabet etmiş, sağ göğüs cebinde bulunan saat sayesinde ölümden kurtulmuştu. Olay, yaşandığı yerin yakınında Conkbayırı Atatürk Zafer Anıtı'nın yanı başında dört top güllesi ve bir levha ile belirtiliyor.

ANZAC

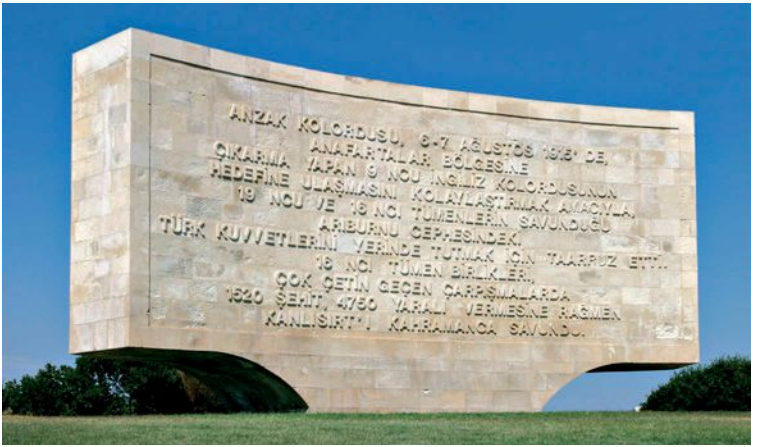

Anzak Koyu ve Atatürk'ün meşhur sözü

Gelibolu Yarımadası'ndaki 600 metre uzunluğundaki koyun adı aslında Arıburnu Koyu. Koy, "Anzak" ismini ise Çanakkale Savaşı'nda Anzakların buraya çıkarma yapmalarından dolayı, 25 Nisan 1985'teki Anzak Günü'nde aldı. Anzak Tören Alanı ise 2000 yılında Avustralya ve Yeni Zelanda Başbakanları tarafından açıldı. Koyun ucundaki kitabede, Atatürk'ün 1934 yılında söylediği sözler İngilizce olarak da okunabiliyor:

"Bu memleketin toprakları üzerinde kanlarını döken kahramanlar! Burada dost bir vatanın toprağındasınız. Huzur ve sükûn içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçikle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz! Evlatlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır."

Bu şehitlik ve anıtlara uğramadan geçmeyin

Gelibolu Yarımadası'nda 100'ün üzerinde şehitlik, anıt, kitabe ve müze yer alıyor. Alan içindeki önemli ziyaret alanları arasında Akbaş Şehitliği ve Anıtı; Ağdere Hastane Şehitliği; Son Ok Anıtı; Arıburnu Yarları ve Yükseksırt; Kireçtepe Jandarma Anıtı, Şehitliği ve Kitabesi; Büyük Anafarta Köy Şehitliği; Bigali Atatürk Evi ve Müzesi de bulunuyor. Akbaş ve Ağdere, savaş sırasında hastane olarak kullanılıyordu. İtilaf bombardımanlarında yaralanan çok sayıda asker, buralarda tedavi altına alındı.

Son Ok Anıtı'nın olduğu nokta, şiddetli çarpışmalardan sonra İtilaf ordusunun geriye atıldığı nokta olarak ifade ediliyor. Sarp bir doğal oluşum olan Arıburnu Yarları'ndaki bir yükselti, Anzak askerleri tarafından "Sfenks" adıyla anılmış. Toprak yapı burada Gelibolu Yarımadası'nın koruyucusu gibi yükseldiği için Arıburnu Yarları ve Yükseksırt ismiyle anılıyor. Kireçtepe Jandarma Şehitliği, Gelibolu Yarımadası'ndaki gerçek şehitliklerden biri. Kireçtepe Jandarma Anıtı, mezarların yanında eski bir taşın üzerine oturtulmuş, üst üste boş top mermisi kovanlarının yerleştirilmesiyle yapılmış. Bigali Atatürk Evi ve Müzesi'nde Atatürk'ün burada kalırken kullandığı eşyalar sergileniyor.

Arıburnu Yarları ve Yükseksırt

Akbaş Şehitliği

Bigali Atatürk Evi ve Müzesi

Ağdere Hastane Şehitliği

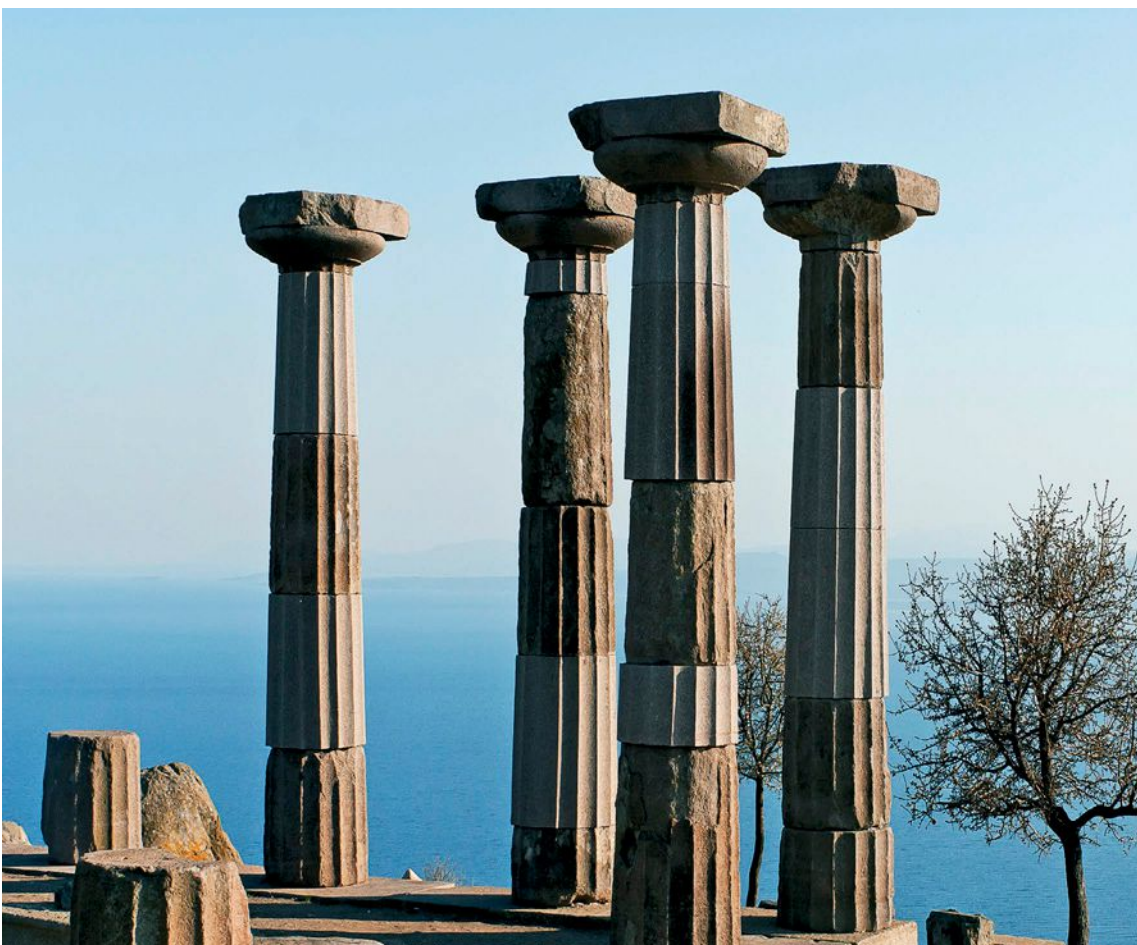

Efsanelerden bugüne

Çanakkale'nin tarihi anlatılırken sık sık efsanelere başvuruluyor. Efsanelere konu olan bu zenginliğin kaynağı, kuşkusuz şehrin coğrafi cazibesi. Tarih boyunca pek çok medeniyet ve imparatorluğun ilgisini çeken Çanakkale'de 204 tescilli SİT alanı bulunuyor. Bunların en ünlüleri ise Troia (Truva), Aleksandria Troas, Parion ve Assos antik kentleri.

Assos antik kenti

Ayvacık ilçesinde bulunan Assos antik kenti özellikle felsefe tarihî açısından önemli. MÖ 348-345 yılları arasında filozof Aristo, Kral Hermias'ın daveti üzerine Assos'a gelir ve dünyanın bilinen ilk felsefe okulunu burada açar. Assos, aynı zamanda filozofun *Erdeme Övgü* eserini kaleme aldığı yer. Size kalan, Assos'un bu eşsiz atmosferi içinde geçmişin hayalini kurup, filozofların düşün dünyasına ortak olmak.

Aleksandria Troas antik kenti

Ezine'ye bağlı Dalyan köyünde bulunan Aleksandria Troas antik kenti, MÖ 4'üncü yüzyılın sonlarında Büyük İskender'in komutanlarından tek gözlü Antigonos tarafından "Antigoneia" adıyla kurulmuş. Aleksandria Troas, kapsadığı alanla Anadolu'nun en büyük kentlerinden biri. Antik kentin en önemli yapılarından olan Herodes Attikus Hamamı'nın kemerlerinden bazıları bugün hâlâ ayakta duruyor. Cephe uzunluğu yaklaşık 100 metre olan hamam, Anadolu'da bugüne kadar Roma Dönemi'nden kalma, bilinen en büyük hamam yapısı.

Parion antik kenti

Biga'nın Kemer köyü sınırları içinde bulunan Parion antik kenti, Roma İmparatorluğu'nun önemli bir liman şehriydi. 2 bin 800 yıllık geçmişe sahip kentte, antik dönemde büyük konserler ve organizasyonların yapıldığı odeon, tiyatro ve hamam gibi yapıların bazı bölümleri halen ayakta.

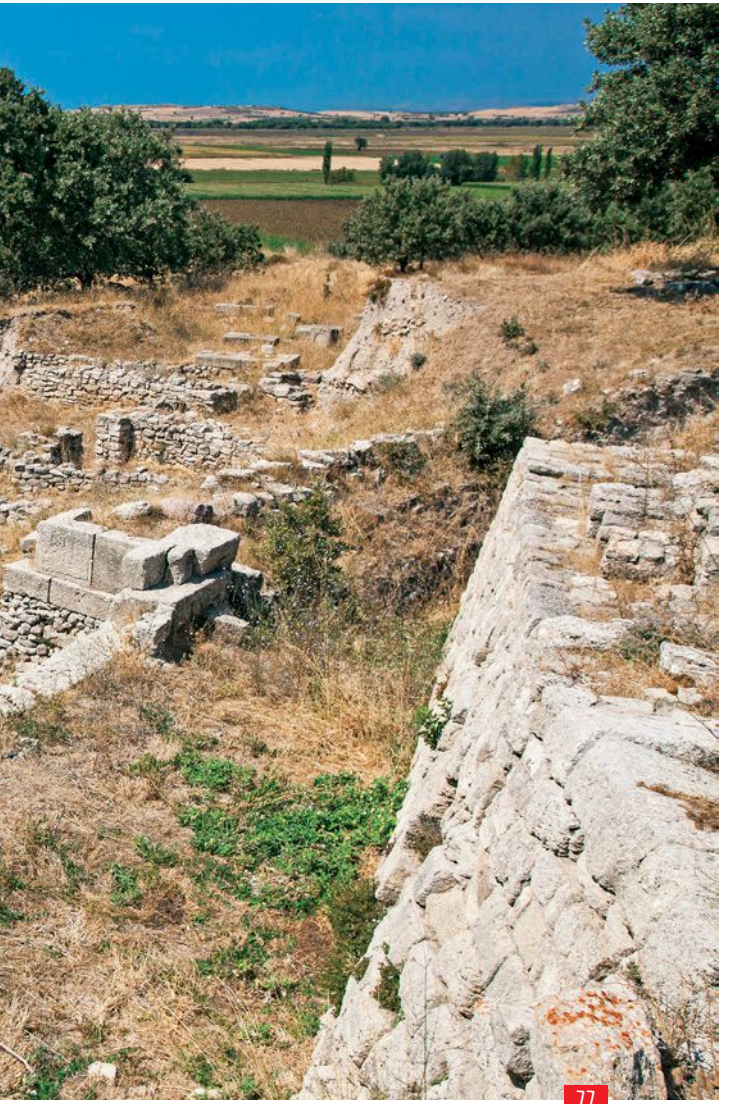

Troia (Truva) antik kenti

Homeros'un *İlyada* ve *Odysseia* destanlarına konu olan, hikâyesi Hollywood filmlerine taşınan ünlü Troia şehri, Çanakkale'ye 30 kilometre mesafede yer alıyor. Milli park statüsündeki bölge, 1998'den bu yana UNESCO Dünya Miras Listesi'nde. Akhalar tarafından ele geçirildikten sonra yakılıp yıkılan şehir, yılda 500 bin civarı ziyaretçi çekiyor. Troia, doğal afet ve savaşlarla 10 kez yakılıp yıkılmış, her seferinde eski kentin üzerine bir yenisi kurulmuş, böylece ovada 16 metreyi bulan bir höyük oluşmuş. Sembolik Truva Atı da burada. 2018'i "Troia Yılı" olarak geçirecek kentte Troia Müzesi'nin açılması için çalışmalar sürüyor.

Kültür mirası

Sadece antik kentler değil, çok sayıda han, hamam, tarihî yapı ve köy de Çanakkale kültürünü zenginleştiriyor.

Adatepe köyü

Kaz Dağları'nın güney eteklerinde, zeytinliklerle çevrili, genellikle iki katlı taş evlerden oluşan köyde zaman durmuş gibi. Köy meydanındaki iki yaşlı çınar ağacı dimdik ayakta. 1989 yılında kentsel SİT alanı ilan edilen Adatepe, bölgede korunan tek köy.

Behramkale köyü

Sahilde dar bir kıyı şeridi bulunan Behramkale, limanı, pırıl pırıl denizi, lezzetli balıkları ve muhteşem doğasıyla Assos Ören Yeri ile bütünleşmiş, küçük ve sakin bir tatil beldesi. Behramkale köyünde Osmanlı'dan kalma bir taş köprü bulunuyor.

Babakale köyü

Babakale köyü, Asya kıtasının en batı noktasında konuşlanıyor. Mimari yapılarıyla ilgi çeken köyün en bilinen yeri, kalesi. Osmanlı'nın inşa ettiği son kale olan Babakale'nin yanı sıra Ulu Cami, çifte hamam ve çeşmelerle bezeli Osmanlı köyü, bu kalenin etrafında gelişmiş. Günümüzde Babakale nefis balıkları ve 1700'lere dayanan el yapımı bıçaklarıyla ünlü.

Gelibolu Mevlevihanesi

17'nci yüzyılda yapılan Mevlevihane çeşitli dönemlerde onarımlar görmekle birlikte, 1899-1900 arasında, Sultan II. Abdülhamit döneminde yeniden inşa edildi. Günümüzde hem en geniş araziye, hem de en büyük semahaneye sahip dünyanın en büyük Mevlevihanesi.

Aynalı Çarşı

Çanakkale Savaşı'yla özdeşleşmiş türküde adı geçen Aynalı Çarşı'yı duymayan yoktur. Şehir merkezinde, saat kulesine yaklaşık 400 metre mesafedeki çarşı, Çanakkale'ye gelenlerin uğrak noktaları arasında. 1890 yılında şehrin Musevi cemaatinin ileri gelenlerinden Eliyau Hallio tarafından yaptırılan çarşı, 2007 yılında restore edildi. Çarşıda ağırlıklı olarak hediyelik eşyaların satıldığı dükkânlar bulunuyor.

Hadımoğlu Konağı

Bayramiç'teki Hadımoğlu Konağı, 18'inci yüzyıl yapımı, nadir bulunan bir Türk evi. 1795-96 yıllarında yaptırıldığı tahmin ediliyor. Bugün müze olarak kullanılan konakta, arkeolojik ve etnografik eserler sergileniyor.

Gelibolu Kalesi ve Piri Reis Müzesi

Ünlü denizci Piri Reis'i tasvir eden büstler, tablolar ve haritalar, Gelibolu ilçesindeki Piri Reis Müzesi'nde sergileniyor. Müze, Gelibolu Kalesi burcunda yer alıyor. Kale, 681 yılından 717 yılına kadar süren Arap akınları sırasında, 711 yılında Bizans Dönemi'nde yaptırılmış.

Hallac-ı Mansur Türbesi

Bayraklı Baba Anıt Mezarı

Bolayır Gazi Süleyman Paşa Türbesi

Kalender Baba Türbesi

Gelibolu türbeleri

Gelibolu, sahip olduğu çok sayıda türbe nedeniyle "türbeler şehri" olarak da biliniyor. Bu türbelerin bazıları denizcilere ait. Bolayır Gazi Süleyman Paşa Türbesi, Hallac-ı Mansur Türbesi, Kaptan-ı Derya Saruca Paşa Anıt Mezarı, Sinan Paşa Türbesi, Kalender Baba Türbesi, Bayraklı Baba Anıt Mezarı, Çilehane bunlardan bazıları.

Mehmet Akif Ersoy Evi

İstiklal Marşı'nın yazarı, şair Mehmet Akif Ersoy'un çocukluğunun geçtiği Bayramiç ilçesindeki iki katlı ev, aslına uygun olarak restore edilerek müzeye dönüştürüldü. Müzede ünlü şairin kullandığı eşyaların yanı sıra kişisel eşyaları, şiirleri ve çeşitli yazıları da sergileniyor.

Şifalı sular

Çanakkale'nin havası gibi termal suları da şifa veriyor. Nerede, hangi termal tesis bulunur, bir göz atalım.

Küçükçetmi/ Afrodit Kaplıcası

Ayvacık ilçesindeki Küçükçetmi Kaplıcası, "Afrodit Kaplıcası" olarak da biliniyor. Efsaneye göre, cüzzam hastalığına yakalanarak güzelliği kaybolan Afrodit, Zeus tarafından yanından uzaklaştırılır. Şifa aramak için İda Dağı'nda gezen Afrodit, bir kurdun, içinden sular çıkan bir mağaraya girdiğini görür. Buradan çıkan şifalı sularda her gün yıkanarak cüzzamdan kurtulur ve eski güzelliğine yeniden kavuşur. Su sıcaklığı 43 derece olan kaplıcadaki su pH 7 değerine sahip. Temiz hava ile orman içinde konaklama imkânı sunan kaplıcalar, huzur veriyor.

Tuzla Kaplıcaları

Ayvacık ilçesi Tuzla köyünde yer alan Tuzla Kaplıcaları'ndan çıkan 80 derecelik suyun, romatizma ve kadın hastalıkları başta olmak üzere çok sayıda rahatsızlığa iyi geldiği düşünülüyor. Tuzla Kaplıcaları'nda çamur banyosu yapma olanağı da mevcut.

Kestanbol Kaplıcası

Ezine ilçesinde yer alan Kestanbol Kaplıcası'nın 73 derecelik suyu romatizmaya, kadın hastalıklarına ve solunum yolu rahatsızlıklarına iyi geliyor. Ayrıca ameliyat sonrası iyileşme döneminde vücudu kuvvetlendiriyor. Kaplıcada konaklama tesisleri de mevcut.

Alakeçili Kaplıcası

Alakeçili Kaplıcası, Ezine ilçesine 25 kilometre mesafede, Kestanbol ve Tuzla Kaplıcaları'nın yakınlarında bulunuyor. Kaplıcada suyun karıştığı çamur, yörede "yara kapatan" olarak biliniyor.

Çan kaplıcaları

Çanakkale'nin özellikle Çan ilçesi kaplıcalarıyla öne çıkıyor. Termal turizmde önemsenen su niteliklerine ve uluslararası standartlara sahip olmasıyla Bardakçılar Dağ Kaplıcası ve Tepeköy Kaplıcası ilçenin iki önemli termal turizm merkezi. Bu kaplıcaların suyunun romatizmal hastalıklara ve cilt rahatsızlıklarına iyi geldiği söyleniyor.

Etli ovmaç çorbası

Her damak tadına göre...

Çanakkale'nin zengin olduğu bir alan da mutfak! Çanakkaleliler için yemek sofralarında saatler geçirmek büyük bir keyif. Çanakkale mutfağının ana unsurunu deniz mahsulleri oluştursa da et ve sebze de sıkça kullanılıyor. Zeytinyağlıları ise parmak yediren türden. Şehrin ovmaç, iskorpit ve ıspanak çorbası meşhur. Göçmenlerin Trakya'ya taşıdığı ovmaç çorbası, soğan ve unun bir araya gelmesiyle oluşuyor. Patlıcan, domates ve maydanozdan yapılan tumbi, melki (bir tür mantar) yemeği, yumurtalı tiken, mantıya benzeyen metez, börülce köftesi, lüfer pilavı, patlıcan kapama ve peynir helvası da öne çıkan lezzetlerden.

Börülce köftesi

Çanakkale'ye ulaşım çok kolay

Çanakkale merkez, Eceabat, Gelibolu, Lapseki, Ezine-Geyikli Yükyeri, Bozcada, Gökçeada, Çardak ve Kabatepe'de iskeleler bulunuyor. Deniz ulaşımı Çanakkale-Eceabat, Lapseki-Gelibolu, Çanakkale-Kabatepe-Gökçeada, Bozcaada-Yükyeri, Çanakkale-Gökçeada, Çanakkale-Bozcaada, Kepez-Eceabat, Çanakkale-Kilitbahir arasında karşılıklı feribot seferleri ile GESTAŞ tarafından yapılıyor. Ayrıca Bozcaada ve Gökçeada'ya Çanakkale'den hızlı feribot seferleri mecvcut. Bunun dışında şehir merkezine yaklaşık 2 kilometre mesafede bulunan Çanakkale Havalimanı'ndan Ankara ve İstanbul'a düzenli uçuşlar da bulunuyor.

Konaklama seçenekleri

Çanakkale şehir merkezinde ve ilçelerinde çok sayıda konaklama seçeneği mevcut. Beş yıldızlı ve butik otellerin yanı sıra kamp ve çadır türü konaklama da yaygın. Şehir merkezindeki oteller genelde iskele civarı ile boğazda yer alıyor.

EDİRNE
TEKİRDAĞ
Evreşe
Saros Körfezi
Yıldız Koyu
Bolayır
MARMARA DENİZİ
ZORDAĞ
Gelibolu
Kara Br.
Bodrum Br.
By. Kemikli Br.
ÜRE DAĞI
Lapseki
Karabiga
Kaleköy
Kç. Kemikli Br.
Kuzu Limanı
Balıklıçeşme
Şahinkaya
Gökçeada
Uğurlu
Eceabat
Umurbey
Beyçayırı
Gümüşçay
Gündoğdu
Sinekçi
ÇANAKKALE
Bakacak
Biga
Kilitbahir Kalesi
Teke Br.
İntepe
Troia
Kirazlı
Çan
Tavşan Ad.
Kalafat
Yeniköy
Etili
Yiğitler
Bozcaada
Geyikli
Yenice
Hamdibey
Tuzla Br.
Ezine
Bayramiç
Evciler
Kalkım
Pazarköy
DEDE DAĞI
GÜRGEN DAĞI
BİGA YARIMADASI
KAZ DAĞLARI
Ayvacık
Gülpınar
Küçükkuyu
BALIKESİR
Baba Br.
Assos
Behramkale
Müsellim Boğazı
Edremit Körfezi

Destanlar şehri

Çanakkale

ÇANAKKALE SAVAŞLARI GELİBOLU TARİHİ ALAN BAŞKANLIĞI

Dinlerin ve dillerin buluştuğu, taşların konuştuğu şehir

Mardin

Mardin

Copyright
Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

Genel Müdür Cem M. Başar
Yayın Direktörü Murat Köksal
Yayın Danışmanı Erdal İpekeşen
Yazı İşleri Müdürü Özlem Numanoğlu
Katkıda Bulunanlar Eray Görgülü (Yazı), Haşim Kılıç (Fotoğraf), Erol Taşlar (Tasarım)
Tüzel Kişi Temsilcisi: Mehmet Taşkın
Marka Müdürü Ayşegül Parlayan
Fotoğraflar DB İmaj, Nezir Güneş, Mardin Valiliği Fotoğraf Arşivi, Mardin Belediyesi Fotoğraf Arşivi
Ankara Reklam Bölge Temsilcisi Sezinur Balıkçıoğlu
Reklam Satış Müdürü Beliz Balibey

Adres
Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.
Trump Towers Kule-2 Kat: 21-24, 34387 Şişli - İstanbul
Tel: 0212 410 33 10 **Faks:** 0212 410 33 11

Baskı - Cilt
Levent Ofset/ Le Color
Le Color Kağıt Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.
Fatih Cad. Karadal Sok. No:13 Merter - İstanbul - Türkiye- P.K.: 34169
Tel: (0212) 637 15 30 **Fax:** (0212) 637 22 98

Tempo Travel dergisinin okurlarına ücretsiz armağanıdır.

Mardin'e gitmek için 10 neden

Hüseyin Yayman
KÜLTÜR VE TURİZM BAKAN YARDIMCISI

1 Binlerce yıllık tarihe tanıklık eden abbaralar ve taş sokaklarda kaybolmak.

2 Önemli Türk İslam eserlerini görmek, cami ve türbeleri ziyaret etmek.

3 Gümüşün sanata dönüşümüne şahit olmak, telkâri alışverişi yapmak.

4 Muhteşem Dara antik kenti ve Mardin Müzesi'nde zaman yolculuğuna çıkmak.

5 Venedik ve Kudüs'ü andıran yapısıyla, şehri gecesi ve gündüzüyle seyretmek.

6 Verimli Mezopotamya Ovası'nın sonsuz yeşilliğini seyretmek.

7 Deyrulzafaran, Mor Gabriel ve Meryem Ana Manastırı'nı, Süryani ibadethanelerini ziyaret etmek.

8 Midyat ve Savur'un tarihi konaklarını görmek, Beyazsu'da serinleyip taklacı güvercinleri izlemek.

9 Tadına doyamayacağınız yöresel lezzetlerle kendinizi ödüllendirmek.

10 Canayakın ve misafirperver yöre insanıyla hoş sohbetler etmek.

Binaların fısıldadığı şehir...

Mustafa Yaman
MARDİN VALİSİ

Bereketli Mezopotamya Ovası'na hâkim, bölgenin en güzel yerine konumlanan Mardin, asırlardır bu ovanın bekçiliğini yapıyor. Bu topraklarda sadece bitkiler yetişmedi, medeniyet de burada ortaya çıktı, filizlendi ve gelişti. Mardin bugün binlerce yıllık tarihi ve kültürel birikimin üzerinde oturuyor. Farklı dinler, farklı diller asırlar boyunca bir araya geldi, harmanlandı ve dünyada eşine az rastlanır bir kültürel miras ortaya çıktı.

Hıristiyanlığın önde gelen manastırları ve kiliseleri ile İslam'ın önemli cami ve medreseleri Mardin'de buluştu. Mardinli taş ustalarının elinde şekillenen taşlar, bu özel yapılara ayrı bir güzellik kattı. Bugün Mardin "dinlerin ve dillerin buluştuğu, taşların konuştuğu şehir" olarak biliniyor. Mardin Kalesi'nin eteklerinden ovaya doğru uzanan şehrin sokaklarında yürürken, taş işçiliğinin inceliği ve Mardin evlerinin güzelliği başınızı döndürür. Binalar size bir şeyler fısıldamak ister gibidir. Mardin'den Mezopotamya Ovası'nı izlemek kadar, ovadan Mardin'e bakmak da bir görsel şölendir. Şehrin ilçeleri de en az kendisi kadar ünlüdür. Midyat, Savur, Nusaybin, Kızıltepe farklı güzelliklerle ziyaretçilerini karşılar. Hepsinin ortak noktası misafirperver ve sıcakkanlı insanlarıdır. Her yıl Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanından çok sayıda kişi Mardin'i ziyaret ediyor. Mardin, sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal zenginliklerle yeni ziyaretçilerini tüm alçakgönüllülüğüyle bekliyor.

Bir fotoğraf tutkunu olan Mardin Valisi Mustafa Yaman, şehrin fotoğrafçılar için doğal bir stüdyo niteliğinde olduğunu söylüyor. Yaman, yanından ayırmadığı makinasıyla Mardin'in farklı mevsimlerdeki güzelliklerini ölümsüzleştiriyor.

Büyülü güzellik

Mardin

Bir cümlede Mardin:
"Dinlerin ve dillerin buluştuğu, taşların konuştuğu şehir..."

Mardin, henüz şehre girmeden manzarasıyla sizi büyülüyor. Şehrin sokaklarına adım attığınız andan itibaren, bu topraklarda yüzyıllarca bir arada yaşamış farklı kültürlerin izlerini görmeye başlıyorsunuz.
Artuklular döneminde tasavvuf felsefesine göre yapılmış mimarisiyle tarihi camiler, Süryani Ortodoks cemaatinin yüzlerce yıllık manastırları, Hıristiyanların asırlar önce kullandığı kiliseleri bir arada, hatta kimi sokaklarda komşu olarak görebileceğiniz kaç kent biliyorsunuz?
Tarih boyunca süregelen bu kültür mozaiği, Mardin'de bugün de yaşamaya devam ederken, etkisini tarihi yapıların yanı sıra sosyal hayatta, mutfakta ve kültürde de gösteriyor.

Mardin'in otantik ürünlerle dolu çarşılarında mutlaka alışveriş yapmalı ve birbirinden lezzetli yöresel yemeklerin tadına bakmalısınız. Mardin'e gitmeden bir not daha düşelim: Mezopotamya Ovası'na bakan yamaçlarda kurulmuş olan; ovadan bakıldığında gündüz bir kartal yuvasını andıran, gece vakti ise bir gerdanlık gibi parlayan şehri görünce, fotoğraf merakınız yoksa bile bu tutkuya kapılabilirsiniz. Telefonla yetinmeyip yanınıza fotoğraf makinası da alabilirsiniz.

#mardin

Binyılların izleri

Tarihi MÖ 10 binlere uzanan Mardin, binlerce yıl boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yaptı. Bugün de üç semavi dinin bir arada yaşadığı şehrin her sokağında geçmişin izleri okunuyor.

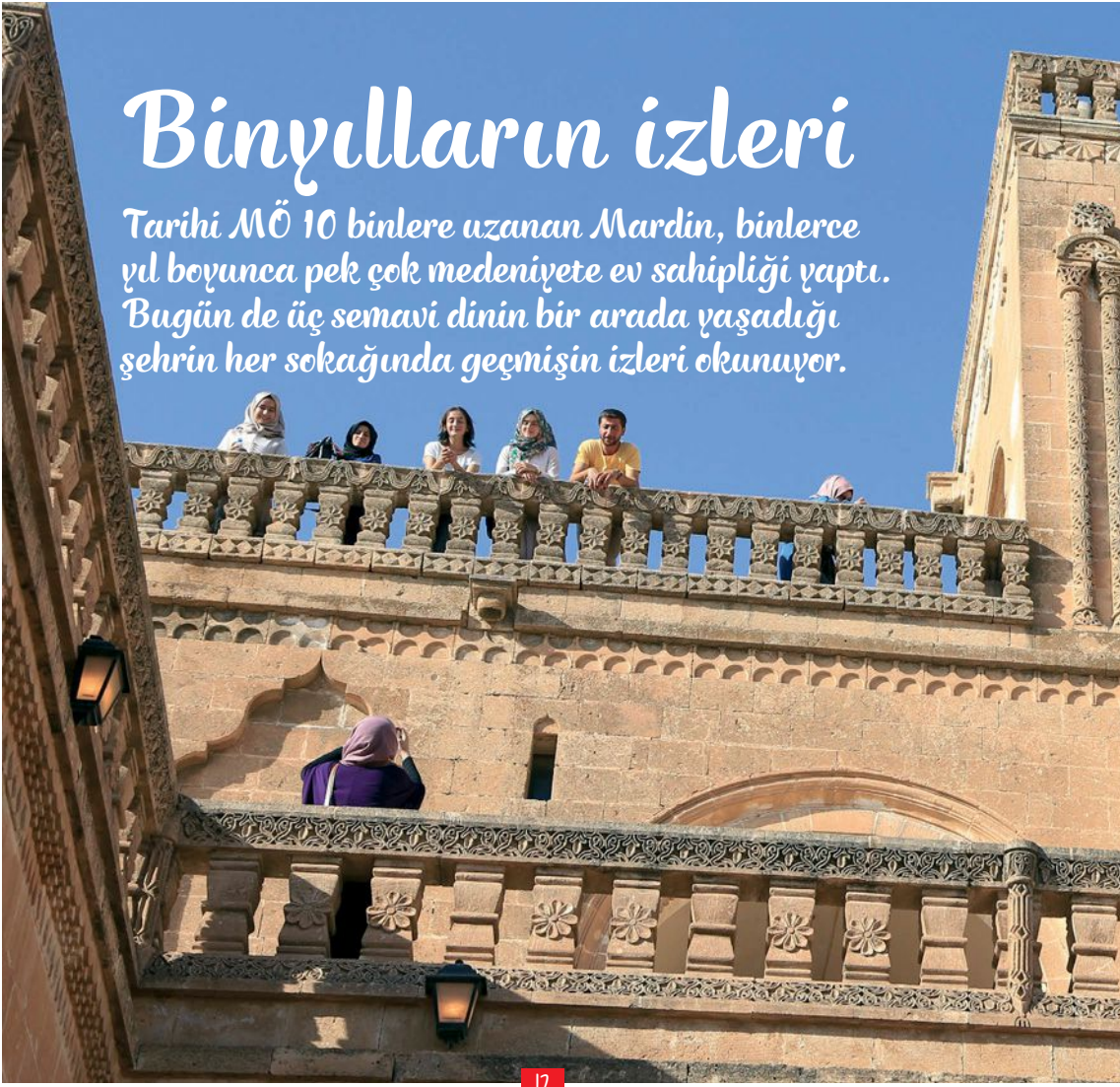

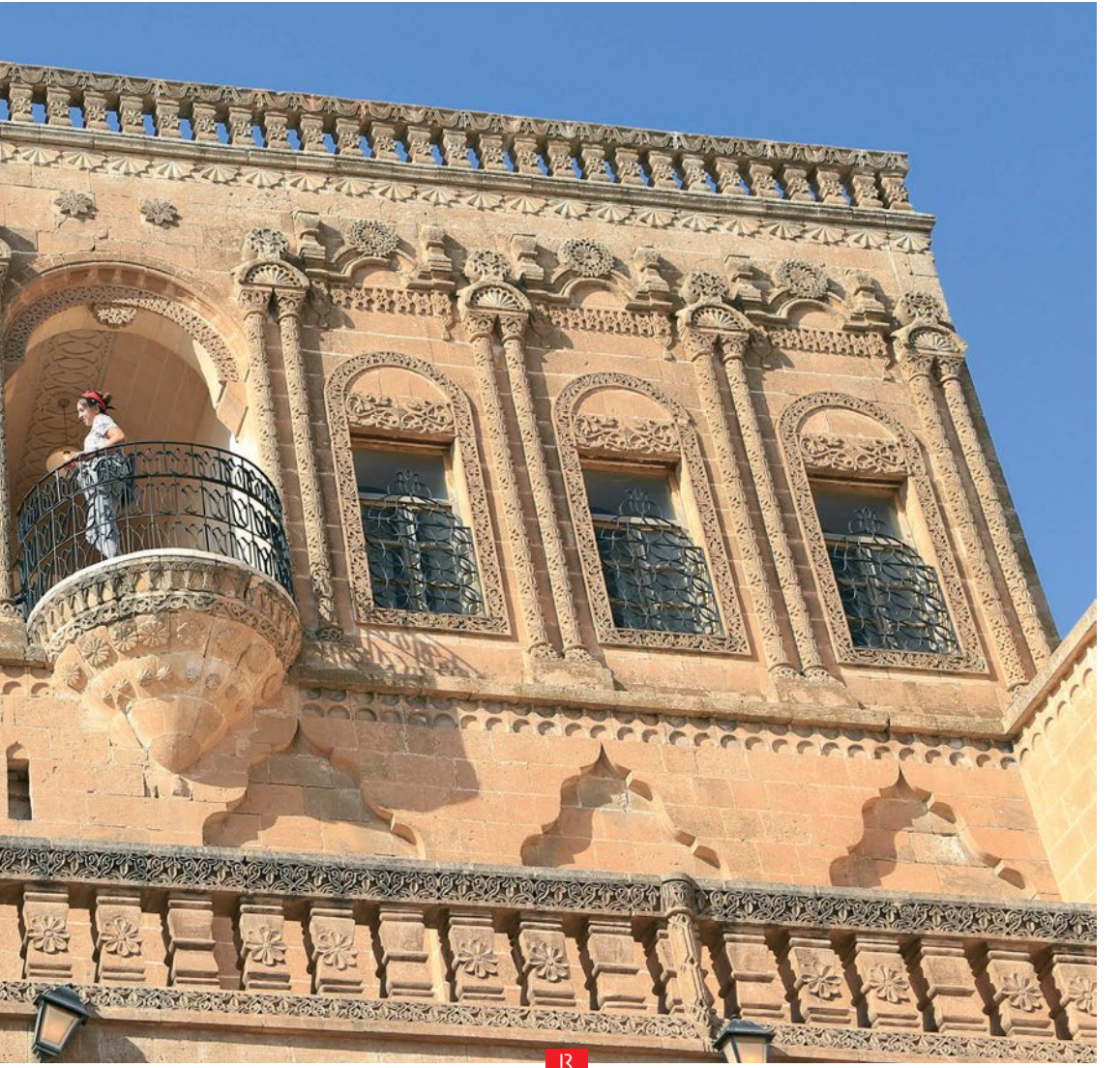

Yukarı Mezopotamya'da, Dicle ve Fırat nehirleri arasındaki verimli Mezopotamya Ovası'nın merkezinde kurulan Mardin'in yaklaşık 6 kilometre batısındaki alanda paleolitik döneme ait buluntuların keşfi, yörede insanlık tarihinin MÖ 10 binlerde başladığını ortaya çıkardı. Yazılı kaynaklar, MÖ 2000 yılında bu coğrafyada Mitanni ve Asur uygarlıklarının yaşadığına işaret ediyor. Bundan bin yıl sonra ise bölgedeki Arami hareketliliğiyle birçok kentin kurulduğu biliniyor. Bu dönemde kurulan kentlerin en önemlilerinden biri olan Naşipina ise bugünkü Nusaybin.

MÖ 612 yılında Asur Devleti'nin yıkılışından sonra bölge sırasıyla Partlar, Grekler, Persler, Romalılar ve Sasanilerin egemenliğine geçerken, MS 2 ve 3'üncü yüzyıllarda bölgede Hıristiyanlaşma süreci başladı. 640'lı yıllarda ise İslamiyetin yayılmasıyla Mardin ve civarına Mervaniler ile Hamdaniler hükmetti. Mardin, 1105 yılında Artuklu Devleti'nin başkenti

olurken, 15'inci yüzyılda Karakoyunlular ve Akkoyunlular arasında el değiştirdi. Şehrin Osmanlı hâkimiyetine geçişi ise Yavuz Sultan Selim dönemine tarihleniyor.

ŞEHRİN ESTETİĞİNDE ARTUKLULARIN PAYI BÜYÜK

Bölgeye damgasını vuran ise Artukoğulları oldu. Haçlılara karşı başarılı savaşlar yürüten, ancak zamanla gücünü kaybeden Artuklu Beyliği'nin hükmü, Karakoyunluların Mardin'i almasıyla son buldu. Ancak 1108 ile 1408 yılları arasında bölgede inşa ettikleri pek çok eser günümüze kadar varlığını korudu. Kent merkezindeki medrese ve camilerin çoğu onların eseri. Zarif taş işçiliği ile mimari estetik, bu yapıları daha da değerli kılıyor.

Komşu ibadethaneler

Mardin'in ilçeleri de dahil birçok noktasında kilise ve camileri yan yana görebilirsiniz.

Ulu Cami

Birinci Cadde üzerindeki Ulu Cami, şehrin hemen her yerinden görülüyor. Gece ışıklandırılan minaresiyle ayrı bir güzelliğe bürünen cami, 12'nci yüzyıl Artuklu mimarisini yansıtıyor. Camide bulunan bir yazıta göre, 1176 yılında Artuklu hükümdarı Kudbettin İlgazi zamanında inşa edilmiş. İleriki dönemlerde mimarisi model alınan ve taklitleri yapılan cami, Anadolu'daki çifte minareli camilerin ilk örneklerinden. Şimdiki silindirik gövdeli süslü minare ise yıkılmış olan çifte minarenin yerine 19'uncu yüzyılda yapıldı.

Kasımiye Medresesi

Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan medrese, Mardin'deki eğitim amaçlı yapıların en büyüklerinden biri. Yapımına Artuklular döneminde başlanmışsa da 15'inci yüzyılda Akkoyunlular tarafından bitirilebilmiş. Bir avlu etrafında düzenlenmiş iki katlı mekânlar ile bağımsız bir mescitten oluşuyor. Avludaki çeşme tasavvuf felsefesine göre yapılmış; suyun akışıyla, doğumdan ölüme kadar insan hayatı ve sonrası tasvir ediliyor. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin 20'nci yüzyıl başlarına kadar devam ettiği, restorasyonu yakın zamanda tamamlanan medrese binası, bilim müzesine dönüştürülecek.

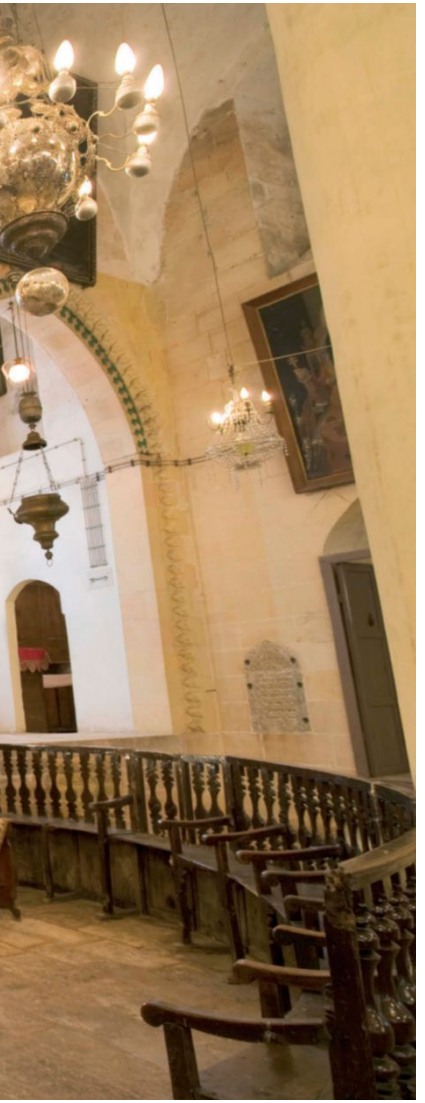

Deyrulzafaran Manastırı

Mardin merkezine 4 kilometre mesafedeki manastıra Eskikale yolu üzerinden ulaşılıyor. 1932'ye kadar, 640 yıl boyunca patriklik merkezi olarak hizmet veren manastır halen faal. Milattan Önce'ye tarihlenen Güneş Tapınağı ile Romalıların kale olarak kullandığı kompleksin üzerine MS 5'inci yüzyılda kurulan manastır, tarih boyunca farklı farklı isimlerle anılmış. 15'inci yüzyıldan itibaren ise etrafından yetişen zafaran (safran) bitkisi nedeniyle bugünkü adını almış. Şemsi Tapınağı, Mor Hananyo Kilisesi, Meryem Ana Kilisesi, Mor Petrus Kilisesi, Azizler Mezarlığı, Divanhane ve rahip odaları ile bu büyük manastır, Süryani Kadim Ortodoks cemaatinin en önemli merkezlerinden biri. Mardin Metropoliti de burada yaşıyor.

Mor Gabriel Manastırı

Bizans sanatının günümüze ulaşabilen en görkemli örneği. Midyat'ın 22 kilometre doğusundaki Mor Gabriel Manastırı'na Midyat-İdil yolu üzerinden ulaşılıyor. Günkören Köyü yakınlarında sizi muhteşem mimarisiyle karşılayan ibadethane, Hıristiyan dünyasının halen kullanılan en eski manastırları arasında. Yapımı 397'ye dayanan manastırın içindeki ana kilise, Bizans İmparatoru Anastasius'un gönderdiği bağışlarla inşa edilmiş. Kilisenin zemin ve tavanındaki mozaikler mutlaka görülmeli. Sekizgen Theodora Kubbesi de çok çarpıcı; 6'ncı yüzyılda vaftizhane için yapıldığı düşünülüyor. Manastırda Meryem Ana'ya, Kırk Şehitler'e ve manastırın kurucusu Mor Simeon'a adanmış üç kilise daha mevcut. Midyat Metropoliti ile birlikte 3 rahip, 14 rahibe ve 30 öğrencinin yaşam sürdüğü ibadethane, 16 asırdır manastır geleneğini yaşatıyor.

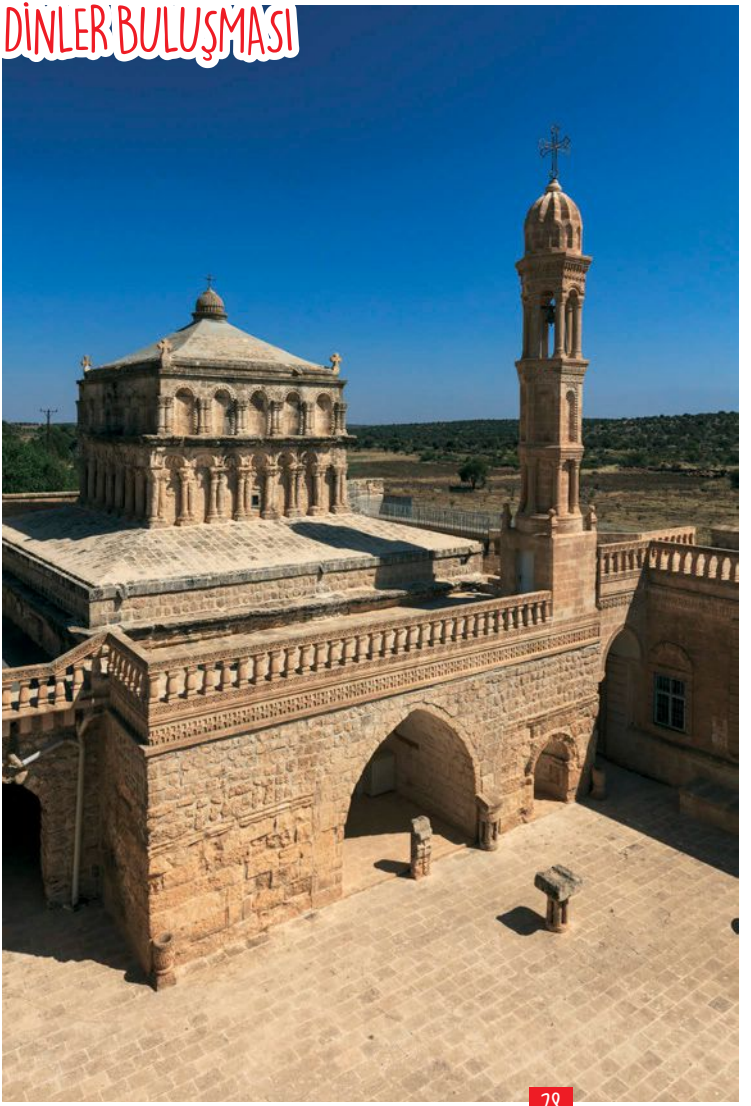

Meryem Ana Kilisesi

Çoğu kez Arapça El Harda (bakire) olarak anılan, Süryani dilinde Yoldath Alohu (Tanrı Anası) ismini taşıyan Meryem Ana Kilisesi, Dargeçit ilçesine bağlı Hah (Anıtlı) Köyü'nde bulunuyor. MS 1'inci yüzyılda yapılmış zafer takı biçimli bir Roma yapısının, 5'inci ve 6'ncı yüzyıllarda bu kiliseye dönüştürüldüğü düşünülüyor.
Mardin civarında az rastlanan kare planı ve merkezi kubbesiyle Deyrulzafaran Manastırı'na benziyor.

Mor Abraham Hobel Manastırı

Midyat'ın 1 kilometre doğusunda bulunan Mor Abrohom Hobel Manastırı, 5'inci yüzyılda Mor Gabrielli keşişler Abraham ve Hobel tarafından kurulmuş. Manastırın avlusunun doğusunda yan yana dizilmiş üç kilise sıralanıyor. Bunlardan en eskisi Mor Hobel Kilisesi. Bu kilisenin yapımından bir süre sonra Mor Barsavmo'nun ustası olan Mor Abraham buraya gelmiş ve onun adına da büyük bir kilise yapılmış. O zamandan beri de bu manastır, Mor Abraham Hobel Manastırı olarak anılıyor. Üçüncü kilise olan küçük ve kubbeli Meryem Ana Kilisesi, tek başına duruyor. Midyat Hıristiyanlarının merkez mezarlığı da burada.

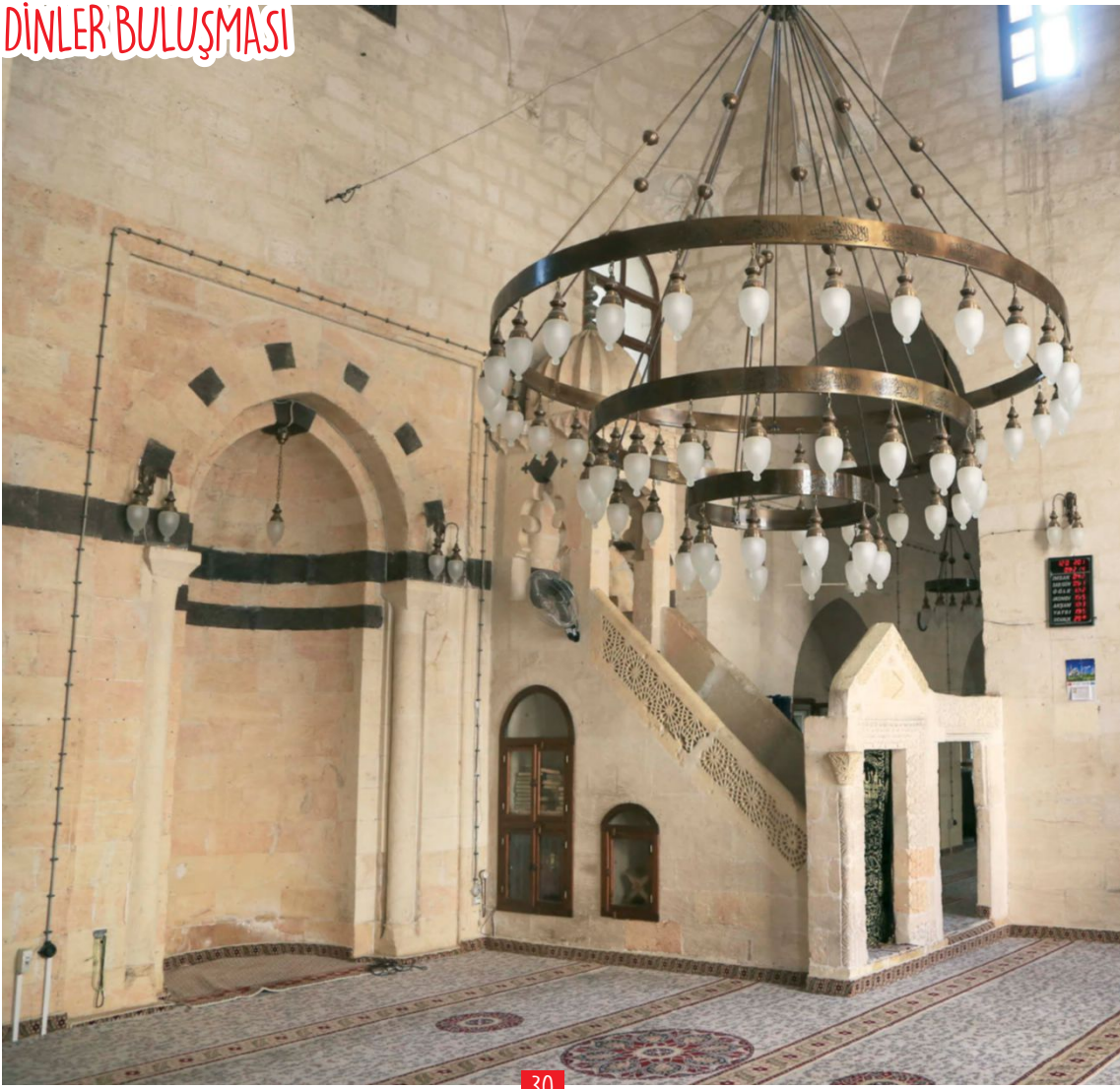

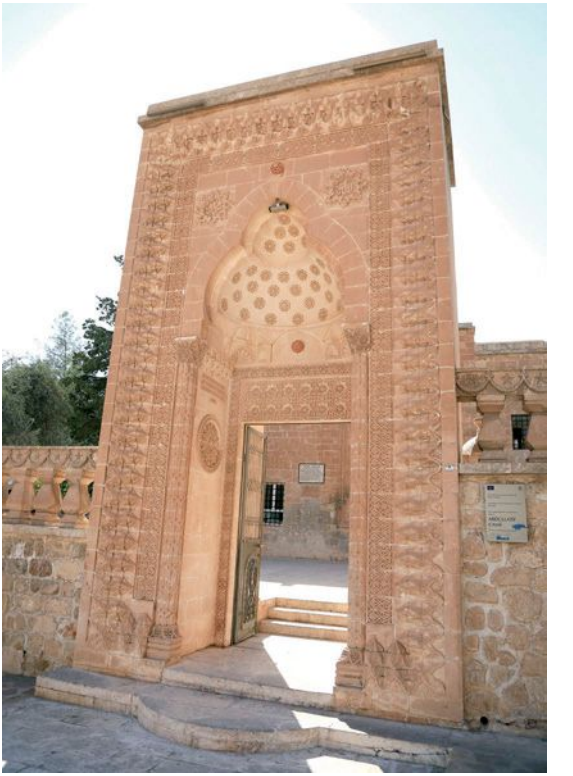

Latifiye Camii

Cumhuriyet Meydanı'nın hemen altındaki cami, Artuklu sultanlarından ikisine hizmet etmiş olan Abdüllatif tarafından 1371 yılında yaptırılmış. Caminin bugünkü minaresi ise 1845'ten kalma; Musul valisi Gürcü Mehmet Paşa tarafından inşa ettirilmiş.

Mar Hırmız Keldani Kilisesi

Şehir merkezinde halen faal olan kiliselerden biri de Birinci Cadde üzerindeki Mar Hırmız Keldani Kilisesi. 397'de yapımı tamamlanan ibadethanenin gösterişten uzak bir mimari stili var. Zaman zaman Süryani Keldani cemaati tarafından kullanılıyor.

Hatuniye Medresesi

Savur Kapı Hamamı yanında bulunan Hatuniye Medresesi, eyvanlı (açık avlulu) medreselerin öncüsü. 12'nci yüzyıl mimarisini yansıtan yapı, Artukluların Mardin ve Silvan kolunun başında olan atabeyi Necmeddin Alpi'nin eşi Sitti Radiviyye'nin adıyla anılıyor. Hz. Muhammed'e ait olduğu belirtilen ayak izi cam bölüm içinde sergileniyor.

DİNLER BULUŞMASI

Mor Yakup Kilisesi

Nusaybin ilçesinde, yapımı 4'üncü yüzyıla dayanan kilise, Nusaybin episkoposu Mor Yakup tarafından katedral ve vaftizhane olarak inşa ettirilmiş. 8'inci yüzyılda katedral yıkılınca, vaftizhane kiliseye çevrilmiş. Mardin'in en iyi taş işçiliği olarak kabul edilen bezemeleriyle ünlü kilise, aynı zamanda dünyanın ilk üniversitelerinden biri olan Nusaybin Okulu'na ev sahipliği yapmış. Kaynaklar bu okulun 800 ile 1000 arasında yatılı öğrencisinin olduğunu yazıyor. Nusaybin Kültür ve İnanç Parkı Projesi kapsamında kilise arazisinde 2000 yılında başlatılan arkeolojik kazı çalışmaları tamamlandı, restorasyon sürüyor.

Kırklar Kilisesi

Birinci Cadde'deki tarihi kiliselerden biri de Kırklar Kilisesi. Süryani Ortodoks cemaatine ait olan kilise Mor Benham adıyla da biliniyor. Kilisenin yapım tarihi bugüne kadar 6'ncı yüzyıl olarak bilinse de son yıllardaki çalışmalar daha erken döneme işaret ediyor. Kilisede aziz tabloları, elyazması dua kitapları, el dokuması perdeler, varaklı gümüşle kaplanmış kilise maketi, fildişi bezemeli kürsüler, gümüş kandiller ve farklı motiflerle süslenmiş ayin sunakları bulunuyor.

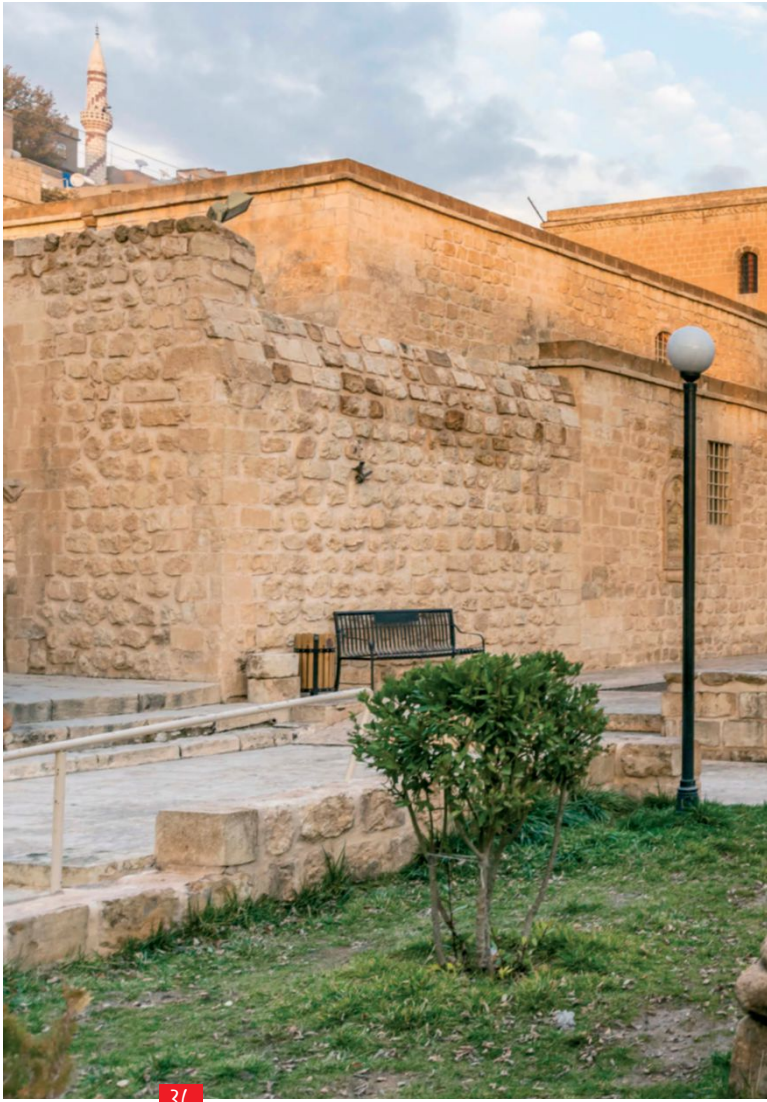

Şeyh Çabuk Camii

Hz. Muhammed'e ulaklık eden Şeyh Çabuk adına inşa edilen caminin yapım tarihi kesin olarak bilinmiyor. Birinci Cadde'de ziyaret edebileceğiniz cami, bugünkü görünümünü 15'inci yüzyılda almış. Şeyh Çabuk Camii, Mardin'deki cami ve mescitlerin genel özelliği olan enine yayılan plana sahip. Güney tarafındaki çapraz tonozla örtülü mekânın türbe, ya da zikir yeri olduğu düşünülüyor.

Zeynel Abidin Camii ve türbesi

Nusaybin'in en önemli camisi. 12'nci yüzyılda inşa edilen kare planlı tek katlı caminin üst örtüsü düz dam şeklinde. Hz. Muhammed'in 13'üncü göbekten torunu Zeynel Abidin'in adıyla anılan camide, kendisi ve kız kardeşi Sitti Zeynep'in makamı bulunuyor. Caminin aynı zamanda Kültür ve İnanç Parkı projesi ile UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne girmiş olduğunu da hatırlatalım.

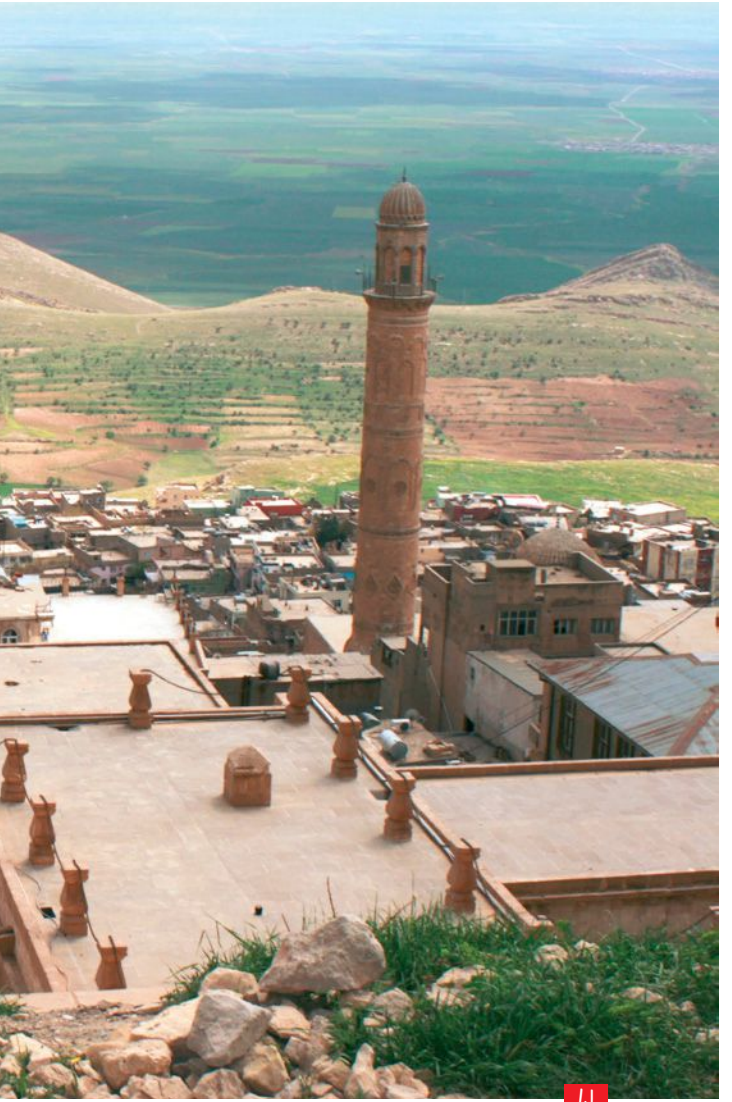

Zinciriye (Sultan İsa) Medresesi

Artuklular, diğer medreselerden farklı olarak bu yapıyı rasathane olarak da kullanabilmek için yüksekte kurmuş. Mardin Kalesi'ne çıkan yolda ziyaret edebileceğiniz medrese, doğu ve batı uçlarındaki dilimli kubbeleri ile çok uzaklardan bile dikkati çekiyor. 1385 yılında Artuklu hükümdarı Melik Necmeddin İsa Bin Muzaffer Davud Bin El Melik tarafından yaptırılmış. İsmini hem sultandan hem de iki kubbe arasına gerili zincirden alıyor. İki kat üzerinde avlu, cami, türbe ve çeşitli ek bölümlerden oluşan medresede çok sayıda kitabe de bulunuyor.

Adım adım tarihi duraklar

Mardin'de tarih adına görülecekler, ibadethanelerle sınırlı değil elbette. Adımlarınız sizi yüzlerce yıllık harabelere, tarihi konaklara, ya da bir höyüğe çıkarabilir.

Kalecik

Nusaybin ile Midyat ilçeleri arasında yolculuk yaparken, tepelere kurulmuş birbirinden güzel köyleri görebilirsiniz. Mardin'in geleneksel mimarisini yansıtan evleriyle bu köylerin her biri fotoğraf meraklılarına ayrı bir güzellik sunuyor. Bunlardan biri olan Kalecik Köyü'nün taş yapıları, Çatalhöyük evlerini andırıyor. Kalıntıları köyün içinde olan kalenin hangi döneme ait olduğu ise bilinmiyor.

Dara Harabeleri

Dara Harabeleri, bölgede Hasankeyf'ten sonra en çok ilgi gören ikinci antik kent. Doğu Roma İmparatorluğu'nun sınırını Sasanilerden korumak amacıyla garnizon şehri olarak kurulan Dara, Yukarı Mezopotamya'nın önemli yerleşim yerlerinden biriymiş. Kayalara oyulmuş çok geniş bir alana yayılan harabeler, Mardin-Nusaybin karayolu üzerindeki Oğuz Köyü'nde bulunuyor. Harabelerin içinde mağara evlerini, köyün merkezinde ise halk arasında zindan olarak bilinse de aslen su sarnıcı olarak kullanılan yapıyı görebilirsiniz. Bu ziyaretten sonra Dara Köyü'nde gözleme-ayran keyfi yapmayı unutmayın.

Ptt
PttBank

Şahtanaların Evi

Birinci Cadde üzerinde Şehidiye Medresesi'nin karşısında yer alan konakta bugüne kadar birçok dizi film çekildi. 1890 yılında mimarbaşı Lole tarafından Mardin'in önde gelen ailesi Şahtanalar için yapılan iki katlı konak, Mardin'deki en büyük U planlı evlerden biri. 1930'ların sonlarında Memleket Hastanesi olarak kullanıldı, daha sonra otele dönüştürüldü. 1953'te aileden satın alınarak PTT tarafından kullanılmaya başlanan konak, bugün Mardin Artuklu Üniversitesi Otelcilik Yüksek Okulu tarafından Uygulama Oteli olarak kullanılıyor.

Eski Vali Konağı

1908 yılında vali konağı olarak inşa edilen, sonraki dönemlerde halı okulu, özel dershane, misafirhane ve hastane olarak kullanılan konak, Mardin sivil mimarisinin güzel örnekleri arasında. Diğer yapılara kıyasla sade bir görüntüsü olsa da cephesinde ve batı kanadında yer alan odalarındaki kapı süslemeleri göz alıcı bir görüntü sunuyor. 2011 yılında restore edilen yapı, yeniden eski işlevine döndürülerek Mardin Vali Konağı olarak kullanılmaya başlandı.

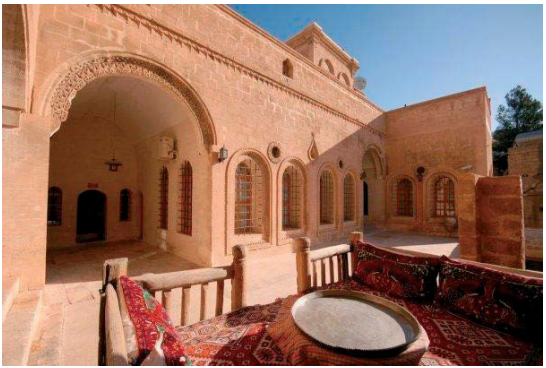

Tatlıdede Evi

Ulu Cami Mahallesi'nde zamanında Süryani bir aileye ait olan 600 yıllık yapının üst katı, -rivayete göre- 240 yıl önce çocukların avluda bulduğu küpten çıkan Macar altınlarıyla inşa edildi. O tarihten sonra Beyt Macar ismiyle de anılan yapı, 1997 yılında Tatlıdede ailesi tarafından satın alınarak restore edildi ve butik otele dönüştürüldü.

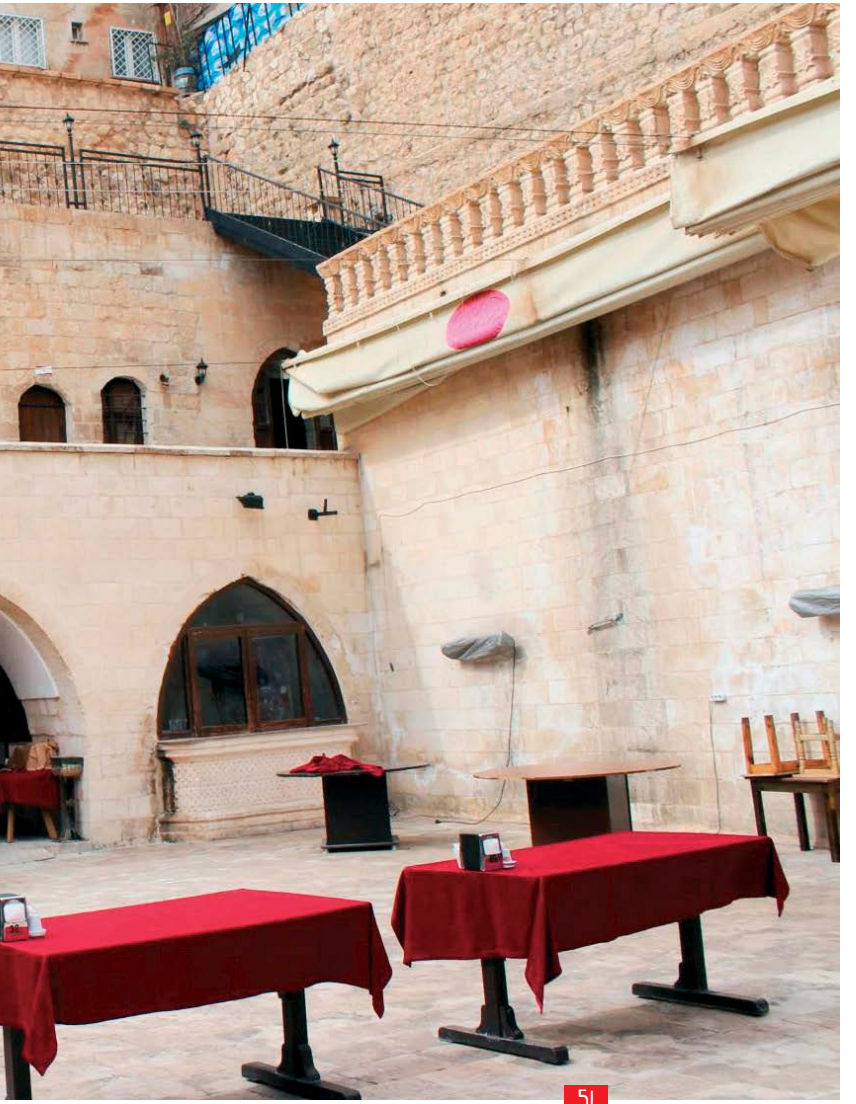

Antik Sur Hanı

Surur Garajı olarak da bilinen Antik Sur Hanı, Birinci Cadde'de bulunuyor. 17 ve 18'inci yüzyıllarda yapıldığı düşünülen han, kervanların konaklama yeri olarak inşa edilen iki kattan oluşuyor. Tarihi dokusunu kaybetmemiş önemli Mardin yapılarından biri olan Antik Sur Hanı, dikdörtgen bir avlu etrafında revaklı bölümlerden oluşuyor. Restore edilen handa restoran ve kafeler yer alıyor.

Şehir turu

Mardin'de gezdiğiniz sokak ve mekânları daha iyi kavrayabilmek için kültür duraklarında soluklanıp günümüz kent hayatına göz atabilirsiniz.

Birinci Cadde

Tarihi nitelikteki dini yapıları, geleneksel taş evleri, birbirinden güzel sokakları, müzeleri ve çarşılarıyla ünlü Birinci Cadde, Mardin'in Eski Şehir bölgesini boydan boya kesiyor. Birinci Dünya Savaşı sırasında Almanlar tarafından açılan cadde, şehirdeki tüm çarşılara giriş kapısı. Tarihi kiliseler ile Artuklu dönemi camileri de bu cadde etrafında toplanıyor. Birinci Cadde'deki çay bahçelerinin terasları ise yeşil bir denizi andıran Mezopotamya Ovası ile eşsiz bir manzara sunuyor.

ÖZERİN GÜMÜŞÇÜLÜK

Mardin Müzesi

Birinci Cadde Cumhuriyet Alanı'nda bulunan, sarı kalker taşından yapılan Mardin Müzesi'nin üç katında galerilerin yanı sıra bir arkeopark da bulunuyor. Tarih öncesi dönemlerden başlayıp Osmanlı'ya kadar gelen müze koleksiyonundaki buluntular, şehrin kültür mozaiğine ayna tutuyor. Aralarından en ilgi çekenleri ise Kırk Haramiler'e ait olduğu ileri sürülen Sürekli Definesi, Girnavaz Höyük kazılarında elde edilen buluntular ve tarih boyunca Mezopotamya'da varlık göstermiş medeniyetlere ait seramik, mühür, kandil, sikke ve cam şişe örnekleri.

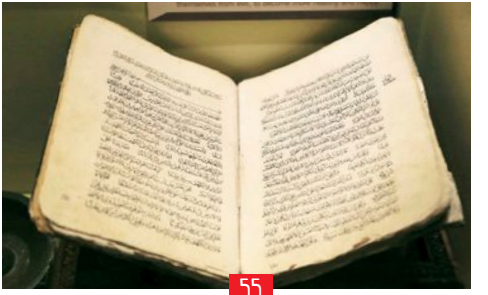

Sabancı Kent Müzesi

Kentin kültürel yapısını anlayabilmek için Eski Hükümet Konağı yanında bulunan Sabancı Kent Müzesi'ni mutlaka ziyaret edin. Müzede, kentin coğrafyasını, tarihini, mimari yapısını, ekonomisini, içerisinde barındırdığı dinleri ve yaşam kültürünü yansıtan eserler ve fotoğraflar ile canlandırma bölümleri yer alıyor. Müzede gösterilen filmlerle de kentin son yüzyılına hızlı bir bakış atılabilir. Müzedeki Dilek Sabancı Sanat Galerisi'nde ise zaman zaman yapılan sergiler de kent tarihine dair kıymetli bilgiler veriyor.

Midyat Devlet Konukevi

Midyat'ta manzara fotoğrafı çekmek istiyorsanız mutlaka Gümüşçüler Çarşısı yakınındaki Midyat Devlet Konukevi'ne uğramalısınız. Üç katlı yapının terası, ziyaretçilerine eşsiz bir manzara sunuyor. *Sıla* dizisinin burada çekilmesiyle daha da ünlenen konukevi, olağanüstü güzellikteki cephe süslemeleriyle Midyat'ın en göz alıcı evi.

Kızıltepe

Türkler, Süryaniler, Araplar, Mahalmiler, Kürtler, Ezidiler, Keldaniler ve Ermenilerin birlikte yaşadığı Mardin'deki bu çokkültürlü hayatın örneğini, Kızıltepe ilçesinde de görebilirsiniz. Kızıltepe, eski şehir dokusunu kaybetmiş olsa da önemli tarihi yapılara ev sahipliği yapıyor, özellikle Gurs Vadisi ziyaretçileri ortaçağ yolculuğuna çıkarıyor. Gurs Vadisi dışında Ulu Cami ve Dunaysır Köprüsü de ilçenin önemli ziyaret noktalarından.

Midyat Belediyesi Kültürevi

Dr. Alaettin Aslan Caddesi'ndeki Midyat Belediyesi Kültürevi, ziyaretçilerini Şeyh Edebali'nin Osman Bey'e yaptığı nasihatin yazılı olduğu tabloyla karşılıyor. Çok sayıda odası ve ziyaretçilerin ilçeyi seyredebilecekleri balkonları olan kültürevinin bodrum katında, mağaralardan dönüştürülmüş odalar yer alıyor. Yapının duvarlarında ünlü şair, siyasetçi, akademisyen ve düşünce insanlarının dokuma resimleri asılı.

Savur

Tıpkı Mardin gibi tepeye kurulması ve evlerinin benzerliği nedeniyle "Küçük Mardin" diye de anılan Savur, şehrin 45 kilometre kuzeydoğusunda yer alıyor. Antik Tur Abdin Yolu'nun ana güzergâhındaki Savur, ayrıntılı taş işçiliğini yansıtan mimarisiyle önemli. Her türlü meyve, sebze ve bakliyatın yetiştiği ilçenin üzümü de meşhur. Burada görülmesi gereken önemli yapı ve mekânlar arasında Hacı Abdullah Bey Konağı, Savur Kalesi, Eski Cami ile Dereiçi Köyü'nü sayabiliriz.

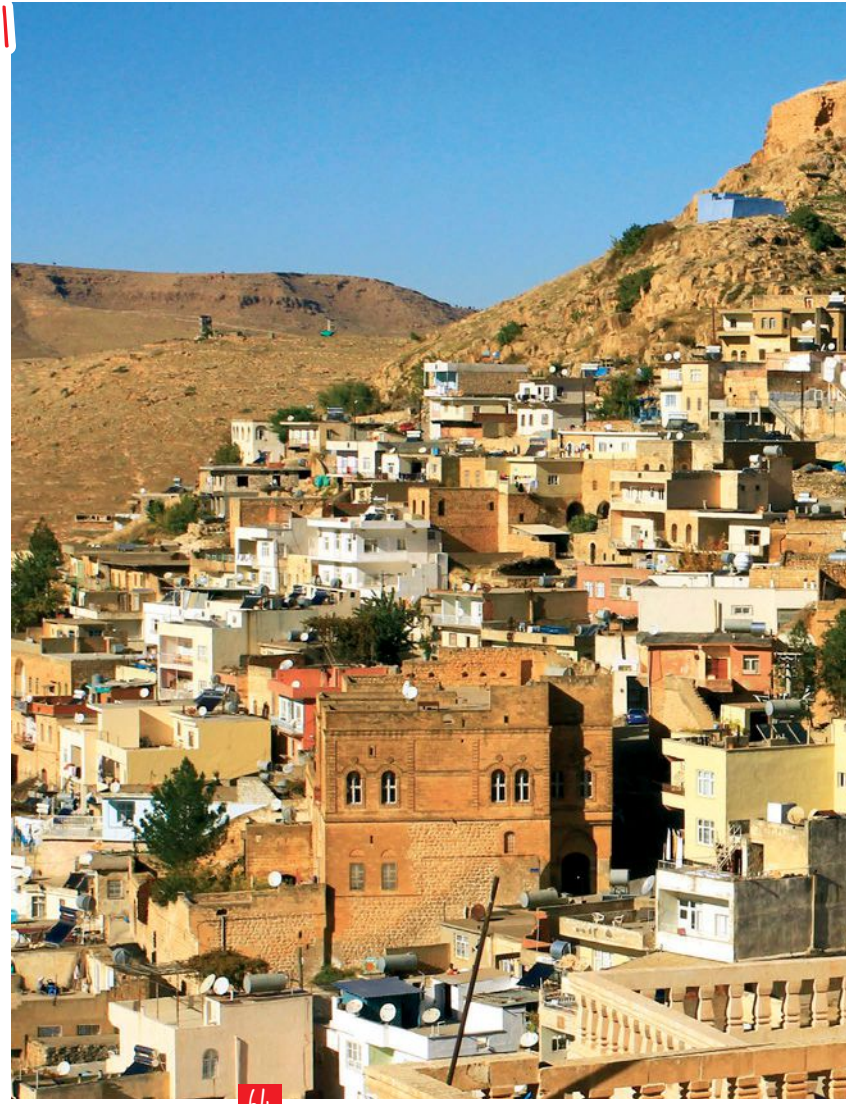

DIGITURK

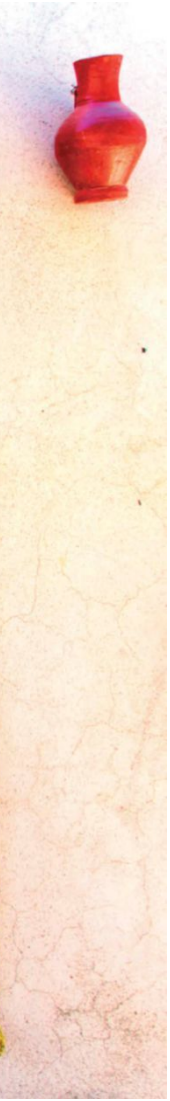

Alışveriş tüyoları

Zanaatkârları ve tarihi çarşılarıyla Mardin, büyülü bir alışveriş deneyimi yaşatıyor.

Şahmeran efsanesi

Mardin'de alışveriş yaparken sık sık Şahmeran deseniyle karşılaşacaksınız. Bu şehirde neredeyse bütün zanaatkârlar, ahşap, bez ve bakır gibi ürünlerin üzerine Şahmeran figürü işliyor. Şahmeran'ı baskı yöntemiyle de bulabilirsiniz, ancak kıymetli olanı geleneksel camaltı boyama tekniğiyle üretilen levhalar. Aslen İran-Pers mitolojisinin ürünü olan, ancak ismi bölgeyle de özdeşleşen efsane, dünyanın sırlarına hâkim bilge yılanlar kraliçesi Şahmeran ile yanlışlıkla onun mağarasına giren delikanlının yaşadıklarını anlatır. Yerelleşen hikâyede, istemeden Şahmeran'ın ölümüne sebebiyet veren delikanlı üzüntüsünden diyar diyar dolaşır ve yılanlar kraliçesinden kendisine geçen bilgelikle her derde deva olan Lokman Hekim'e dönüşür.

Telkâri

Mardin'de son derece özgün gümüş takılar bulabilirsiniz. Bunlar arasında unutulmaya yüz tutan, ancak Süryani ustaların ellerinde yeniden hayat bulmaya başlayan telkâri zanaatının ise ayrı bir yeri var. Tel haline getirilmiş gümüş ve altından yapılan ziynet eşyaları arasında kolye, küpe, kemer işlemesi, gerdanlık ve yüzükler yer alıyor. Mardin ve Midyat'a özgü bir el sanatı olan telkâriyle üretilen aksesuarları hem Mardin merkezde hem de Midyat'taki dükkânlarda karşınıza çıkacak. Telkâri ürünleri, gümüşün eritilerek kalıplara dökülmesi, ardından inceltilmiş gümüş tellerin şekillendirilip kaynatılmasıyla yapılıyor.

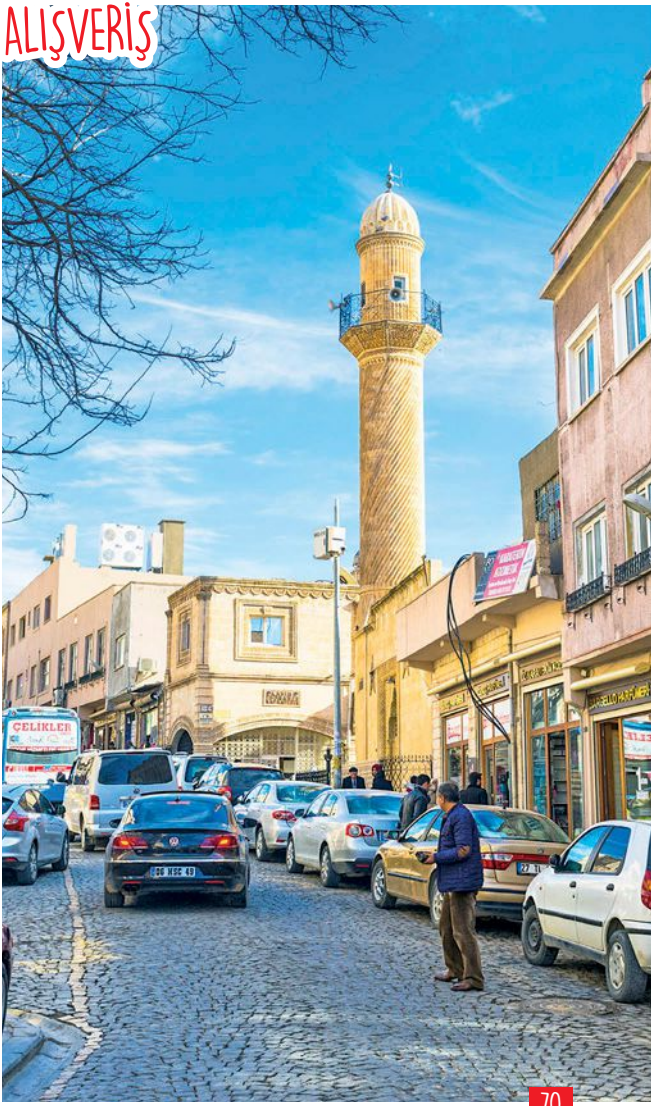

Tarihi çarşı

Vaktiyle İpek Yolu'nun en önemli duraklarından olan Mardin, bugün de bölgede ticaret hayatının en canlı olduğu kentlerden biri. "Alışveriş" denince ilk önce tabii ki Birinci Cadde'nin yolunu tutmalısınız. Taş evler, camiler, medreseler ve kiliselerin iç içe geçtiği bu caddenin çarşısı kolay bulunur cinsten değil. Labirenti andıran sokaklarda sizi çeşitli esnaf ve zanaatkâr bekliyor. Tekdüze alışveriş mekânlarından öte, bambaşka bir yer! Aynı bölgedeki Kayseriye Bedesteni ve Revaklı Çarşı'nın da Mardin'in tarihi alışveriş noktalarından olduğunu belirtelim.

Mardin kahvesi

Mardin'de içtiğiniz kahvenin tadı bir başka. Geleneksel Türk kahvesinin yanı sıra kakule, menengiç, çörekotu, tarçın gibi baharatların eklendiği karışımlarla üretilen kahveden mutlaka evinize de götürmek isteyeceksiniz.

Yöreden çıkan kuruyemişler

Mardin çarşılarında o kadar çok kuruyemişçi görünce şaşıracaksınız, ancak yöre mutfağında sık sık karşımıza çıkan baharat çeşitlerini, kuruyemişte de görünce sebebini anlamak güç değil. Çeşitli baharatlarla tatlandırılan çeşit çeşit kuruyemişleri mutlaka tadın.

Mardin leblebisi

Mardin'in en bilinen leblebileri arasında tarçınlı, vanilyalı, biberli, karanfilli ve şekerli leblebiler geliyor. Mardin'de leblebi tarih boyunca tüketilen bir yiyecek olmuş. Mardin'de konaklayan kervanlar erzak temin ederken mutlaka leblebi de alırlarmış.

Fıstıktan sabun

Mardin'e gelip de bıttım sabunu almamak olmaz. Bir tür yabani fıstık olan bıttım yağından yapılan sabunu, Mardin'deki hemen her çarşıda bulabilirsiniz. Bıttım sabununun zayıf saçları güçlendirme özelliği olduğu düşünülüyor.

Baharata övgü

Baharatların uyum içinde yemeklere katıldığı ve bu ziyafetin görsel bir şölene dönüştüğü Mardin mutfağı her türlü övgüyü hak ediyor.

Yukarı Mezopotamya'nın kesişen kervan yolları, Mardin mutfağını günümüz Türkiye'sinin en zengin mutfaklarından biri haline getirmiş. İpek Yolu'nun bölgeye kazandırdığı baharatlar mutfaktan gelen lezzetin temelini oluşturuyor.

Mardin mutfağında en çok kullanılan baharatların başında tarçın, kişniş, mahlep, zencefil, yenibahar ve kakule geliyor. Mardin ve çevresinde yetişen yabani salatalık, ıbzor, çemen, oğulotu, meyan kökü, gözdaşı, ebegümeci, yeşil nohut, gıbzara ve kenger kökü de yemeklere giriyor.

Kaburga dolması

Et ve iç pilavın muhteşem bir buluşması olarak sunulan kaburga dolması, Mardin'in en çok bilinen yemeklerinden. Mardin'e özgü baharatlar da eklenince ortaya bir lezzet şöleni çıkıyor.

Sembüsek

Mardin'de hangi restorana giderseniz gidin, öğle ve akşam yemeklerinde ara sıcak olarak mutlaka sembüsekle tanışacaksınız. Tadı lahmacunu andırsa da damakta farklı bir lezzet bırakan sembüsekin iç harcında kıyma, karabiber, soğan, yeşil biber, maydanoz kullanılıyor ve isteğe bağlı olarak biber salçası ile isot katılıyor. Fırında kapalı olarak pişirilen sembüsek bu şekilde servis ediliyor.

Peksimet

Ekmekten elde edilen peksimetin en önemli özelliği bayatlamadan uzun süre dayanması. "Ihbeys kavi" diye de bilinen peksimet, ekmeğin ısıyla kurutulmasıyla hazırlanıyor. Mardin'de hemen her yerde bulabilirsiniz.

Alluciye

Mardin mutfağında meyve ve et sık sık aynı tencerede buluşuyor. Yeşil ekşi erikle, kemikli kuzu veya koyun etinden yapılan alluciye de o lezzetlerden biri. Piştikten sonra kıyılmış maydanozla süslenerek servis edilen yemeği mutlaka tadın.

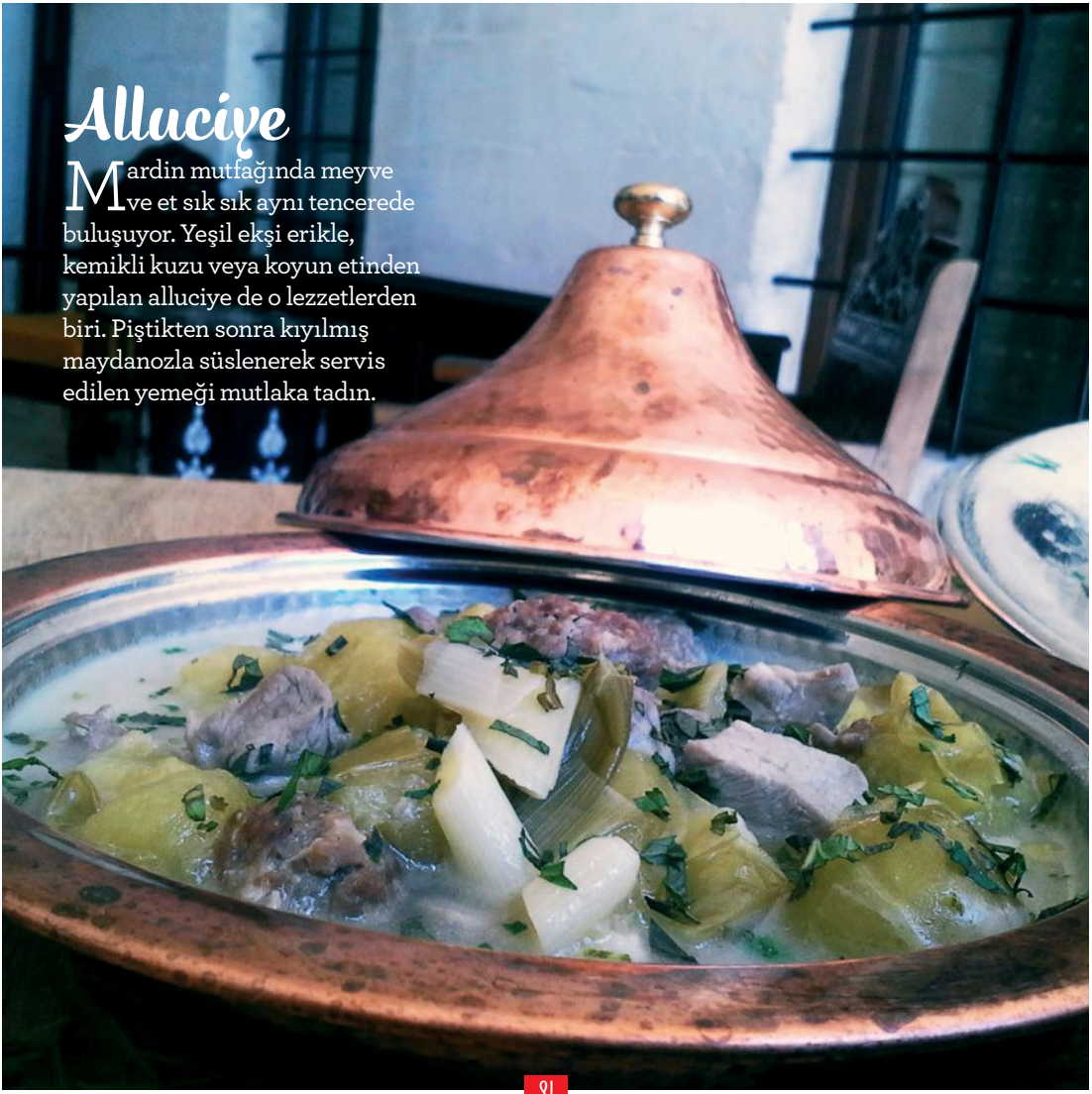

Mırra kahvesi

Özel yöntemlerle yapılan mırra yalnızca bir kahve değil, aynı zamanda içimiyle bir ritüel olma özelliğini de taşıyor. Size ikram edilen mırrayı bir kerede bitirmeyin, üçüncü yuduma da bırakmayın. Geleneğe göre iki içimde bitirmeniz gereken mırra fincanını asla yere bırakmayın.

Baharatlı badem şekeri

Mardin mutfağındaki baharatların etkisini şekerli ürünlerde de görüyoruz. Tarçın, kakule gibi çeşitli baharatlarla tatlandırılan badem şekerleri, halk arasında "hayalet şeker" diye anılıyor. Şekere rengini veren ise bölgede yetişen lahor ağacından elde edilen kök boya.

BEYAZSU VADİSİ

Kurak coğrafyada bir vaha: Beyazsu

Nusaybin ile Midyat'ı birbirine bağlayan karayolu üzerinde bulunan Beyazsu Vadisi, buz gibi suyuyla yörenin kurak ve ağaçsız coğrafyasında bir vaha gibi uzanıyor. Beyazsu bölgesine girdiğiniz andan itibaren sağlı sollu piknik alanlarını göreceksiniz. Özellikle hafta sonları cıvıl cıvıl olan bölgedeki mekânlarda suyun yanında yemeğinizi yiyip çayınızı içebilirsiniz. Derenin üzerinde kurulu olan balıkçı lokantalarında da burada avlanmış olan balıkların tadına bakabilirsiniz. Suyun içine yerleştirilmiş "taht" denilen platformların da fotoğraf meraklıları için ayrı bir görsel ziyafet sunduğunu hatırlatalım.

Gurs Vadisi

Kocalar Köyü civarındaki Gurs Vadisi, Kızıltepe sınırları içinde kalıyor. Mardin'e 20 km mesafedeki vadinin şelaleleri ünlü. Eskiden buradan akan sularla un değirmenleri çalışıyordu. Günümüzde ise bahçelik olarak kullanılıyor. Asfalt yol mevcut.

Yıllardır süren gelenek

Binlerce yıldır bağlarda ürettikleri üzümleri ev ortamında geleneksel yöntemlerle şarap haline getiren Süryani ve Ermeniler, Güneydoğu Anadolu'da bu geleneğin sürmesini sağlamış. Bağcılığın yaygın olduğu Mardin'de de üretim daha çok Dargeçit, Midyat, Ömerli ve Savur'da yapılıyor. Eylül ayının son haftasından başlayarak ekim ayının sonuna kadar devam eden bağbozumunun aynı zamanda törensel bir özelliği bulunuyor. Bağbozumu, bütün aile fertlerinin katılımıyla üzümlerin toplanması ve işlenmesi sırasında şölene dönüşüyor.

Binalar ahenk içinde

Mardin'in Eski Şehir bölgesinde doruk noktasına ulaşan mimari ahenk, ilçelere giden yollarda kurulmuş küçük köylerde bile karşınıza çıkabiliyor.

Mardin Ovası'ndan şehre doğru baktığınızda, Mardin evlerinin birbiriyle uyumu dikkatinizi çeker. Tepelere kurulu köylerde de rastladığımız bu uyumda, en fazla iki katlı, hiçbiri birbirinin cephesini kapatmayan evler görürüz. Geleneksel evlerin tümünün cephesi sadece güneye, Mardin Ovası'na bakar. Ana malzemesi kalker taşı olan evlerde ceviz kapı, pencere, dolap ve tahtlar da mimarinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Mardin evlerinin mimarisinde niş de öne çıkar. Duvarlarda çeşitli kullanımlar için açılan nişleri restoran ya da otele dönüştürülmüş tarihi yapılarda sıkça görebilirsiniz.

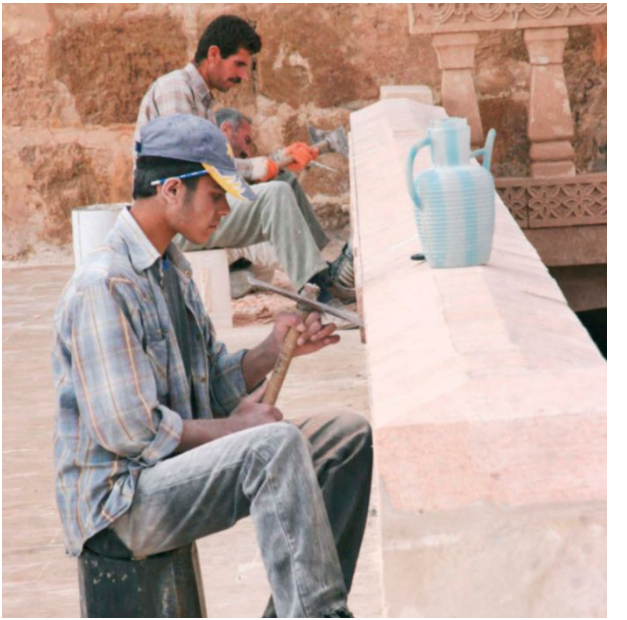

Taş işçiliği

Mardin'de Roma döneminde başlayan taş işçiliği geleneğini Artuklular da sürdürmüş. Manastırlarla, cami ve medreselerin yanı sıra Mardin'deki tüm taş evlerde zarif ve gelişmiş taş işçiliği görülüyor. Taşın rahatça işlenebilir özellikte olması tarih boyunca Mardin'de zengin süslemelerin ortaya çıkmasına yardımcı olmuş. Ocaktan çıkarıldıktan bir süre sonra sertleşen kireçtaşı Mardin yapılarında bugün de kullanılıyor. Taşların kendine has özelliği Mardin evlerinin yazın serin, kışın da sıcak kalmasına yardımcı oluyor.

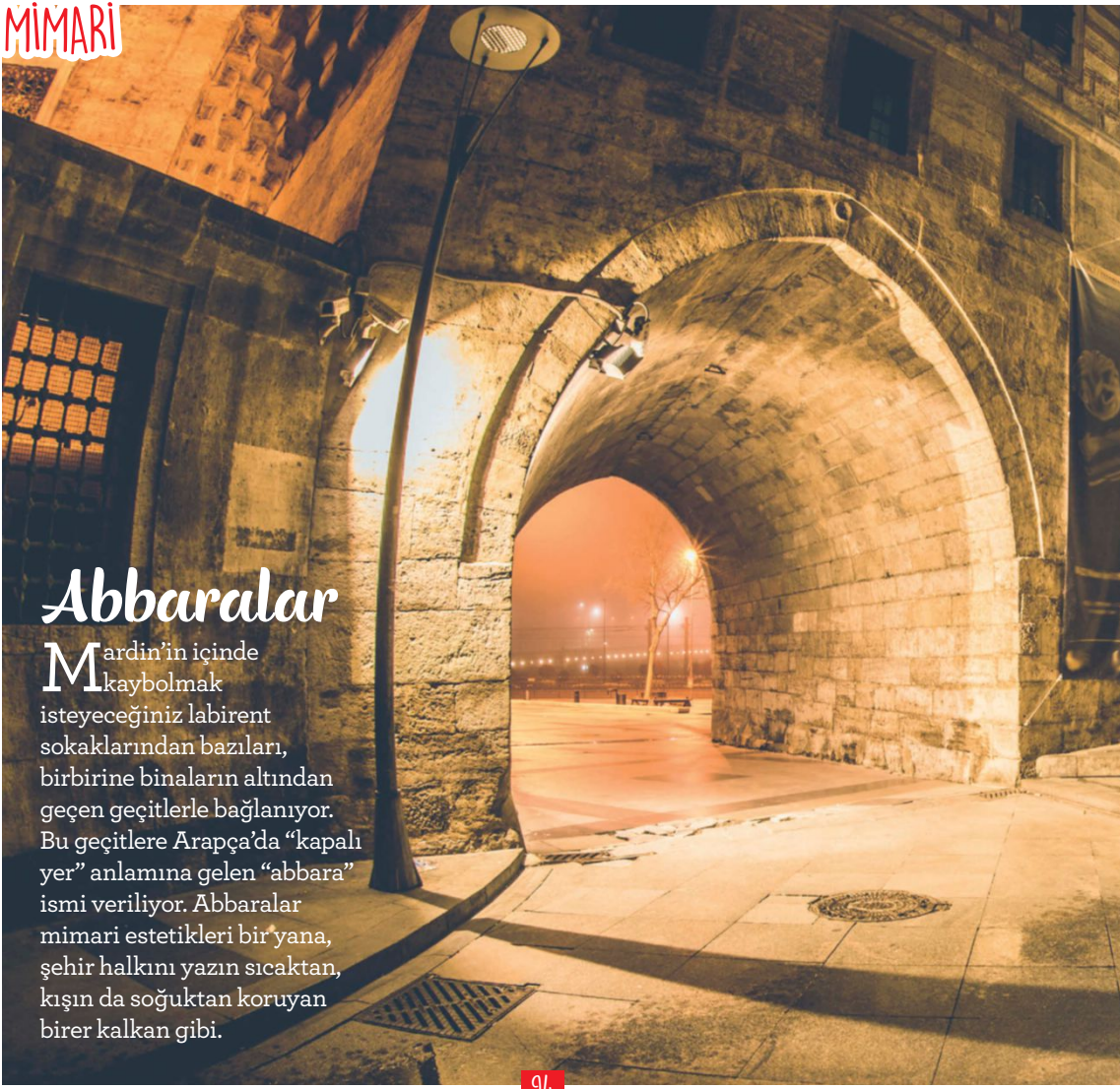

Abbaralar

Mardin'in içinde kaybolmak isteyeceğiniz labirent sokaklarından bazıları, birbirine binaların altından geçen geçitlerle bağlanıyor. Bu geçitlere Arapça'da "kapalı yer" anlamına gelen "abbara" ismi veriliyor. Abbaralar mimari estetikleri bir yana, şehir halkını yazın sıcaktan, kışın da soğuktan koruyan birer kalkan gibi.

Nasıl gidilir?

Mardin'e İstanbul, Ankara ve İzmir'den her gün uçak seferleri düzenleniyor. İstanbul'dan Mardin'e günde üç kez direkt, üç kez de Ankara aktarmalı uçuş sağlanırken, Ankara'dan da günde bir kez direkt, iki kez de İstanbul aktarmalı uçuş yapılıyor. İzmir'den ise günde bir kez Ankara aktarmasının yanı sıra üç kez de İstanbul aktarmalı uçuş mevcut. Kızıltepe ilçesinde bulunan Mardin Havaalanı şehre yaklaşık 15 kilometre uzaklıkta. Mardin'e her gün çeşitli firmaların otobüs seferleri de bulunuyor.

Dinlerin ve dillerin buluştuğu, taşların konuştuğu şehir

Mardin